ئەخمەت ئىگەمبەردى

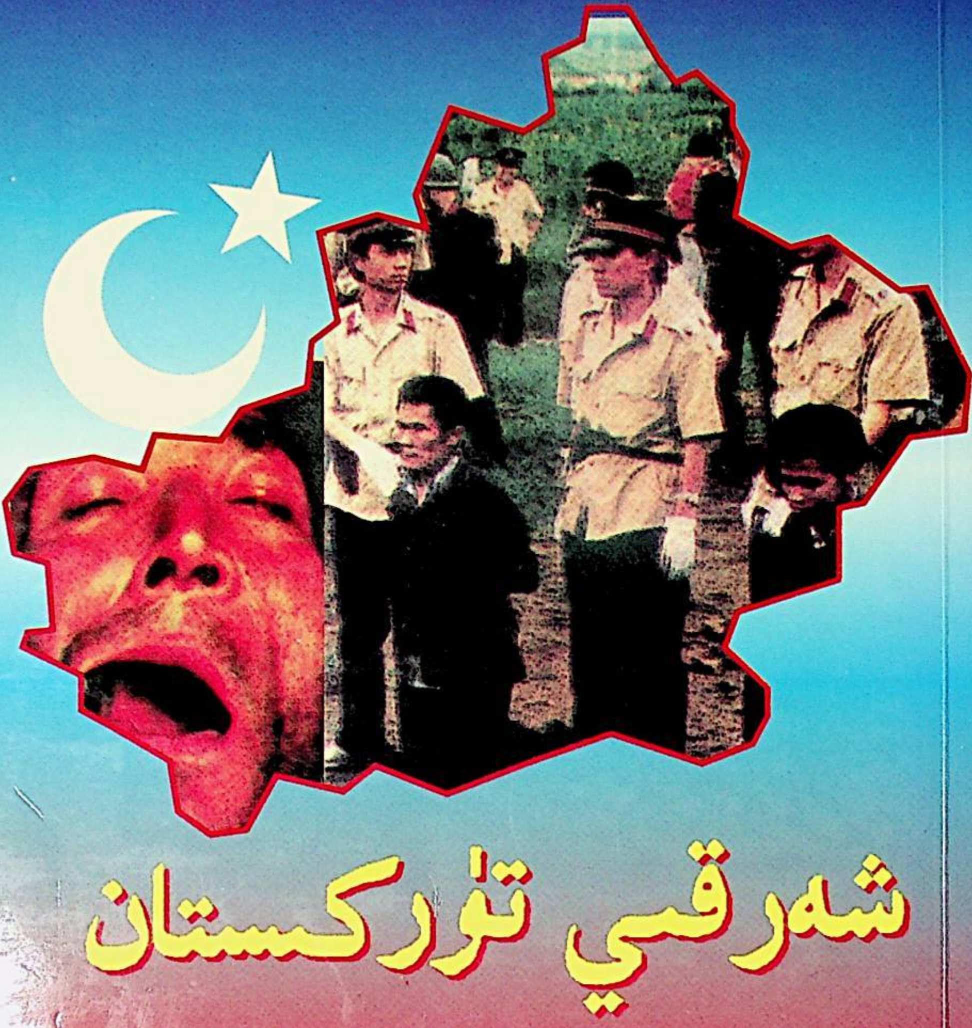

شەرقىي تۈركىستان

تۈرك دۇنياسىنىڭ قانلىق يارىسى

تەكلىماكان ئۇيغۇر نەشرىياتى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئەخمەت ئىگەمبەردى

شەرقىي تۈركىستان
تۈرك دۇنياسىنىڭ قانلىق يارىسى

تەكلىماكان ئۇيغۇر نەشرىياتى

تارقىتىش ئورنى
Yenidogan Mh. 41 Sok. No. 7/ 4

Zeytinburnu - ISTANBUL
Tel Fax 00 90 0212 6790370

2000 - يىل - ئىستانبۇل

ئۇيغۇر كىتاب تورپېكىتى
www.uyghurkitap.com

مۇندەرىجە

مۇئەللىپتىن 1

شائىر ۋە پۇبلىتسىست 3

ئەسلى نەسلىمىز بىر 8

غەربىي تۈركىستاندىكى قېرىنداشلارغا ئوچۇق خەت 15

شەرقىي تۈركىستان داۋاسى - ھۆر - ئەركىنلىك، ھەق - ئادالەت
داۋاسىدۇر 32

شەرقىي تۈركىستان مىللىي قۇرۇلتىيى ۋە تۈركىستان خەلقئارالىق مىللىي
كېڭشى ھەققىدە مېنىڭ دەسلەپكى كۆز قارىشىم 49

ئاۋۇستىرالىيە تۈركىستان جەمئىيىتى 74

غەربىي تۈركىستان خەلقى ئۆزلىرىنىڭ مۇستەقىللىقىغا ئېرىشتى، نۆۋەت
ئەمدى شەرقىي تۈركىستاندا 79

ئۆز گۆشىنى ئۆز يېغىدا قورۇش 83

بىرلەشكەن مىللەتلەر تەشكىلاتى 4 - قېتىملىق خەلقئارا
ئاياللار كونفېرېنسىيەسىنىڭ رەئىسى گېرترۇدامونگىللا
جانابلىرىغا مەكتۇپ 86

ئاۋۇستىرالىيە تۈركىستان مىللىي مەكتۇبى 89

شەرقىي تۈركىستان ئازاتلىق ئىنقىلابىنىڭ يېڭى باھارى 93

شەرقى تۈركستان ـ خىتاي كوممۇنىست ئىمپېرىيىسىنىڭ قانلىق
زىندانى 129
ئاۋۇستىرالىيە تۈركىستان جەمئىيىتىنىڭ خەلقئارادىكى شەرقى
تۈركىستانلىق قېرىنداشلارغا مۇراجىئىتى 139
6 ـ قېتىملىق تۈرك دۆلەتلىرى ۋە توپلۇلۇقلىرى قۇرۇلتىيىدا
سۆزلەنگەن دوكلات: «شەرقى تۈركىستان تۈرك دۇنياسىنىڭ قانلىق
يارىسى» 144
بىرلەشمىسەك كېلىچەك ئەۋلاد بىزنى كەچۈرمەيدۇ.................. 155
ۋاگىلوچىۋەنگە رەددىيە 165

ئۇيغۇر كىتاب تورىكتى
www.uyghurkitap.com

مۇئەللىپتىن

ھۆرمەتلىك كىتابخان!

قولىڭىزدىكى بۇ كىتابچە، قەلبى ئاسىياغا جايلاشقان، 1.824.218 چاسا كىلو مېتىرلىق تۇپراقتا، 25 مىليونلۇق نوپۇسقا ئىگە، كوممۇنىست خىتاي ئاسارىتى ئاستىدىكى سۆيۈملۈك ۋەتىنىمىز — شەرقىي تۈركىستانغا بېغىشلاندى.

ئەسلىدە شەرقىي تۈركىستان خەلقى مۇشۇ ئەسىرنىڭ 1933 - ۋە 1944 - يىللىرىدىلا يۈزمىڭلاپ قۇربانلار بېرىپ، ئۆزلىرىنىڭ ئىككى قېتىملىق مۇستەقىل شەرقىي تۈركىستان جۇمھۇرىيەتلىرىنى قۇرۇپ، دۇنيا سىياسى سەھنىسىگە چىقىشقا باشلىغان ئىدى. لېكىن خەلقئارادىكى چوڭ دۆلەتلەرنىڭ سىياسى غەرەز، مەنپەئەت كۆزەشلىرىنىڭ قۇربانى بولۇپ، بۇ سەھنىدىن مەجبۇرى چۈشۈرۈۋېتىلدى. 1949 - يىلدىكى كوممۇنىست خىتاي ئىستىلاسىدىن كېيىن بېجىن ماركىلىق قىزىل ئىمپېرىيە شەرقىي تۈركىستان خەلقىنى شىنجاڭ ئاتالمىش بۇ ۋەيلۇن دۇزاخقا نەزەربەن قىلىپ، ئۇنى پۈتۈن دۇنيادىن يوشۇرۇپ، تارىخىمىزنى بورمىلاپ، يالغان تارىخ يېزىپ، ئىرقى قىرغىنچىلىق ھەم ئاسمىلاتسىيە سىياسىتىنى يۈرگۈزۈپ، مىللىتىمىزنى دۇنيا خەرىتىسىدىن ئۆچۈرۈۋېتىش تاشلاشقا ئۇرۇنۇپ، خەلقىمىزگە 50 يىلدىن بۇيان يوقۇتۇش سىياسىتىنى قوللاندى...

« كۆزنى ئېتە كەتە ياپقىلى بولمىغىنىدەك » بېجىن ھۆكۈمرانلىرىنىڭ شەرقىي تۈركىستان خەلقىنى ھېچكىمگە بىلدۈرمەي ئۆجۈقتۇرۇۋېتىپ، شەرقىي تۈركىستان داۋاسىنىڭ خەلقئارالىششىنىڭ ئالدىنى ئېلىش دېگەن ئەخمىقانە، جاللاتلىق پىلانلىرى بىت - چىت بولۇپ،

ۋەتىنىمىزنىڭ مۇستەقىللىقى ئۈچۈن تۆكۈلگەن يۈزمىڭلىغان شېھىتلەرنىڭ مۇبارەك قانلىرى بەدىلىگە بۈگۈن پۈتۈن دۇنياغا تونۇلۇشقا باشلىدى. خەلقئارالىق كەچۈرۈم تەشكىلاتى بۇيىل 25 - ئاپرېل كۈنى 92 بەتلىك شەرقىي تۈركىستاندىكى ئىنسان ھەقلىرىنى ئېغىر دەپسەندە قىلغانلىقى ھەققىدىكى ئومۇمى دوكىلاتنى دۇنياغا تارقاتتى. بىز خەلقئارا كەچۈرۈم تەشكىلاتىنىڭ بۇ جەسۇرانە، ئادىل ھەركىتىنى چىن كۆڭلىمىزدىن قارشى ئالىمىز ھەم قوللايمىز.

شەرقىي تۈركىستان داۋاسىنىڭ - مەنزىلى ئۇزۇن، سەپىرى مۇشكۈل، ئىستىقبالى پارلاق. بىز بۇ ئۇلۇغ داۋايىمىزنى يەنىلا ھەم قەلەم، ھەم ئەلەم كۆرىشى بىلەن مەڭگۈ داۋاملاشتۇرىشىمىز كېرەك. قاچانكى بىزنىڭ داۋايىمىز دۇنياغا تولۇق ئاڭلانغان كۈنى، كوممۇنىست خىتاي ھۆكۈمرانلىرىنىڭ شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە تاڭغان مۇستەملىكىچىلىك، قۇللۇق تۇزاقلىرى پارە - پارە بولىدۇ، ئىنشائاللاھ. ھەممىمىز شۇ كۈننى تىزراق كۈتۈپ ئېلىش ئۈچۈن جان تىكىپ كۆرەش قىلايلى!

ئاخىرىدا، بۇ تويلامىنىڭ يورۇق كۆرىشىدە ماددى ۋە مەنىۋى ياردەمدە بولغان ۋەتەنداشىم مۆھتەرەم ئابدۇلقادىر ھاجىم ئەھمەد ئاكىغا تۆگمەس رەھمەتلىرىمنى ئېيتىمەن.

ئەخمەت ئىگەمبەردى

1999 - يىلى 21 - سىنتەبىر

لىۋېرپۇل - سىدنىي

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

شائىر ۋە پوبلىتسىت

ئۇيغۇر خەلقىنىڭ ۋەتەنپەرۋەر شائىرى ۋە پىشقەدەم پوبلىتسىت ئەخمەت ئىگەمبەردى ئىجادى 1937 - يىلى ئۈرۈمچى ۋىلايىتىگە قاراشلىق بەشبالىق ناھىيىسىدە دېھقان چارۋىچى ئائىلىسىدە تۇغۇلدى .

ئۇ 1952 - يىلى ئۈرۈمچى دارىلمۇئەللىمىنىنى پۈتتۈرۈپ، ئۆزى ئۈچ (3) يىل بۇرۇن ئوقۇپ چىققان ئۈرۈمچى غەربىي ئۇستەڭ (ھازىرقى بەشىنچى باشلانغۇچ) - مەكتىۋىدە بىر يىل بالا مۇئەللىم بولغان.

1953 - يىلدىن 1956 - يىلغىچە شەرقىي تۈركىستان ئىنستىتۇتىنىڭ تىل — ئەدەبىيات فاكولتېتىنى ئوقۇپ پۈتتۈرۈپ، ئىنستىتۇتتا ئوقۇتقۇچىلىققا تاللىنىپ قېلىپ، 2 - يىلى تاشكەنت ئوتتۇرا ئاسىيا دۆلەت دارىلفۇنۇنى تىل — ئەدەبىيات فاكولتېتى ژۇرنالىستىكا بۆلۈمىگە ئوقۇشقا ئەۋەتىلىدۇ. 1961 - يىلى ئوقۇشنى تاماملاپ، ۋەتەنگە قايتىپ، يازغۇچىلار ۋە فولكلور جەمئىيەتلىرىنىڭ « تارىم » ۋە « مىراس » ژۇرناللىرىدا تەھرىر بولۇپ ئىشلىدى .

شائىر 1 - شېئىرنى ئۈرۈمچى 2 — دارىلمۇئەللىمىنىڭ سىنىپلىرىدىن يېزىشقا باشلاپ، 54 - يىلى بىرىنچى شېئىرى مەتبۇئاتتا ئېلان قىلىنغان بولسا، ئۇنىڭ دەسلەپكى ژۇرنالىستلىق پائالىيىتى تاشكەنتتە ئوقۇۋاتقان ۋاقتىتىكى زاۋۇت - فابرىكىلارغا بېرىپ، پاراكتىكا جەريانىدا يازغان ئۇششاق - ئۇششاق ماقالە ۋە خەۋەرلىرىدىن باشلىنىدۇ. بولۇپمۇ ئۇنىڭ ژۇرنالىستلىق ھاياتىغا ئەسىر قىلغان مۇھىم ۋەقەلەرنىڭ بىرسى، 1959 — يىلى 7 — ئايدا 3 — كۇرۇسنى تۈگۈتۈپ، ساۋاقداشلىرى دولقۇن ياسىن، ھەبىبۇللا يونۇسلار بىلەن « شىنجاڭ » گېزىتىگە بىر ئايلىق پاراكتىكىغا كېلىپ، يازغان دەسلەپكى ئىككىنجى ماقالىسى 1959 - يىلى سىنتەبىردە « شىنجاڭ گېزىتى

» ده ئېلان قىلىنغاندىن كېيىن گويا « ئالتۇن ئۇزۇككە ياقۇت كۆز » ياراشقاندەك ئۇنىڭ ياش شائىرلىق جىسمىدە ژۇرنالىستلىق تالانتىنىڭمۇ ئۇرغۇپ ئۇرغانلىقى كەڭ جامائەتچىلىككە ئايان بولىدۇ. بىر ئايلىق پاراكتىكا ئۆگەپ، ياش ژۇرنالىستلارنى ئۇزۇتۇش يىغىنىدا شۇ چاغدىكى گېزىتخانىنىڭ مەسئۇللىرىدىن بىرى، ئۇيغۇر خەلقىنىڭ ئىنقىلاۋى ۋەتەنپەرۋەر ئوغلى، ئاتاغلىق ـ ژۇرنالىست، ئۇلۇغ شېھىد توختى قۇربان ئۇچ ياشنىڭ ژۇرنالىستكا ساھەسىدىكى ئاجايىپ قابىلىيەتلىرىنىڭ بىخ ئۇرۇپ كۆكلەۋاتقانلىقىنى، ئىرىشسا كەلگۈسىدە خەلىققە تائىلىق مېۋە بېرىدىغانلىقىنى ئېيتىپ، ئۇلارغا ئاق يول تىلەيدۇ . ئەشۇ ۋاقىتلەر ياش شائىر ھەم ژۇرنالىستقا قەتئى ئىشەنچ، ئۈگۈمەس كۈچ ـ غەيرەت، ئىلھام بېغىشلايدۇ .

61 ــ يىلى تاشكەنتتىكى ئوقۇشىنى ئۆگۈتۈپ، ژۇرنالىست مۇتەخەسسىسلىگىنىڭ ئەلا دىپلومىنى قولىغا ئالغان شائىر : « ئاز تولا خەلقىمگە خىزمەت قىلارمەن » دېگەن ئىزگۇ ئۈمىت بىلەن ۋەتىنىگە قايتقان ئىدى . لېكىن ئۇنى كوممۇنىست خىتاي باسقۇنچىلىرىنىڭ مۇستەملىكچىلىك سىياسىتىنىڭ شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە كەلتۈرگەن قارا قىسمەتلىرى ئارقا ـ ئارقىدىن كۈتۈۋالدى ...

ئۇ 1958 ــ يىلىلا تاشكەنتتە ئوقۇۋاتقان ساۋاقداشلىرى ئارىسىدا « يەرلىك مىللەتچى » دەپ كۆرەشكە ئېلىنغان بولسا، 61 ـ يىلى تاشكەنتتە 33 ساۋاقدىشى بىلەن خىتاي ھۆكۈمرانلىرىنىڭ ۋەتىنىدىكى زورلۇق ــ زومبۇلۇقلىرىنى پاش قىلىپ، موسكۋاغا « ئوچۇق خەت » يېزىشقا جاسارەت قىلغان شائىرنىڭ 1963 ـ يىلى يېزىش ھوقۇقى ئېلىپ تاشلىنىپ، 1964 ــ يىلى يېزىغا سۈرگۈن قىلىندى. 1966 ـ يىلى يۇقىرىدىكى « جىنايەتلىرى » ئۈچۈن « ئەكسىلئىنقىلابچى »، « چەتئەلگە باغلانغان ئونسۇر » دەپ، رەسمەن قالپاق كېيگۈزۈلۈپ، جازالاندى. 1969 ـ يىلدىكى قانلىق ئېرروردا قولغا ئېلىنىپ، 10 يىلدىن ئوشۇق خىتاي زىندانلىرىدا قىيىن ــ قىستاقتا

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

ئېلىندى. 1979 ـ يىلىنىڭ ئاخىرىدا خىتاي ھۆكۈمىتى 10 يىللىق مەدەنىيەت ئىنقىلاۋىدا مىليونلىغان كادىرلارنى ئابۇت قىلغانلىق سەۋەبىدىن مەيدانغا كەلگەن كادىرلار بوھرانىدىن شائىرنىمۇ تۈرمىدىن بوشۇتۇپ، خىزمىتىنى ئەسلىگە كەلتۈردى. لېكىن خىتاي مىللەتچىلىرىنىڭ ھەقىقىي ماھىيىتىنى ئۆزىنىڭ ئاچچىق ھايات كەچۈرمىشلىرى ۋە مەزلۇم ۋەتىنىنىڭ پاجىئەلىك قىسمەتلىرىدە كۆرگەن شائىر، 1985 ـ يىلى ئائىلىسى بىلەن ئاۋستىرالىيەگە كۆچۈپ چىقىپ كەتتى. شائىر ۋەتىنىدىن جىسمانەن ئايرىلغان بولسىمۇ، ئۇنىڭ ۋەتىنىگە ساداقىتى يېڭىدىن ـ يېڭى كۆرەش قايناملىرىغا باشلايدۇ .

ئۇ ئاۋستىرالىيەنىڭ ئەركىن دېموكراتىك تۈزۈمىدىن پايدىلىنىپ، ۋەتەنداشلارنى تەشكىللەپ، « تۈركىستان جەمئىيىتى » نى قۇرۇپ، جەمئىيەتنى قۇرغۇچى رەئىسى سۈپىتىدە ھازىرغىچە ئىشلەپ، شەرقىي تۈركىستان داۋاسىنى يىراق ئاۋستىرالىيەدە داۋاملاشتۇرۇپ كېلىۋاتىدۇ .

شائىر ۋە پوبلىتسىست ئەخمەت ئىگەمبەردى ئىجادى 1992 ـ يىلى ئىستانبولدا ئۆتكۈزۈلگەن شەرقىي تۈركىستان خەلقئارا مىللىي قۇرۇلتىيىدا شەرقىي تۈركىستان خەلقئارا مىللىي كېڭەشنىڭ رەئىسى بولۇپ سايلانغان .

ئۇ 1996 ـ يىلى ئىستانبولدا ئۆتكۈزۈلگەن 2 ـ قېتىملىق شەرقىي تۈركىستان تارىخ ۋە مەدەنىيەت ئىلمىي مۇھاكىمە يىغىنىنىڭ ھەم 1998 ـ يىلى تۈركىيە بۇرسادا ئۆتكۈزۈلگەن 6 ـ قېتىملىق تۈرك دۆلەت، جامائەتچىلىكلىرى دوستلۇق، قېرىنداشلىق قۇرۇلتىيى قاتارلىق يىغىنلارنىڭ ئىشتىراكچىسى. شائىر ۋە پوبلىتسىست ئەخمەت ئىگەمبەردى كوممۇنىست خىتاي باسقۇنچىلىرىنىڭ شەرقىي تۈركىستاندىكى ئىرقىي قىرغىنچىلىق ھەم ئاسسىمىلياتسىيە قىلىش سىياسەتلىرىگە قارشى بىرىنچىدىن . ئاۋستىرالىيەدىكى شەرقىي تۈركىستانلىقلارنى تەشكىللەپ ھەرخىل نامايىش، يىغىن، ئەمەلىي پائالىيەتلەرنى ئېلىپ بارسا، ئىككىنچىدىن ئۇ ژۇرنالىستىكانىڭ ئەڭ ئۆتكۈر قۇرالى بولغان پوبلىتسىستىكانىڭ سىياسىي ۋە ئىجتىمائىي مەزمۇنغا باي، ھازىر

جاۋاپ، پاش قىلىش روھى كۈچلۈك بولۇشتەك ئەۋزەللىكلىرىدىن ئۇنۇملۇك پايدىلىنىدۇ .

ئۇ 80 ـ يىللارنىڭ ئاخىرىدىن ھازىرغا قەدەر 100 گە يېقىن چوڭ ـ كىچىك ھەرخىل ماقالىلەرنى يازدى. قولىمىزدىكى بۇ توپلامغا پىششىقدەم ژۇرنالىستىنىڭ تاللانغان، ۋەكىللىك خارەكتېرگە ئىگە بىر قىسىم ماقالىلىرىنى كىرگۈزدۇق . بۇ ماقالىلاردا قەلبى ئاسىياغا جايلاشقان ئۇلۇغ ۋەتىنىمىز شەرقىي تۈركىستانىنىڭ خىتاي ھۆكۈمرانلىرى، بولۇپمۇ 1949 ـ يىلىنىڭ ئاخىرى شەرقىي تۈركىستاننى قانۇنسىز بېسىپ ئالغان كوممۇنىست خىتاي باسقۇنچىلىرىنىڭ 50 يىلدىن بۇيان شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە يۈرگۈزگەن دۆلەت تېررور سىياستىنىڭ شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە كەلتۈرگەن بالايى ـ ئاپەتلىرىنى رەھىمسىزلىك بىلەن ئەمىلى مسال، ئۆتكۈر تىل، كۈچلۈك مەنتىقىلەردە پاش قىلىپ، پۈتۈن دۇنياغا ئەرز شىكايەت قىلىدۇ. ئۇ ماقالىلىرىدە شەرقىي تۈركىستانىنىڭ مەركىزى ئاسىيادىكى ئىستراتېگىيىلىك ئورۇننى قايتا ـ قايتا تەكىتلەپ، شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە يۈرگۈزىلىۋاتقان بۇ مۇستەملىكچىلىك سىياستىنىڭ شەرقىي تۈركىستانغا قېرىنداش ۋە چېگرىداش غەربىي تۈركىستاندىكى تۈرك جۇمھۇرىيەتلىرىگىمۇ قىلىنغان ئاجاۋۇز ئىكەنلىكىنى تارىخى ۋە رىئال ھايات پاكىتلىرى بىلەن كۆرسۈتۈپ، غەربىي تۈركىستاندىكى قېرىنداشلارنى شەرقىي تۈركىستان دەپ ئاتالمىش تۈرك دۇنياسىنىڭ بۇ قانلىق يارىسىنىڭ دەردىگە داۋا ئىزدەپ، ئۇنى داۋالاشقا چاقىرىدۇ .

ھەقىقەتەنمۇ شەرقىي تۈركىستانىنىڭ مۇستەقىللىق مەسىلىسى ـ يالغۇزغىنە شەرقىي تۈركىستان خەلقى ئۈچۈنلا ئەمەس، ئوچىقىنى ئېيتقاندا، ئۇنىڭغا چېگراداش يېقىندىن مۇستەقىللىق ئالغان ئوتتۇرا ئاسىيا جۇمھۇرىيەتلىرى، شەرقىي ياۋروپا ۋە دۇنيا تىنچلىقى ئۈچۈنمۇ ئىنتايىن ئەھمىيەتلىك مەسىلىدۇر .

www.uyghurkitap.com

ئەگەر شەرقىي تۈركىستان مۇستەقىل بولغان بولسا، كوممۇنىست خىتاي ئىمپېرىيەسى كۈچلىنىپ بۈگۈنكى ھالدا يېتىپ، ئاتوم قۇراللىرىغا ئىگە بولۇپ، دۇنيا ئىنچلىقىغا تەھدىت سالالمىغان بولاتتى. بۈگۈن تېرىسىگە پاتماي قۇتراۋاتقان بۇ قىزىل ئىمپېرىيە دۇنيا خوجايىنلىقىنى تالىشىپ، دۇنياغا ئوت ئاچماقچى بولۇۋاتىدۇ. سوۋېت ئىمپېرىيەسى غۇلاپ، 10 يىلدىن كېيىن دۇنياغا تەھدىت بولۇپ تۇيۇلۇۋاتقان بۇ قارا كۈچنى دۇنيا ئاستا - ئاستا چۈشىنىپ يەتتى. دۇنيا بۇ ياۋۇز ئىمپېرىيەگە مۇۋاپىق جاۋاپ بېرىشى كېرەك. بۇ دەۋرنىڭ تەلىۋى ھەم دۇنيانىڭ مۇقەررەر يېڭى يۈزلىنىشى، شەرقىي تۈركىستاننىڭ مۇستەقىللىقى كوممۇنىست خىتاي ئىمپېرىيەسىنىڭ سىرتقا بولغان كېڭەيمىچىلىك ھەم تاجاۋۇزىنى توسىدۇ. خالاس!

ئىنشائاللاھ، شەرقىي تۈركىستاننىڭ مۇستەقىللىقى مەركىزى ئاسىيا ۋە دۇنيا ئىنچلىقى ۋە ئامانلىقىغا قوشۇلغان زور تۆھپە بولىدۇ.

ئابدۇلجېلىل تۇران.

ئەسلی نەسلىمز بىر

ئەســـالامۇ نەلـــەيكۇم : « قازاقســـتان جـــەمنيتى » ۋە « شـــالقار » گبزنتىنىڭ رېداكسيەسىدىكى قەدىرلىك يولداشلار !

بـۇ خېتىمنـى مـەن يـىراق ناۋسـترالىيەدىن سـىزلەرگە بولغـان چـىن قىرىنداشلىق نىخلاسىم بىلەن يېزىۋاتىمەن.

كېڭەش نىتتىپـاقىدا باشـلانغان « قايتـا قـۇرۇش » هـەركىتى كېڭـەش نىتتىپاقى بىلەن بىرگە قازاقستانغىمۇ زور نۆزگىرىشـلەرنى نىلىـپ كـەلدى . بولۇپمۇ قازاقستان نـۆز مۇسـتەقىللىغىنى نېـلان قىلغـاندىن كېيـىن تارىختـا مىسلى كۆرۈلمىگەن يېڭىلىقلار قازاقستان دالاسـىدا يـۈز بېرىشكە باشـلىدى . قازاقستان قازاق تىلىنى مەملىكەت تىلى دەرىجىسىگە كۆتەردى . قازاقستان مۇهىتى، نارال دېڭىزىنىڭ ناپىتى، قازاقستانغا جايلاشقان نـاتوم پـالىگونى ۋە نۇنىـڭ كەلتۈرگـەن دەهشـەتلىك نـاقىۋەتلىرى، دېموكراتىيـە، نىنسـان هوقۇقى مەسـىلىلىرىدە دەسلەپكى قەدەملـەر تاشـلىنىپ. يېڭـى نەتىجىلـەر كۆرۈنۈشكە باشلىدى . بۇ قازاق كېڭـەش نىتتىپـاقى هـەم دۇنيـا خـەلقىنىڭ غەلبىسى . بۇ نۆزگىرىشلەر نۆزلىگىدىنلا مـەيدانغا كېلىـپ قـالغىنى يـوق، نـۇ بۇگۈنكى دەۋرىنىڭ جىددى، مۇهىم تەلىپى هىساپلىنىدۇ .

مانا مۇشۇ نۆزگىرىشلەرنى نۆزىمىزنىلىپ، نوقۇپ تۇرىدىغـان « شـالقار » گبزنتىنـىڭ سـەهىپىلىرىدىن كـۆرۈپ تۇرىۋاتىمـىز. سـىزلەرنىڭ بۇرۇنقـى گبزنتىڭـلاردا كـۆپرەك پارتىيەلىككـە نېتىبـار بېرىلـــەتتى، نەمدىلىكتـــە گبزنتىڭىزلاردا نىپتىدائى قەدەمدە دېمۇكراتىيە. نىنسان هوقۇقى، نوچـۇق ـــ نايدىڭ بولۇش مەسىلىلىرى يورۇتىلىۋاتىـدۇ. بـۇ قارشـى نېلىشـقا تېگىشـلىك يېڭىلىق بولۇپ، كىشىنى خوشال قىلىدۇ .

www.uyghurkitap.com

ئەڭ ئالدى بىلەن «شالقار» نىڭ تىلى ئوڭشىلىشقا باشلىدى. قازاق تىلىنىڭ شۇنچىلىك باي، شۇنچىلىك گۈزەل بولىشىغا قارىماي، بۇرۇنقى ۋاقىتلاردا كەلسە ــ كەلمەس چەتئەل تىللىرىنى سۆزلەرگە مەجبۇرى قوشۇۋالاتتى، ھازىر قېلىپلاشقان كۆچۈرمە سۆزلەرنىڭ ئورنىغا قازاقنىڭ جانلىق، ئوبرازلىق سۆزلىرىنى ئىشلىتىۋاتىدۇ. ھەتتا ھەر ــ بىر ئاينىڭ ئاتلىرىنىمۇ قازاقچە ئاتاشقا باشلىدى. شۇنىڭ بىلەن بىرگە «شالقار» دا بۇرۇن ئىچىپ ئىيتىشقا جۈرئەت قىلالمىغان فىلوسوفىيە، تارىخ، ئەدەبىيات ـ سەنئەت ساھاسىدە يېڭى ـ يېڭى مەسىلىلەر ئوتتۇرىغا قويۇلماقتا. بۇرۇن قازاق ئەدەبىياتى ھەققىدە سۆز بولسا پەقەتلا ئىبراي ئالتىنسارىن بىلەن ئابايدىنلا سۆز ئىچىلاتتى، قىزىق يېرى شۇكى، شۇنچە كەڭ ئۆپراقتا جايلاشقان خەلق قازاق دەپ نام ئالغانغا قەدەر ئۇلارنىڭ ئاتا بوۋىلىرى بۇ زېمىندا ھاياتى كەچۈرمىگەنمىدۇ؟ مىڭلىغان يىللىق تارىخى بار تۈرك قەۋمىدىن چىققان قازاقنىڭ يېزىق، ئەدەبىياتى، تارىخى بولمىسا ـ ھە ؟ بۇ مەسىلىلەرنىڭ ئۆچى ئەمدىلا ئىيتىلىشقا باشلىدى. شۇنىڭ بىلەن بىرگە ھەرقانداق بىر مىللەتنى ئۇنىڭ دۇنيا قارىشىنىڭ ئاساسى مەزمۇنى بولغان دىنىدىن ئايرىپ قارىغىلى بولمايدۇ. دۇنيادىكى ئۈت دىنىنىڭ بىرى ئىسلام دىنىدۇر. ئۇ دۇنيادىكى ئەڭ يېڭى دىنىنىڭ بىرى سۈپىتىدە دۇنيادىكى بىر مىليارتتىن ئوشۇقراق ئىنسانلار شۇ دىنىنىڭ مۇخلىسلىرى، بۇ دۇنيا ئاھالىسىنىڭ بەشتىن بىرىنى تەشكىل قىلىدۇ. قازاق خەلقىمۇ دۇنيادىكى ھوقۇقسىز مۇسۇلمانلارغا ئوخشاشلا بۇ روھى ئوزۇقتىن ئۇزاق يىللار ئايرىلىپ قالدى. بۇندىن خېلى بۇرۇنلا «شالقار» ئۆز سەھىپىلىرىدە «قۇرئان كەرىم» بىلەن «ھەدىس» لەرنى بېرىشكە باشلىدى. ئۆتكەنكى زامان قازاق تارىخىنىڭ ئىچىلمىغان سىرلىرى ئىچىلىشقا باشلىدى. بۇنىڭدىن خەلققە بېرىلگەن مەتبۇئات ئەركىنلىكىنىڭ يېڭى مەنزىرىسىنى كۆرگىلى بولىدۇ. ئادەملەرگە تىلسىم بولۇپ كەلگەن تارىخى ۋەقەلەرنىڭ ئاجايىپ سىرلىرى ئىچىلىۋاتىدۇ.

كۆپلىگەن ۋەتەنپەرۋەر، خەلقپەرۋەر مىللەت ئوغلانلىرى ئاقلاندى. ئەگەر تارىخ كونا پىتىچە يۈزىنى ئاچماي كېتىۋەرگەن بولسا، بۇ بىچارىلەرگە قانچىلىك ئۇۋال بولغان بولاتتى - ھە ؟

يەنە بىر يېڭى ئەھۋال، بۇرۇن پەقەت تىلغا ئېلىنمايدىغان، تىلغا ئېلىنسا جىنايەت ھېساپلىنىدىغان تۈركىستان خەلقىنىڭ قېرىنداشلىق دوستلۇقى ۋە شۇ دوستلۇق ھەققىدىكى ئاز - تولا مەسىلىلەر ئەمدى ئازراق ئېيتىلىدىغان بولدى. بۇ مېنى ئىنتايىن خوشال قىلدۇ. ئەسلىدە تۈركىستان خەلقلىرى (بۈنىڭغا شەرقى تۈركىستانمۇ كىرىدۇ، ئەلۋەتتە .) قېنى، تىلى، دىنى، ئۆرپ - ئادىتى ئوخشاش قېرىنداشلار ھېساپلىنىدۇ، ئۇلارنىڭ تۇپراقلىرى بىر - بىرىگە تۇتاش بولغىنىدەك، يۈرەكلىرىمۇ بىر - بىرىگە تۇتاشتۇر. بۇ بىرلىكلەرنىڭ تۈپ مەزمۇنى : ئۇلارنىڭ ئاتا بوۋىلىرىنىڭ تەقدىرى بىر بولغىنىدەك بۈگۈنكى ئەۋلاتلىرىنىڭ تەقدىرى قىسمىتىنىڭ بىرلىكىنى، ھەتتا كېلەچەك ئەۋلاتلىرىنىڭمۇ تەقدىرىنىڭ بىر بولىدىغانلىقىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپتۇ، ئىنشائاللاھ!

بىراق ئۆتكەن زاماندىكى زورلاۋان كۈچلەرنىڭ باسقۇنچىلىقى ۋە سىياسى غەرەزلىرى بىلەن تۈرك خەلقلىرىنى جۇغراپىيەلىك، ئىقتىسادى، سىياسى، مەدەنىيەت، تىل ۋە باشقا جەھەتلەردە يامان نىيەت بىلەن ئۇلارنى ئايرىپ، ئۇلار ئارىسىدا پىتنە - پاسات تۇغدۇرۇپ ئۇلار ئوتتۇرىسىدا قەستەن « مىللى پەرق » ئالاھىدىلىكلىرىنى سۈننى ياساپ چىقىپ ئۇلارنى دۈشمەنلىشىشكە قەدەر ئېلىپ كەلدى. شۇنىڭ سەۋىبىدىن تۈركىستان رىسپوبلىكىلىرىدا ئۆز - ئارا جاڭجاللىشىپ، قانلىق ۋاقەئەلەرمۇ يۈز بەردى. مۇشۇنداق ئەخمىقانە زىياندىن باشقا ھېچقانداق ئەھمىيىتى يوق جاڭجاللار، ئۆزلىرىنىڭ ئانا يۇرتىدىن ئايرىلىپ ئۇزاقلاردا قان يىغلاپ، ئۆز ئانا يۇرتىنىڭ ئەزىز تۇپراقلىرىنى كۆزلىرىگە تۇتىيا بىلىپ،سۈرتۈشكەتەشنا بولۇپ يۈرگەن بىز ۋەتەنداشلىرىڭىز ئۈچۈن قاتتىق زەربە بولۇپ تۇيۇلدى .

بەزى ۋاقىتتا سىلەرنىڭ «شالقار» دا ياكى جەمھۇرىيەتلىك باشقا گېزىتلەردە ئۆزىنىڭ ئۆتمۈش تارىخلىرىغا نەزەر ئاغدۇرماي، زوراۋان ئىمپېرىيەلەرنىڭ بىزگە ئىشلەپ بەرگەن تارىخلىرىغا ئالدىنىپ، مىللەتنىڭ ئىسمىغىلا يېپىشىۋېلىپ، ئۆزىنىڭلا تار دائىرىسىنى كۆرۈپ، باشقا قېرىنداشلىرىنى ئۇنتۇپ كېتىدىغان، ھەتتا بەزىدە شۇ قېرىنداشلىرىنى يات كۆرىدىغان سۆز ۋە مەزمۇنلار ئۇچراپ تۇرىدۇ. بۇ مەسىلە بولۇپمۇ ھازىر ئىنتايىن زىيانلىق كۆزقاراشتۇر. تۈركىستان خەلقى تارىخنىڭ ئىنتايىن مۇھىم بۇرۇلۇش ئۇقتىسىدا تۇرۇپتۇ. دوست كىم، دۈشمەن كىم، كىم بىلەن ھەمكارلىشىشى كېرەك؟ بۇنى ئايرىش ئىنتايىن زور ئەھمىيەتكە ئىگە. ئالدىمىزدىكى سەپەر ئۇزۇن ھەم مۈشكۈل. يولىمىزدا قاتمۇ - قات توسالغۇلار تۇرۇپتۇ، ئىنشا ئاللاھ، بۇ قىيىنچىلىقلارنى يېڭىپ مەنزىلىمىزگە يەتكەلا ئىستىقبالىمىز پارلاق... بۇمەنزىلدىكى پۇتلىكاشاڭ - توسقۇنلۇقلارنى پەقەت - پەقەتلا تۈركىستان خەلقلىرىنىڭ قېرىنداشلىق ئاساسىغا قۇرۇلغان پولاتتەك قېرىنداشلىق دوستلۇق ئىتتىپاقىلا يېڭىپ چىقالايدۇ. «يالغۇز ئاتنىڭ چېڭى چىقماس، چېڭى چىقسىمۇ دېڭى چىقماس» دېگەندەك ئۆز قېرىنداشلىرىمىزنى رەنجىتىپ، ئۇلارنى چەتكە قېقىپ، دۈشمىنىمىزنىڭ تۈگمىنىگە سۇ قۇيساق، مەملىكەتنىڭ مۇستەقىللىقى، ھوقۇقى، ئازاتلىق، مىللەتنىڭ كېلەچىكى دېگەنلەرنىڭ ھەممىسى قۇرۇق سۆز بولۇپ چىقمامدۇ (مەن بۇ يەردە ئوتتۇرا ئاسىيا دېگەنلەرنى بىرلەشتۈرۈپ قانداقتۇر بىر ئىمپېرىيە قۇرۇشنى تەكىتلەۋاتقىنىم يوق) مېنىڭ دېمەكچى بولغىنىم: ھەر بىرىمىز ئۆز رېسپۇبلىكىمىزغا ئىگە بولۇپ، شۇ رېسپۇبلىكىلاردىكى قېرىنداشلىرىمىزنى شۇ رېسپۇبلىكىلارنىڭ سۇنغان باشقا مىللەتلەرگىمۇ زۇلۇم ئازاپ سالماي، ئۇلارنىڭمۇ - ئىنسانچە ياشىشىغا كېپىللىك قىلىنسىكەن) دېمەكچىمەن.

«شالقار» مۇشۇ مەقسەتتە تۈركىستان خەلقلىرىنىڭ جانجان

قېرىنداشلىقنىڭ ئۆتمۈشى ۋە ھازىرقى ئىش ــ ھەركەتلىرىنىڭ، ھاياتى پائالىيەتلىرىنىڭ ئاساسى ھالقىسى بولغان تۈركلىك قېرىنداشلىقنىڭ ھارماس ــ تالماس جارچىسى بولۇشى كېرەك.

قازاق دىگەن ئۇقۇم ئەگەر تۈرك ــ ئىسلام مەنالىرىدىن چەتلىتىلسە، ياكى ئۇنى يوقىتا چىقارسا (بۇ مەسىلە تۈركىستاندىكى باشقا مىللەتلەرگىمۇ ئورتاق) ئۇنىڭدا ھېلىقى ئۇقۇم مۇكەممەل تولۇق مەزمۇندىكى مەناغا ئىگە بولالمايدۇ، چۈنكى مىڭ يىللارچە جەرياننى ئۆز ئىچىگە ئالغان تارىخىمىز تۈرك نامىدىن ئايرىلالمايدۇ. بۇ ئاتالغۇغا ئىسلام ئۇقۇمى قوشۇلۇپ.تۈرك دۇنياسىنى پۈتۈن ئالەمگە يېڭى قىياپەت بىلەن تونۇتقان ئىدى.

« شالقار » گېزىتىدىكى سىماغول ئەلۇۋ بايبۇنىڭ : « يىراقتىكى قېرىنداشلاغا ئوچۇق مەكتۇپ »، قازتاي ئابىشبۇنىڭ ئاكادېمىك جابايخان ھەققىدىكى ماقالىلىرىنى زور قېزىقىش بىلەن ئوقۇپ چىقتىم، ئۇلاردا بۇگۈنكى ھاياتىمىزنىڭ ئىنتايىن خاراكتېرلىك مەسىلىلىرى يورۇتۇلغان، لېكىن قىزىق يېرى، يازغۇچى سىماغولنىڭ ماقالىسىدا قازاقلارنى « روس گورۇپپىسى »، « خىتاي گورۇپپىسى » دىگەندەك گورۇپپىلارغا بۆلۈپ، « ئۆزبېك گورۇپپىسى » دىگەننىمۇ قوشۇپ رىۋايەت قىلىدۇ. بۇنىڭ مەنىسىنى نىمە دەپ چۈشەنسەك بولا ؟ تۈركىستان زىمىنىدىكى تۈرك خەلقلىرى بىر ــ بىرى بىلەن تەرجىمانسىز سۆزلىشىدۇ. ئەق سىزلەرنىڭ گېزىتىڭىزلاردىن تۈركىيە جۇمھۇر رەئىسى تۇرغۇت ئوزال ئالمۇتۇغا كەلگەندە ئەزەر بايىۇ بىلەن ئىككىسىنىڭ تەرجىمانسىز سۆزلەشكەنلىگىنى ئۇقىقان ئىدىم، ئەمدى يىزا ـ ئاۋۇللىرى بىلەن مەھەللىلەرنىڭ ھاۋشىغان ئىتى بىلەن چىللىغان خورازلىرىنىڭ ئاۋازلىرى ئاڭلىنىپ تۇرىدىغان ـ قېرىنداش خەلقلەرنى ياتلار قاتارىغا قوشۇشنىڭ زادى نىمە ھاجىتى ۋە قانداق مەقسىدى باردۇ؟ ئۇندىن باشقا قازاقىستاندا 1932 ــ يىلى ستالىننىڭ قەستەن كەلتۈرۈپ چىقارغان « ئاچارچىلىق » بىلەن يازغۇچىنىڭ ئائىلىسى بىلەن بىر تالاي

www.uyghurkitap.com

قازاقلارنىڭ تۈركمەنىستانغا بىرىپ ماكان تۇتقانلىقىنى، ئۇندىن كېيىن 60-يىللاردا يەرلىك رەھبەرلەرنىڭ كەمسىتىشىگە ئۇچراپ، قازاقىستانغا قايتىپ كەلگەنلىكىنى تەسۋىرلەيدىغان ئېپىزوتنى ماقالىسىغا كىرگۈزگەن. « مىسىرنىڭ پادىشالىقىدىن كەنئانىنىڭ گادايلىقى ياخشى » دېگەندەك ئاتا بوۋىلارنىڭ كىندىك قېنى تۆكۈلگەن تۇپراقنىڭ ئۇلۇغ، خاسىيەتلىك ئىكەنلىكى ئازغىنە ئەقلى بار ئادەمگە چۈشىنىشلىك... مۇنداق ئېيتقاندا يازغۇچىنىڭ ئاتا ـ ئانىسى ئۆزىنىڭ ئۆيىدىن كۆچۈپ، تۇققىنىنىڭ ئۆيىگە بېرىپتۇ، يازغۇچى شۇ يەردە تۇغۇلۇپتۇ، بارغاندىمۇ ئۆز يۇرتىدىكى ئاچارچىلىق، ئەجەل چاڭگىلىدىن قېچىپ بارغان، تۈركمەنىستاندا ئاچارچىلىق ئۆلۈمدىن قۇتۇلۇپ، يازغۇچىمىز يازغۇچى بولۇپ ئۆسۈپ، بۈگۈنكى كۈنگە يەتكەن...

مېنىڭچە، ئان، ئۆز ھۆرمىتى، ھەققى توغرىسىدىن ئېيتقاندا، يازغۇچى تۈركمەن يېرىنى تۇتىيا قىلىپ كۆزىگە سۈرتۈپ، تۈركمەن خەلقىگە ئۆمۈر بويى رەھمەت ئېيتىشى كېرەك. يازغۇچى تۈركىستاندىكى مۇساپىرچىلىق بىلەن چەت يىراق مەملىكەتلەردىكى مۇساپىرچىلىقنىڭ ـ ئايرىمىسىنى ئېنىق بىلمىسە كېرەك، بۇ مىساللار ئوخشاش مەسىلىلەردەك كۆرۈنگەن بىلەن، ئىنتايىن ماھىيەتلىك مەسىلە. « ئەسكى چاپان يامغۇردا ياخشى، يامان تۇغقان ئۆلگەندە ياخشى » دېگەن ئەقلىيە سۆزىمىز بار ئەمەسمۇ ؟ تۈركىستان خەلقلىرىگە پەقەت تۈرك خەلقلىرىلا قېرىنداش ھەم تۇغقان، ئۇلار ياخشى يامان كۈنلىرىدە بىر ـ بىرىگە ھەمرا، بىر ـ بىرىگە غەمخور بولۇپ، بىر ـ بىرىگە ياردەم قىلالايدۇ، مەن شەرقى تۈركىستاندا تۇغۇلدۇم ھەم ئۆستۈم. ھايات كەچۈردۈم، خىتايلار بىلەن سۆزلەشسىڭىز ئۇلار شاڭخەيلىك، گۇاڭجۇلۇق، بېيجىڭلىك ھەم خۇنەنلىك دېگەن گۇرۇپپىلارغا بۆلۈنىدۇ. بىر ـ بىرسىنىڭ سۆزىنى بىلىشمەيدۇ، تارىخى ئېتنىك قۇرۇلمىسىمۇ بىر ـ بىرىگە ئوخشاپ كەتمىسىمۇ، بىر ـ بىرىنى «يۇرتداش » دەپ ئاتاپ، بىر ـ بىرىنى قاتتىق ھۆرمەتلىشىدۇ. شۇڭلاشقا بۈگۈنكى شەرقى تۈركىستاندا ئۇلار ئەتۋالىق،

كۈچلۈك ھساپلىنىدۇ، ئۇلار ھەرگىزمۇ خارلىنىپ قالغىنى يوق. ئەكسىچە يەرلىكلەر ئۆزلىرىنىڭ قېرىنداش ــ ئۇرۇقلىرىنى ئۆزلىرى خارلىغاچقا، ئۆزلىرىنى خارلىغان بولۇپ چىقىدۇ. بىشىمىزدىن ئۆتكەن مۇشۇ ئاچچىق تەجرىبە ـ ساۋاقلارنى ئۇنۇتماسلىقىمىز كېرەك.

گېزىتتىكى ماقالىلاردا، تەشۋىق ــ تەرغىباتلىرىمىزدا تۈركستان خەلقىنىڭ تارىخى دوستلۇق ـ قېرىنداشلىقلىرىنى ۋە ئۇنىڭ ئۆلمەس روھىنى مول تارىخى دەلىل ـ ئىسپاتلار بىلەن يازغىنىمىز تۈزۈك، ھەممىمىز تارىختىن بۇيان ھەممىمىزگە ئورتاق بولۇپ كەلگەن دوستلۇق خەزىنىسىدىكى ئۆز ئۈلۈشىمىزگە ئىگە بولىشىمىز لازىم. تۈركستان خەلقىنىڭ قېرىنداشلىق، دوستلۇق داستۇرخىنىغا ھەممىمىزمۇ سىغىپ كېتەلەيمىز.

ھۆرمەت بىلەن يىراقتىكى قېرىندىشىڭىز نەخمەت ئىگەمبەردى.

ئاۋبلايدي ـ ئاۋستراليە

(قازاقچە « شالقار » گېزىتى 1991 ـ يىلى تومۇز)

غەربىي تۈركىستاندىكى قېرىنداشلارغا ئوچۇق خەت

ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم ھۆرمەتلىك قېرىنداشلار:

خەلقئارا ۋەزىيەتنىڭ تەقەززاسى، سوۋېت ئىتتىپاقىدىكى ئۆزگىرىشلەرنىڭ ئاقىۋىتى ۋە غەربىي تۈركىستان خەلقلىرىنىڭ ئەسىرلەردىن بۇيان ئىنتىلمەي - سۇنماي كۈرەش قىلىشى بىلەن قازاقىستان، قىرغىزىستان، ئۆزبېكىستان، تاجىكىستان، تۈركمەنىستان خەلقلىرى ئۆز مىللىي دۆلەتلىرىگە ئىگە بولۇپ، بۈگۈنكى كۈندە بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتىدىكى مۇستەقىل دۆلەتلەر قاتارىدىن ئورۇن ئالدى. بۇ شانلىق غەلىبىلەر سىزلەرنىلا ئەمەس، قېرىنداشلىرىڭىز بىز شەرقىي تۈركىستانلىقلارنىمۇ زور شادلىققا چۆمدۈردى.

ئېغىزدا، مەتبۇئات، رادىيو، تېلېۋىزىيونلاردا ئېلان قىلىنغان مۇستەقىللىق - مۇستەقىللىقنىڭ ئەمەلدە رېئاللىققا ئايلىنىشى ئەمەس. بۇ بىر ئۇلۇغ ئىشنىڭ باشلىنىشى. بۇنىڭ ئۈچۈن ناھايىتى زور تىرىشچانلىقلار كۆرسىتىشكە، كۆپ ئىشلارنى قىلىشقا توغرا كېلىدۇ. بۇنىڭ ئىچىدە ئەڭ مۇھىمى تۈركىستان خەلقلىرىنىڭ قېرىنداشلىق ئىتتىپاقى ۋە بىرلىكىدۇر. تۈركىستان خەلقلىرى ئۆزلىرىنىڭ تارىخى كېلىپ چىقىشىدىن ئېيتقاندا، تىلى، قېنى، دىنى، ئۆرپ - ئادەتلىرى بىر تۈركىي خەلقلەردۇر. نەچچە مىڭ يىللىق كۈرەش تارىخى جەريانىدا ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ مۇستەقىللىق، ئەركىنلىك، بەخت - سائادىتىنى ساقلاپ قېلىش يولىدا بىر - بىرىنى قوللاپ، ياردەم بېرىپ، بىر نىيەتتە مۈرىنى - مۈرىگە تىرەپ، تاشقى دۈشمەنلەرنىڭ تاجاۋۇزىغا، ئىچكى دۈشمەنلەرنىڭ ساتقۇنلۇق بۆلگۈنچىلىكلىرىگە قارشى جانپىدالىق بىلەن كۈرەش قىلىپ، دۇنيا تارىخىدا ئۆچمەس سەھىپىلەرنى قالدۇرغان ئىدى. بۇ كۈرەشلەر داۋامىدا تۈركىستان خەلقلىرىنىڭ قېرىنداشلىق ئىتتىپاقى ۋە بەرىكە

بىرلىكىنىڭ ھەممە ئىشلاردا غەلىبە قىلىشىنىڭ كاپالىتى ئىكەنلىكىنى ئۇزۇن ئەسىرلىك قانلىق تەجرىبە ساۋاقلاردىن چۈشىنىپ يەتكەن ئىدى. ئون سەككىزىنچى ئەسىرنىڭ ئوتتۇرلىرىدىن باشلاپ غەربىي تۈركىستان چار پادىشاسىنىڭ، شەرقىي تۈركىستان خىتاي مانجۇ ئىستىلاچىلىرىنىڭ ئاسارىتىگە چۈشۈپ قالغان ئىدى . بەختىكە يارىشا، غەربىي تۈركىستاندىكى قېرىنداشلىرىمىزنىڭ جاپالىق كۆرەشلىرى نەتىجىسىدە بۈگۈنكى كۈندە مۇستەقىللىقا قول يەتكۈزدى . بىراق غەربىي تۈركىستان زىمىنىدا مۇستەملىكىچىلىك تۈگەپ، قېرىنداش مۇستەقىل دۆلەتلەرنىڭ پەيدا بولىشى بىلەن مۇستەملىكىچىلىكنىڭ قالدۇرغان سىياسىي، ئىقتىسادىي، ئىجتىمائىي، ئىدىئولوگىيە، مەدەنىيەت جەھەتتىكى تەسىرلىرى بىراقلا ئۆزلىكىدىن تۈگەپ كەتمەيدۇ. بولۇپمۇ ئۇلارنىڭ تۈركىستان خەلقلىرى ئوتتۇرسىدا دۈشمەنلىك بىلەن قەستەن سۈنئىي پەرقلەرنى ئويدۇرۇپ چىقىرىپ، بۇرۇن تۈرك ئاتالغان بىر پۈتۈن مىللەتنى ئۇششاق پارچىلارغا بۆلۈپ، قېرىنداشلار ئوتتۇرسىغا بەزى ئىختىلاپ، ئىزاھلارنى تېرىپ قويىدى. شۇنىڭ نەتىجىسىدە ئۆزىنى يات، دۈشمەننى ئۆز كۆرۈپ، دۈشمەنىنىڭ تۈگمىنىگە سۇ قۇيۇپ، ئۆزبېكىستان، تاجىكىستان قاتارلىق دۆلەتلەردە دۈشمەنلەرنىڭ كۈشكۈرتىشى بىلەن مىڭلىغان قېرىنداشلىرىمىزنىڭ قېنى تۆكۈلدى. تارىختىن بۇيان تۈركىستان تۇپراقلىرىدا بىر - بىرىگە تۇغقان، قېرىنداش، خوشنا بولۇپ بىرگە ياشاپ، ئانا يۇرتىمىز تۈركىستاننى گۈللەندۈرۈشتە قان ـــ تەر تۆككەن ئۆز قېرىنداشلىرىمىزنى بۈگۈنكى كۈندىكى ئاتالمىش كىچىككىنە دائىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان دۆلەتلەردە ئۆز دۆلىتىنىڭ ئامىدىن باشقا ئامدا بولغان تۈرك قېرىنداشلىرىنىڭمۇ ئىنسانىي ھوقۇقىنى خارلاپ، ئاتالمىش شۇ دۆلەتلەردىن ھەيدەۋاتىدۇ، كەمسىتىۋاتىدۇ. بۇ بىزنىڭ ئىسلام دىنىمىزغا، تۈركلۈك روھىمىزغا قىلىنغان تاجاۋۇز، ئېغىر بۇزغۇنچىلىق . بۇ ئىنتايىن قورقۇنۇشلۇق، خەتەرلىك ئەھۋال بولۇپ، ئادالىقتىن باشقا نەرسە ئەمەس .

ھازىر شەرقى تۈركىستان خەلقى يەنىلا خىتاي ئىمپىرىيالىزمىنىڭ قانلىق زۇلمى ئاستىدا ئاھايىتى ئېچىنىشلىق ھالدا ياشاۋاتىدۇ. « نە ئاغرىسا جان شۇ يەردە » دېگەندەك ئىككى ـ مىليون كۋادرات كىلومېتىرغا يېقىن تۇپراق، يىگىرمە مىليوندىن ئارتۇق ئاھالىگە ئىگە تۈرك خەلقى ياشاۋاتقان شەرقى تۈركىستاننىڭ چەتئەل زۇلمىدىن تېخىچە ئازات بولمىغىنى پۈتۈن تۈركىستان خەلقلىرىگە زور قايغۇ ھەسرەتلەرنى كەلتۈرۈپ كەلگۈسىدىكى چوڭ بالايى ئاپەتلەرنىڭ مەنبىئى بولۇش ئالدىدا تۇرۇپتۇ .

شەرقى تۈركىستان ئاتا ـ بوۋىلىرىمىزدىن مىراس بولۇپ قالغان ئانا ماكانىمىز، ئۇلۇغ تۈركىستاننىڭ ئايرىلماس بىر قىسمى، غەربى ۋە شەرقى تۈركىستان ئايرىلماس بىر جان، بىر تەن. بۈگۈنكى كۈندە، قىزىل خىتاي ئىمپىرىيالىستلىرى تارىختا ئۆتكەن خىتاي فېئوداللىرىنىڭ مۇستەملىكچىلىك زۇلمىغا ۋارىسلىق قىلىپ، شەرقى تۈركىستان خەلقىنى ئېزىشتە ئۆزلىرىنىڭ ئەجداتلىرىدىن ئېشىپ كەتتى. قىزىل خىتاي ئىمپىرىيالىستلىرى شەرقى تۈركىستان دەپ ئاتالغان تۈرك دۇنياسىنىڭ ئانا يۇرتىنى ۋە ئۇنىڭ قەھرىمان خەلقىنى سىياسى جەھەتتىن ھوقۇقسىز قۇل، ئىقتىسادى جەھەتتىن گاداي، مەدەنىيەت جەھەتتىن قالاق، نادان ھالەتكە كەلتۈرۈپ، مەجبۇرى خىتايلاشتۇرىۋاتىدۇ، ئۇلار شەرقى تۈركىستان خەلقىگە « ئاپتونومىيە » بەردۇق دېگىنى بىلەن بۇ ئالدامچى سىياسەت ئارقىلىق خەلقىنىڭ نەسلىدە بۇرۇندىن قوللىرىدا بولۇپ كەلگەن ئاز تولا سىياسى، ئىقتىسادى، ئىجتىمائى، مەدەنى. دىنى ھوقوقلىرىنى بىرنى قويماي پاك ـ پاكىزە تارتىپ ئالدى . 1949 ـ يىلىنچە ئون مىليونغا قەدەر بولغان شەرقى تۈركىستان خەلقلىرى ئۆز تۇپرىقىدا ئاھالىنىڭ مۇتلەق كۆپچىلىكىنى تەشكىل قىلىپ، ئۆز ۋەتىنىنىڭ خوجايىنلىرى ھىساپلىناتتى . ئەمدى بولسا قىزىل چىنىنىڭ خىتايلاشتۇرۇش سىياسىتى ئاستىدا گومىنداڭ ئارمىيىسى قوشۇلۇپ ئۈچيۈز مىڭغا يەتمەيدىغان كۆچمەن خىتايلار شەرقى تۈركىستاندا

كۆپىيىپ ئاھالىنىڭ مۇتلەق كۆپچىلىگىگە ئايلىنىپ، خوجايىنغا ئۆزگەردى . ھازىر ھۆكۈمەتنىڭ رەسمى تىزىمى بىلەن شەرقى تۈركىستانغا كېلىدىغان خىتايلارنىڭ سانى ھەر يىلى بىر مىليونغا يېتىدۇ. (بۇ سانغا تۇپان بالاسىدەك ئېقىپ كېلىۋاتقان ئەركىن خىتاي كۆچمەنلىرى ۋە جاللات قوشۇنلىرى كىرمەيدۇ).

. ھازىر خىتاي ھۆكۈمرانلىرىنىڭ ئوچۇق ستاتىستىكا مەلۇماتىدا شەرقى تۈركىستان نوپۇسىنى ئون بەش مىليون دەپ ئېلان قىلىۋاتىدۇ . ئەمىليەتتە، ئاللىقاچان ئاتمىش، يەتمىش مىليوندىن ئېشىپ كەتتى . شەرقى تۈركىستاندىكى مۇنتىزىم خىتاي ئارمىيىسى ئىككى مىليوندىن ئاشىدۇ. قۇرۇلۇش دىۋىزىيىسىنىڭ قورال تۇتقان قوشۇنلىرى ئۈچ مىليوندىن ئارتۇق (بۇلارنى ئاھالە ئىچىگە قوشمايدۇ)، خىتاي ھۆكۈمرانلىرى بۇ سانلار بىلەن قانائەتلىنىپ قالماي ھۆكۈمەت باياناتلىرىدا ئىككى مىڭىنجى يىلنىڭ باشلىرىدا شەرقى تۈركىستاندىكى خىتايلارنى يۈز ئەللىك، ئىككى يۈز مىليونغا يەتكۈزۈپ، شەرقى تۈركىستان تۈركلىرىنى خىتايلاشتۇرۇپ بولماقچى بولىۋاتىدۇ.

دىققەت قىلىشقا ئەرزىيدىغىنى شۇكى، قىزىل خىتاي ئىمپېرىئالىستلىرى باش قاتۇرۇپ ئىككى يۈز مىليون خىتاينى شەرقى تۈركىستانغا كۆچۈرۈشنى قاتتىق كۆچەپ ئورۇنلاشتۇرغانلىقىدا بەنە قانداق ئېيتقىلى بولمايدىغان سىر بارلىقىنى كىم بىلىدۇ؟ زېھنى ئۆتكۈر كىشىلەرنىڭ ئېسىدە ئېنىقكى، خىتايدا مەدەنىيەت ئىنقىلاۋى يۈرگۈزۈلگەن يىللارنىڭ ئالدى ـ كەينىدە خىتاي ھۆكۈمىتى سوۋىت ھۆكۈمىتى بىلەن بولغان ئىختىلاپلىرىدا سوۋىت ھۆكۈمىتىگە تالاي قىتىم زېمىن تەلىۋىنى قويۇپ، يىراق شەرىقتە خىتاي قولىدىكى مانجۇرىيەگە چېگرىداش سوۋىت ئىتتىپاقىنىڭ تەۋەلىكىدىكى كەڭ رايونلارنى ھەم پەرغانە ۋادىسىنى، بالقاش كۆلىنىڭ شەرقى جەنۇبى تەرەپلىرىنى خىتاينىڭ زېمىنى دەپ ئېلان قىلغان ئىدى. ھەتتا تۈركىستان

تارىخىدا ئۆتكەن قارىخانىلار دۆلىتى ۋە ئۇنىڭغا قاراشلىق يەرلەرنى ھازىرغىچە خىتاينىڭ زېمىنى دەپ گېزىت جورناللاردا ئېلان قىلىپ كېلىۋاتىدۇ. تارىختىكى خىتاي فېئودال باسقۇنچىلىرىنىڭ ئىشغالىيەتچىلىك جەندىسگە ۋارىسلىق قىلىپ كېلىۋاتقان ھازىرقى خىتاي ھۆكۈمرانلىرى ئاتا - بوۋىلىرىنىڭ بۇ ئاجاۋۇزچىلىق تەلەپلىرىدىن ھەرگىز ۋازكەچكىنى يوق ھەم ۋاز كەچمەيدۇ. پەقەت بىر قانچە ئەسىر ئىلگىرى خىتايلار سەددىچىننىڭ غەربىدىكى يۇيمىنگۇەن، جايۇيگۇەن دەرۋازىلىرىنىڭ ئىچىدە ئىدى. كېيىن شەرقى تۈركىستاننىڭ شەرقى جەنۇبى چېگرالىرىغا كەلدى.

ئون توققۇزىنچى ئەسىرنىڭ ئوتتۇرلىرىدا چار پادىشاسى ۋە بىرىتانىيە ئىمپىرىيىسىنىڭ قوللىشى، كۈشكۈرتىشى ۋە سۈكۈت قىلىشى بىلەن پۈتۈن شەرقى تۈركىستاننى بېسىۋالدى، ئۇنىڭ نامىنى ئۆزگەرتىپ « شىنجاڭ » (يېڭى مۇستەملىكە مەناسىدا) دەپ ئاتاۋاتىدۇ . ھەتتا بۇرۇن دارىلىقتا ئاپقىلى بولمايدىغان خىتايلار ھازىر ئەللىك مىليوندىن ئېشىپ كەتتى. كەلگۈسىدە ئىككى يۈز مىليوندىن ئاشماقچى، ئۇلار يەرلىشىپ ئالغاندىن كېيىن ياستۇغىنى قىرلاپ، « ئەمدى مەنزىلگە يەتتۇق. بولدى قىلايلى » دەپ تېنىچ ياتارمۇ ؟ ئۇلارنىڭ چۈشلىرىگە بوۋىلىرى ئالىشىپ يىقىن كۈنلەرگىچە يەر دەۋاسىنىڭ ئىچىگە كىرگەن پەرغانە باغلىرى، ئالاتاۋ يايلاقلىرى، گۈزەل چۇ، ۋەرزاپ بويلىرى كىرمەسمۇ ؟

ئېسىڭلاردا بولسۇن قېرىنداشلار، ئاچ ئەجدىرھا قانلىق ئاغزىنى بوغان ئېچىپ، بوسۇغاڭلاردا خىرىس قىلىپ شۆلگەيلىرىنى ئاقفۇزۇپ . غەربى تۈركىستاننى يۇتىۋېلىش ئۈچۈن پەقەتلا پەيت كۈتۈپ تۇرۇپتۇ. ئۇنىڭ ھازىر جىم تۇرغىنى پەقەتلا پۇرسەت كۈتۈش. پەيت پايلاش . . . ئۇ شەرقى تۈركىستاننى يۇتۇپ نوبدان ئۆگۈنۈپ ئالدى . شەرقى تۈركىستانلىقلارنىڭ ماختىنىدىغان، لېكىن ئۆزلىرىگە ئىسسىپ بولمايۋاتقان دۇنياغا مەشھۇر نېفىت، ئۇران، ئالتۇن، كۆمۈش، ئالماس، مىس كانلىرىنىڭ راھىتىنى ئۆزلىرى

كۆرگىنى يوق. ئۇنى خىتاي ھۆكۈمرانلىرى كۆرەۋاتىدۇ. بۇ بايلىقلار شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە بەخت ئەكىلىشنىڭ ئورنىغا بالايى ــ ئاپەت كەلتۈرۈۋاتىدۇ. خالاس. بۇ تويماس ئەجدەرھا خان تەڭرى ئۈستىدە ئولتۇرۇپ شالاڭ يېقىپ، جالاڭ سوقۇپ، بۇرۇن ئۆتكەن تاجاۋۇزچى ئەجدادلىرىنىڭ باسقۇنچىلىق روھىنى چاقىرىپ، غەربىي تۈركىستاننى بېسىۋېلىش پىلانىنى قۇرۇۋاتىدۇ. ئۇ قېرىنداش تۈرك دۆلەتلىرىنىڭ مۇستەقىل بولۇشىنى بىر تەرەپتىن ئۆزىگە خەتەرلىك دەپ قاراپ، بۇ يەردىكى مۇستەقىللىق، ئەركىنلىك شامالىرىنىڭ شەرقىي تۈركىستانغا بىۋاستە كىرىپ، خەلقنىڭ كۆرەش يالقۇنىنى ئۇلغايتىپ، سوۋېتنىڭ بېشىغا كەلگەنلەرنىڭ ئۆز بېشىغا كېلىشىدىن قورقۇپ، شەرقىي تۈركىستاننىڭ شەھەر، يېزا، قىشلاقلىرىدا مۇستەقىللىق، ئەركىنلىككە قارشى ئۈگۈنۈش، تەشۋىقاتلارنى، جازا يۈرۈشلىرىنى باشلىۋەتتى. «سەن ئوغرى دېگىچە مەن ئوغرى دەۋەلاي» دېگەندەك «شەرقىي تۈركىستانغا خەتەرلىك ئوتتۇرا ئاسىيادىكى تۈركىيەدىكى بۆلگۈنچىلەردىن كېلىدۇ.» دەپ مىڭلىغان ئون مىڭلىغان ۋەتەنپەرۋەر زاتلارنى، زىيالىيلارنى قارا تىزىملىككە ئېلىپ ئالدىنى ئۆلۈمگە، قالغانلىرىنى تۈرمىگە، جازا لاگېرلىرىغا تەييارلاۋاتىدۇ. شەرقىي تۈركىستان تارىخىدا يەنە بىر قانلىق، پاجىئەلىك ئىراگېدىيەنىڭ پەردىسى ئېچىلىش ئالدىدا تۇرىدۇ. يەنە بىر تەرەپتىن غەربىي تۈركىستاندىكى بىر تۈرك قەۋمىدىن بولغان قېرىنداشلارنىڭ يېگىدىن كىچىك ــ كىچىك دۆلەتلەرگە بۆلۈنۈپ، سىياسىي، ئىجتىمائىي، ئىقتىسادىي، تەشكىلىي، ھەربىي جەھەتلەردە سىرىقتال ھالىتىدە تۇرغانلىقىنى، ئۇلار ئارىسىدا مۇستەملىكچىلىكنىڭ قالدۇرغان قالدۇق تەسىرلىرى ئەتىجىسىدە ۋاقىتىنچە بەزى ئىختىلاپلارنىڭ يۈز بەرگەنلىكىنى كۆرۈپ، ئۆزلىرىنىڭ كۆرۈۋاتقان شىرىن چۈشلىرىنى ئەسلەپ، گۈلقەقەلىرى ئېچىلىپ كەتتى، ئۇلارچە بولسا بۇ بەش تۈرك دۆلىتى ئۆزىنىڭ تۈركلۈك روھىنى، ئىسلاملىق ئىمانىنى، تۈركىستانلىق

www.uyghurkitap.com

قېرىنداشلىقىنى ئۇنۇتسا - دە، ئۆزلىرىنىڭ تار دائىرىلىك مەنپەئەتلىرىنى [illegible] چېكىدىن ئاشقان مىللەتچىلىكى بىلەن يەر تالىشىپ، بايلىق تالىشىپ، قىرىق پىچاق بولۇشۇپ سوقۇشسا ياكى شەرقى تۈركىستاندا ئۆتكەن قاراڭغۇ ئەسىرلەردە بولغىنىدەك ئاللاھنىڭ ئورنىغا. ئىسلامنىڭ ئادىل شەرىئەتلىرى ئورنىغا. ئۆزلىرىنىڭ رىياكارلىق نوپۇزىنى قويۇپ، ئەتراپىغا مىڭلىغان ئادان، جاھىل مۇرىتلارنى توپلىغان « ئاق تاغلىق »، « قارا تاغلىق » خوجىلارنى تېپىپ، ئۇلارنى يۈز يىللاپ سوقۇشتۇرۇپ قويسا. نەق شۇ چاغدىلا « توپىلاڭدىن توغاچ ئوغۇرلىدى » دېگەننىڭ ئۆزى بولاتتى. شۇ چاغدا ئۆزبېكىستان، قازاقىستان، قىرغىزىستان، تاجىكىستان، تۈركمەنىستان، دېگەنلەر نېمە؟ ھەر بىرسى ئەجدەرھانىڭ بىر قېتىملىق لوقمىسىغا يارىمايدۇ - دە، بىردىن - بىردىن ... ھا - ھا - ھا ئەجدەرھانىڭ خوشلىغى ئۇتقان بولاتتى .

ئەنە شۇ چاغدا ئۇلار، قانخور ئەجدادلىرى سەمەرقەنتتە مىنەلمىگەن كۆكتاشقا مىنگەن بولاتتى. ئۇ مەقسەتكە يېتىش ئۈچۈن پۈتۈن ئۇسۇل – چارىلىرىنى، كۈرمىڭ ھىيلىلىرىنى ئىشلىتىشى كېرەكتە... شۇڭلاشقا ئۇ ئەپتى بەشىرىسىنى يوشۇرۇپ، گۈزەل مەلىكىلەر ئىنقاۋىنى كىيىۋالدى. ئۇ جەللات چىرايىغا ئازىنىلارنىڭ كۈلكىسىنى پەدەزلىۋالدى. ئۇ سىلەرنىڭ مۇستەقىللىقىڭلارنى تەبرىكلەۋاتىدۇ، سىلەرنى دوست دەۋاتىدۇ. سىلەرگە ياردەم قىلىمەن دەپ قەسەم ئىچىۋاتىدۇ... ئەنە ئۇ نۇشىرۋانى ئادىل قىياپىتىدە مەيدانغا چىقىپ، سىلەر بىلەن « دۆلەت چېگرىسى توختامى ». « دوستلۇق ئەھدىنامىسى »، « قاتناش سودا ئالاقىسى »، « مەدەنىيەت ئالماشتۇرۇش كېلىشىمى » لەرنى تۈزۈپ ئادىللىق. سېخىيلىق بىلەن شەرقى تۈركىستان خەلقىنىڭ قان بەدىلىگە كەلگەن بايلىقلار بىلەن سىزلەرنى ئالداۋاتىدۇ، غەربى تۈركىستاننىڭ بەزى جايلىرىدا زاۋۇت. فابرىكلارنى قۇرۇۋاتىدۇ. بۇ ئەجدەرھانىڭ مىجەزىنى بىلمىگەن ياكى ئۇنىڭ

قانخورلىغىنى ئۇنۇتقان بەزى ساددا، گول دىپلوماتلار، ئاتالمىش ھازىرقى دۆلەتلەرنىڭ تار مەنپەئەتلىرىنى دەپ شەرقى تۈركىستاننىڭ، كەڭ مەنادا ئىستىقلال تۈركىستاننىڭ ۋە ئۇنىڭ خەلقلىرىنىڭ مەنپەئەتلىرىنى پۇچەك پۇلغا سېتىپ يىبىشكە تەمشىلىۋاتىدۇ. ئۇلار سىزلەرگە ئاشلىق، گۆش، ماي، تاۋار دۇردۇندىن ئىبارەت سانائەت بويۇملىرىنى بىرىپ، بىزنىڭ بۇ يەردە « شەرقى تۈركىستان » دىگەن يەر يوق، « شىنجاڭ » بار، ئازراق ئۆزبېك، قازاق، قىرغىز بار ئۇيغۇرنى يوق دەڭلار » دەپ سىزلەرنى زورلاۋاتىدۇ.

خىتاي باسقۇنچىلىرىدىن قورقۇش كېسىلىگە گىرىپتار بولغانلار، ئەجدەرھانىڭ ھەم ئالداش ھەم قورقۇتۇش ھىلىسىگە بەرداشلىق بىرەلمەيۋاتقانلار ئۆزلىرىنى مۇستەقىل تۈرك دۆلەتلىرى دەپ ئاتىشىدۇ ــ يۇ، لېكىن ئۆزلىرىنىڭ ئاتالمىش گېزىت، ژورنال، رادىيو، تېلېۋىزيونلىرىدا ئەجداتلىرىمىز، ئانا ۋەتىنىمىزگە شەرقى تۈركىستان دەپ قوللاق قىبقىپ، ئەزان قىچقىرىپ قويغان مۇبارەك ئۇلۇق نامىنى يازماي « شىنجاڭ » دەپ يىزىۋاتىدۇ، ئاتاۋاتىدۇ، ھەتتا خىتاي ھۆكۈمرانلىرى قويغان ئاتالمىش « شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونۇم رايونى » دىگەن ئاتالغۇدىكى ئۇيغۇر دىگەن تۈرك قەبىلىلىرى ئىتتىپاقىنىڭ نامىنى، شانلىق تۈرك تارىخىنى يارىتىشتا ئالاھىدە تۆھپىلەر قوشقان ئۇيغۇر تۈركلىرىنىڭ نامىنى يىزىشقا جۈرئەت قىلالماي، خىتاينىڭ شىنجاڭ پراۋىنسيەسى (ئۆلكىسى) دەپ يىزىۋاتىدۇ، ۋاھالەنكى غەرب دۇنياسىدا، كۆپ مەملىكەتلەردە « شەرقى تۈركىستان » دەپ ئالاھىدە شەرھلەيدۇ. ھەيرانمەنكى ئۆزىنىڭ قېرىنداشلىرىنى مۇستەملىكە قىلىپ ئىزىۋاتقان بىر مۇستەملىكچى دۆلەتكە قارىتا قىلىنىۋاتقان بۇ خوشامەتچىلىك دىپلوماتىيەسىدە قانداق قىلىپ مۇستەقىللىقنىڭ پۇرىقى بولسۇن؟ بۇنداق خاھىشلار تۈركىستانلىقلارغا قىلىنغان ھاقارەت ئەمەسمۇ؟ تۈركىستانلىقلار ئۇچۇن ئۆزۈن تۈرمىدە يېتىپ، پۈتۈن ھاياتىنى ئەقدىم قىلغان ئۇلۇغ شائىر

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

ئابدۇلئەزىز مەخسۇم دوست دۈشمەنىنىڭ پەرقى توغرىسىدا توختىلىپ:
ھەقىقىي دوست سادىق گەر زەھەر بەرسە شېكەر دەپ بىل،
ۋە گەر دۈشمەن ساڭا لەپلەپ شېكەر بەرسە زەھەر دەپ بىل.
زىيان يەتكۈزسە دوستۇڭ پايدەدۇر كۆڭلى تۈز بولغاچ، شۇنىڭدەك
دۈشمىنىڭ پايدا كەلتۈرسە زەرەر دەپ بىل .

دەپ يازغان ئىدى. دوست قانداقلا بولمىسۇن دوست، دۈشمەن قانچىلىك ياخشىلىق قىلمىسۇن بەرى بىر دۈشمەن. مىڭلاپ ئەسىرلەردىن بۇيان تۈرك خەلقىنى، باشقىلارنى يەپ، يۇتۇپ خوردا بولۇپ كەتكەن يالماۋۇز ئەجدەرھا ئەمدى كېلىپ، قانداقلارچە تۈرك خەلقىنىڭ دوستى بولالىسۇن؟ ئۇنىڭ دۈشمەنلىكى راست، دوستلىقى يالغان، غەلەت. بىر ئەمەس مىڭ يالغان، ئۇنىڭ يۈرىكىنى بىلەي دېسىڭىز تارىخقا نەزەر سېلىڭ: ئۇ تارىختا باشقىلار بىلەن ئىناق خوشنىدارچىلىقتا ئۆتكەن ئەمەس . پۈتۈن تارىخى سۆزىدە ئۇرمايدىغان نامەرت، تىلى ئۇزۇك، دىلى بۇزۇقلۇق، ۋاپاغا جاپانىڭ ئۆگۈمەس پۈتمەس قامۇسى .

ئۇ ئاجىزلارنى يۇتۇپ، كۈچلۈكلەرنى ھىلە ـ مىكىر بىلەن ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىغا پىتنە ـ پاسات تېرىپ « ياتلارنىڭ قولى بىلەن ياتلارنى يوقۇتۇش »، « بۆلۈپ تاشلاپ، ئىدارە قىلىش » دېگەندەك سۈيقەستلەرنى ئىشلىتىپ نۇرغۇن خوشنا دۆلەت ۋە مىللەتلەرنى يۇتۇپ يەپ، نىمجان سىبرىق يىلاندىن** بۈگۈنكى ئەجدەرھاغا ئايلاندى . ئۇ يالماۋۇزنىڭ شەرقى تۈركىستاندا قىلغان جىنايەتلىرىگە قاراڭ:

بىز شەرقى تۈركىستانلىقلارمۇ سىزلەرگە ئوخشاش ئىنسانلاردىن، تۈركلەردىن ئىدۇق، ئۇ ياۋۇز بىزنىڭ بار يوقىمىزنى تارتىۋېلىپ، ئەسلى

** خىتايلارنىڭ بۇرۇنقى زامانلاردىكى سىمۋولى (بەلگۈسى) سىبرىق يىلان ئىدى، بۈگۈن بولسا ئەجدەرھا .

ۋەسلىمىزدىن ئايرىپ، قۇل، گاداي، نادان، قاشاق هالغا كەلتۈرۈپ قانلىق قولىنى يۈرىگىمىزنىڭ بىغىغا تۈزۈتۈپ، بىزنىڭ دۇنياەنكى مەۋجۇتلىغىمىزنى يوقتا چىقىرىپ، بىزنى روھى ھەم جىسمانى تەرەپتىن يوقاتماقچى بولاۋاتىدۇ، بىزنىڭ تىلىمىز، دىنىمىز، ئۆرپ ئادىتىمىز، ئىرقىمىز، تارىخىمىز، چىرايىمىز ھەتتا ئارزۇ ئىستەكلىرىمىزسىزلەر بىلەن ئوخشاش، ياكى مەن دىگەن ـ سىز دىگەن سۆز، تۈركىستانىنىڭ خىتاي زۇلمى ئاستىدىكى شەرىق تەرەپىدە سىزلەرنىڭ قېرىنداشلىرىڭىز ئۇيغۇرلار، قازاقلار، قىرغىزلار، ئۆزبېكلەر، تاجىكلار، تاتار تۈركلىرى ياشايدۇ. خىتاي ھۆكۈمرانلىرىنىڭ بۇ خەلقلەرگە قىلغان زۇلمى غەربى تۈركىستاندىكى مۇستەقىل تۈرك دۆلەتلىرىگە قىلىنغان ھاقارەت ـ خورلۇق ئەمەس دەپ كىم ئىنكار قىلالايدۇ؟ ئۇلارنىڭ زورلۇق ـــ زومبۇرلۇقلىرىنى سىزلەرگە قىلمايدۇ دەپ، كىم كاپالەتلىك بىرەلەيدۇ؟ ئاغزى قانلىق بۆرە بىر يۇملاپلا بىچارە يۇۋاش قويغا ئايلىنىپ قالارمۇ؟ خىتايلارنىڭ جاللات ئەسكەرلىرى قولىدا « ئازانلىق » نى دەپ قەشقەر بازىرىدا شەھىد بولغان ئۇيغۇر يىگىتلىرى پەرغانىلىقنىڭ ئوغقانلىرى ئەمەسمۇ؟ ئالتاي تاغلىرىدىكى يايلاقلىرىنى قۇرۇلۇش ئارمىيىسىنىڭ باسقۇنچىلىرىغا تارتقۇزۇپ قويغان قازاق، چوپان زايسان رايونىدىكى دېھقانىنىڭ قېرىندىشى ئەمەسمۇ؟ ئىشغالىيەتچى زالىم خىتايلارنىڭ ئاياق ئاستى قىلىشىغا ئۇچراۋاتقان ئۇيغۇر قىزلىرى تاشكەنت ياكى دۇشەنبىلىكنىڭ جىگەر پارىلىرى ئەمەسمۇ؟ بىزنىڭ تارتىۋاتقان ئازاپ ـ قايغۇلىرىمىز ئوچۇقنى ئېيتقاندا، سىزلەرنىڭ ئازاپ ـ قايغۇلىرىڭىز. بىزگە قىلىنىۋاتقان ئازاپ، خورلۇقلار سىزلەرنىڭ غورورۇڭلارغا تەگمەسمۇ؟ شۇ ئەرسە لېنىنقىكى، « ھۆكۈزنىڭ مۆڭگۈزىگە ئۇرسا، تۈيىقى سىقىرايدۇ » غۇ؟ قىسقىسى، شەرقى تۈركىستانغا قىلىنغان تاجاۋۇزچىلىق سىزلەرگە قىلىنغان تاجاۋۇزچىلىق ئەمەسمۇ؟ بىزنىڭ پاجىئەلىك كەچمىشلىرىمىز سىزلەرگە ئۈنتۇلماس قانلىق تەجرىبە ساۋاقلار بولسۇن. بۇ قارا پاجىئەلىك كۈنلەرنى

ئۇيغۇر كىتاب ئۆيى www.uyghurkitap.com

شەرقىي تۈركىستانلىقلارغا كەلدى. بىزگە كەلمەيدۇ، دەپ چوتنى خاتا سوقماڭلار، « ئىنەكنىڭ بېشىغا كەلگەن كۈن موزاينىڭ بېشىغا كەلمەسمۇ ؟ ».

ھەرقاچان بۇ پاجىئەلەرنى كۆرۈپ، ئاڭلاپ تۈرك تارىخىنى ئەسلىگىنىمىزدە، بىلگە خاقاننىڭ ئىنىسى كۆلتېكىنگە يازغان ھازىرقى موڭغۇلىيە خوشۇ سايدامدىكى مەڭگۈ تاشقا ئورنىتىلغان بىباھا خاتىرىسىنى ئۇنۇتماسلىقىمىز لازىم : « چىن مىللىتىنىڭ سۆزى تاتلىق، سوۋغاتى يۇمشاق ئىمىش. تاتلىق سۆزى ۋە سوۋغاتى بىلەن ئالداپ، يىراق مىللەتنى كۆپ قېتىم يېقىنلاشتۇرۇر ئىمىش. (ئۇلارغا) يېقىنلاشقاندىن كېيىن (ئۆزلىرىنىڭ) يامان ھىيلەلىرىنى تارىتۇر ئىمىش، ياخشى ئالىم كىشىنى، باھادۇر كىشىنى يۈرگۈزمەس ئىمىش، (ئىلگىرى باستۇرمايدىكەن) بىر كىشى ئۆزگىرىش قىلسا (خاتالاشسا) ئۇنىڭ ئۇرۇغى، قەۋمى ۋە بۆشۈكىچە رەھىم قىلماس ئىمىش، تاتلىق سۆزىگە، يۇمشاق سوۋغاتىغا ئالدىنىپ، تۈرك مىللىتى ئۆلدۈك.... » (« شەرقىي تۈركىستان تارىخى » ـ مەمتىمىن بۇغرا يىگىرمە يەتتىنچى بەت) گەرچە بۇ خاتىرە تاشنىڭ قويۇلغىنىغا ھازىر نەق مىڭ ئىككى يۈز ئاتمىش يىل بولسىمۇ، ئۇ ئۆزىنىڭ بۈگۈنكى رېئال ئەھمىيىتىنى يوقاتمىغانلىقى بىلەن قىممەتلىكتۇر. كۈچ قۇدرىتى زور، يەر كۆلىمى كەڭ، رىم ئىمپېرىيىسى ۋە ئىران شاھىنشاھىدىنمۇ كۈچلۈك بولغان كۆك تۈرك خانلىقى خىتاي ھۆكۈمرانلىرىنىڭ خىيانەتكارانە بۇزغۇنچىلىقى، قۇتراتقۇلۇقى، ھىيلە ـ مىكىرلىرى نەتىجىسىدە ئىككىگە بۆلۈندى. كېيىن شەرقىي كۆك تۈرك دۆلىتىدە پەيدا بولغان ئىختىلاپلاردىن پايدىلانغان خىتاي خانى تەيزۇڭ ئۇنى مۇنقەرىز قىلدى . خىتايلارغا ياردەم بەرگەن ئاسى خائىنلار يەنىلا قورچاقتا ئايلىنىپ، ئىستىقلالسىز رەزالەت ئاستىدا قالدى . يۇقۇرىدىكى مەڭگۈ تاشتا تۈركلەرنىڭ خىتايغا مۇنقەرىز بولغان كۈرگەن زۇلۇم، تارتقان خورلۇقلىرى، شۇ چاغدىكى بەزى تۈرك بەگلىرى ۋە نوپۇزلۇقلىرىنىڭ ئۆز مىللىتىگە قىلغان خىيانەتلىرى بىرمۇ ـ بىر يېزىلغان،

شۇنىڭدىن مەلۇمكى بىزنىڭ قەھرىمان، لەقەللىق نەجداتلىرىمىز مىڭ يىللاردىن بۇيرۇنلا ئىچكى تاشقى دۈشمەنلەرگە قارشى كۈرەش تارىخلىرىدا تۈرك خەلقىنى ئويغۇتۇپ، ئىتتىپاقلاشتۇرۇپ، تۈرك خەلقىنىڭ نەچچە مىڭ يىللىق ئەژدادى ۋە ئەۋلادى قەست دۈشمىنى بولۇپ كەلگەن خىتاي باسقۇنچىلىرىغا قارشى ئىككىلەنمەي، مۇرەسسەسىز قەتئىي كۈرەش قىلىش لازىملىقىنى بۇرۇندىنلا ئىبىتىپ كەلگەن. لېكىن كېيىنكى دەۋرلەردە بەزى ئاتا ــ بوۋىلىرىمىزنىڭ قانلىق تەجرىبە ساۋاقلارنى ئۇنتۇپ، شۇنىڭدىن پايدىلانماي، ئىبرەت ئالماي، دۈشمەننىڭ ئالدام خالتىسىغا چۈشۈپ، سەۋەنلىك بىلەن مەنمەنچىلىككە بېرىلىپ، بىرلەشمىگەنلىكى ئۈچۈن پايانسىز تۈرك يەرلىرى دۈشمەننىڭ ئاياق ئاستىدا قالدى. ئجداتلىرىمىزنىڭ دەريالاپ ئاققان قانلىرىنىڭ بەدىلىگە كەلگەن تۈركىستاننىڭ ئايرىلماس بىر قىسمى بولغان شەرقى تۈركىستان خىتاي ھۆكۈمرانلىرىنىڭ قولىدا ھازىرغىچە ئىزىلىۋاتىدۇ.

بۇندىن بىر نەچچە ئەسىرلەر بۇرۇن، خىتاي باسقۇنچىلىرىنىڭ تاجاۋۇزچىلىق قىلمىش ھەركەتلىرىنى توغرا كۆزىتىپ، ئاقىلانە خۇلاسە چىقارغان خىنايدىن شۇنچە يىراقتىكى نەقىللىق پولشا خەلقى، « خىتاي بىلەن پولشا لوتتۇرسىدا روسىيە بولغىنى ئۈچۈن روسىيەگە رەھمەت ئېيتىشى كېرەك » دېگەن ئەقلىيە سۆزىنى ئىجات قىلغان ئىدى. بۇ سۆزلەر ئاددىغىنا ئاڭلانغىنى بىلەن ئۇ ئۆزىدە بىر ھەقىقەتنى ــ خىتاي ھۆكۈمرانلىرىنىڭ باسقۇنچىلىق خارەكتېرىنى يىغىنچاق، مەزمۇنلۇق قىلىپ ئىپادىلەپ بەرگەنلىكى بىلەن قىممەتلىكتۇر. ئەنە شۇنداق رەھمەت، ھۆرمەتكە مۇناسىپ شەرقى تۈركىستان خەلقى ئۆتكەن ئەسىرلەردە غەربى تۈركىستان ئۈچۈن خىتاي ھۆكۈمرانلىرىنىڭ تاجاۋۇزچىلىقىنى توساپ تۇرىدىغان پاسىل تام ـ مۇستەھكەم قەلئە بولۇپ كەلگەن ئىدى. شەرقى تۈركىستان خەلقى ئۆزلىرىنىڭ پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن قان ـ تەر ياشلىرى بىلەن دۈشمەننىڭ

www.uyghurkitap.com

ئاجاۋۇزىغا قارشى ئۆز كۆكسىنى قالقان قىلىپ، خىتايلارنىڭ غەربىي تۈركىستانغا تۇپان بالاسىدەك بېسىپ كىرىشىنى توسۇپ تۇرانتى. ئاخىرقى قېتىم شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ قەست دۈشمەنلىرىدىن سوۋېت سوتسىيال جاھانگىرلىكى بىلەن قىزىل خىتاي جاھانگىرلىكىنىڭ ئۆز ئارا تىل بىرىكتۈرۈپ، ئېغىز بۇرۇن يالىشىپ، يۈزسىزلەرچە قىلغان خىيانىتى ۋە باسقۇنچىلىقى بىلەن شەرقىي تۈركىستاننىڭ يېقىنقى تارىخىدا نەچچە يۈز مىڭلاپ ۋەتەنداشلارنىڭ قانلىرى بەدىلىگە كەلگەن قەشقەردە قۇرۇلغان « شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتى » ۋە غۇلجىدا قۇرۇلغان « شەرقىي تۈركىستان ئىستىقلال جۇمھۇرىيىتى » دەك ئۇلۇغ دۆلەتلەر بىر ـ بىرلەپ قولدىن كەتتى. ئەمدى دۈشمەن ئىشىك ئالدىدا. ئۇ قانلىق ئايىغىنى ئىگىز كۆتۈرۈپ، تەڭرى تاغلىرىدىن ئاتلاپ، غەربىي تۈركىستانغا كىرمەكچى. بۈگۈنكى كۈندە ئانا تارىخ بىزنىڭ ئالدىمىزغا يەنىلا ئاتا ـ بوۋىلىرىمىز ئالدىغا قويغان يەنە شۇ بىرلا سوئالنى ئەڭ مۇھىم مەسىلىنى قويۇۋاتىدۇ. ئۇ بولسىمۇ « تۈرك مىللەتلىرى بىرلىشىپ ئۆز ھاياتلىقلىرىنى قوغدامسىلەر، يا بولمىسا، يات باسقۇنچىلارغا بىر ـ بىرلەپ يەم بولۇپ، دۇنيادىن ئىزسىز يوقىلامسىلەر ؟ » دېگەندىن ئىبارەت. تارىخ رىئاللىقى چوقۇم بىزنى جاۋاپ بەرگۈزىدۇ. يا دۈشمەنگە يەم بولۇپ يوق بولۇش ياكى ئاياغ ئاستى قىلىنغان ئار ـ نومۇسىمىزنى ئاقلاپ، مۇستەقىل ياشاش . ئەلۋەتتە، بىز دۇنيادىكى باشقا مىللەتلەرگە ئوخشاش ياشاش ھوقۇقىغا ئىگە، ئىجات قىلىش ئىقتىدارىغا، كۈرەش بىلەن قوغدىنىشقا قابىلمىز. شۇنىڭ ئۈچۈن بىزنىڭ پەخرىمىز بەش تۈرك جۇمھۇرىيىتى مۇستەقىل بولۇپ قەد كۆتۈرۈپ تۇرۇپتۇ . ئەڭ مۇھىمى ئىتتىپاقلىشىش، بىرلىشىش مەسىلىسى. بىزنىڭ ئاتا ـ بوۋىلىرىمىز «ئايرىلغاننى ئېيىق يەيدۇ، بۆلۈنگەننى بۆرە » دەپ تەلىم بېرىدۇ. مىنىڭ ئىتتىپاقلىشىپ بىرلىشەيلى دېگىنىم ھازىرقى تۈرك دۆلەتلىرىنىڭ ھالەتلىرىنى بۇزۇپ تاشلاپ بىر تۇران ئىمپېرىيىسى قۇرۇش ئەمەس. تارىختا بوۋىلىرىمىز ئوغۇز، ئافراسىياپ،

مۇقان قاغان، قۇتلۇق بىلگە قاغان، سۇتۇق بۇغراخان، تېمۇرلەڭلەر ئۆز كۈچ قۇدرىتىگە تايىنىپ چىچىلىپ تۇرغان تۈرك قەۋملىرىنى بىرلەشتۈرۈپ، دۇنيا تارىخىدا مەشهۇر سۇلالە، دۆلەتلەرنى قۇرغان. بۇ ئۆتكەن ئەسىرنىڭ مەھسۇلى بولۇپ، ئىللىقاچان ئۆتۈپ كەتكەن تارىختىن ئىبارەت.

هازىرقى ۋاقىت يىگىرمىنچى ئەسىرنىڭ ھارپىسى ـ ئاتوم دەۋرى. بىزگە قورال كۈچى، زورلۇق كۈچى لازىم ئەمەس. بىزگە لوتتۇرا ئەسىرنىڭ زورلۇقلىق ئۈرۈشلىرى بولۇپمۇ قېرىنداش خەلقلەر ئەتتۇرسىدىكى قان تۆكۈشلەر كېرەك ئەمەس.بىزگە ئوتتۇرا ئەسىرنىڭ جاھالىتىگە پاتقان، دىنى پاناتىك ـ فونداسىنتالىستلارنىڭ زۇلمەتلىك ئۈزۈملىرى كېرەك ئەمەس. بىزگە دىموكراتىيەنى ئاساس قىلىپ، ئىنسانى هوقۇقنى قەدىرلەيدىغان، دۇنيانىڭ ئىلغار سەۋىيەسىنى نىشان قىلىپ يۇقىرى ئۆرلەيدىغان، تۈركىستان دۆلەتلىرىنىڭ تەڭ باراۋەرلىك هوقۇقىنى تەمىن قىلىپ، مەزلۇم تۈرك ئەللىرىنى قۇللۇقتىن قۇتۇلۇشقا ياردەم قىلىدىغان ئەركىن، هۆر، قۇدرەتلىك تۈركىستان كونفىدراتسىيىسى كېرەك. تۈركىستان فىدراتسىيىسى قۇرۇلىدىكەن ۋە ئۇنىڭ ئۇلۇغ روهى ئەمەلىلەشتۈرۈلىدىكەن يەر تالىشىش، بايلىق تالىشىش، مەنسەپ مەنپەئەت تالىشىشلارنۆزلىگىدىن ئەدرىجى يوقۇلۇپ، بىر ـ بىرىنى دۈشمەن كۆرۈش، « مىنىڭ ـ سىنىڭ » دەيدىغان خاھىشلار « مەن ئانداقچى سەن مۇنداقچى » دىگەن يەرلىك مەھەللىۋى قاراشلار تۈگۈتۈلۈپ تۈركىستاندا ياشىغۇچى بارلىق خەلقلەر تىنچ، خاتىرجەم، بەختلىك، باياشات، قېرىنداشلار بىرلەشكەن ئاجايىپ تۇرمۇشقا مۇيەسسەر بولىدۇ ئىنشائاللاھ... هازىر دۇنيانىڭ هەممە جايلىرىدا رايون خاراكتىرلىك تۈرغۇن كونفىدراتسيۇنلار قۇرۇلدى ۋە قۇرۇلۋاتىدۇ. نىمىشقا يەرلىرى بىر ـ بىرىگەتۇتاش، خەلقلىرى بىر ـ بىرىگە ئۇرۇق ـ تۇغقان، كېلىپ چىقىشى، دىنى، تىلى، ئۆرپ ـ ئادىتى بىر بولغان تۈركىستان خەلقلىرى بىرلىشەلمەيدۇ؟ تۈركىستان خەلقلىرىنىڭ تېخى قۇرۇلمىغان، جانابى ئاللاھ

www.uyghurkitap.com

بۇيرىسا ، يىقىن كەلگۈسىدە قۇرۇلىدىغان كونفېدېراتسىيونى ھەقىقەتەن دۇنيادىكى كۆپلىگەن ئادالەتپەرۋەر دۆلەتلەر توغرا تونۇش، ياخشى ئۈمىتلەردە بولىۋاتسا، ئاجىز دۆلەتلەرنى بوزەك قىلىپ، ئۇلارنىڭ قان ـ تەر بەدىلىگە زورايغان بەزى ئىمپېرىيالىستلارنىڭ ھۆكۈمران گورۇھلىرى ھازىردىنلا ئالا ـ توپىلاڭ كۆتۈرۈپ، جامائەت پىكرىنى قالايمىقانلاشتۇرۇپ، سۈنى لېيىتىپ بېلىق تۇتۇپ، تۈركىستان فېدېراتسىيونىنىڭ قۇرۇلۇشىغا جان جەھلى بىلەن قارشى تۇرماقتا. بۇلارنىڭ چۈشەنچىسىچە تۈركىستان فېدېراتسىيونى قۇرۇلسا، دۇنيا ئاستىن ـ ئۈستىن بولۇپ كېتەرمىش، دۈشمەنلەرنىڭ غەرىزى شۇكى، ئۇلار تۈرك خەلقلىرىنىڭ بىرلىشىپ، ئىتتىپاق بولۇپ قۇدرەت تېپىشىدىن قاتتىق قورقىدۇ. بۇ جاھانگىرلار ھېلىمۇ پايانسىز تۈرك يەرلىرىنى ئىشغالىيەت ئاستىغا ئېلىپ، مەزلۇم خەلقنىڭ قان تەر، ياشلىرى بەدىلىگە ئۆزلىرىنىڭ جەننىتىنى قۇرۇپ ئالدى. ئۇلار بۇ يەرلەردە بولۇپمۇ شەرقى تۈركىستاندا ئىنسان ئاڭلاپ باقمىغان، كۆرۈپ باقمىغان ئۇسۇل چارىلار بىلەن خەلقنى ئەزمەكتە. ئۇلارنى دۇنيادىكى مەۋجۇتلۇقتىن مەھرۇم قىلىش ئۈچۈن ئۆلتۈرمەكتە، قىرماقتا. ئەنە شۇنداق قاباھەت زۇلۇم ئاستىدا شەرقى تۈركىستان خەلقى ئۆزىنىڭ ئاۋازىنى دۇنياغا ئاڭلىتالمايۋاتىدۇ، مانا بۈگۈن شەرقى تۈركىستان خەلقىنىڭ ئاۋازىنى، ئاھ ـ زارىنى دۇنياغا ئاڭلىتىش، ئۇلارنى ئويۇشتۇرۇپ، ئۆز ۋەتىنىنى قايتۇرۇۋېلىش ھەققىدە ئۇلارغا تەشۋىقات قىلىش غەربى تۈركىستاندىكى مۇستەقىللىققا ئېرىشكەن دۆلەتلەرنىڭ ۋە كەلگۈسىدىكى قۇرۇلماقچى بولغان تۈركىستان كونفېدېراتسىيونىنىڭ بويىندىكى باش تارتىپ بولمايدىغان قېرىنداشلىق قەرزى. تۈرك خەلقلىرىنىڭ دۈشمەنلىرى مانا مۇشۇنداق كۈنلەرنىڭ ئۆز بېشىغا كېلىشىدىن قورقىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلار بەزىدە ئالداش، بەزىدە پوپوزا قىلىش سىياسىتىنى قوللىنىۋاتىدۇ. ئەمدى تۈرك خەلقلىرىنىڭ قۇرۇش ئالدىدىكى كونفېدېراتسىيوسى تۈركىستان خەلقىنىڭ مەنپەتىگە، ھازىرقى

مۇستەقىل دۆلەتلەرنىڭ ئېھتىياجىغا ۋە دۇنيا ئەلۋىگە ماس ئىكەن ئىمە ئۈچۈن ئۇنى كېچىكتۈرگۈلۈك؟ قاچانغىچە ئۆزىمىزنى پاسسىپ ئورۇنغا چۈشۈرۈپ ئىمپېرىيالىستلىك دۆلەتلەردىن قورقىمىز؟ ھازىر ھەتتا ياۋروپادەك چوڭ قىتئەدىكى بارلىق دۆلەتلەر ئۆزلىرىنىڭ تىللىرى، دىنلىرى، ئۆرپ ـ ئادەتلىرى، تارىخى، جۇغراپىيەلىك ئورۇنلىشىشىنىڭ پەرقلىرىگە قارىماي، « ياۋروپا ئورتاق گەۋدىسى » نى قۇرۇپ ھازىرقى دۆلەتلەرنىڭ چېگرالىرىنى ئەمەلدىن قالدۇرۇپ، ھەتتا بىرلىككە كەلگەن بىر خىل پۇلنى ئىشلىتىش ئالدىدا تۇرۇپتىغۇ؟ ناھايەتكى بىر تۈرك نەسلىدىن بولغان تۈركىستاندىكى دىنى، تىلى، ئۆرپ ئادىتى، تارىخى، مەدەنىيىتى ئوخشاش جۇغراپىيىۋى بىرلىككە ئىگە بىر قانچە مۇستەقىل تۈرك دۆلەتلىرى دۇنيا يىگىرمە بىرىنچى ئەسىرگە قەدەم قويىۋاتقاندا، يەنىلا ئوتتۇرا ئەسىردىكى فېئودال بەگلەرنىڭ نادانلىغىنى، سەۋەنلىكىنى قىلىپ، تۈركىستان خەلقىنى بەختسىزلىككە ئۇچرىتىپ، بىر تۈركىستان كونفېدېراتسىيىسىگە ئۇيۇشالمىسا، ئۆتكەن ئەجدادلىرىمىز، بۈگۈنكى ئەۋلادلىرىمىز، ھازىرقى دۇنيادىكى دوست ـــ دۈشمەنلىرىمىز ئالدىدا ئۇيات ئەمەسمۇ؟

قېنى ئۇ ئىنسانغا، تۈرك مىللىتىگە، ئىسلام دىنىغا خاس غۇرۇرىمىز ھەم ئىمانىمىز؟ قېنى ئۇ بىزنىڭ ھېلمۇت كول، فرانسۇۋا مىتران ۋە مارگرېت تاتچېرلىرىمىز؟ غەربى تۈركىستاندا مۇستەقىل بولغان دۆلەتلەرنىڭ باشلىقلىرى ئوبدان ئويلىنىدىغان، ئەجدادلىرىمىز ئارزۇ قىلغان، ئەۋلادلىرىمىز تەلەپ قىلىۋاتقان مۇقەددەس تۈركىستان كونفېدېراتسىيونىنى قۇرۇش ۋاقتى كېلىپ يەتتى...

ھۆرمەتلىك رەھبەرلىرىمىز ـ قېرىنداشلىرىمىز: ياتقان بولسىڭىز تۇرۇڭ! تۇرغان بولسىڭىز يۈرۈڭ. قېرىنداشلارنى بىرلىشىش يىغىنىغا چاقىرىڭ. ئاللاھ ھەققىدە. دىنىمىز ئىسلام، تۈرك قېرىنداشلىقىمىز، قۇللۇقتا ياتقان قېرىنداشلىرىمىز ئۈچۈن. پۈتۈن تۈركىستان خەلقلىرىنىڭ ئەركىنلىك ـــ

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

بەختى، پارلاق كېلەچىگى ئۈچۈن تۈركىستان كونفېدراتسىيونىنى قۇرۇلتايى
!... ئامىن.

ئاۋروپالىق ئەجنەبىلەر قىلغاننى سىزلەر قىلالماسلەر؟ سىزلەر چوقۇم بۇ ئۇلۇغ ۋەزىپىنىڭ ھۆددىسىدىن چىقالايسىلەر. سىزلەرگە ئۇلۇغ ئەجدادلىرىمىزنىڭ روھى يار.سىزلەرنى پۈتۈن خەلق قوللاپ قۇۋۋەتلەيدۇ. بۇ، دەۋرىنىڭ تەلىۋى.

مەن يۇقۇردىكىلەرنى قىزىل خىتاي ئىمپېرىيالىزىمىنىڭ زۇلمى ئاستىدا ياشاۋاتقان بىر شەرقى تۈركىستانلىق سۈپىتىم بىلەن يازدىم. ۋەتىنىمىنىڭ مۇستەقىللىقى تېخى ئەمەلگە ئاشمىدى. سىزلەرنىڭكىدەك مۇستەقىل بايراقلىرىمىز زۇمرەت ئاسماندا ئەركىن يەلپۈنۈپ تۇرغىنى يوق. دۆلەت مارشىمىز جاراڭلىغىنى يوق، ئۆز گېزىت، ژورنال، رادىيو، تېلېۋىزيونلىرىمىز يوق.قەھرىمان تۈرك مىللىتىمىزنى مەدھىيەلەش، دۈشمەنلىرىمىزنىڭ ئۈستىدىن شىكايەت قىلىشقا مەتبۇئات ئەركىنلىگىمىز يوق. بىزدە ئەھۋال سىزلەرنىڭكىدىن پۈتۈنلەي باشقىچە. يۇقۇردىكىلەر ئۈچۈنلا بىزدە ئاللىقاچان كاللا كېتىدۇ ياكى زىندانغا تاشلىنىدۇ. شۇ شارائىتتا خەلقىم نامىدىن بۇ خەتنى يېزىۋاتىمەن. قېنى بۇ خەتنى بايرىقى، دۆلەت قوشۇنى، دۆلەت نامى بار بىر مۇستەقىل تۈرك دۆلىتىڭىزنىڭ دېموكراتسىيەسى بار دېيىلىۋاتقان گېزىت ـ ژورنالدا ئېلان قىلىشقا جۈرئەت قىلالامسىز؟ مېنىڭچە بۇ سىزنىڭ تۈركىستان خەلقىگە قىلغان ئەقىدىڭىز بىلەن ئېلان قىلغان مۇستەقىللىقىڭىزنىڭ ماھىيىتىگە باغلىق. قانداقلا بولمىسۇن سىزدىن جاۋاپ كۈتىمەن.

سىزگە تۈركىستانلىق ــ قېرىنداشلىق سالىمى بىلەن:
سىزنىڭ مەزلۇم شەرقى تۈركىستانلىق قېرىندىشىڭىز.

(ئۇيغۇرچە «شەرقى تۈركىستان ئاۋازى» 94 ـ يىلى 39 ــ 40 ــ سانلار. ماقالە 92 ــ يىل ئاپرېلدا يېزىلغان .)

شەرقىي تۈركىستان داۋاسى ـ ھۆر ـ ئەركىنلىك، ھەق ـ ئادالەت داۋاسىدۇر*

ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم ۋە رەھمەتۇللاھى ۋە بەرەكاتۇھۇ:

بىز چەتئەللەردە ياشاۋاتقان شەرقىي تۈركىستانلىقلار رەھىمسىز زامانىنىڭ زورلىغى، قارا تەقدىرنىڭ ئاچچىق قىسمەتلىرى بىلەن جاھاننىڭ ھەرقايسى بۇرجەكلىرىگە تاشلانغان بولساقمۇ، قەلبىمىزدىكى بىر مۇقەددەس نىيەت ـ ۋەتەن دەردى، مىللەت قايغۇسى ئۇزۇن ۋاقىتلار ۋە يىراق مۇساپىلەر توسالغۇلىرىنى يېڭىپ، بىزلەرنى سىزلەر بىلەن يەنىلا بىرلەشتۈرمەكتە. ئۆزىمىز گەرچە ئانا يۇرتىمىز شەرقىي تۈركىستاندىن ئونمىڭلارچە كىلومېتىر يىراقلىقتىكى ئاۋستىرالىيەدە ياشاۋاتساقمۇ قىزىل خىتاي جاھانگىرلىرىنىڭ قۇللىغى ئاستىدا ۋەتەن، خەلقىمىزنىڭ تارتىۋاتقان ئازاپ، قايغۇ، خورلۇقلىرى بىزنى قاتتىق ئازاپلىماقتا. خىتاي ھۆكۈمرانلىرىنىڭ ۋەتىنىمىزدە يۈرگۈزىۋاتقان فاشىستلارچە ئاسسىمىلاتسىيە سىياسىتى بىزنى قاتتىق غەم ـ ئەندىشىلەرگە سېلىپ، بىزنى بىئارام قىلماقتا. مۇشۇ سەۋەپتىن قەلبىمىزدە قىزىل خىتاي جاھانگىرلىرىگە قارشى غەزەپ نەپرىتىمىز قايناپ تاشماقتا ھەم ۋەتىنىمىزنى خىتاي مۇستەملىكچىلىرىنىڭ قانلىق زۇلمىدىن ئازات قىلىش قارارى بارغانسىرى مۇستەھكەملەنمەكتە. « تۈركىستان » دەپ ئاتالمىش بۇ ئۇلۇغ تۇپراق دۇنيا تۈركلىرىنىڭ ئانا يۇرتىدۇر. بەختكە قارشى

---

* بۇ ماقالىنىڭ قىسقارتىلمىسى 1992 ـ يىلى 12 ـ 14 ـ دېكابىرلاردا ئىستانبۇلدا ئېچىلغان بىرىنچى قېتىملىق شەرقىي تۈركىستان مىللىي قۇرۇلتىيى ئېچىلىش يىغىنىدا سۆزلەنگەن .

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

1865 ـ يىلى تۈركىستاننىڭ غەربىي قىسمى چار روسىيەسى تەرىپىدىن بېسىۋېلىنىپ «غەربىي تۈركىستان» دەپ ئاتالدى. كېيىن 1920 ـ يىلى س س س ر قۇرۇلغاندا غەربىي تۈركىستان 5 رېسپۇبلىكىغا : قازاقىستان، ئۆزبېكىستان، قىرغىزىستان، تاجىكىستان، تۈركمەنىستانلارغا بۆلۈنۈپ، ئۆتكەن يىلى خەلقئارا ئەھۋاللارنىڭ ئۆزگىرىشى، سابىق سوۋېت ئىمپېرىيەسىنىڭ ئاغدۇرۇلىشى بىلەن بۇ تۈرك جۇمھۇرىيەتلىرى مۇستەقىللىققا ئېرىشتى.

ئەمدى تۈركىستاننىڭ شەرق تەرىپىگە جايلاشقان شەرقىي تۈركىستان 1876 ـ يىلى خىتاي مانجۇ ھۆكۈمرانلىرى تەرىپىدىن ۋەھشىيلەرچە ئىستىلا قىلىنغان. ئۇنىڭ نامىنى قانۇنسىزلارچە خىتايچە «شىنجاڭ» (يېڭى تۇپراق، يېڭى مۇستەملىكە) گە ئۆزگەرتتى. ھازىر قىزىل خىتاي ئىمپېرالىزمى تەرىپىدىن (شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى) دەپ ئاتالماقتا.

2 مىليون مۇرەببە كىلومېتىرغا يېقىن تۇپراققا ئىگە 20 مىليوندىن ئوشۇق ئۇيغۇر تۈركلىرىنى ئاساس قىلغان دۇنيا تۈركلىرىنىڭ ئانا يۇرتى ۋە دۇنياغا داڭ چىقارغان تۈرك دۆلەتلىرىنىڭ مەركىزى، دۇنيا تۈرك مەدەنىيىتىنىڭ ئالتۇن بۆشىكى، ئىستراتېگىيەلىك مۇھىملىقى بىلەن ئاسىيادا ئاچقۇچلۇق ئەھمىيەتكە ئىگە ئاسىيانىڭ يۈرىكىگە چاپلاشقان يېرى كەڭ، بايلىقى مول شەرقىي تۈركىستان بۈگۈن دۇنيا 21 ـ ئەسىرگە قەدەم قويۇۋاتقاندىمۇ يەنىلا قىزىل خىتاي جاھانگىرلىرىنىڭ زۇلمىدىن ئازات بولالمىغانلىقى يالغۇز شەرقىي تۈركىستان خەلقلىرىگىلا ئەمەس، پۈتۈن تۈركىستان خەلقلىرىگە زور قايغۇ ـ ھەسرەت كەلتۈرۈپ، دۇنيا تىنچلىقى، ئىكولوگىيىلىك تەڭپۇڭلۇقىغا زىيان تەھدىد سېلىپ، بالايى ـ ئاپەتلەر ئوچىغى بولۇش ئالدىدا تۇرۇپتۇ...

بۈگۈن شەرقىي تۈركىستان خەلقى جان ئالىشىپ، ئۆزىنىڭ مىللىي

مۇجۇتلىقىنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن ھايات ـ ماماتلىق كۆرەش ئېلىپ بارماقتا. قىزىل خىتاي ئىمپېرىيالىستلىرى تارىختا ئۆتكەن خىتاي فېئوداللىرىنىڭ مۇستەملىك جەندىسىگە ۋارىسلىق قىلىپ شەرقىي تۈركىستان خەلقىنى ئېزىشتا، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ مىللىي مەۋجۇتلىقىنى يوقۇتۇپ، ئاسسىمىلاتسىيە قىلىشتا ئۆزلىرىنىڭ جاللات بوۋىلىرىدىن ئاللىقاچان ئۆتۈپ كەتتى...

شەرقىي تۈركىستان ئاتالمىش بۇ تۈرك دۇنياسىنىڭ ئانا يۇرتى ۋە ئۇنىڭ قەھرىمان خەلقىنى سىياسى جەھەتتىن جاھىل ـ نادان ھالەتكە كەلتۈرۈپ سىستىماتىك تۈردە ئاسسىمىلاتسىيون سىياستىنى يۈرگۈزۈپ، تۈرك خەلقلىرىنى مەجبۇرى خىتايلاشتۇرماقتا. ئۇلار شەرقىي تۈركىستان خەلقلىرىگە « ئاپتونومىيە بەردۇق » دىگىنى بىلەن بۇ ئاپتونومىيە دىگەن ئالدامچى سىياسەت ئارقىلىق شەرقىي تۈركىستان خەلقلىرىنىڭ قوللىرىدا بۇرۇندىن بولۇپ كەلگەن سىياسى، ئىقتىسادى، ئىجتىمائى، مەدەنى، دىنى ھوقوقلىرىنى پاك ـ پاكىزە قىلىپ بىرنى قويماي تارتىپ ئالدى. 1949 ـ يىلغىچە 10 مىليونغا يېقىن (خىتاينىڭ خاتا ستاتىستىك رەقەملىرىدە 5 مىليون نەتىراپىدا) بولغان شەرقىي تۈركىستان تۈركلىرى ئۆز تۇپرىقىدا ئاھالىسىنىڭ كۆپچىلىكىنى 1948 ـ يىلى شەرقىي تۈركىستاندا چىقىدىغان خىتايلارنىڭ گىزىتى بولغان « شىنجاڭ گىزىتى » خىتايلارنىڭ شەرقىي تۈركىستاندىكى نوپوسى نومومى ئاھالىنىڭ 4% نى ئىگەللەيدۇ، دەپ يازغان بولسا 1985 ـ يىلى خىتايلارنىڭ شەرقىي تۈركىستاندىكى نوپوسىنى يەنە شۇ گىزىتى 48 % دەپ ئېلان قىلدى. 1983 ـ يىلىدا خىتاي ھۆكۈمىتى ئېلان قىلغان « غەربىي شىمالنى ئېچىش » يەنى « شىنجاڭنى (شەرقىي تۈركىستاننى) ئېچىش » دىگەن باسقۇنچىلىق، چوڭ خىتايلىق ئاسسىمىلاتسىيە سىياستىگە ئاساسەن، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنى خىتايلاشتۇرۇش سۈرئىتىنى تىزلاشتۇرۇش، تۈركلەرنىڭ مىللىي مەۋجۇتلىقىنى

يوقۇتۇپ تاشلاش ئۈچۈن، 21 ـ ئەسىرنىڭ باشلىرىغىچە شەرقىي تۈركىستانغا 200 مىليون خىتاي كۆچمەنلىرى يەرلەشتۇرۇشنى پىلانلىدى. ھازىرقى كۈندە خىتاينىڭ ستاتىسكىسى بويىچە كۈنىگە 7000 دىن ئوشۇق خىتاي كۆچمەنلىرى كىرىۋاتىدۇ. دۇنيادا تارىختا كۆرۈلۈپ باقمىغان سۈرئەت بىلەن خىتاي كۆچمەنلىرىنىڭ توپان بالاسىدەك شەرقىي تۈركىستانغا بېسىپ كىرىشى ئۆز ۋەتەنلىرىدە ئەلمىساقتىن بېرى ياشاپ كەلگەن تۈرك خەلقلىرىگە ئېيتىپ تۈگەتكۈسىز بالايى ـ ئاپەت، ئىشسىزلىق، كېسەللىكلەرنى ئېلىپ كېلىپ ئۇلارنىڭ مىللىي مەۋجۇتلىقىنى يوقۇتۇش ئالدىدا تۇرماقتا...

خىتاي ھۆكۈمرانلىرى ئۆزلىرىنىڭ شەرقىي تۈركىستان تۈركلىرىنىڭ مىللىي مەۋجۇتلىقىنى يوقۇتۇش سىياسىتىنىڭ يەنە بىر مۇھىم تارمىقى تۇغۇتنى مەجبۇرى كونترول قىلىش سىياسىتىدۇر. خىتاي ھۆكۈمرانلىرى ئۇيغۇرلارنى ئاساس قىلغان شەرقىي تۈركىستان تۈركلىرىنى تۈپ يىلتىزىدىن قۇرۇتۇپ تاشلاش ئۈچۈن بىر ئائىلىلىك ئەر ـ خوتۇننىڭ پەقەت بىر ياكى ئىككى بالىلىق بولۇشىغا يول قويۇپ، يەرلىك ئاھالىنىڭ ئۆسۈشىنى قاتتىق چارە ـ تەدبىرلەر بىلەن تىزگىنلىمەكتە. ئاپتونوم رايونى، ۋىلايەت، ناھىيە، يېزىلار ھەتتا مەھەللىلەر بويىچە تۇغۇتنى چەكلەش، «تۇغۇتنى نازارەت قىلىش» گورۇپپىلىرى قۇرۇلغان بولۇپ، ئۇن مىڭلاپ، يۈزمىڭلاپ خىتاي مەمۇرلىرى بۇ ئىشنى ئۆزلىرى قول سېلىپ ئىشلىمەكتە. ھەتتا يىراق يېزىلار، تاغ داۋاللاردىكى ئېغىر ئاياق بولۇپ قورسىقى يوغانلىغان ئاياللارنى كۆرگەن خىتاي ئەمەلدارلىرى «ئولجا»[4]نى كۆرگەن ئوۋچىلاردەك خوش بولۇشۇپ، ئۇ ئاياللارنىڭ ئۆزى، ئەرلىرىدىن رۇخسەت ئالماي، قانچىنچى بالىسى ئىكەنلىكىنىمۇ سورىماي، ماشىنا ھارۋىلارغا بېسىپ دوختۇرخانىلارغا ئەكىلىپ، تىببى ئىلىمغا مۇۋاپىق، ئىنسانغا قىلىدىغان مۇئامىلە بىلەن ئەمەس، بەلكى ھايۋانغىمۇ قىلىنمايدىغان فاشىستىك ئۇسۇللار بىلەن ئاياللارنىڭ

www.uyghurkitap.com

قورسىغىنى يېرىپ، 6 ـ 7 ئايلىق بوۋاقلارنىمۇ ئېلىپ تاشلىماقتا. ئىككى قات ئاياللارنى دوختۇرخانىلاردا تەكشۈرۈش تۇغدۇرۇش جەريانىدا بوۋاقلارغا ئوكۇل قويۇپ، ياكى دورا بېرىپ ئۆلتۈرمەكتە. تۇغۇلۇق ئاياللار بولسا ئوپېراتسىيە جەريانىدا ياكى ئوپېراتسىيەدىن كېيىن ھەر خىل كېسەللىكلەر بىلەن ئۆلمەكتە...

ئەڭ دەھشەتلىك يېرى شۇكى : شەرقىي تۈركىستاندا مۇسۇلمانلارغا مەخسۇس ئىشلەنگەن كەمپىت، پېچىنە ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش قوشۇمچە يېمەكلىكلەرگە، تۇغماس دورىلىرىنى قوشۇپ خەلقىمىزنى زەھەرلىمەكتە. يىگىتلىرىمىزنى زەئىپلەشتۈرۈپ، ئۇلارنىڭ ئائىلە قۇرۇپ بالا تېپىش مەسىلىلىرىگىمۇ بۇزغۇنچىلىق قىلىپ، نۇرغۇن ياشلارنىڭ ئائىلىلىرى بۇزۇلۇپ، خانىۋ ـ ۋەيران بولىشىغا، ھەر خىل روھى كېسەللەرگە گىرىپتار بولىشىغا سەۋەپ بولماقتا.

خىتاي ھۆكۈمرانلىرى شەرقىي تۈركىستان خەلقىنى جىسمانەن ئۆلتۈرۈپ تۈگۈتۈش فاشىستىك سىياسىتىنى يۈرگۈزۈپ، يۇقىرقى ۋەھشىلارچە ئۇسۇل ـ چارىلەرنى قوللانغاندىن سىرت، 30 يىلدىن بۇيان « بىر داڭگالدا ئىككى پاختەكنى ئۇرۇش » ئۇسۇلىنى قوللۇنۇپ، بىر تەرەپتىن ئۇ شەرقىي تۈركىستاننى ئاتوم پولىگونىغا ئايلاندۇرۇپ، شۇ ئارقىلىق شەرقىي تۈركىستان خەلقىرىنى تۈگۈتىشنى ئويلىسا، يەنە بىر تەرەپتىن شەرقىي تۈركىستاننى بېسىۋېلىپ دۇنياغا خوجا بولۇش سۈيقەستىگە يېتىش ئۈچۈن ۋە ئۆزىدىن باشقا مەملىكەتلەر ئۈچۈنمۇ ۋەتىنىمىزدە ئارقا — ئارقىدىن توختىماي ئاتوم سىناقلىرىنى ئېلىپ بارماقتا.

شەرقىي تۈركىستاننىڭ ئىقلىمى، سۇ، تۇپرىقى بولغىنىشتىن سىرت، ئۇنىڭ خەلقى ئاتوم رادىئوئاكتىپ نۇرلىرى بىلەن زەھەرلىنىپ، بۇرۇن ھېچ كۆرۈلۈپ باقمىغان راك كېسەللىكلىرى بىلەن قىرىلماقتا. خىتاي ھۆكۈمىتى شەرقىي تۈركىستان ۋە دۇنيا خەلقلىرىنىڭ ئاتوم سىناقلىرىنى توختۇتۇش

جىددى تەلەپلىرىگە قۇلاق سالغىنى يوق . ئۇنىڭ 1995 - يىلى 28 - ماي كۈنى شەرقىي تۈركىستاندا ئېلىپ بارغان ئاتوم سىناقلىرىغا قەدەر 200,000 تۈركنىڭ ھاياتىدىن ئايرىلغانلىقى شۇ سۆزىمىزنىڭ رەت قىلغۇسىز دەلىلىدۇر .

خىتاي ھۆكۈمرانلىرى يۈرگۈزگەن ئاشۇ فاشىستىك چارىلەر تۈپەيلىدىن شەرقىي تۈركىستاندىكى تۈركلەرنىڭ ئاھالە ئۆسۈشى توختاپ، ئويپوس سانى ئازىيىشقا قاراپ ماڭدى. شەرقىي تۈركىستان ئۆزىنىڭ يەر ئۈستى، يەر ئاستى ھەرخىل بايلىقلىرىنىڭ تۈرلىرىنىڭ جىقلىقى. بۇ بايلىقلارنىڭ زاپىسىنىڭ كۆپلىگى بىلەن دۇنياغا مەشھۇردۇر. ئۇنىڭ ئالتۇن، كۈمۈش، مىس، تۆمۈر، كۆمۈر، ئىنفىت، ئوران، رەڭلىك مېتال، قىزىلما بايلىقلىرى ھەم بۇغداي، قوناق، گۈرۈچ، پاختا، مال - چارۋا، قوغۇن، تاۋۇز مىۋىلىرى دۇنياغا مەشھۇر بولسىمۇ، بۇ بايلىقلار شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە زور بالايى ئاپەت ئېلىپ كەلمەكتە. ئۇ يەردىكى تۈركلەرنىڭ 80% كەمبەغەللىكنىڭ تۆۋەن دەرىجىسىدە ياشاپ، يىللىق كىرىمى كىشى بېشىغا 45 - 50 دوللاردىن توغرا كىلىدۇ. مەملىكەتنىڭ سىياسى ئىقتىسادى، ئىجتىمائى، مەدەنى، قانۇنى، گىراژدانلىق ھوقوقلىرىغا خىتايلار ئىگىدارلىق قىلىدۇ. شەرقىي تۈركىستاندىكى % 90 مۇھىم ئورۇنلار خىتاي ئىشغالىيەتچىلەر تەرىپىدىن تارتىپ ئېلىنغان، خىتاي كۆچمەنلىرى شەرقىي تۈركىستاننىڭ مۇھىم دۆلەت ئورگانلىرىنى مونوپولىيە قىلىپ قالماستىن، ئۆلكىدىن ۋىلايەتلەرگىچە، ناھىيىلەردىن يېزىلارغىچە بولغان شەرقىي تۈركىستان ھاياتىنىڭ ھەممە تەرەپلەرگىچە بولغان ئورۇنلارغا ئۆز كونتروللىغىنى ۋە تەسىرىنى كىرگۈزگەن.

شەرقىي تۈركىستاندىكى مىللى مائارىپنىڭ راۋاجلىنىشى ئىنتايىن ئاستا بولۇپ، توختاپ قېلىش ھالىتىدە. ئونمىڭلىغان، يۈزمىڭلىغان شەرقىي تۈركىستانلىق ياش ئۆسمۈرلەر ئوقۇشسىز قالماقتا. تۇرمۇش قىيىنچىلىقى

تۇرلۇك سىياسى بېسىملار بىلەن تۇرك ئوقۇغۇچىلىرى ئوتتۇرا مەكتەپلەردە تۇزۇك ئوقۇيالمايۋاتىدۇ. ھازىر ئالى مەكتەپلەردە ئوقۇۋاتقان ئوقۇغۇچىلار خىتايلارنىڭ ھەر 10000 كىشىگە 15 . 5 توغرا كەلسىمۇ، تۇركلەردە ھەر 10000 كىشىگە ئارانلا 7 دىن توغرا كېلىدۇ. ئەشۇ ئەڭ ئاز ساندىكى ئوقۇغۇچىلار ئوقۇش تۇگەتكەندىن كېيىن ئىش تاپالماي ئىشسىزلار قاتارىغا قوشۇلماقتا. مائارىپ جەھەتتىن 51 ـ 52 ـ يىللىرى خىتاي بويىچە مانجۇرىيە (دوڭبېي) دىن قالسا 2 ـ ئورۇندا تۇرىدىغان شەرقىي تۇركىستان بۇگۇن مائارىپ بويىچە ئارقىدىن سانىغاندا 1 ـ 2 ـ ئورۇندا تۇرىدۇ. خىتاي كومۇنىستلىرى ھۆكۇمرانلىق قىلغان 40 يىلدىن كېيىن ساۋاتسىزلىق تۇگۇتۇلۇشىنىڭ ئورنىغا، ھازىر چوڭلار ئارىسىدا يەنىلا %60 گە يېقىن كىشىلەر ساۋاتسىز ھېساپلىنىدۇ. ساۋاتلىق دېگەن تەغدىردىمۇ ئاتىسىنىڭ خېتىنى بالىسى، بالىسىنىڭ خېتىنى ئاتىسى تونۇمايدۇ. شەرقىي تۇركىستان خەلقلىرى بۇگۇنكى زامانىۋى ئەدەبىيات، سەنئەت، ئىلىم ـ پەنلەردىن خەۋەرسىز ھالدا ياشايدۇ. نەشرىيات ئورۇنلىرىدا چىقىرىلغان گېزىت، ژورنال، كىتاپلارنىڭ % 16 ئىلا تۇركى تىللاردا، ھەتتا بۇ يەردە زامانىۋى قامۇس، تۇركى تىللاردىكى لۇغەتلەر، ئىلىم ـ پەن كىتاپلىرىنى تاپقىلى بولمايدۇ.

ئىلىم خادىملىرىنىڭ مۇتلەق كۆپچىلىكى خىتايلار بولۇپ، ئۇلار تۇركلەرنىڭ تارىخى، مەدەنىيتى، ئارخېئولوگىيە، فولكلور ئۆرپ ـ ئادەتلىرى ھەققىدە توختىماي كىتاپلار يېزىپ، شەرقىي تۇركىستان خەلقىنىڭ شانلىق تارىخىنى بۇرمىلىماقتا، ئۇنىڭ ئۆلمەس قەھرىمان روھىنى خۇنۇكلەشتۇرمەكتە. خىتاي ھۆكۇمرانلىرى ئۆزلىرىنىڭ تاجاۋۇزچىلىق تارىخىنى يوشۇرۇش ۋە بۇ ئۆلكىگە بولغان ئىگىدارچىلىقىنى قانۇنلاشتۇرۇش ئۇچۇن ھەر تۇرلۇك يالغان تارىخلارنى يېزىپ چ[illegible] ھەتتا باي قىزىلدىكى قارا غوجا بىزەكلىكتىكى، دوڭخۇاڭدىكى بۇرۇندىن تارتىپ

دۇنياغا مەشھۇر بولۇپ، ئۇيغۇر تۈركلىرىنىڭ ئۆلمەس مەدەنىي مىراسلىرى دەپ ئاتالغان ئاسارە ـ ئەتىقىلىرىمىزنى جاھان ئەپكار ئاممىسىدىن قىلچىمۇ تەپ تارتماي ھە دەپ ئۆزگەرتمەكتە، يالغان تارىخ ياسىماقتا...

خىتاي ئىمپېرىئالىستلىرى بۈگۈن شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ قولىدىكى بار بولغان پۈتۈن بارلىقىنى تارتىپ ئېلىپ، ئەقەللىسى، ئۆز ئانا يۇرتىنىڭ «شەرقىي تۈركىستان» دەپ تارىخى ئىسمىنى ئاتاپ، ئۆزىنى «مەن تۈرك» دېيىشكىمۇ يول قويماياۋاتىدۇ. شەرقىي تۈركىستانغا خىتايلار زورلۇق بىلەن قويغان ئىسىم «شىنجاڭ» نامى بىلەن ئاتىماقتىن ئىبارەت ئىپلاس ھاقارەتنى شەرقىي تۈركىستانلىقلارغا ۋە دۇنياغا زورلاپ تېڭىۋاتىدۇ. بىز بۈگۈن ئۆز ۋەتىنىمىزنىڭ ئىسمىنى ئۆز ئانا تىلىمىز بىلەن ئاتاشتىن مەھرۇممىز. شەرقىي تۈركىستانىنىڭ ئاتاقلىق تارىخچىسى تۇرغۇن ئالماس «ھونلار»، «ئۇيغۇر كىلاسسىك ئەدەبىياتى»، «ئۇيغۇرلار» دېگەن كىتابلارنى يازغانلىقى ئۈچۈن ھازىرىمىزدا قاماقتا بولۇپ، ھەر سائەت، ھەر مىنۇتنى خىتاي باسقۇنچىلىرى تەرىپىدىن كېلىدىغان ئۆلۈم تەھلىكىسى بىلەن ياشاۋاتىدۇ. پېشقەدەم يازغۇچىمىز تۇردى سامساق خىتاي باسقۇنچىلىرىنىڭ ھەقىقى ئەپتى بەشىرىسىنى ئېچىپ تاشلاپ، ئۇنىڭ قانلىق زۇلمىدىن دەرت ـ شىكايەت قىلغانلىقى ئۈچۈن يېقىندا زەھەرلىك سۇيقەست بىلەن دەھشەتلىك ھالدا ئۆلتۈرۈلدى.

شەرقىي تۈركىستان تۈركلىرىنىڭ ھەممىسى مۇسۇلمان بولۇپ، ئىسلام دىنىمىز بىزنىڭ بۈگۈنگە قەدەر ئۆزىمىزنىڭ مىللىي مەۋجۇتلىقىمىزنى ساقلاشتىكى مۇھىم قوراللىرىمىزنىڭ بىرى بولۇپ كەلدى. شۇڭلاشقىمۇ خىتاي ھۆكۈمرانلىرى «جىنىڭ قەستى شاپتۇلدا» دېگەندەك قىرىق يىلدىن بېرى بىزنىڭ ئۇلۇغ دىنىمىزنى ھۇجۇم قىلىش نىشانى قىلىپ، ياراتقان ئۇلۇغ ئاللاھىمىز، پەيغەمبىرىمىز، دىنى ئۆرپ ـ ئادەت، ۋە مەسچىتلىرىمىزگە كەلتۈرگەن ھاقارەتلىرى، زۇلۇملىرىنى ساناپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ. پەقەت

نون يىلدىن بۇيان خىتاي ھۆكۈمىتى تاشقى سىياسەتتىكى دىپلوماتىيەنىڭ ئېھتىياجىغا ئاساسەن دىنى ئەركىنلىكنى شەكىلدە يولغا قويغان بولسىمۇ، ئەمەلىيەتتە مۇسۇلمانلارنىڭ ناماز ئوقۇشىغىلا رۇخسەت قىلىندۇ. قىزىق يېرى شۇكى، مەسچىتلەردە ئىماملار مۇسۇلمانلارنىڭ كومۇنىستىك پارتىيىنىڭ ئەمىر - پەرمانلىرىنى بىجانىدىل ئىجرا قىلىش - پەرىز، دەپ تەشۋىق قىلىشقا زورلىنىدۇكى، ھەرگىزمۇ ھەقىقى ئىسلام قائىدىلىرىنى، شەرىئەت قانۇنلىرىنى تەرغىپ قىلىپ. مۇسۇلمانلارنىڭ ئۆز ئۆرپ - ئادەتلىرى ئاساسىدا ئەركىن - ھۆر ياشىشى ئۈچۈن تىلەكداشلىق قىلغۇچىلار تۈرمىلەرگە قامالماقتا، سۈيقەست قىلىنماقتا، يوق قىلىنماقتا.

زۇلۇم، ھاقارەت، تەڭسىزلىككە تاقەت قىلىپ تۇرالمىغان شەرقىي تۈركىستان خەلقى ئىشچى، دېھقان، ئوقۇغۇچىلار، زىيالىلار، دىنى زاتلار قىزىل خىتاي جاھانگىرلىگىنىڭ فاشىستىك قىلمىشلىرىغا قارشى كۆرەشكە ئاتلاندى. 80 - يىلدىن 88 - يىلغىچە ئۈرۈمچى، ئاقسۇ، قەشقەر، خوتەن، ئىلى، بۆرتالا، قۇمۇل ۋىلايەتلىرىدە نون نەچچە قېتىم ئوقۇغۇچىلارنىڭ قارشىلىق قىلىش ھەركەتلىرى بولۇپ ئۆتتى. ھەتتا بېيجىن، شاڭخەي، شىنەندىكى شەرقىي تۈركىستانلىق ئوقۇغۇچىلارمۇ نامايش قىلىپ، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ كۆرىشىنى قوللىدى. يېقىنقى 1989 ـــ 1991 يىلغىچە بولغان يېقىن ئارلىقتا قەشقەر، ئارتۇش، چۆچەك، بۆرتالا، پەيزىئاۋات، قاغىلىق ناھىيەلىرىدە شەرقىي تۈركىستانلىقلار خىتاي مۇستەملىكچىلىرىگە قارشى مۇستەقىللىق ئۈچۈن قۇراللىق كۆرەشلەردە بولۇپ، جەڭ مەيدانلىرىدا مىڭلىغان شەرقىي تۈركىستانلىقلار قەھرىمانلارچە قۇربان بولدى. ئونمىڭلاپ ۋەتەنپەرۋەرلەر تۈرمىلەرگە ئېلىندى. خىتاي ئىمپىرىئالىستلىرى ماختاۋاتقان بۈگۈنكى شەرقىي تۈركىستان ھەقىقەتەن خىتاي ئىشغالىيەتچىلىرىنىڭ بۇ دۇنيادا راھەت - پاراغەت كۆرىدىغان جەننەت باغچىسىغا ئايلانغان بولسا، ئۇنىڭ جاپاكەش يەرلىك خەلقى

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ئۈچۈن بۇ دۇنيانىڭ ۋەيلون دوزاخىغا ئايلاندى. پۈتۈن خىتاي بويىچە 980 ئېغىر ئەمگەك جازا لاگېرى بولسا ئۇنىڭ ئىچىدىكى ئەڭ چوڭ 19 جازا لاگېرى شەرقىي تۈركىستاندا بولۇپ، 80 مىڭدىن ئوشۇق تۈرك سىياسى مەھبۇسلىرى مۇشۇ جازا لاگېرلىرىدا ئازاپ چەكمەكتە. قىسقىسى دۇنيا 21 - ئەسىرنىڭ بوسوغىسىغا ئاتلاش ئالدىدا تۇرىۋاتقان، ئىنسان ھەق - ھوقۇقلىرى شۇنچە قەدىرلىنىۋاتقان بۈگۈنكى دەۋىردە قىزىل خىتاي زۇلمى ئاستىدىكى شەرقىي تۈركىستان خەلقى ۋەتىنى مۇنقەرىز بولۇپ مىللى مەۋجۇدىيتىنى يوقۇتۇش تەھلىكىسىدە. ئىنسانلار بۈگۈنكى كۈنگىچە كۆز كۆرۈپ، قۇلاق ئاڭلاپ باقمىغان قايغۇ ئازاپ. زورلۇق - زومبۇلۇق ئىچىدە ياشاۋاتىدۇ.

ئۆزىنىڭ تاشقى ئەللەر بىلەن مۇناسىۋىتىدە ئىككى يۈزلۈك سىياسەت قوللانغان خىتاي ھۆكۈمرانلىرى دۇنيا ئەپكار ئاممىسىنى ئالداپ. دەرىجىدىن تاشقىرى مەملىكەتلەرگە خۇشامەت قىلىپ. بىر قىسىم دۆلەتلەرنى ئاز تولا مەنپەئەتلەرنى بېرىش ئارقىلىق ئۆزىگە تارتىپ. ئاجىز مەملىكەتلەرنى پوپوزا قىلىپ قورقۇتۇپ، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ ئاھ - زارىنى سىرتقا چىقارمايدىغان قىلىپ شەرقىي تۈركىستاننى سىرلىق كوھقاپقا ئايلاندۇرىۋالدى. يېقىنقى بىر نەچچە يىللاردىن بۇيان شەرقىي تۈركىستاندا يەرلىك خەلقنىڭ خىتاي ھۆكۈمرانلىغا قارشى خىلى چوڭ - چوڭ قوراللىق قارشىلىقلىرى بولۇپ ئۆتتى. مۇستەقىللىق. دېموكراتىيە ئۈچۈن كۈرەش قىلغان شەرقىي تۈركىستانلىقلاردىن خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ بۇيرۇقى بىلەن ئىككى مىڭلاپ كىشىلەر جاللات خەلق ئازاتلىق ئارمىيىسى تەرىپىدىن قانغا پاتۇرۇلغان بولسىمۇ. جاھان مەتبۇئاتى خىتاي تەشۋىقاتلىرىدا تەرغىپ قىلغان « قەشقەر ئارتۇش بارىدا بۆلگۈنچى ئونسۇرلاردىن يىگىرمە ئۈچ ئادەم ئۆلدى » دىگەندەك خەۋەرلەرنى كۆچۈرۈپ بېسىش بىلەن كۇپايىلاندى. يېقىنقى ۋاقىتلارغىچە ۋەتىنىمىز ئارىم ۋادىسىدا توختىماي

ئاتوم سىناقلىرى بولۇپ كىلىۋاتىدۇ. دۇنيا مەتبۇئاتىدا بۇ ئاتوم سىناقلىرىنىڭ كۆچىنى خىلى ئەپسىلى يېزىشىدۇيۇ، بۇ سىناقلاردىن شۇ يەرلەردە ياشاۋاتقان تۈركلەردىن يۈزمىڭلەپ، ئىككى يۈزمىڭلاپ كىشىلەرنىڭ ئۆلۈۋاتقانلىقى ھەققىدە ئىك قىلىشمايدۇ.

شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە قىلىنىۋاتقان مانا مۇشۇنداق ئىچكى تاشقى زۇلۇم، ئادالەتسىزلىكلەر نەتىجىسىدە شەرقىي تۈركىستاننىڭ ۋە دۇنيا جامائەتچىلىكىنىڭ شەرقىي تۈركىستان ئىنقىلاۋى ۋە ئۇنىڭ ئىستىقبالى ھەققىدە ھەرخىل كۆز قاراشلار مەۋجۇت. بەزىلەر ھازىرقى ئىچكى تاشقى ۋەزىيەتنىڭ مەلۇم تەرەپلىرىگە قاراپ ئۆزلىرىنىڭ سوبىكتىپ پەرەزلىرىگە ئاساسەن : « شەرقىي تۈركىستان تۈگەشتى، قىزىل خىتاي جاھانگىرلىگىنىڭ مەستەملىكچىلىكىدىن قۇتۇلۇش مۇمكىن ئەمەس دىسە، يەنە بەزىلەر ھازىرقى تىز ئۆزگىرىۋاتقان ۋەزىيەتنىڭ بەزى تەرەپلىرىگە قاراپ : « سوۋيېت ئىتتىپاقىدا كومىنىزىم بەربات بولدى، قىزىل خىتاي جاھانگىرلىگىمۇ شۇ ھالاكەتلىك تەقدىرىدىن قېچىپ قۇتۇلالمايدۇ. شەرقىي تۈركىستان تىز ئارىدا مۇستەقىللىققا ئېرىشىدۇ » دەپ قاراپ شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ مۇستەقىللىققا ئېرىشىشتەك بۇ ئۇلۇغۋا ئىشنى ناھايتى ئاسان، بەك تىز بولىدۇ دەپ پەرەز قىلىشىدۇ. بۇ دىگەنلىك بىرىنچىسى : چۈشكۈنلۈككە بېرىلىپ تەسلىمچىلىك يولىغا مېڭىش بولسا ئىككىنچىسى : ھەددىدىن ئارتۇق ئۈمىتۋارلىققا بېرىلىپ ئىشنى بەك ئاسان چاغلاش. بىز يۇقۇرقى ھەر ئىككىلا كۆز قاراشنى رەت قىلىمىز. ھازىرقى خىتاينىڭ دۆلەت ئىچى ۋە خەلقئارا ۋەزىيىتىنىڭ ئالاھىدىلىكى، سوغاق مۇناسىۋەتلەر ئۇرۇشىنىڭ بەربات بولىشى بىلەن شەرقىي ياۋرۇپادا كۆتۈرۈلگەن ئەركىنلىك، دىموكراتىيە شامالىرى بىرلەن تىپمىنى غولاتتى. بۇ دۇنيا سوتسىيالىزىم ئىجاتچىسى : « پولات قورغانى » ئاتالمىش سوۋيېت ئىمپېرىيسىگە ئەجەللىك زەربە بېرىپ دۇنيا كومىنىزىم ھەركىتىنىڭ سىستىما سۈپىتىدە يوقۇلىشىدىن

www.uyghurkitap.com

دېرەك بەردى. سابىق سوۋېت ئىتتىپاقىنى بويلاپ يېڭىدىن 14 رېسپۇبلىكا دۇنياغا كۆز ئېچىپ، دۇنيادىكى ئەڭ - كونا مۇستەملىكىچىلەرنىڭ زۇلمىدا ئازاپ چېكىۋاتقان مۇستەملىكە خەلقلىرىنىڭ ئازاتلىق كۆرەشلىرىگە تۈگىمەس ئىلھاملار بەرمەكتە. بولۇپمۇ شەرقىي تۈركىستانغا قوشنا دىنى، تىلى، مەدەنىيتى، كىلىپ چىقىشى، ئۆرپ-ئادەتلىرى بىر بولغان بەش تۈرك رېسپۇبلىكاسىنىڭ مۇستەقىل بولىشى شەرقىي تۈركىستاننى بېسىپ ياتقان قىزىل خىتاي مۇستەملىكىچىلىرىگە زور تەھدىت بولۇپ تۇرماقتا. كوممۇنىزىمنى ئۆزىگە يېتەكچى ئىدىيە قىلغان قىزىل خىتاي جاھانگىرلىكىنىڭمۇ ئاقىۋىتى ئىنشائاللاھ نەق سوۋېت ئىمپىرىيەسىدەك بولىدۇ. خىتاينىڭ ئىچكى ۋەزىيىتىنى ئالساق خىتاي كومپارتىيىسى ۋە ھۆكۈمىتى ئىچىدىكى تۈرلۈك گورۇھلارنىڭ ھوقوق تالىشىش كۆرىشى كۈچىيىپ، ئارمىيە ئىچىدە بۆلۈنۈش ۋەزىيتىنى پەيدا قىلىش ئالدىدا تۇرۇپتۇ. دۆلەت ئىقتىسادىنىڭ ئاساسى ھەربى خىراجەتلەرگە يۆلەنگەنلىكى ئۈچۈن خەلق تۇرمۇشى، مائارىپى، مەدىنىيتى، پاراۋانلىقى قىيىن ئەھۋالدا تۇرۇپتۇ. كوممۇنىست پارتىيىسى بىر پارتىيە دىكتاتورلىقى سىياسىتىگە ئىسلىۋېلىپ ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىدا چوڭ خىتايچىلىق، ئاسسىمىلاتسىيە سىياسىتى يۈرگۈزگەنلىكى ئۈچۈن خىتاي كومپارتىيىسى، خىتاي ھۆكۈمىتى خەلق ئەزىردىن ئاللىقاچان چۈشۈپ قالدى. ئۇ ئەمدى خىتاي خەلقىنى ھەربى كۈچ بىلەنلا بېسىپ تۇرۇپتۇ. مەملىكەت بويلاپ ئەركىنلىك ۋە دىموكراتىيە ھەركىتى كەڭ ئەۋج ئالماقتا ھەم شەرقىي تۈركىستان، تىبەت، ئىچكى موڭغۇلىيە قاتارلىق خىتاينىڭ مۇستەملىكىلىرىدىكى خەلقلەرنىڭ مۇستەقىللىق كۆرىشى يېڭى دولقۇنغا كۆتۈرۈلدى.

مانا مۇشۇ مەملىكەتنىڭ ئىچكى ـ تاشقى ۋەزىيىتىگە ئاساسەن بىز شەرقىي تۈركىستان ئىنقىلاۋى ۋە ئۇنىڭ كېلەچىكى ھەققىدە قەتئىي ئىشەنچ بىلەن شۇنى ئېيتالايمىزكى: شەرقىي تۈركىستان ئىنقىلاۋى ھەرگىز

تۆگىمدى ۋە تۆگىمەيدۇ. خىتاينىڭ ئاتوم قۇراللىرىغا ئىگە بولىشى، ئادەم سانىنىڭ كۆپ بولۇپ، مىليونلاپ خىتاي كۆچمەنلىرىنى شەرقىي تۈركىستانغا كۆچۈۋىلىشى خەلقئارادىكى بىر قىسىم مەملىكەتلەرنى ئۆزىنىڭ ئاز ـ تولا ئىقتىسادى ۋە ھەربى كۆچى تەسىرى بىلەن ئالداپ، ئۆز تەرىپىگە تارتىپ تۇرىۋاتقانلىقى ۋاقتى كەلسە ھىچ نەرسىگە ئەرزىمەيدۇ.

شەرقىي تۈركىستان خەلقى ئۆزىنىڭ ئەچچە مىڭ يىللىق خىتاي مۇستەمچىلىكىگە قارشى كۆرەش تارىخى، بولۇپمۇ 1933 ـ 1934 ـ يىللىق ۋە 1944 ـ 1949 ـ يىللار ئىككى جۇمھۇرىيەتنىڭ يېڭىش ـ يېڭىلىش تەجرىبىلرى شۇنى كۆرسەتتىكى شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ مىللى مەۋجۇتلىقىنى ساقلايدىغان ھايات مەنبەئەسى شەرقىي تۈركىستاننىڭ مىللى مۇستەقىللىقىدۇر. شۇنىڭغا ئاساسەن شەرقىي تۈركىستان ئىنقىلاۋىنىڭ خاراكتىرى شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ خىتاي مۇستەلىكىچىلىرىگە قارشى پۈتۈن مىللەتنىڭ مىللى ئازاتلىق كۆرىشى بولۇپ، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ مىللى مەنپەئەتىگە مۇۋاپىق دىموكراتىك ھۆر رىسپوبلىكا قۇرۇشتۇر.

بۇ قىتىمقى قۇرۇلتاي ئەڭ مۇھىم ئەڭ ئاچقۇچلۇق مەسىلە بولغان :

1 ـ شەرقىي تۈركىستان ئىنقىلاۋىنىڭ نومومى مەقسەت ـ نىشانى بولغان ـ خىتاي مۇستەملىكچىلىرىنى شەرقىي تۈركىستاندىن ھەيدەپ چىقىرىپ، شەرقىي تۈركىستاندا مىللى ھۆر رىسپوبلىكا قۇرۇش غايىسىگە ئاساسەن ھازىرقى دۇنيا رىئاللىقى، مەملىكەتنىڭ ئىچكى ـ تاشقى ۋەزىيىتىنى كۆزدە تۇتقان ھالدا ئىنقىلاپنىڭ ئۆزۈن مۇددەتلىك كىلەچەك مۇساپىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ستراتىگىيەلىك سياسى پىروگىراممىسىنى قۇرۇلتاينىڭ قارارىدىن ئۆتكۆزۈش.

2 ـ يۇقۇرىدىكى ستىراتىگىلىك مۇجادىلە پىروگراممىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن مەملىكەت ئىچى ۋە خەلقئارادىكى ئەينى بىر مەقسەت

www.uyghurkitap.com

شەرقىي تۈركىستاننىڭ مۇستەقىللىقى ئۈچۈن كۈرەش قىلىۋاتقان بارلىق كۈچلەرنى بىرلەشتۈرۈپ، شەرقىي تۈركىستانغا خەلقئارا سەھنىلەردە ۋەكىللىك قىلالايدىغان دائىم بىر مىللى كىڭەش قۇرۇپ چىقىپ ، ئىنقىلاپنى ئومۇمى يۈزلۈك قانات يايدۇرۇش.

مۇشۇ ئاچقۇچلۇق مەسىلىلەر ئورۇنلانغان ئاساستا مەملىكەت ئىچى ـ سىرتى قىزىل خىتاي جاھانگەرلىكىگە قارشى سىياسى، ئىقتىسادى ئىجتىمائى، مەدەنى ۋە دىپلوماتىيە مەسىلىرىدىكى كۈرەشلەرنى شۇ ۋاقىتتىكى شارائىتلارنى كۆزدە تۇتقان ھالدا ئۆۋەندىكى چارىلەر بىلەن ئىبھتىيالىق، پىششىق، قەتئى، ئەڭ ئاخىرىغىچە ئىلىپ بىرىش كىرەك دەپ ئونئۇيمىز.

1 ـ شەرقىي تۈركىستانغا كىرىۋاتقان خىتاي كۆچمەنلىرىنى توختۇتۇش.

2 ـ شەرقىي تۈركىستانلىقلارغا قارىتا تۇغۇتنى مەجبۇرى چەكلەشنى توختۇتۇش.

3 ـ شەرقىي تۈركىستاندا ئىلىپ ئىلىپ بىرىلىۋاتقان ھەر خىل ئىپتىكى ئاتوم سىناقلىرىنى توختۇتۇش.

4 ـ شەرقىي تۈركىستاندا يۈرگۈزىلىۋاتقان ئاپتونومىيە سىياستىنى توغرا ئىجرا قىلىشقا خىتاي ھۆكۈمىتىنى مەجبۇرلاش، ھەممە مىللەتلەرنىڭ ئۆز تەغدىرىنى ئۆزى ھەل قىلىش سىياستىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش. ئۆلكىدە دىموكراتىك سايلاملار ئاساسىدا مىللى رەھبەرلەرنى سايلاش.

5 ـ شەرقىي تۈركىستاننىڭ بايلىقىنىڭ بىر قىسمىنى ئۆزىنىڭ زامانىۋىلىششى ۋە تەرەققىياتى ئۈچۈن پايدىلىنىش ھوقۇقىغا ئىگە بولۇش.

6 ـ شەرقىي تۈركىستاننىڭ تۈركلىرىگە دۆلەتنىڭ ئىدارە، مۇئەسسە، زاۋۇت، فابرىكىلىرىدا ئالدىن ئىتىبار بىرىپ، ئىشلىتىشنى قولغا كەلتۈرۈش.

7 ـ شەرقىي تۈركىستان تۈرك ياشلىرىنىڭ تەلىم ـ تەربىيە، ئىقتىساد، ساقلىقنى ساقلاش جەھەتتە سەۋىيەلىرىنى ئۆستۈرۈش ئۈچۈن كىرەكلىك

تەدبىرلەرنى قوللۇنۇش.

8 ـ شەرقىي تۈركىستانلىق تۈركلەرنى مەدەنىيەت، مۇلارىپ ۋە ئىجتىمائى تەرەپلەردىن خىتايلاشتۇرۇش سىياستىنى توختۇتۇش. شەرقىي تۈركىستانلىق مۇسۇلمانلارغا مۇسۇلمانلىقلىرىنى قوغداش دىنى بۇرچ ۋە ۋەزىپىلىرىنى ئادا قىلىش، ئىسلامنىڭ ئەمرلىرىنى بىجا كەلتۈرۈش ئۈچۈن دىنى ئەكىنلىكنى قولغا كەلتۈرۈش.

يۇقىرىدىكى ئاكتۇئال مەسىلىلەرنى ھەل قىلىش ئۈچۈن :

1) دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا شەرقىي تۈركىستاننى تونۇشتۇرۇش ئۈچۈن رادىئو، تىلۋىزىيە ئىستانسىيەلىرى، گىزىت، ژورنال، كىتاب، نەشىرىيات ئورگانلىرىنى قۇرۇپ، شەرقىي تۈركىستان دەۋاسىنى كەڭ كۆلەمدە ئېلىپ بېرىش.

2) قىزىل خىتاي جاھانگىرلىكگە قارشى مەملىكەت ئىچى ۋە سىرتىدىكى تىبەت، ئىچكى موڭغولىيە ئىنقىلاۋى كۈچلىرى ۋە بىزنىڭ ئىنقىلاۋىمىزنى ئېتىراپ قىلغان خىتاينىڭ ئىلغار، دىموكراتىك كۈچلىرى بىلەن بىرلىشىش.

3) ئوتتۇرا ئاسىيەدىكى تۈرك جۇمھۇرىيەتلىرى ۋە خەلقلىرى، تۈركىيە ۋە دۇنيادىكى باشقا تۈركى قېرىنداشلىرىمىز بىلەن مەھكەم ئىتتىپاقلىشىپ، ئۇلارنىڭ خەيرىخاھلىقلىرىغا ئېرىشىپ، ئۇلارنىڭ ياردەملىرىگە ئىگە بولۇش.

4) دۇنيادىكى مۇسۇلمان مەملىكەتلەرگە شەرقىي تۈركىستان دەۋاسىنى تونۇشتۇرۇپ، خىتاينىڭ شەرقىي تۈركىستاندىكى مۇسۇلمانلارغا قىلىۋاتقان سۈيقەستلىرىنى چۈشەندۈرۈپ، ئۇلارنىڭ بىزگە نىسبەتەن قوللىشىنى قولغا كەلتۈرۈش.

5) دۇنيادىكى قىزىل خىتاي جاھانگىرلىكىنىڭ تەھدىدى، بوزەك قىلىش، تاجاۋۇزىغا ئۇچرىغان دۆلەتلەرنىڭ خەلقلىرى بىلەن بىرلىشىپ، خىتاي ئىمپىرىئالىزمىغا قارشى بىرلىكسەپ قۇرۇش.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

6) ئەركىن دۇنيا مەملىكەتلىرى، ھەرقايسى ئەل خەلقلىرى، دۇنيادا دىموكراتىيە ۋە ئەركىنلىكنى ھىمايە قىلغۇچى خەلقئارالىق تەشكىلات، جەمىيەتلەرگە ۋەتىنىمىز نامىدىن مۇراجىئەتنامىلەر يېزىپ، ئۇلارغا ۋەتىنىمىزنىڭ ئەھۋالىنى تولۇق چۈشەندۈرۈپ، ئۇلارنىڭ ھېسداشلىقىنى قولغا كەلتۈرۈش. قىزىل خىتاي جاھانگىرلىكىنى دۇنيادا يالغۇز قالدۇرۇپ دوستلىرىمىزنى كۆپەيتىش.

7) خەلقئارادىكى ۋەتەنپەرۋەر يۇرتداشلىرىمىزنىڭ ياردىمى، دوست ـ قېرىنداش مەملىكەتلەرنىڭ ياردىمى بىلەن شەرقىي تۈركىستان ئىنقىلاۋى ئىقتىسادى فوند ھازىرلاش.

يۇقىرىدىكى قىلماقچى بولغان چارە ـ تەدبىرلەر، شەرقىي تۈركىستان دەۋاسىنى قىلىشتىكى بىر قىسىم مۇھىم ئامىللاردۇر. مەملىكەت ئىچى، خەلقئارا ۋەزىيەتنىڭ داۋاملىق ئۆزگىرىپ تۇرىۋاتقانلىقى ئۈچۈن دۇنيادا رىئاللىقنى كۆزدە تۇتقان ھالدا ئاكتىپكا، ئۇسۇل ـ چارىلەرنىڭ ئۆزگىرىپ تۇرىشى تەبىئىدۇر. لېكىن شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ مىللى مۇستەقىللىق كۆرىشى ۋە ئۇنىڭ ئىستىقلالى باقىدۇر.

ئەڭ ئاخىرقى خۇلاسىمىز شۇكى : شەرقىي تۈركىستان ئىنقىلاۋىنىڭ ئەڭ ئاخىرقى مەقسەت ـ نىشانى ئۇلۇغ، ئۇنىڭ مەنزىلى ئەگرى ـ توقاي، جاپالىق، لېكىن ئۇنىڭ كېلەچىكى ئىنتايىن پارلاقتۇر.

ئىنشائاللاھ ئۇلۇغ ھەممىگە قادىر رەببىمىزدىن شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە رەھمەت ۋە نۇسرەت، قىزىل خىتاي جاھانگىرلىكىگە غەزەپ ـ نەپرەت ۋە مەغلۇبىيەتلەر تىلەيمىز.

سۆزۈمنىڭ ئاخىرىنى سۆيۈملۈك ۋەتىنىم شەرقىي تۈركىستان ۋە ئۇنىڭ جاپاكەش خەلقىگە ئاتىغان بىر كۇبلىت شېئىرىم بىلەن تاماملايمەن.

ئۇيغۇر قىزى كۆزلىرىڭدىن تۆكمىگىن ياش،
باتۇر يىگىت ئۇلۇمگە ھېچ ئەگمىدى باش.

تۇنىمۇ پاتار ئىرادەڭدە بولسا بەرداش،
يالقىپ چىقار تەڭرى ئۈززە بىر كۈن قۇياش.

29 ـ نويابىر

ئۇيغۇر كىتاب تورى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بىرىكى ئادرىسى
www.uyghurkitap.com

شەرقىي تۈركىستان مىللى قۇرۇلتايى ۋە شەرقىي تۈركىستان خەلقئارالىق مىللى كېڭەشى ھەققىدە مېنىڭ دەسلەپكى كۆز قارىشىم

1992 ـ يىلىنىڭ ئاخىرى، 1993 ـ يىلىنىڭ بېشى ئۆزىنىڭ ئەڭ ئەھمىيەتلىك، ئەڭ ئۇنتۇلماس خاتىرلىرى بىلەن ھايات كىتاۋىمىزنىڭ باش تۆرىدىن ئورۇن ئالدى. چۈنكى مەن ئىستانبۇلدا ئېچىلغان 1 ـ قېتىملىق شەرقىي تۈركىستان مىللى قۇرۇلتىيىغا تەكلىپ قىلىندىم.

دېكابىرنىڭ 12 ـ كۈنىدىن 14 ـ كۈنىگىچە ئېچىلغان بۇ قۇرۇلتايدا مەن كونا دوستلىرىمنى، ئىسمىنى ئاڭلاپ ئۆزىنى كۆرمىگەن ۋە ھاياتىمدا ھېچقاچان كۆرۈپ باقمىغان ۋەتەنپەرۋەر قېرىنداشلىرىمنى، دوستلارنى كۆردۇم. قۇرۇلتاي ھارپىسىدىكى ۋەقەلەر، قۇرۇلتاينىڭ تەنتەنىلىك ئېچىلىپ، كەسكىن كۆرەشلەر بىلەن ئاياغلاشقانغا قەدەر بولغان ۋەقەلەر، ۋە ش ت خ م كېڭەشىنىڭ قۇرۇلشى ھازىرغىچە مىنى ھاياجانغا سېلىپ تۇرۇپتۇ.

قۇرۇلتاينىڭ مەن ئۈچۈن ئالاھىدە ئەھمىيتى شۇكى : شۇ قېتىمقى قۇرۇلتايدا قۇرۇلتاينىڭ ئۇلۇغ مېۋىسى بولغان ــ شەرقىي تۈركىستان خەلقئارالىق مىللى كېڭەشى دۇنياغا كەلدى. قۇرۇلتاي رەھبەرلىگى ۋە قۇرۇلتاي قاتناشقۇچىلىرى ماڭا زور ئىشەنچ بىلدۈرۈپ، مىنى شۇ قېتىمقى مىللى كېڭەشكە رەئىس قىلىپ سايلىدى. مەن بۇ ئىشەنچنىڭ ماڭا ئىنتايىن شەرەپلىك ۋە ئىنتايىن مۇشكۇل ۋەزىپىنى يەلكەمگە يۈكلىگەنلىگىنى

بىلىمەن. ئاللاھ، ئۇلۇغ ۋەتىنىمىز، سۆيۈملۈك خەلقىمىزگە ھىدايەت يولىنى كۆرسەتتى. شۇ ھىدايەت يولىدا ۋەتەن ـ خەلقىمىزنىڭ يار ـ يۆلىكى بىلەن بۇ ئۇلۇغ ۋەزىپىنىڭ ھۆددىسىدىن چىقىشقا قەتئىي بەل باغلىدىم. مەن بۇ ماقالەمدە ئىستانبۇلدا ئۆتكۈزۈلگەن قۇرۇلتاينىڭ غەلىبىلىرى، ئۇنىڭ ۋەزىپىلىرىنى، شۇ قۇرۇلتايدا مەيدانغا چىققان ش ت خ م كېڭىشىنىڭ كېلەچىكى ۋە شۇ كېڭىشنىڭ شەرقىي تۈركىستان داۋاسىنى قىلىشتا قوللىنىشقا تېگىشلىك ئىستراتېگىيە، تاكتىكىلىرى ھەققىدە بەزى كۆز قاراشلىرىمنى بايان قىلىمەن. [1]

بۈگۈنكى خەلقئارا ۋەزىيەت ئىككى لاگېر ئوتتۇرىسىدىكى سوغۇق مۇناسىۋەتلەر ئۇرۇشىنىڭ ئاياغلىشىشى، بېرلىن تېمىنىڭ يىقىلىپ، شەرقىي ياۋروپادا، سوۋېت ئىتتىپاقىدا كوممۇنىزمنىڭ بەربات بولۇشى بىلەن سوۋېت ئىمپېرىيىسىنىڭ پارچىلىنىشى، بولۇپمۇ بىزگە قېرىنداش ھەم شەرقىي تۈركىستانغا چېگرىداش ئوتتۇرا ئاسىيا رېسپۇبلىكىلىرىنىڭ مۇستەقىل بولۇشى كوممۇنىزمنىڭ ئاخىرقى جاھىل قورغىنى بولغان خىتايغا ۋە ئۇنىڭ زۇلمى ئاستىدىكى شەرقىي تۈركىستانغا زور تەسىلەر ئېلىپ كەلدى ھەم كېلىۋاتىدۇ...

بېيجىڭ ھۆكۈمىتى ئەركىنلىك، مۇستەقىللىق شامالىرىنىڭ خىتايغا بولۇپمۇ مۇستەملىكىچىلىك ھۆكۈمرانلىقىدىكى شەرقىي تۈركىستان، تىبەت، ئىچكى موڭغۇلىيەگە ئوخشاش مۇستەملىكىلەردە ئۆزىنىڭ بېشىغا سوۋېت ئىمپېرىيىسىنىڭ بېشىغا چۈشكەن قارا كۈنلەرنىڭ كېلىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن ئۇ دۆلەتلەرگە نىسبەتەن مىللىي زۇلۇمنى كۈچەيتىپ، بايلىقلىرىنى تالان ـ تاراج قىلىپ، شۇ مىللەتنىڭ مىللىي مەۋجۇتلۇقىنى يوقۇتۇش ئۈچۈن چوڭ خىتايچىلىق ئاسسىمىلاتسىيون سىياسىتىنى دەھشەتلىك يۈرگۈزمەكتە. خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ رەسمىي ھۆججەتلىرىدە 2000 يىللارنىڭ بېشىغا قەدەر خىتايدا مىللىي مەسىلىنى ھەل قىلىشنى ئوتتۇرىغا قويدى. بۇ

دىگەنلىك خىتايدىكى مىللى مەسىلىنى ياخشىلاش ئەمەس. ئەكسىچە ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ مىللى مەۋجۇتلۇقىنى پۈتۈنلەي يوقۇتۇپ، بىر پۈتۈن جۇڭخۇا ئىچىگە سىڭدۈرۈشتىن ئىبارەت. خىتاي ھۆكۈمرانلىرى مۇشۇ مۇستەملىكىچىلىكنىڭ سىياسىتىگە ئاساسەن شەرقىي تۈركىستانغا خىتاي كۆچمەنلىرىدىن كۈنىگە 7000 دىن كىرگۈزۈپ، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنى خىتاي كۆچمەنلىرىنىڭ توپان بالاسىغا كۆمۈپ تاشلىماقچى بولۇۋاتىدۇ.

تۇغۇتنى مەجبۇرى كونترول قىلىش دىگەن فاشىستىك سىياسەت بىلەن ئۇيغۇرلارنى ئاساس قىلغان تۈركى خەلقلەرنىڭ يىللىق ئۆسۈشنى توختاتتى ھەم ئادەم سانى ئازىيىشقا باشلىدى. خىتاي ئىشغالىيەتچىلىرى خەلقئارا جامائەتچىلىك ۋە يەرلىك خەلقنىڭ نارازىلىقىغا قارىماي، شەرقىي تۈركىستاندا ئاتوم سىناقلىرىنى توختىماي ئېلىپ بېرىۋاتىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئاتوم سىناقلىرىغا ئاتىت ئەلمىساقتىن كۆز كۆرۈپ، قولاق ئاڭلاپ باقمىغان دەھشەتلىك راك كېسەللىكلىرى بىلەن يۈزمىڭلاپ كىشىلەر قىرىلماقتا. خىتاي ئىشغالىيەتچىلىرى شەرقىي تۈركىستاننىڭ يەر ئاستى. يەرئۈستى بايلىقلىرىغا ئىگە بولۇۋېلىپ، ئۇنى خالىغانچە تالان ـ تاراج قىلماقتا. خىتاينىڭ ئىچكى ئۆلكىلىرىگە ھەدەپ توشۇماقتا. ھەتتا شەرقىي تۈركىستاننىڭ يەرلىرىنى چەتئەل كاپىتالىغا ئىجارىگە بەرمەكتە، ئۇنى ساتماقتا. ۋەتىنىمىزنىڭ ئۆز بايلىقى ئۆز خەلقىمىزگە بەخت كەلتۈرمەي، ئەكسىچە بالايى ئاپەت كەلتۈرمەكتە.

شەرقىي تۈركىستان خەلقى كەمبەغەللىكنىڭ ئەڭ تۆۋەن دەرىجىسىدە ياشاپ، ھايات ـ ماماتلىق گىرداۋىدا ئېڭىرىماقتا. خىتاي ئىشغالىيەتچىلىرى ۋەتىنىمىزنىڭ ماددى بايلىقلىرىنى تالان ـ تاراج قىلىش بىلەن بىرلىكتە ۋەتىنىمىز خەلقىنى ئوتتۇرا ئەسىرنىڭ قاراڭغۇ، نادان جاھالەتچىلىكىدە ئۇتۇپ قىلىش ئۈچۈن خەلقىمىزنىڭ مەدەنىيەت، مائارىپ تەرەققىياتىنى

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

بوغۇپ ئۇنى ئالغا ئىلگىرلەتمەيۋاتىدۇ.

خەلقىمىزنىڭ مىڭلاپ ئەسىرلەردىن بۇيان يارىتىپ كەلگەن مىللى، مەدەنى، ئاسارە ــ ئەتىقىلىرىنى ئۆزگەرتىۋاتىدۇ. خۇنۇكلەشتۇرىۋاتىدۇ، يوقۇتىۋاتىدۇ.

ئاتا ـ بوۋىلىرىمىز مىڭ يىللار بۇرۇن ۋەتىنىمىزگە قويغان تۇركىستان، كېيىنكى ۋاقىتلاردا قويغان شەرقىي تۇركىستان دىگەن ناملىرىنىمۇ ئېيتىشقا قويماي، تاجاۋۇزچى ئاتا ـ بوۋىلىرى قويغان لەنەتلىك « شىنجاڭ » نامىنى مەجبۇرى ئاتاشقا زورلاۋاتىدۇ . بۇنىڭغا قارشى تۇرغانلارنى قاتتىق تەقىپ ئاستىغا ئالماقتا. قىزىل خىتاي ئىشغالىيەتچىلىرى ۋەتىنىمىز شەرقىي تۇركىستانغا كىرگەن 40 يىلدىن ئوشۇق ۋاقىت ئىچىدە 10 مىڭلاپ مەسچىتلىرىمىزنى تاقاپ ۋەيران قىلىپ، 100 مىڭلاپ دىنى ئۆلىمالىرىمىزنى تۈرمىلەرگە ئالدى ۋە ئۆلتۈردى. يۇقۇرقىدەك خورلۇق ۋە زۇلۇمغا چىدىمىغان خەلقىمىز ئۆزىنىڭ ئىنسانى هوقۇقى ۋە مىللى مەۋجۇتلىقىنى ساقلاپ قىلىش ئۈچۈن دۇنيادىكى نەڭ ياۋۇز، نەڭ كۈچلۈك، نەڭ نەكسىيەتچى مۇستەملىكىچىگە قارشى كۆرەشكە ئاتلىنىپ، ئونمىڭلارچە قەهرىمانلار قۇربان بولدى.ئونمىڭلاپ ۋەتەنپەرۋەرلەر تۈرمىگە ئىبلىندى. بۇنىڭ مىسالىغا 1990 ـ يىلى ئاپرىلدا قەشقەر ۋىلايىتى ئارتوش ــ بارىندا بولغان خىتاي هۆكىمىتىگە قارشى شەرقىي تۇركىستان خەلقىنىڭ قۇراللىق قوزغىلاڭنى ئالساق 2000 كىشى نەق مەيداندا ئۆلتۈرۈلدى. ئونمىڭچە كىشى تۈرمە لاگىرغا قامالدى.

زالىمنىڭ زاۋالى ئۇنىڭ قىلمىشى بىلەن گەرچە قوزغىلاڭلار قانغا پاتۇرۇلغان بولسىمۇ، شۇ مەغلۇبىيەتلەرنى يەكۈنلىگەن شەرقىي تۇركىستان خەلقى ۋە ئۇنىڭ مۇهاجىراتىكى ۋەكىللىرى ئۆتكەن كۆرەش تارىخىغا يەكۈن ياساپ، ئۆۋەتتىكى مەملىكەت ئىچى ۋە سىرتىدىكى ۋەزىيەتنى نەزەردە تۇتۇپ، كىلەچەككە زور ئۈمىد باغلاپ، دۇنيانىڭ 14 مەملىكىتىدىن

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

كەلگەن شەرقىي تۈركىستانلىقلار ئىستانبۇلغا يىغىلىپ قۇرۇلتاي ئېچىشقا جەزىم قىلدى. قۇرۇلتاي ئېچىلىشىنىڭ ھارپىسىدا زور ئىنتىپاقلىققا كېلىپ، ئىلگىرى رۇيخەتكە ئېلىنمىغان تەشكىلاتلار قۇرۇلتايغا قاتنىشىشقا بولمايدۇ، دېگەن خاتا قاراش تۈزىتىلىپ، قۇرۇلتاي مىسلى كۆرۈلمىگەن بىرلىك، ئىنتىپاقلىق ئاساسىدا ئۆتكۈزۈلۈشكە ئاساس سېلىندى.

قۇرۇلتاينىڭ مەقسىدى شەرقىي تۈركىستان ئىنقىلاۋىنىڭ نىشانىنى ئىستىقلال دەپ بەلگىلەپ، مەملىكەت ۋە خەلقئارادىكى شەرقىي تۈركىستانلىقلارغا ئورتاق بىر سىياسىي پىروگرامما ۋە ئۇنى ئەمەلگە ئاشۇرىدىغان خەلقئارا سەھنىدە، كۈچلۈك ئابرويغا ئىگە بىر دۇنياۋى تەشكىلات قۇرۇشنى ئوتتۇرىغا قويدى.

شەرقىي تۈركىستان مىللى قۇرۇلتاي

بۇ قېتىملىق مىللى قۇرۇلتاي ئۇلۇغ ۋەتىنىمىز شەرقىي تۈركىستان 1949 ـ يىلى قىزىل خىتاي ئىشغالىيتىگە چۈشۈپ قالغاندىن كېيىنكى دەۋردىكى مىللى كۈرۈلمىگەن زور ۋاقىئەدۇر.

1 ـــ قۇرۇلتاي مەملىكەت ئىچى ۋە سىرتىدىكى شەرقىي تۈركىستانلىقلارنى خىتاي ئىستىلاسىغا قارشى ئىستىقلال بايرىغى ئاستىغا ئۇيۇشتۇرۇپ. زور بىرلىك ئىتتىپاقلىققا ئېرىشتۇردى.

2 ـــ قۇرۇلتاي مەملىكەت ئىچى ۋە سىرتىدىكى شەرقىي تۈركىستانلىقلارغا يېڭىدىن ئىشەنچ ۋە پارلاق ئۈمىد ئېلىپ كەلدى. بۈگۈنكى دۇنيانىڭ ئاساسى ئېقىمى ئەركىنلىك، ئازاتلىق ۋە ئىنسان ھوقۇقى ئۈچۈن كۈرەشتۇر. مەيلى قىزىل خىتاي جاھانگىرلىكى قانچىلىك كۈچلۈك بولمىسۇن. ئۇمۇ سوۋېت ئىمپېرىيىسىنىڭ بېشىغا كەلگەن ھالاكەتلىك تەقدىردىن قېچىپ قۇتۇلالمايدۇ ! بىز بىرلىششنى ئىتتىپاقلىششىنى بىلگەن ئىكەنمىز. دۈشمىنىمىزخىتاي ئىشغالىيەتچىلىرىگە قارشى كۈرەش قىلالايمىز ۋە ئاخىرىدا غەلبىنىمۇ چوقۇم قولغا كەلتۈرەلەيمىز !

3 ـ قۇرۇلتاي قىزىل خىتاي جاھانگىرلىكى ئۈچۈن كۈتۈلمىگەن چوڭ زەربە بولدى. خىتاي ئىشغالىيەتچىلىرى شەرقىي تۈركىستان خەلقىنى بىر سىقىم چېچىلغان قۇم، ئۇلار ئەمدى ھېچقاچان بىر يەرگە يىغىلىپ بىرلىشەلمەيدۇ. دەپ قارايتتى. خەلقىمىزنىڭ ئۈنجى قېتىم بىر يەرگە يىغىلىپ، دۇنيا مىقياسىدا قۇرۇلتاي چاقىرىپ، شەرقىي تۈركىستاننىڭ مۇستەقىللىق داۋاسىنى دۇنيا سەھنىسىگە كۆتۈرۈپ چىقىشى ئۇلارنى سەراسىمىگە سېلىپ ھەيرەتتە قالدۇردى. شەرقىي تۈركىستان مەسىلىسى ـ خىتاي ئىستىلاچىلىرى ئۈچۈن ئەڭ چوڭ باش ئاغرىقىغا ئايلاندى.

www.uyghurkitap.com

4 - قۇرۇلتاي شەرقىي تۈركىستاننىڭ ئىستىقلالى ئۈچۈن خەلقئارا سەۋىيەدىكى سىياسى پىروگرامما. ھۆججەتلەرنى. ئەڭ موھىمى خەلقئارادا شەرقىي تۈركىستان داۋاسىغا ۋەكىللىك قىلىدىغان شەرقىي تۈركىستان خەلقئارا مىللى كېڭەشى (ش ت خ م ك) نى قۇرۇپ چىقتى. ئىنشائاللاھ، شەرقىي تۈركىستانلىقلار خىتاي ئىشغالىيەتچىلىرىگە قارشى مىللى مۇجادىلە ھەركەت ئىشانىنى بىر مەركەزى رەھبەرلىككە ئۇيۇشتۇرىدۇ. مانا بۇلار شەرقىي تۈركىستان ئىنقىلاۋىنىڭ يېڭى بىر باسقۇچقا كىرگەنلىكىدىن دېرەك بەردى.

6 - قۇرۇلتاي شەرقىي تۈركىستاننىڭ مۇستەقىللىق داۋاسىنى كۆرەش سېپىگە يېڭى بىر ئەۋلاد - يېڭى كۈچلەرنىڭ كىلىپ قوشۇلۇپ، بۇ سەپنىڭ ئىدىيەۋى پىكىر قىلىشىنى يېڭىلاتتى. بۇ سەپنى تار دائىرىدىن كەڭ دائىرىگە ئېلىپ چىقتى، تارقاقلىق، باشباشتاقلىقتىن مۇنتىزىملىششقا قاراپ ماڭدى، كۆرەش سەپلىرى ئاجىزلىششتىن كۈچىيىشكە باشلىدى. بۇ كۈچلەر بىزنىڭ ئۈمىدىمىز ھەم كېلەچىكىمىزدۇر.

7 — قۇرۇلتاي بىزگە قېرىنداش ۋە بىزگە ھېسداشلىق قىلىدىغان مەملىكەتلەرنىڭ بىزگە بولغان پوزىتسىيەسىدە ئىجابى ئۆزگىرىشلەر پەيدا قىلدى. ئۇلار بىزنىڭ خەلقئارادا زور ئىتتىپاقلىقتا ئىرىشىپ، ش ت خ م كېڭەشى قۇرغانلىقىمىزغا زور قىزىقىش بىلەن قاراپ، بىزنىڭ مۇستەقىللىق ئىشىمىزغا ئۈمىد بىلەن قاراپ، بىزگە ياردەم قولىنى سوزۇش ئالدىدا تۇرىدۇ.

ئىنشائاللاھ، بىز ئىشلىرىمىزنى قۇرۇلتايدا قوبۇل قىلىنغان سىياسى پىروگرامما ئاساسىدا ئىزچىل تولۇق ئېلىپ بارالىساق، خەلقئارادا يالغۇز قالمايدىغانلىقىمىزغا قەتئى ئىشەنسەك بولىدۇ.

قىسقىسى، قۇرۇلتاي شەرقىي تۈركىستان ئىنقىلاۋىنىڭ يېڭى دەۋرىدىكى زور بۇرۇلۇش نۇقتىسى بولدى. قۇرۇلتاي ئۆزىنىڭ ئاشۇنداق زور شانلىق نەتىجىلىرى بىلەن شەرقىي تۈركىستان تارىخىدا مەڭگۈ پارلاق سەھىپە بولۇپ قالىدۇ. قۇرۇلتاي يۇقارقىدەك زور غەلىبىلەرگە ئېرىشكەن بولسىمۇ، قۇرۇلتايدا

ئوتتۇرىغا قويۇلغان ۋەزىپىلەرنىڭ ئەمەلدە ئورۇندىلىشى ياكى ئورۇندالماسلىقى ھەل قىلغۇچ مەسىلىدۇر. ئەمدى بۇ ۋەزىپىلەرنى قەدەممۇ - قەدەم جانلىق ئۇسۇللارنى قوللۇنۇش ئارقىلىق ئىھتىياتلىق ھەم پۇختىلىق بىلەن ھەل قىلىشقا توغرا كېلىدۇ. ھەممىدىن ئەۋۋەل ئاچقۇچلۇق مەسىلىلەردىن تۆۋەندىكى مەسىلىلەرنى تېزدىن ھەل قىلىش كېرەك.

1) قۇرۇلتايدا دۇنياغا كەلگەن ش ت خ م كېڭەشىنىڭ نىزامنامىسىنى تېزدىن ئىشلەپ چىقىپ، بۇندىن كېيىن قىلىدىغان ئىشلىرىمىز ئۈچۈن توغرا، ئەمەلى، مۇۋاپىق يول كۆرسەتكۈچى قوللانمىنى چىقىرىش ھەم ئەستىقلىتىش. ھازىرقى تۈركىيە شارائىتى، ئۆزىمىزنىڭ ئىنقىلاۋىمىزنىڭ مۇرەككەپلىكىنى كۆزدە تۇتۇپ، نىزامنامىنى ئىككى خىل ئىشلەشكە توغرا كېلىدۇ. 1 - ئادەتتىكى نىزامنامە بولسا، 2 ـ ئەمەلى نىزامنامە بولۇپ، بۇ ئىككى نىزامنامە پۈتۈن ئىشلىرىمىزنى ئۆز ئىچىگە ئېلىپ، قۇرۇلتاي قويغان ۋەزىپىلەرنى ئورۇنداشقا كاپالەتلىك قىلىشى ، ئىككىنچى قېتىملىق قۇرۇلتايغا شەرت - شارائىت يارىتىشى كېرەك.

2) شۇ نىزامنامە قويغان پىرىنسىپلارغا ئاساسەن كېڭەشىنىڭ ئۆۋەتتىكى ۋە ئۇزۇن مۇددەتلىك خىزمەت پىلانلىرىنى ئىشلەپ چىقىش كېرەك. بولۇپمۇ ئۆۋەتتىكى ۋەزىپىلەر ئوتتۇرىغا قويۇلغاندا ئەپسىلى، ئەمەلى باسقۇچلىرى بىلەن قويۇلىشى كېرەك. ھەر بىر ئىشىمىزنىڭ مەقسەت ئىشانى. ئورۇنداش چارە - ئۇسۇللىرى، قولغا كەلتۈرىدىغان ئەتىجىلىمىزمۇ مۆلچەرلىنىشى كېرەك.

3) پۈت ئىرەپ ئۇرالمايدىغان مۇشۇنداق بىر مۇرەككەپ چۈرۈك شارائىتتا كېڭەشىنىڭ ئاچقۇچلۇق ئادەملىرى بىر ـ بىرىدىن يىراقتا ياشاۋاتىدۇ، مۇشۇنداق بىر قىيىن ئەھۋالدا ئۇلار ئارىسىدىكى مۇناسىۋەتلەر ئۈزۈلۈپ قالماسلىقى كېرەك. بولسا يۈز بىرىۋاتقان ئەھۋاللار بىلەن بىرسى ـ بىرسىنى خەۋەرلەندۇرۇپ تۇرىشى، يۈز بەرگەن مەسىلىلەرگە قارىتا پىكىر بىرلىكىدە بولۇپ، ھازىر جاۋاپ بولىشى كېرەك. ئۇنداق بولمىسا بەزىبىر

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

پۈرسەتپەرەس ئۇنسۇرلارغا سۇنى لېيىتىپ بېلىق تۇتۇشقا شارائىت ھازىرلاپ بەرگەن بولىمىز. ھازىر بەزى يەرلەردە ئەھۋال ھەقىقەتەنمۇ شۇنداق بولىۋاتىدۇ.

4) قۇرۇلتاي ئوتتۇرىغا قويغان مەسىلىلەرنى تېزدىن ھەل قىلىش ھەمدە ئەمەلىيلەشتۈرۈش ئۈچۈن ئىستانبۇلدا بىر مۇقىم خىزمەت ئورنىمىز بولۇشى (ئاز دېگەندە 4 ـ 5 ئادەمنىڭ تەشكىل تېپىشىدا) ئىنتايىن مۇھىم بولۇپ تۇرىۋاتىدۇ. بولسا نىزامنامىنىڭ تەستىقلىنىشى بىلەن تېزدىن بۇ مەسىلىنى ھەل قىلىش. نىزامنامىنىڭ تەستىقلىنىشى سۈرىلىدىغان تەقدىردە ئىستانبۇلدا بولغان شەرقىي تۈركىستان ۋەخپىسىدەك ئورۇنلاردىن پايدىلىنىپ بولسىمۇ تەشكىلاتىمىزنىڭ مۇنتەزىم ئىشنى باشلاشقا توغرا كېلىدۇ. مەن بۇ مەسىلىنى يولداشلارنىڭ دىققىتىگە ئالاھىدە ھاۋالە قىلماقچىمەن.

5) قۇرۇلتىيىمىز بولغىنىغىمۇ 3 ـ 4 ئاي بولۇپ قالدى. بۇ جەرياندا قىلغان ئىشلىرىمىز ئۆزىمىزنى (مېنىڭچە) رازى قىلىپ كېتەلمەيدۇ. ھازىرغىچە ش ت خ م كېڭىشىنىڭ نىزامنامىسى تەستىقلانغىنى يوق. پىلانلىغان بەزى ئىشلار قىلىنمىدى. ئىستانبۇلدا بولۇنغان ئەھمىيتى شۇنچە زور 1 ـ قېتىملىق قۇرۇلتىيىمىزنىڭ ئۇلۇغ نەتىجىلىرىنى تەشۋىق قىلىشنىڭ ئورنىغا بەزى يامان نىيەتلىك كىشىلەر ئۇنىڭ ئاز تولا يېتىشسىزلىكلىرىنى تۇتۇۋېلىپ، ھەقىقەتنى ئاستىن ـ ئۈستۈن قىلىپ، غەرەزلىك ھالدا قۇرۇلتاينىڭ ئاجايىپ غەلىبىلىرىنى خۇنۇكلاشتۇرۇپ ھەم ئۇنى يوققا چىقىرىپ، دۈشمەننىڭ تۈگمىنىگە سۇ قويىۋاتىدۇ. مۇشۇ مەسىلىلەرنى مۇزاكىرە قىلىپ چارە ـ تەدبىرلەرنى ئويلۇشۇش ئۈچۈن ھەم كېڭەشنىڭ ھەر دەرىجىلىك كومىتېت، رەھبىرى خادىملارنىڭ خىزمەتلىرىنىڭ تەپسىلاتى، چەكلىمىسى ۋە باشقىلار ھەققىدە كېڭەشنىڭ مۇھىم ئادەملىرى بىلەن يىغىلىپ مەجلىس ئېچىپ، ئىشلىرىمىز ھەققىدە سۆزلىشىدىغان ۋاقىت بولدى!

قۇرۇلتاي قاتناشقۇچىلىرى ۋە خەلقىمىز

دۇنيانىڭ 4 قىتئەسىدە ئىستىقامەت قىلىۋاتقان تۈركىستانلىقلارنىڭ 14 دۆلەتتىن كەلگەن 1000 ۋەكىلى چەتئەللەردە ياشاۋاتقان بىر مىليونغا يېقىن شەرقىي تۈركىستانلىقنى ۋەكىل بولۇپ بۇ قېتىمقى قۇرۇلتايغا قاتناشتى. مۇھاجىرلىرىمىزنىڭ جۇغراپىيىلىك ئورۇنلىشىشىنى نەزەرگە ئېلىپ، 3 گورۇپپىغا بۆلۈش مۇمكىن (بۇ مەسىلىدە ئەنۋەر راخماننىڭ كۆز قارىشىغا قوشۇلىمەن) 1 ـ ئوتتۇرا ئاسيا گورۇپپىسى، 2 ـ تۈركىيە ۋە سەئۇدى ئەرەبىستان گورۇپپىسى، 3 ـ ياۋروپا، ئا ق ش. ئاۋىستىراليە گورۇپپىلىرىدىن ئىبارەت.

قۇرۇلتايغا قاتناشقان ۋەكىللىرىمىز چەتئەلدە ياشاۋاتقان مۇھاجىرلىرىمىزنىڭ ئىمالىدۇر. مۇھاجىرلىرىمىزنىڭ كىلىپ چىقىش تارىخى ئارقا كۆرۈنىشنى ئەكشۇرگەندە غەربىي تۈركىستانغا مەنسۇپ بولغان ھازىرقى تۈرك جۇمھۇرىيەتلىرىدە ياشاۋاتقان مۇھاجىرلىرىمىز تارىخى ئوقتىنەزەرلىرىدىن قارىغاندا، ئۇلارنىڭ بىر قىسمىنىڭ ئەجدادلىرى شۇ مەملىكەتلەردە بۇرۇندىن ياشاپ كەلگەن يەرلىك ئۇيغۇرلاردۇر. ئەمدى بىر قىسمى بولسا، 18 ـ 19 ئەسىرلەردە چەتئەل ئىستىلاچىلىرىنىڭ مۇستەملىكچىلىك سىياسىتىنىڭ قۇربانلىرى بولۇپ، سىياسى باشپاناھلىق تەلەپ قىلىش يۈزىسىدىن شەرقىي تۈركىستاننى تەرك ئېتىشكە مەجبۇر بولغان ۋەتەنداشلاردۇر.

ئەمدى تۈركىيە، سەئۇدى ئەرەبىستان، ئامرىكا، ياۋروپا، ئاۋىستىرالىيەلەردە ياشاۋاتقان مۇھاجىرلىرىمىزنىڭمۇ ئاھۋالى ئوتتۇرا ئاسيادا ياشاۋاتقان مۇھاجىرلىرىمىزنىڭكىدىن كۆپ پەرقلەنمەيدۇ. بۇلارنىڭ ئاتا ـ بوۋىلىرىمۇ مۇشۇ ئەسىرنىڭ باشلىرىدا دىنى مەقسەتلەر ئۈچۈن چەتئەللەرگە

www.uyghurkitap.com

چىقىپ كەتكەن بولسا، مۇشۇ ئەسىرنىڭ 30 يىللىرىدىن تارتىپ، شەرقىي تۈركىستاندا يۈز بەرگەن باسقۇنچىلىق ئۇرۇشلار، 1949 - يىلدىكى قىزىل خىتاي ئىستىلاچىلىرىنىڭ ئالدى — كەينىدىكى سىياسىي سەۋەپلەر تۈپەيلىدىن ئۆز ۋەتەنلىرىنى تەرك ئەتكەن مۇھاجىرلاردۇر. 1949 — يىلى قىزىل خىتاي ئىستىلاسى شەرقىي تۈركىستاندا ئومۇملاشقاندىن كېيىن، خىتاي ئاسارىتىگە چۈشكەن خەلق قىزىل خىتاي ھاكىمىيتىگە قارشىلىقىنى ھەرخىل يوللار بىلەن توختاتمىدى. بۇنىڭغا جاۋابەن خىتاي ئىشغالىيەتچىلىرى قاتتىق بېسىقتۇرۇشلار ئېلىپ باردى ھەم ئېلىپ بېرىۋاتىدۇ. مۇشۇ ئەھۋالغا ئاساسەن ۋەتەنداشلىرىمىزنىڭ ئىچىدىن ئىمكانىيەتلىرى بولغانلىرى ھۆرلۈك ئىزدەپ ۋەتەندىن چىقىشقا مەجبۇر بولماقتا. يۇقارقى ئەھۋالدىن شۇنداق خۇلاسىگە كېلىمىزكى، ھازىر چەتئەلدە ياشاۋاتقان شەرقىي تۈركىستانلىق مۇھاجىرلارنىڭ ئاز بىر قىسمىنى ھېساپقا ئالمىغاندا، كۆپچىلىكى خىتاي باسقۇنچىلىرىنىڭ زىيانكەشلىكىگە ئۇچرىغان، خىتاينىڭ شەرقىي تۈركىستاندىكى مىللىي زۇلمىغا قارشى ۋەتەنپەرۋەرلەردۇر ياكى ئۇلارنىڭ ئەۋلاتلىرىدۇر.

ھازىر چەتئەللەردە ياشاۋاتقان ۋە بۇ قېتىم ئىستانبۇلدا قۇرۇلتايغا قاتناشقان ۋەكىللەرنى ھەممىنى قوشۇپ بىر بىرلىك ھېساپلاپ، شۇ كىشىلەر ئۈستىدىن ئۇلارنىڭ شەرقىي تۈركىستان ئىنقىلاۋىغا تۇتقان پوزىتسىيەسىدىن ئومۇميۈزلۈك ئانالىز يۈرگۈزسەك، ئۇلارنىڭ جۇغراپىيەلىك ئورۇنلىشىشى، جەمىيەتتە تۇتقان ئىقتىسادى ئورنى ۋە كەسپى، سىياسىي كۆز قاراشلىرى ئاساسىدا ئۇلارنىڭ خاراكتېر قۇرۇلمىلىرىنىڭمۇ بىر - بىرىدىن پەرقلىق ئىكەنلىكىنى كۆرىمىز ھەمدە ئۇلارنى تۆۋەندىكى تۆت چوڭ گورۇپپىغا بۆلىمىز :

1 — گورۇپپا — مەملىكەتتە يۈرگۈزۈلۋاتقان خىتاي ئىشغالىيىتىگە ھەرخىل يوللار بىلەن قارشى چىققان، شۇ ئەتىجىدە خىتاي

ھۆكۈمرانلىرىنىڭ ھەرخىل زىيانكەشلىكىگە ئۇچراپ، ۋەتەندە ئۇرۇشقا ئىمكانى بولمىغان، شۇ سەۋەبتىن مەملىكەتتىن قېچىپ چىقىشقا مەجبۇر بولغانلار ۋە ئۇلارنىڭ ئەۋلاتلىرى ياكى مەملىكەتتىن سىياسى سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن چىقىپ كەتمىگەن بولسىمۇ، چەتئەللەرگە چىققاندىن كېيىن ئەركىن دۇنيانىڭ سىياسى تەسىراتلىرى نەتىجىسىدە خىتاي ئىستىلاچىلىرىنىڭ مىللى زۇلمىنى پەيدىن - پەي چۈشىنىپ، ھەق - ئادالەت چىگراسىنى ئايرىپ، ۋەتەن ۋە مۇستەقىللىقنىڭ قەدرىنى ھەقىقى چۈشىنىپ، شەرقىي تۈركىستان داۋاسىغا ئۆزىنى بېغىشلىغانلارمۇ مۇشۇ گورۇپپىغا كىرىدۇ.

2 - گورۇپپا ــ مەملىكەتنى سىياسى سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن ئەمەس، ھەرخىل مەقسەتلەر يۈزىسىدىن تەرك ئەتكەنلەر بولۇپ، ئۇلار خىتاي ئىستىلاچىلىرىنىڭ زۇلمىنى كۆرمەي چەتئەللەردە يۈرگىسىگە رازى بولىشىدۇ. بۇلار خىتاي ئىشغالىيەتچىلىرىگە قارشى بولغان بىزنىڭ مۇستەقىللىق داۋايىمىزغا بىۋاستە قاتناشمايدۇ ھەم قارشىمۇ چىقمايدۇ. ئۇلار كۆپرەك ئوتتۇرىدا تۇرۇشنى خالايدۇ. ئۇلار مەملىكەتتە خىتاي ئىشغالىيەتچىلىرى تەرىپىدىن ئىنسان ۋە مىللى غورورىنىڭ ئاياق ــ ئاستى قىلىنىۋاتقانلىقىنى بىلىدۇ. خىتاي ئىشغالىيەتچىلىرىنىڭ زۇلمىغا خاتىمە بېرىشىنىمۇ خالايدۇ ۋە ھېسداشلىق قىلىپمۇ قويىدۇ. لېكىن ئۆزلىرى بۇ مەسىلىدە بىرەر چارە ــ تەدبىردە بولمايدۇ. ئۇلار دائىم يۇرسەت كۈتىدۇ. « ئۆزۈم يېش ئاغزىمغا چۈش » دېگەن پوزىتسىيەدە بولىدىغانلار.

3 - گورۇپپا - ھەرخىل سەۋەبلەر بىلەن مەملىكەتتىن چىقىپ، ئۆزلىرى چەتئەلدە ياشاۋاتقان، كېلىپ چىقىشى ئېنىق ئەمەس، مەيدانى تۇراقسىز، ھەممە ئەرسىدە ئۆزىنىڭ شەخسى مەنپەئەتىنى ۋەتەن ــ مىللەت مەنپەئەتىدىن ئۈستۈن تۇتىدىغان، ھەق - ئادالەتنى ئايرىيالمايدىغان، ۋەتەن دەردى، مىللەت قايغۇسى بىلەن كارى يوق، ۋاقتىنى كەلسە دۈشمەننىڭ مەخپى ئىشىنىڭ[illegible]

ئورگانلىرى بىلەن مۇناسىۋەت باغلاپ، بەزىدە يوشۇرۇن ھەتتا بىرلىكتە ئوچۇقتىن - ئوچۇق ئىنقىلاۋى ئىشىمىزغا زىيان سالىدىغانلار.

4 - گۇرۇپپا - ھەرخىل تارىخى، ئىجتىمائى،سىياسى ۋە رېئال سەۋەبلەر تۈپەيلى ئىنقىلاۋى سېپىمىز ئىچىگە بىر قىسىم پۈرسەتپەرەس ئونسۇرلار كىرىپ قالغان. ئۇلار خىتاي ئىستىلاسىغا قارشى شەرقىي تۈركىستان ئىنقىلاۋىنى قوللايدۇ. لېكىن ئۇلار شۇ ئىنقىلاپ ئىچىدە ئۆزلىرىنىڭ مەنپەئەتلىرىنى ھەممىدىن ئۈستۈن قويىشىدۇ. ئۇلار ھەممە ئىشنىڭ ئۆزى دېگەندەك بولىشىنى، ھەممە ئورۇنلارنىڭ ئۆز قولىدا بولىشىنى كۆزلەپ، قاتتىق يۇرتۋازلىق، گۇرۇھۋازلىققا بېرىلىپ، باشقىلارنىڭ ئۇلاردىن ئېشىپ كەتمەسلىكىنىلا ئارزۇ قىلىدۇ. ئۇلارنىڭ ئېڭىدا ئىنقىلاپنىڭ ئومۇم مەنپەئەتى كۆزدە تۇتۇلمايدۇ. ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ كونا قاراشلىرىغا بېرىلىپ، توغرا سىياسى يولۇنۇشتىن مېڭىشقىمۇ يول قويمايدۇ. شەرقىي تۈركىستاننىڭ مۇستەقىللىقىنى ئاساس قىلغان شۇنداق ئۇلۇغ ۋە ئىنتايىن مۇشكۈل ئىنقىلاپنىڭ پەقەت ئۆز مونوپولىيەسىدىلا بولۇشىنى خالاپ، كوللېكتىۋ رەھبەرلىككە قارشى تۇرىدىغانلار.

1 . خىل گۇرۇپپىدىكىلەر ئىنقىلاۋىمىزنىڭ ئاساسى كۈچى ۋە زەربىدارلىرى بولۇپ، مىڭلىغان مۇھاجىراتتىكى شەرقىي تۈركىستانلىقلارنىڭ مۇتلەق كۆپچىلىكىنى تەشكىل قىلىدۇ. خىتاي ھۆكۈمرانلىرىنىڭ مەملىكىتىمىزدە يۈرگۈزۈۋاتقان مىللى مەۋجۇتلىقىمىزنى بولۇپمۇ 2 . گۇرۇپپىدىكى ۋەتەنداشلىرىمىزنىمۇ مۇشۇ سەپكە قوشۇلۇشقا مەجبۇر قىلىدۇ. چۈنكى بىزنىڭ ئىنقىلاۋىمىز مەملىكىتىمىزنى بېسىپ تۇرغان يات ئەجنەبى دۈشمەن مىللەتنىڭ ھۆكۈمرانلىقىنى ئاغدۇرۇپ تاشلاپ، ۋەتىنىمىزنى ھۆر - ئەركىن قىلىش، بۇ ھەر بىر شەرقىي تۈركىستانلىقنىڭ ئۆزىگە تېگىشلىك ئىمانى ۋە ۋىجدانى بۇرچى. بىزنىڭ ۋەزىپىمىز ئۇلارنى ئىتتىپاقلاشتۇرۇپ، ئۇلارنىڭ پۈتۈن كۈچ - قۇدرىتىنى، ئەقىل - پاراسىتىنى سەپەرۋەرلىككە

www.uyghurkitap.com ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى

كەلتۈرۈپ، شەرقىي تۈركىستاننى ئازات قىلىشقا سېلىش.

2 . خىل گورۇپپىدىكىلەرنىڭ پسىخولوگىيىسىدە پۇرسەتپەرەسلىك ئىدىيىسى ھۆكۈمرانلىق ئورنىدا تۇرىدۇ. شۇڭلاشقا خەلقنارا ۋە مەملىكەت ئىچىدىكى بىزگە پايدىلىق ئامىللارنىڭ كۆپىيىشىگە ئەگىشىپ، ئۇلارنىڭ كۆز قاراشلىرىدا تۈپتىن ئۆزگىرىشلەر مەيدانغا كېلىدۇ ھەم بىزنىڭ ئىنقىلاۋى سېپىمىزگە قوشۇلۇشقا باشلايدۇ. ئۇلار بىزنىڭ ئىنقىلاۋى كۈچىمىزنىڭ كۆپىيىشىدىكى مۇھىم مەنبەلەرنىڭ بىرى، شۇڭلاشقا بىز ئۆزىمىزنىڭ تەشۋىقات خىزمەتلىرىمىزدە ئىنقىلاۋىمىزنىڭ غەلىبە قىلىش ئاساسلىرى، ئىستىقبالى ھەققىدە ئۇلارغا كۆپرەك تەربىيە بېرىپ، ئۇلارنى ئۆز سېپىمىزغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن كۆرەش قىلىشىمىز لازىم. بۇ بىز ئۈچۈن ئۆۋەتتىكى مۇھىم ۋەزىپىلىرىمىزنىڭ بىرى .

3 . خىل گورۇپپىدىكىلەر ئىنقىلاۋىمىزغا نىسبەتەن خەتەرلىك ئونسۇرلار بولۇپ، بۇلارغا بىز دائىمان دىققەتتە بولۇشىمىزغا توغرا كېلىدۇ. ئۇلاردىن ھەرگىزمۇ ياخشىلىق كۈتكىلى بولمايدۇ. ئىمكانى بولىدىكەن ئۇلار دۈشمەننىڭ يوشۇرۇن كۈچلىرى بىلەن بىرلىشىپ، بىزنىڭ ئىنقىلاۋى كۈچلىرىمىزگە ھەرخىل يوللار بىلەن قارشى چىقىدۇ، سۇيقەست قىلىدۇ. ھەتتا ئىشلىرىمىزنى بۇزۇشقا، ئىنقىلاۋى كۈچلىرىمىزنى يوقۇتۇشقا تىرىشىدۇ. شۇڭا ئىنقىلاۋىمىزنىڭ ئۇتۇقلۇق مېڭىشى ئۈچۈن جىنايى قىلمىشلىرى ئېنىق بولغان، قىلمىشلىرىغا تۇۋا قىلمىغان مۇنداق ئونسۇرلارغا قاتتىق جازا بېرىپ، باشقىلارنىڭمۇشۇنداق قىلماسلىقىغا ئىبرەت قىلىش كېرەك. ئىنقىلاۋى كۈچلىرىمىزنى قوغداش ۋە راۋاجلاندۇرۇش ئۈچۈن ئىچكى ـ تاشقى دۈشمەنلەرنىڭ بۇزغۇنچىلىقلىرىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن بىزدىمۇ تەيياگەرلىك بولۇشى، بىخەتەرلىك ئورگانلىرى قۇرۇلۇشى كېرەك.

4 . خىل گورۇپپىدىكىلەر گەرچە ئۆز سېپىمىزنىڭ ئىچىدە بولسىمۇ، بىزنىڭ ئىنقىلاۋىمىزغا چۈشكەن مىتلەردۇر. بىزدە بۇلارنى سېزىۋېلىش قىيىن.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

بولۇپمۇ مۇنداق كىشىلەر ئىشەنچىمىزنىڭ ھازىرقىدەك يېڭى باشلانغان كۆچلىرىمىزنىڭ ئارقاق، ئاساسىمىزنىڭ ئاجىز، شارائىتىمىزنىڭ قىيىنلىقىدىن پايدىلىنىپ، ئۆزلىرىنىڭ شەخسىي مەنپەئەتلىرىنى دەپ قولغان كەلتۈرگەن غەلبىلىرىمىزگە قارشى چىقىپ، غەلبىلىرىمىزنى خۇنۇكلەشتۈرۈپ، بۇرمىلاپ يوققا چىقىرىپ، ئىنقىلاۋىمىزنىڭ رەھبەرلىك ئورگىنىنى ئۆز چاڭگىلىغا كىرگۈزىۋېلىشقا تىرىشىدۇ. ئىمكان بار مۇنداق سۇيقەستچى ئۇنسۇرلارنىڭ رەھبەرلىك ئورگىنىنى قولغا كىرگۈزىۋېلىشىغا يول قويماسلىق بىلەن بىرگە مۇشۇ بىر مۇرەككەپ ئۆتكۈنچى دەۋردە ئۇلارغا ئىنچىكىلىك بىلەن خىزمەت ئىشلەپ، ئىنقىلاۋى سېپىمىزنىڭ پارچىلىنىپ كېتىشىدىنمۇ ھەزەر ئەيلەش كېرەك. ئىنقىلاۋى سېپىمىزنىڭ توغرا، مەقسەت — نىشان، سىياسى يۆلۈنۈشلىرىنىڭ ئېغىپ كېتىشىگە زادى يول قويماسلىق لازىم.

ئىستانبۇل قۇرۇلتايغا قاتناشقان ۋەكىللەر تەركىۋىگە نەزەر سالساق، 30 - يىللارنىڭ بېشىدا قۇرۇلغان شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيتى بىلەن40 - يىللارنىڭ 2 — يېرىمىدا قۇرۇلغان شەرقىي تۈركىستان ئىستىقلال جۇمھۇرىيتى ئۈچۈن قان كېچىپ ۋەتەن ئازاتلىقى ئۈچۈن كۆرەش قىلغان ۋە جۇمھۇرىيەتلەرنىڭ قۇرۇلىشىدا زور رول ئوينىغان پىشقەدەم مۇجاھىدلار، 49 — يىلدىكى قىزىل خىتاي ئىستىلاسىنىڭ ئالدى كەينىدە ۋەتەندىن قېچىپ چىقىپ، مۇجاھىدلىقىنىڭ ئىنتايىن قىيىن شارائىتلىرىدە يۈرۈپ، ۋەتىنىنىڭ مۇستەقىللىق داۋاسىنى قىلغان ۋەتەنپەرۋەرلەر ۋە ئۇلارنىڭ ئەۋلاتلىرى، كېيىنكى دەۋرلەردە ھەر تۈرلۈك يوللار بىلەن ۋەتەندىن چىقىپ، ئۆزلىرىنىڭ ۋەتەن مۇستەقىللىق ھەققىدىكى ئارزۇ — ئارمانلىرىنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن ھەرقايسى مەملىكەتلەردە،ھەرتۈرلۈك ساھەلەردە كېچە — كۈندۈزلەپ كۆرەش قىلىۋاتقان ياش بوغۇن ئىنقىلاپچىلارنى كۆرگىلى بولىدۇ. ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئىلىم - پەننىڭ پۈتۈن ساھەلىرى بويىچە ئاتاغلىق ئالىملار، يازغۇچى شائىرلار، دىپلوماتلار، ژورنالىستلار، ئارخىئولوگلار،

سىياسىئونلار بار. شۇنىڭدەك ۋەتەن ئازاتلىقى ئۈچۈن ئۆز بايلىقىنى ئايىمىغان ۋەتەنپەرۋەر ھەممەتلىك بايلىرىمىز بار. مەن ئىلگىرى شەرقىي تۈركىستان ئىنقىلاۋى ھەققىدە ئويلانغىنىمدا ئىنقىلاپنى قىلىش ئۈچۈن ھەرخىل ساھەلەردە يېتىشكەن كادىرلىرىمىز يوق، دەپ ئەندىشە قىلاتتىم. لېكىن قۇرۇلتاي جەريانىدا مەن ئۇچراتقان كىشىلەر ئارقىلىق شۇنى چۈشەندىمكى : بىزنىڭ ئىنقىلاۋىمىزنىڭ ھەرساھە ــ ھەر قاتلاملاردا دەسلەپكى قەدەمدە خادىملىرىمىزنىڭ ئۆسۈپ يېتىلگەنلىكىنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆردۈم . ئىنشائاللاھ، شارائىتلار قانچىلىك ئېغىر بولسۇن، بۇندىن كېيىن شەرقىي تۈركىستان دەۋاسىنى قىلىدىغان ۋە ياردەم بېرىدىغان كۆپلىگەن خادىملىرىمىزنىڭ يېتىشىپ چىقىشىغا ئىشىنىمەن . بۇنىڭ ئۈچۈن ھازىردىن باشلاپ قابىلىيەتلىك ھەرساھە خادىملىرىنى تەييارلاش ئىشىغا ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىش كېرەك.

بۇ قېتىمقى قۇرۇلتاينىڭ دەسلەپكى مۇۋەپپەقىيەتلىك سۈپىتىدىكى ئۇتۇقلىرىنىڭ بىرسى : قۇرۇلتاي ئاياغلىشىپ كۆپ ئۆتمەي ئۆتكەن يىلنىڭ 22 ــ دېكابىر كۈنى تۈركىيە جۇمھۇرىيىتىنىڭ پايتەختى ئەنقەرەدە جۇمھۇرىيەت ھۆكۈمىتى پارتىيە رەھبەرلىرى بىلەن ئەيسا ئالىپتېكىن باشچىلىقىدىكى قۇرۇلتاي ۋەكىللىرىنىڭ ئۇچرىشىشى بولۇپ ئۆتتى . ئۇچرىشىشلاردا شەرقىي تۈركىستان ۋەكىللەر ئۆمىكىنى تۈركىيە بۈيۈك مەجلىسىنىڭ رەئىسى ھىسامەددىن جىندۇرۇق، تۈركىيە مىللىي كۈرەش پارتىيىسىنىڭ رەئىسى ئالىپ ئارسلان تۈركەش، تۈركىيە باش مىنىستىرى سۇلايمان دېمىرال، تۈركىيە بۈيۈك مىللەت مەجلىسى ئىنسان ھەقلىرى كومىتېتىنىڭ رەئىسى سەبرى ياۋۇز، تۈركىيە تاشقى ئىشلار مىنىستىرى ھىكمەت چېتىنلەر ئۆز ھوزۇرلىرىدا قوبۇل قىلدى. باش مىنىستىر سۇلايمان دېمىرال شەرقىي تۈركىستاننىڭ ھازىرقى ئەھۋالى توغرۇلۇق پىشقەدەم مۇجاھىد ئەيسا ئالىپتېكىن ئىلتىجاسىنى كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلىغاندىن كېيىن، ئەيسا ئالىپتېكىنگە خىتاب قىلىپ : « بۈگۈنكى دۇنيا

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

ۋەزىيىتى تۈركلەر ئۈچۈن پايدىلىق. سىزنىڭ ئۈمىدسىزلىنىشىڭىزگە ئاساس يوق. ئۈمىدلىنىشىڭىزگە بولسا چوڭ ـ چوڭ ئاساسلار بار. شەرقىي تۈركىستان ئىگىسىز ئەمەس » دېدى. شەرقىي تۈركىستان ۋەكىللىرى ئۈمىگىنىڭ تۈركىيە ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن رەسمىي قوبۇل قىلىنىشى ۋە كىشىگە ئىشەنچ بېغىشلىغۇچى سۆزلەرنىڭ دادىل ئېيتىلىشى 1 ـ قېتىم بولۇپ ھېسابلىنىدۇ.

بۇ قېتىمقى قۇرۇلتاي جەريانىدا 37 كىشىدىن تەركىب تاپقان شەرقىي تۈركىستان خەلقئارا مىللىي كېڭىشى (ش ت خ م ك) مەيدانغا كەلدى. پەخرىي رەئىس، رەئىس ۋە ئۇلارنىڭ رەھبەرلىكىدە ئىككى ھەيئەت تۈزۈلدى. 1 ـ مەسلىھەتچىلەر ھەيئىتى، بۇ كېڭەشنىڭ سىياسىي يۆنىلىش نەزەرىيەۋى ئاساسلىرىغا مەسئۇل بولسا، 2 ـ ئىجرائىيە ھەيئىتى بولۇپ يۇقىرىدىكى سىياسىي يۆنىلىش، نەزەرىيەۋى ئاساس ئاساسىدىكى تۈزۈلگەن، مىللىي كېڭەشنىڭ ئوتتۇرىغا قويغان ۋەزىپىلىرىنى ئەمەللەشتۈرۈپ، ئۇنى ئىجرا قىلىشقا مەسئۇل.

شەرقىي تۈركىستان خەلقئارا مىللىي كېڭىشى شەرقىي تۈركىستان ئىنقىلاۋىدىكى يېڭى شەيئى بولۇپ، ئۇ ئىنشائاللاھ، بۇرۇنقى كونا ئەنئەنىۋى، خاتا قاراشلار، پارتىزانلىق شەخس ۋە قەھرىمانلىق ئىدىيىلىرىگە قاتتىق زەربە بېرىپ، ئىنقىلاۋىمىزنى توغرا كوللېكتىۋ رەھبەرلىككە يېڭى بىر ئىستىقبالنى باشلىغۇسى.

خەلقئارادا كوممۇنىزىمنىڭ سىستېما سۈپىتىدە بەربات بولۇشى بىلەن مەملىكەت ئىچى ۋە سىرتىدا بىزنىڭ كۈرىشىمىزگە پايدىلىق بولغان ئامىللار كۆپەيمەكتە. خىتاينىڭ ھازىرقى ئەھۋالىدىن قارىغاندا، ئۇ ئىقتىسادىي جەھەتتىن ۋاقىتلىق مەلۇم نەتىجىلەرگە ئېرىشكەن بولسىمۇ، ئۇنىڭدا سىياسىي جەھەتتىن ئىلگىرى ھېچقاچان كۆرۈلۈپ باقمىغان ئىنتايىن زور بۆھران پىشىپ يېتىلمەكتە. خىتايدا كەڭ قانات يايغان نەچچە مىڭ يىللىق فېئودالىق ئىدىيە قالدۇقلىرىنىڭ پارتىيە ـ دۆلەت ئورگانلىرىدا ساقلىنىشى،

40 يىلدىن بۇيان خىتاي كوممۇنىستلار پارتىيسى تەرىپىدىن يۈرگۈزۈلۈۋاتقان توتالىتارىزىملىق سىياسەت تەرىپىدىن ئىنسان هەق ـ هوقۇقلىرى، ئەركىنلىكلىرى ۋە دېموكراتىيەنىڭ ئاستىن ـ ئۈستۈن قىلىنىشى، مەملىكەت ئىچىدىكى هەرخىل زىددىيەتلەرنىڭ تەرەققى قىلىپ ئۆتكۈرلىشىشى، هازىرقى خىتايىنى پارتىلاش ئالدىدىكى زور ۋۇلقانغا قىياس قىلىش مۇمكىن. ۋاقتى كەلسە ئۇنى ئىسكەنجىگە ئېلىپ تۇرغان ماۋنىڭ مەفكۇرىسى ۋە مەملىكەتنى هەربىي ئىدارە قىلىش بىلەن ئۇتتۇپ تۇرغان ئۇنىڭ بىر پارتىيەلىك فاشىستىك دىكتاتورىسى بىت ـ چىت بولىدۇ ۋە بۈگۈنكى قۇتۇرغان خىتاي ئىمپىرىيەسى پارە ـ پارە بولۇپ، ئۇششاق بۆلەكلەرگە بۆلىنىدۇ.

مۇشۇنداق بىزگە پايدىلىق شارائىتتا قولىمىزنى قوشتۇرۇپ. ئەگەردىن ئامەت كۈتۈپ ئولتۇرۇشنىڭ هاجىتى يوق. كونا خىتاي فىئودالىلىرىنىڭ سىياستى ياكى بۈگۈنكى قىزىل خىتاي هۆكۈمرانلىرىنىڭ سىياستى بولسۇن هېچقاچان باشقا مەملىكەتلەرنىڭ سىياستىگە بولۇپمۇ غەربنىڭ سىياستىگە ئوخشىغان ئەمەس. هەممىگە مەلۇمكى : سىياسەت ئىقتىساتنىڭ مەركەزلەشكەن كۆرىنىشى بولۇش بىلەن بىر ۋاقىتتا ئۆز ئىچىگە پۈتۈن ئىجتىمائى ئامىللارنى بولۇپمۇ شۇ مىللەتنىڭ خاراكتىرىدىكى مىللى ئالاھىدىلىكلىرىنى ئۆزىگە مۇجەسسەملەشتۈرىدۇ. بىر ۋاقىتلاردا شەرق بىلوكىغا ئومومى ئىدىيە سىستىمسى سۈپىتىدە ماكسىزىم لېنىنزىم ئىدىيسى رەهبەرلىك قىلاتتى لېكىن هەر بىر مىللەتلەرنىڭ سىياسى، ئىجتىمائى، تارىخى، جۇغراپىيەۋى، مىللى، ئىقتىسادى ئالاھىدىلىكلىرى پەرقلىق بولغىنى ئۈچۈن بىر ـ بىرىدىن شەكلى ھەتتا مەزمۇنى تەرەپتىن ئوخشاشمايدىغان مەسىلەن : ماۋىزىم، تىتونىزىم، ئەنۋەر خوجائىزىم، كاستىرونىزىم .... لار مەيدانغا كەلدى. بۇ مەملىكەتلەر ئومومى ئاتىلىشتا بىر سوتسىيالىستىك مەملىكەتلەر دەپ ئاتالسىمۇ، بۇ مىللى مەملىكەتلەردە سوتسىيالىزىمنىڭ ئىجرا قىلىنىشى

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ھەر خىل بولغاچقا ئۇنىڭ ئۇنۇممۇ بىر - بىرىگە ئوخشىمىدى .

بۇ گويا ئورۇس سوتسىيالىزمى بىلەن خىتاي سوتسىيالىزمى كۆرۈنۈشتە بىرخىلدەك تۇرسىمۇ، ئەمەلىيەتتە بىر ـ بىرىدىن كۆپ پەرقلىق بولغىنىغا ئوخشاش . بۇنى چۈشەنمىگەن خەلقئارادىكى ۋە مەملىكەت ئىچىدىكى بىزنىڭ ساددا، ئاقكۆڭۈل دوستلىرىمىز ۋە سوۋېت ئىمپېرىيەسىنىڭ پارچىلىنىشىدىن كېيىن تىز ئارىدا خىتايدىمۇ شۇ ئەھۋاللار يۈز بېرىدۇ، دەپ پەرەز قىلىشقان ۋە پەرەز قىلىۋاتىدۇ. سوۋېت ئىمپېرىيەسىنىڭ بېشىغا كەلگەن كۈن خىتاي ئىمپېرىيەسىنىڭ بېشىغا كەلمەي قالمايدۇ. بۇ دۇنيا تەرەققىياتىنىڭ لوگىكىسى. لېكىن خىتاي ئورۇس ئەمەس. ئۇنىڭ سىياسىتىنىڭ زالىملىقى ۋە نەپسىنىڭ يامانلىقىنى تارىختىكى ھېچقايسى بىر جاھانگىرغا ئوخشۇتۇپ بولمايدۇ. شۇڭا بىز ھازىردىن باشلاپ مەملىكەت ئىچى ۋە خەلقئارادا كەلگۈسىدە شەرقىي تۈركىستان ئىنقىلاۋى يۈزلىنىدىغان پۈتۈن ئەھۋاللارغا قارىتا سىياسى، ئىدىيەۋى، ئىقتىسادى، مەدەنى، دىپلوماتىيە تەشكىلى جەھەتلەردە تولۇق تەييارلىنىپ، ھەر ئېھتىماللىغا قارشى تەق تۇرۇشىمىز لازىم. شەرقىي تۈركىستان دەۋاسىنى مەملىكەت ئىچى ۋە خەلقئارادا ئومومىيۈزلۈك ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن بۇ قېتىم قۇرۇلتايدا مەيدانغا كەلگەن ش ت خ م كېڭەشنى سىياسى - ئىدىيە يۆنۈلۈشى توغرا، ئاممىۋى ئاساسى چىڭ، مۇستەھكەم ئىنتىپاقلاشقان تەشكىلنى مۇنتىزىم قىلىپ قۇرۇپ چىقىش لازىم. خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ ئەھۋالىنى بىزگە سېلىشتۇرغاندا ئۇ ناھايىتى زور ئۈستۈنلۈككە ئىگە . بۇنىڭ ئۈچۈن تەشكىلاتىمىزنى خىتاي ئىشغالىيەتچىلىرىگە قارشى كۈرەشتە، ئىدىيەۋى، ئىقتىسادى جەھەتتىن مۇستەھكەم قۇرۇپ چىققاندىلا ئۇنىڭ بىلەن كۈرەشكە چۈشەلەيمىز. بىزنىڭ كېڭىشىمىز مەملىكەت ئىچى ۋە سىرتىدىكى ۋەزىيەتكە ئاساسەن كېڭىشىمىزنىڭ ئوچۇق ۋە يوشۇرۇن تەشكىلاتلىرىنى مەملىكەتنىڭ مۇۋاپىق جايلارغا قۇرۇش بىلەن بىرگە ۋاقتى كەلسە قانۇنى

كۆرەش بىلەن قۇراللىق كۆرەشنىمۇ بىرلەشتۈرۈشكە توغرا كېلىدۇ.

ئەڭ مۇھىمى قانۇنى كۆرەش بىلەن كېڭىشىمىزنىڭ كەلگۈسىدە شەرقىي تۈركىستاندا قۇرۇلىدىغان لىگال تەشكىلاتى ئۈچۈن شەرت ــ شارائىت ھازىرلاش، بۇنىڭ ئۈچۈن خەلقىمىزنى ئويغۇتۇپ، خىتاي ئىشغالىيەتچىلىرىنىڭ باسقۇنچىلىق زۇلۇملىرىنى پاش قىلىش، خەلقىمىزنى ھەق ئادالەتلىك بۇ مۇستەقىللىق كۆرىشىگە چاقىرىپ، شارائىتقا ماسلىشىپ، كۆرەشنىڭ ھەرخىل شەكىللىرىدىن پايدىلىنىش لازىم.

1 ـ ھازىرقى دۇنيا ۋەزىيىتى بۇندىن 40 ــ 50 يىللاردىن بۇرۇنقىغا قارىغاندا ئۈپتىن پەرقلىنىدۇ. دۇنيا ئۆزگەرگەن، شەرقىي تۈركىستان ئۆزگەرگەن، دۈشمەنلەر ئۆزگەرگەن، خوشنىلار ئۆزگەرگەن ھەتتا ئۆزىمىزمۇ ئۆزگەرگەن يېڭى بىر شارائىتتا تۇرۇۋېتىمىز. بۇ ئەھۋالدا شەرقىي تۈركىستان داۋاسىنى كونا ئۇقۇم، كونا ئۇسۇللار بىلەن ھەل قىلىش مۇمكىن ئەمەس. بىزنىڭ پىكىر قىلىشىمىز، دۇنيانى چۈشىنىشىمىز مەسىلىلەرگە قوللىنىدىغان ئۇسۇل ـ چارە، تاكتىكا ـ ستراتېگىيەلىرىمىزمۇ يېڭىچە بولىشى كېرەك. بۇنىڭ ئۈچۈن ھازىرقى يېڭى ۋەزىيەتنى داۋاملىق ــ ئۆگىنىشىمىز، ئۇنى تەدقىق قىلىشىمىز، ئۇنىڭدىن ئالغان تەجرىبە ساۋاقلىرىمىز ئاساسىدا ئوبيېكتىپ مەۋجۇدىيەتنى ئۆزگەرتىپ، ئۆزىمىزنىڭ ئىنقىلاۋى يۆنىلىشىمىزگە پايدىلىق بولىشى ئۈچۈن يېڭى سىياسى، يېڭى ئىستراتېگىيە قوللىنىشىمىز لازىم. شەرقىي تۈركىستانىنىڭ بولۇپمۇ 100 يىلدىن بۇيانقى مۇستەقىللىق كۆرەش تارىخىنى ئىنچىكىلەپ تەكشۈرۈپ تەدقىق قىلىپ، ئۇنىڭدىن توغرا خۇلاسە چىقىرىپ، ئىنقىلاپنىڭ باش سىياسەت، تاكتىكا ـ ستراتېگىيەلىرىنى ئىشلەپ چىقىرىپ، كېڭەش رەھبەرلىرى، كېڭەش ئەزالىرى، مۇھىم تېپىلغان كىشىلەرنى تەربىيەلەش كېرەك.

2 ـ چوڭ دۆلەتلەرنىڭ ئۆز ئارا مەنپەئەتلىرى ئۈچۈن تىل بىرىكتۈرۈپ ئىنقىلاۋىمىزغا خائىنلىق قىلىشى، مۇستەملىكىچىلىكنىڭ قانلىق زۇلۇمى

بىلەن شەرقىي تۈركىستان بۈگۈنكى كۈندە 21 ــ ئەسىرنىڭ ھارپىسىدا ئۇنتۇلغان مەملىكەت، ئۇنىڭ خەلقى ئەسىر مىللەت بولۇپ قالدى. مەملىكەت خەلقى ئۆز ۋەتىنىنىڭ نامىنى شەرقىي تۈركىستان دەپ ئاتاشقا ھوقۇقلۇق ئەمەس. ئەگەر ئاتىغانلار بولسا ئۆزلىرىنى ئاز دىگەندە تۈرمىدە كۆرىدۇ... شەرقىي تۈركىستانىنىڭ مۇستەقىللىقىغا ئىرىشىشى ئۈچۈن ئالدى بىلەن شەرقىي تۈركىستان داۋاسىنى مەملىكەت ئىچى ۋە خەلقئارادا كەڭ تەشۋىقات قىلىش كىرەك. بولۇپمۇ بۈگۈنكى كۈندىكى ئۇنىڭ ئىچىنىشلىق ئەھۋالىنى مەملىكەت خەلقىگە، پۈتۈن دۇنياغا ئاڭلىتىش لازىم. بۇنىڭ ئۈچۈن خەلقئارادا بىزگە مۇناسىۋەتلىك تەسىر دائىرىسى زور بولغان مەملىكەتلەردە، گىزىت - ژورنال، كىتاب، رادىئو، تىلىۋىزىيەلەرنى ئاساس قىلغان نەشرىيات ھەم ئاخبارات تورلىرىنى شەكىللەندۈرۈش ھەم دۇنيادىكى داڭلىق ئاخبارات، نەشرىيات، ئاگىنتلىقلار بىلەن قويۇق مۇناسىۋەت باغلاش.

3 - شەرقىي تۈركىستان ئىلمىي تەتقىقات مەركىزىنى قۇرۇپ، تەتقىقات ئىلىپ بىرىش، بولۇپمۇ شەرقىي تۈركىستانىنىڭ شۇنىڭدەك بىزگە مۇناسىۋەتلىك بولغان مەملىكەتلەرنىڭ سىياسىي، ئىقتىسادىي، ئىجتىمائىي، تارىخىي... ئەھۋالىنى ئۆگىنىش ئۈچۈن ئىلمىي تەتقىقاتلار ئىلىپ بىرىش، تارىخىي، مەدەنىي يادىكارلىقلارنى تەتقىق قىلىپ، خىتاي ئىشغالىيەتچىلىرى تەرىپىدىن ئاستىن ــ ئۈستۈن قىلىنغان تارىخىمىزنى، مەدەنىيىتىمىزنى ئەسلىگە كەلتۈرۈپ، ئۇنىڭ نەتىجىسىنى دۇنياغا ئاڭلىتىش، جامائەتچىلىك پىكىرلىرىنى ئۆگىنىش ئۈچۈن سوتسىئالوگىيە تەتقىقاتلىرىنى ئىلىپ بىرىش ۋە ئۇنىڭ نەتىجىلىرىنى ھاياتقا تەتبىقلاش.

4 - خىتاي ئىشغالىيەتچىلىرىنىڭ مىللىي ئاسسىمىلاتسىيون سىياسىتىگە قارشى تۇرۇش، ئۇلارنىڭ شەرقىي تۈركىستانغا خىتاي كۆچمەنلىرىنى كۆپلەپ چىقىرىپ، شەرقىي تۈركىستانىنىڭ تۈرك مىللەتلىرىنىڭ مىللىي مەۋجۇتلىقىنى يوقۇتۇش، تۈرك مىللەتلىرىگە قارىتا يۈرگۈزىۋاتقان تۇغۇتنى

مەجبۇر چەكلەش سىياسەتلىرىگە قارشى تۇرۇپ بۇ ھەقتە خەلقارادا كەڭ تەشۋىقاتلار ئېلىپ بېرىش، بۇ ئەھۋالنى ب م ت باشلىق خەلقارادىكى مۇناسىۋەتلىك تەشكىلاتلارغا يەتكۈزۈش.

5 — لوپنۇر پولىگونىنى ئاساس قىلغان ھالدا خىتاينىڭ شەرقىي تۈركىستاندا ئېلىپ بېرىۋاتقان ئاتوم سىناقلىرىغا قارشى كەڭ كۆلەمدە خەلقارالىق تەشۋىقاتلار ئېلىپ بېرىش، شەرقىي تۈركىستانغا مۇناسىۋەتلىك مەملىكەتلەردە ھەم دۇنيادا تەسىر دائىرىسىگە ئىگە مەملىكەتلەردە خىتاينىڭ ئاتوم سىناقلىرىنى توختىتىش ھەققىدە نامايىشلار ئۆتكۈزۈش، خىتاي ئەلچىخانىلىرىغا ئېمورانىدۇملار، دۇنيادىكى مۇناسىۋەتلىك تەشكىلاتلارغا مۇراجىئەتنامىلەر ئەۋەتىش، خەلقارا يىغىنلار ئېچىش.

6 — شەرقىي تۈركىستاننىڭ ئېكولوگىيەلىك، دېموگرافىيەلىك ئەھۋاللىرىنى دۇنياغا ئاڭلىتىش. خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ بۇ جەھەتتىكى كەچۈرۈپ بولمايدىغان جىنايەتلىرىنى پاش قىلىش، يادرو قۇراللىرىغا قارشى، مۇھىتنى قوغداش ھەققىدە ئەملى پائالىيەتلەر ئېلىپ بېرىپ، نامايىشلار ئۆتكۈزۈش، خەلقارا تەشكىلاتلارغا، مۇناسىۋەتلىك ئورگانلارغا شىكايەت ئۆمەكلىرىنى ئەۋەتىش، باياناتنامىلار ئېلان قىلىش.

7 - بىز بىلەن ئورتاق كۆرەشتە بولغان تىبەت ۋە ئىچكى مۇڭغۇلىيە خەلقلىرىنىڭ خىتاي ئىستىلاچىلىرىغا قارشى كۈچلىرى بىلەن ئىتتىپاقلىشىپ، ئورتاق دۈشمەنگە قارشى مەملىكەت ئىچى ۋە خەلقارادا ھەمكارلىقتا كۆرەش ئېلىپ بېرىش، شەرقىي تۈركىستان مۇستەقىللىقىنى ئېتىراپ قىلىدىغان خىتاينىڭ مەملىكەت ئىچى ۋە خەلقارادىكى دېموكراتىك كۈچلىرى بىلەن مۇناسىۋەتلەر ئورنىتىپ، ئۇلارنىڭ ھېسداشلىق ۋە ياردەملىرىنى قولغا كەلتۈرۈش.

8 - بىزگە قېرىنداش مۇستەقىل تۈرك جۇمھۇرىيەتلىرى، دۇنيادىكى تۈرك خەلقلىرى بىلەن شەرقىي تۈركىستان ئوتتۇرىسىدىكى ئەنئەنىۋى قېرىنداشلىق

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

مۇناسىۋەتلىرىنى ئىلگىرى سۈرۈپ، تۈرك قېرىنداشلىقىنى جارى قىلدۇرۇپ، چوڭ دۆلەتلەرنىڭ تۈرك خەلقلىرىنىڭ ئىچكى ئىشلىرىغا ئارىلىشىپ، ئۇلارنى پارچىلاپ يۇتۇۋېلىشىغا قارشى تۇرۇش بىلەن بىرلىكتە، تۈرك خەلقلىرىنىڭ كەلەچەكتىكى ئۇلۇغ ئىتتىپاقىغا ئۆزىمىزنىڭ ھەسسىسىنى قوشۇش.

9 ـ دۇنيادىكى ئىسلام مەملىكەتلىرىگە شەرقىي تۈركىستان داۋاسىنى تونۇتۇش، شەرقىي تۈركىستاننىڭ ئىسلام دۇنياسىنىڭ ئايرىلماس بىر پارچىسى ئىكەنلىكىنى ئاڭلىتىش، ئۇلارنىڭ ھېسداشلىقىنى، ياردەملىرىنى، خەلقئارادا خىتاي ئىشغالىيەتچىلىرىگە قارشى ئىسلام دۇنياسىنىڭ روھىي ۋە ماددىي بېسىمىنى ھېس قىلدۇرۇش.

10 ـ خەلقئارادىكى ھەق ــ ئادالەت، دېموكراتىيە، ئىنسان ھوقۇقىنى ھىمايە قىلغۇچى ئەركىن دۇنيا، ھەر قايسى ئەل مەملىكەتلىرى، خەلقئارادىكى مۇناسىۋەتلىك تەشكىلاتلارغا شەرقىي تۈركىستان داۋاسىنى تونۇشتۇرۇش، ئۇلارغا ۋەكىللەر ئۆمەكلىرى ئىبەرتىش، ئىمكان بولسا، شۇ مەملىكەتلەردە ش ت خ م كېڭىشىنىڭ ۋاكالەتخانىلىرى قۇرۇپ، شەرقىي تۈركىستان داۋاسىنى دۇنيا ئەپكار ئاممىسىغا تونۇشتۇرۇش (بۇ مەسىلىدە دالايلاما باشچىلىقىدىكى تىبەتنىڭ چەتئەللەردىكى ھۆكۈمىتىدىن كۆپ نەرسىلەرنى ئۆگىنىشكە بولىدۇ).

11 ـ يېقىنقى زامان شەرقىي تۈركىستاننىڭ مۇستەقىللىق تارىخىدا چار روسىيەسىنىڭ بولسۇن ياكى سوۋېت روسىيەسىنىڭ بولسۇن ۋەتىنىمىز شەرقىي تۈركىستانغا بەرگەن تەسىرى ئىنتايىن زور بولدى. بۇ مەملىكەت ھازىر دېموكراتىيە يولىدا، مۇشكۇل لېكىن كەلگۈسى پارلاق يولنى بېسىپ كېتىۋاتىدۇ. بۇ مەملىكەتكە قانداق قىلىپ بولمىسۇن ئىلگىرىكى ھۆكۈمەتلىرىنىڭ شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە قىلغان بىر قانچە قېتىملىق ساتقۇنلۇقلىرىنى تونۇتۇپ، بۇندىن كېيىن شەرقىي تۈركىستاننىڭ مۇستەقىللىقى ئۈچۈن ئۆزىنىڭ ھېسداشلىقى ۋە ياردىمىنى قولغا

كەلتۈرۈشكە تىرىشىش كېرەك. بۇ، موھىم مەسىلىلەرنىڭ بىرى.

12 ـــ خىتــاي خــەلقى بىلــەن شــەرقىي تۈركىســتان خــەلقىنىڭ خوشنىدارچىلىق مۇناسىۋىتى نەچچە مىڭ يىللىق تارىخقا ئىگە. لېكىن شەرقىي تۈركىستان ھېچقاچــان قــەدىم زامــانلاردىن تــارتىپ خىتــاي تەۋەلىكىدىكى مەملىكەت بولغان ئەمەس. شەرقىي تۈركىستان خەلقى بىلــەن خىتــاي ھۆكۈمرانلىرى ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەت داۋاملىق دوســت ـــ دۈشمەن ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەت ـــ ئىستىلاچى جاھانگىر مەملىكەت بىلــەن ئــۆز مۇستەقىللىقىنى قوغدىغۇچــى مەملىكــەتنىڭ ئوتتۇرىســىدىكى مۇناسىۋەتلەر بولۇپ كەلدى. خىتاي ھۆكۈمرانلىرى بولۇپمۇ قىزىل خىتاي ئىستىلاچىلىرى مەملىكىتىمىزگە تاجاۋۇزچى ئاتا ـ بوۋىلىرى قويغان، ھاقارەتلىك « شىنجاڭ » نامىنى ۋەتەن ـ خەلقىمىزگە زورلاپ تېڭىپ، دۇنيا 21 ـــ ئەسىرگە قەدەم بېسىۋاتقان ھازىرقى دەۋردىمۇ ئــۆزىنىڭ مۇستەملىكىچىلىك سىياسىتىنى داۋاملاشتۇرۇپ، مىللىي مــەۋجۇتلىقىمىزنى يوقىتىش ئۈچــۈن ئــۆزىنىڭ فاشىستىك ئاسسىمىلاتسىيون سىياسىتىنى يۈرگۈزۈپ، مەملىكەت ئىچىدە خىتاي خەلقىنى ۋە خەلقئارادا دۇنيا ئــەپكار ئاممىسىنىڭ كۆزىنى بوياپ كېلىۋاتىدۇ. بۇ مەسىلىنىڭ ماھىيىتىنى خىتاي خەلقى ۋە دۇنيا خەلقىگە چۈشەندۈرۈپ، ئۇلارنىــڭ ئىنقىلاۋىمىزغا بولغان ھېسداشلىق ۋە ياردەملىرىنى قولغا كەلتۈرۈش كېرەك.

13 ـ ئىنقىلاۋىمىز سېپىگە يەنىمۇ كۆپلىگەن ياش كۈچلەرنى تارتىپ، ئىنقىلاۋىمىزنىڭ ئىككىنچــى ئــەۋلادلىرىنى يېتىشتۈرۈش ئىشىنى ھــازىردىن باشلاش كېرەك. ھازىرنىڭ ئۆزىدە كۆپلىگەن بىلىملىك، قابىل ياشلىرىمىز بار، ئۇلارنــى ئــۆز ئىچىمىزگــە تــارتىپ ئۇلارغا ئىشىنىپ مۇھىم خىزمەتلــەرنى تاپشۇرۇش كېرەك. چەتلــەردە يۈرگــەن ياشلارنى مۇشۇ مەقسەتلەر ئۈچۈن تەشكىللەپ، ئىنقىلاۋى سېپىمىزنى يېڭى كۈچلەر بىلەن كۈچەيتىشىمىز لازىم.

14 ـــ ش ت خ م كېڭەشىنىڭ سىياسىي يــۆنىلىش، پروگرامما، پىلان

ۋەزىپىلىرىنى ئىجرا قىلىش ئۈچۈن ئۇزۇن مۇددەتلىك كۈرەشىمىزنى ئۇزۇن ئوتقان ئىنقىلاۋىمىز ئۈچۈن زور مىقداردا ئىقتىساد كېرەك. ئىقتىساد بولمىسا ھېچ ئىشنى ۋۇجۇتقا چىقارغىلى بولمايدۇ. بۇ ئىشنى ھازىردىن باشلاش، باشلىغاندىمۇ بۇ شەرقىي تۈركىستان ئىنقىلاۋىغا يىغىلغان فوند ئۆلۈك ھالدا ئەمەس، جانلىق ھالدا ھەرخىل تىجارەتلەر شەكلى بىلەن كۆپىيىدىغان بولسۇن.

1993 - 4 - مارت ئادىلايدى شەھرى - ئاۋىستىرالىيە.

www.uyghurkitap.com

ئاۋستىرالىيە تۈركىستان جەمئىيتى

ئاۋستىرالىيە : يەر مەيدانى 7 مىلىيەن چاسا كىلومېتىر، ئاھالىسى 17 مىلىيون كىشى. ئۇلۇغ بىرىتانىيە ئىتتىپاقى ئىچىدىكى كۆپ مىللەتلىك مەملىكەت. ئىنگلىز تىلى دۆلەت تىلى ھېساپلىنىدۇ. پايتەختى كانبىررا شەھىرى. بۈگۈنكى كۈنلۈكتە يىراق ئاۋستىرالىيەدە ياشاۋاتقان تۈركىستانلىقلارنىڭ ـ ئۇيغۇر، ئۆزبېك، قىرغىز، تاتارلارنىڭ دەسلەپكى باھار قالغاچلىرى بۇنىڭدىن 17 يىل ئىلگىرى ئەينى زاماندىكى سىياسى — ئىجتىمائى سەۋەپلەر تۈپەيلىدىن شەرقىي تۈركىستاننىڭ (بۈگۈنكى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ) غۇلجا شەھرىدىن كۆچۈپ كېلىشكەن ئىدى. 80 ـ يىللاردىن ئېتىبارەن غۇلجا، ئۈرۈمچى. چۆچەك قاتارلىق شەھەر ھەم ۋىلايەتلەردىن 100 گە يېقىن ئائىلىلەر كۆچۈپ كەلدى. ئۇلارنىڭ ئومومى سانى 300 دىن ئوشۇق.

ئاز ساندىكى ئۆرپ ـ ئادەت، تىلى، دىنى، پەن — مەدەنىيىتى ئوخشىمايدىغان دۇنيانىڭ ئىككىنچى بىر چېتىدىن كەلگەن بىز تۈركىستانلىقلار ئۈچۈن بۇ مەملىكەتتە ياشاش ئاسانغا چۈشكىنى يوق. ئەلبەتتە، ئاۋستىرالىيە ھۆكۈمىتى بىزلەرنىڭ ماكانلىشىپ ياشىشىمىز ئۈچۈن شەرت ـ شارائىتلار يارىتىپ بەرگەن بولسىمۇ. ئۇلاردىن ئەركىن ـ ئازادە پايدىلىنىش ئۈچۈن ھەممىنى باشتىن باشلاشقا توغرا كەلدى. سوغاق ئۇرۇش ئەھدىدىنىڭ يىمىشىشى، سابىق سوۋېت ئىتتىپاقى ۋە شەرقىي ياۋرۇپا مەملىكەتلىرىدە سوتسىيالىزىم ۋە كوممۇنىزىمنىڭ بەربات بولىشى، س س س ر نىڭ پارچىلىنىپ، ئىمپىرىيەسىنىڭ زاۋالغا يۈز تۇتۇشى بىلەن ئوتتۇرا ئاسىيادا قېرىنداش بەش مۇستەقىل دۆلەت ۋۇجۇتقا كەلدى. بۇرلانى پۈتۈن دۇنيا ئەللىرى دىگىدەك ئېتىراپ قىلدى. ئەمدىلىكتە پەقەتلا بىزنىڭ مۇبارەك

زېمىنىمىزنى بېسىپ ياتقان كومىنىزمنىڭ ئاخىرقى جاھىل قورغىنى قىزىل خىتاي جاھانگىرلىكىلا ئۆزىگە چېگرىداش - خوشنا بولغان ئاشۇ مۇستەقىل مەملىكەتلەردىكى ئەركىنلىك، دېموكراتىيە شامالللىرىنىڭ تەسىر دائىرىسىدىن ئالاقزادە بولماقتا ...

ئاۋسترالىيەدە ئىستىقامەت قىلىۋاتقان ۋەتەنداشلىرىمىز مۇشۇنداق بىر ياخشى پۇرسەتنى غەنىمەت بىلىپ، ئۆز مىللىي ئۆرپ - ئادىتىمىز، تىلىمىز، دىنىي ئېتىقادىمىزنى ساقلاپ قېلىپ، مىللىي مەۋجۇتلۇقىمىزنى ئاسراش ۋە راۋاجلاندۇرۇشنىڭ جىددىي مەسىلىلەر جۈملىسىدە ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىپ يەتتى. دەسلەپ كىچىك. ئائىلە تىپتىكى جەمىيەتلەرمۇ، قېرىنداشلىق قەۋملىرىمۇ قۇرۇلدى. ئاقىۋەتتە، « بىرلەشكەن ئۇزار، ئايرىلغان توزار » دېگەن ئاتىلار سۆزىگە ئەمەل قىلىپ، ئۇيۇل بىر جەمىيەت قۇرۇش قارارىغا كەلدۇق ۋە 1992 - يىلى 25 - ئاپرېل كۈنى ئەجدادلىرىمىزدىن بىزلەرگە مىراس بولۇپ قالغان ئۇلۇغ ھەم بىپايان ۋەتىنىمىز تۈركىستان نامى بىلەن « ئاۋسترالىيە تۈركىستان جەمىيتى » نى قۇرۇپ چىقتۇق. ئەسىس يىغىنىدا جەمىيەتنىڭ نىزامنامىسى تەستىقلىنىپ، ئۇنىڭ رەھبەرلىرىنى دېموكراتىك ئاساستا سايلاپ چىقتۇق. جەمىيەتنىڭ ئىجرائى ھەيئىتى 7 كىشىدىن تەركىپ تاپتى. ئۇلار مۇئاۋىن رەئىس - مۇھەممەد ئابدۇللا، كاتىپ - تاھىرجان مەھمۇت، خەزىنىچى - يۈسۈپ روزى، ھەيئەت ئەزالىرى - يولداش غوجا، سۆيۈنگۈل خانىم ۋە ئالىمجان ھەسەن، جەمىيەت رەئىسى - ئۇشبۇ سەتىرلەر مۇئەللىپى ئەخمەت ئىگەمبەردى.

« ئاۋسترالىيە تۈركىستان جەمىيتى » نىڭ مەقسىتى :

ئاۋسترالىيەدە ياشاۋاتقان تۈركىستانلىقلارنى ئىتتىپاقلاشتۇرۇش ۋە ئۇيۇشتۇرۇپ، ئۆزىمىز ھەم كەلگۈسى ئەۋلادلىرىمىزنى ئېسىل ئۆرپ - ئادەت، ئەنئەنىلىرىمىز، تىلىمىز، دىنىمىز، پەن - مەدەنىيىتىمىز ۋە تارىخىمىزغا ھۆرمەت نەزىرىدە قاراش توغرىسىدىن تەربىيلەش، ئۆز مىللىي مەۋجۇتلۇقىمىزنى

www.uyghurkitap.com

ساقلاپ قىلىش بىلەن پۈتۈن تۈركىستاننى كەڭ ئاۋستىرالىيە جامائەتچىلىكىگە تونۇشتۇرۇش.

ۋدزىپىمىز : يۇقۇرىدا قەيت قىلىنغان ئىزگۇ مەقسەت نىشانلارنى ئاقىلانە چۈزۈ - تەدبىرلەر بىلەن ئەمەلگە ئاشۇرۇش يولىدا كۆرەشمەك .

ئىنشائاللاھ، تۈركىستان جەمىيتى قۇرۇلىشى بىلەن ئىشلىرىمىز بىر قۇر يۇرۇشۇپ كەتتى. ئارقا‌قىلىقتىن، كىچىكلىكتىن كاتتىلاشتۇق، ئارىدا ئاز ۋاقىت ئۆتمەي جەمىيتىمىزنىڭ ئىككى نەپەر ۋەكىلى جەنۇبى ئاۋستىرالىيە ئىسلام جەمىيتىنىڭ رەھبىرى ئورگانىغا سايلاندى . جەمىيتىمىزنى جەنۇبى ئاۋستىرالىيە ھۆكۈمەت دائىرلىرى پات ئارىدا ئىتىراپ قىلدى. ھازىرقى كۈنلۈكتە خەلقئارادىكى جەمىيەت ۋە تەشكىلاتلار بىلەن جۈملىدىن تۈركىيە، ئۆزبىكستان، قازاقىستان، تاتارىستان، ئامىرىكا، گىرمانىيە، سەئۇدى ئەرەبىستاندىكى تۈركىستان جەمىيەتلىرى بىلەن ئىجتىمائى، سىياسى ۋە مەدەنى مۇناسىۋەتلەرنى مۇمكىن قەدەر كەڭ - كۈشادە ئېلىپ بىرىۋاتىمىز. ئۆتكەن يىلى 12 - 14 دىكابىر كۈنلىرى تۈركىيەنىڭ ئىستانبول شەھرىدە بولۇپ ئۆتكەن « شەرقىي تۈركىستان خەلقئارا قۇرۇلتايغا » جەمىيتىمىز نامىدىن ۋەكىللەر قاتناشتى. ئىنشائاللاھ، ئۇلۇغ ۋەتىنىمىز تۈركىستاننىڭ شەرقىي قىسمىدىكى قانداش — قىرىنداشلىرىمىزمۇ بەئەينى غەربىي تۈركىستاندىكى مىللى بۇرادەرلىرى كەبى مۇستەقىللىق، چىن مەنىسىدىكى ھۆرلۈك ۋە ئازاتلىققا ئىرىشكەي !

ئاۋستىرالىيەدىكى ۋەتەنداشلىرىمىزنىڭ ئالدىدىكى مۇھىم مەسىلىلەرنىڭ بىرى مىللى مەكتەپ ئىدى. بۇنىڭدىن 10 يىل مۇقەددەم ۋەتەندىشىمىز سۆيۈنگۈل خانىم ئاۋستىرالىيەدە تۇنجى قېتىم ئۆز ئۆيىدە تىل ۋە دىن سىنىپىنى ئاچقان ئىدى. يۇرتداشلارنىڭ ئىرىشچانلىقى بىلەن مىللى مەكتەپلىرىمىز ئىبخىمۇ كىڭەيدى. ئۆتكەن يىلى ئاۋستىرالىيە تۈركىستان مىللى مەكتىپى قۇرۇلۇپ، ھازىر بۇ يەردە 60تىن ئوشۇق

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

پەرزەنتلىرىمىز شەنبە كۈنلىرى ئانا تىلى، دىن ۋە ئۆرپ ـ ئادەتلىرىمىز ھەققىدە تەلىم ـ تەربىيە ئېلىشماقتا. بۇ مەكتەپلەرگە يولداش خوجا، ئىرىك ۋە خەيرىنىسا، پەرىدە مۇشەررەپ خانىملار رەھنامىلىق قىلىپ، تارىخ، تىل ئەدەبىياتتىن دەرس ئوقۇتۇۋاتقان بولسا، تۈركىيەنىڭ قەيسەرىدىن كەلگەن ئىمامىمىز ئەخمەت قىلىچ دىن ۋە شەرىئەت ئەھكاملىرىدىن تەلىم بەرمەكتە.

جەمىيىتىمىز شۇنداقلا، خەلقىمىزنى مەملىكەت ئىچى ۋە سىرتىدىكى ئېقىم مەسىلىلىرى، ئاۋستىرالىيەنىڭ دۆلەت قانۇن ـ نىزاملىرى، ئىجتىمائى سىياسى ھەم مەدەنى مۇناسىۋەتلەرگە دائىر ئۇچۇر ـ خەۋەرلەر بىلەن تەمىنلەپ، ھەرخىل پائالىيەتلەر ئۇيۇشتۇرۇپ بارماقتا. يېقىن كەلگۈسىدە يۇرتداشلارنىڭ خەيرى ئىھسانى بەدىلىگە بىر جامە مەسچىتى سېلىش نىيىتىمىز بار.

ئاۋستىرالىيەدىكى ۋەتەنداشلىرىمىزنىڭ كۆپچىلىگى ئاساسەن زاۋۇت ـ فابرىكىلاردا ئىشچى بولۇپ ئىشلىسە، بىر قىسىملىرى دوختۇرخانا ۋە باشقا مۇئەسسەسەلەردە، كومپيۇتېر ھېساپلاش ئورۇنلىرىدا خىزمەت قىلىدۇ. پەرزەنتلىرىمىزنىڭ باللار باغچىسى، باشلانغۇچ ۋە ئوتتۇرا مەكتەپلەردە، ئۇنىۋېرسىتېتلاردا تەھسىل كۆرۈۋاتقانلىرىمۇ كۆپەيدى. بىر قانچە يىگىت ـ قىزلىرىمىز ئۇنىۋېرسىتېتنىڭ ھەرخىل فاكولتېتلىرىنى تاماملاپ چىقىشتى.

جەمىيىتىمىزنىڭ قىسقا قەرەلدە قولغا كەلتۈرگەن نەتىجىلىرىنى تىلغا ئېلىشتا يەنە مۇشۇ يىلى 17 ـ ئاپرېل كۈنى بولۇپ ئۆتكەن ئۇچرۇشۇش ھەققىدە توختىلىپ ئۆتۈش مەخسەتكە مۇۋاپىقتۇر. مۇشۇ شەنبە كۈنى تۈركىستانلىقلار خولدىنىخىل جامائەت كۇلۇبىغا توپلاندى. بۇ يىغىنغا جەنۇبى ئاۋستىرالىيە شىتاتىنىڭ سابىق شىتات باشلىقى ھەم پارلامېنت ئەزاسى جون بانون جاناپلىرى، جەنۇبى ئاۋستىرالىيە مىللى ئىشلار كومىتېتىنىڭ رەھبەرلىرىدىن گاردىنى، ئىنفىلد شەھەرلىك كونسۇلنىڭ مايۇرى روي ئەمىر قاتارلىق جاناپلار، جەنۇبى ئاۋستىرالىيە مىللى مەكتەپلەر

ئىدارىسى، مىللىي مەكتەپلەر ئۇيۇشمىسى قاتارلىق يەرلىك ھۆكۈمەت، ئىدارە ـــ تەشكىلاتلارنىڭ مەسئۇلى، ئاۋستىرالىيە ئىسلام جەمئىيىتى فېدېراتسىيەنىڭ رەئىسى، جەنۇبىي ئاۋستىرالىيە ئىسلام جەمئىيىتىنىڭ مەسئۇللىرى ھەم ئادېلائىي تۈرك جەمئىيىتىنىڭ مەسئۇللىرى، مارري بىرىج، ۋىرجىنىيە قاتارلىق جايلاردىكى ئاناتولىيەلىك تۈرك قېرىنداشلىرىمىزنىڭ ۋەكىللىرىمۇ ئىشتىراك قىلدى. خۇسۇسەن، ئاۋستىرالىيە تۈركىستان جەمئىيىتىنىڭ قۇرۇلغانلىقىنىڭ بىر يىللىقى مۇناسىۋىتى بىلەن ئۆتكەن بۇ مەجلىسكە ئۆزبېكىستان جۇمھۇرىيىتى مەدەنىي ـ مەئرىپىي ئالاقىلار مىللىي بىرلەشمىسى تاشقى ئىشلار بۆلۈمىنىڭ مۇدىرى ئادىل باربايېۋ نىڭ قاتنىشىشى بىزگە چوڭ خۇشاللىق بولدى.

1993 ـ يىلى ئاپرېل . ئادېلايدىي . ئاۋستىرالىيە .

بۇ ماقالە « يېڭى ھايات » گېزىتى، ئالمۇتا، 1993 ـ يىلى 17 — ئىيۇل ساندا ئېلان قىلىنغان .

ئۇيغۇر كىتاب تورىكتى
www.uyghurkitap.com

غەربىي تۈركىستان خەلقى ئۆزلىرىنىڭ مۇستەقىللىقىغا ئېرىشتى، ئۆۋەت ئەمدى شەرقىي تۈركىستاندا ...

- « ئاۋستىرالىيە تۈركىستان جەمىيتى خەۋەرلىرى » نىڭ باش ماقالىسى

قىممەتلىك كىتاپخانلار :

1994 ـ يىلىنىڭ كىرىشى بىلەن « ئاۋستىرالىيە تۈركىستان جەمىيتى خەۋەرلىرى » نىڭ دۇنياغا كېلىشىنى چىن قەلبىمىزدىن مۇبارەكلەيمىز.

بۇ كىچىككىنە خەۋەرنامە ئاۋستىرالىيەدە ياشاۋاتقان بارلىق تۈركىستانلىقلارنىڭ يۈرەك ساداسىدۇر.

بۇ ياڭراق سادادىن سىز بۇنىڭدىن ئىككى يىل بۇرۇن سوۋېت ئىمپېرىيەسى غۇلىغاندىن كېيىن غەربىي تۈركىستاندىكى قازاقىستان، قىرغىزىستان، ئۆزبېكىستان، تۈركمەنىستان ۋە تاجىكىستان ناملىق قېرىنداش جۇمھۇرىيەتلەرنىڭ دۇنياغا كەلگەنلىكىنىڭ ئۇلۇغ تەنتەنە، تۈگۈمەس خۇشاللىق سادالىرىنى ئاڭلىيسىز، ئەڭ موھىمى كوممۇنىست خىتاي ئىمپېرىيەسىنىڭ ئىشغالىيتىدە ياشاۋاتقان شەرقىي تۈركىستان ـ (شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى - شىنجاڭ خىتايچە يېڭى تۇپراق ـ يېڭى چېگرا دېمەكتۇر) خەلقىنىڭ ئۆتمۈشتىكى فېئودال، مىللىتارىستلىرى بىلەن بۈگۈنكى خىتاي كوممۇنىست باسقۇنچىلىرىدىن كۆرگەن ۋە كۆرۈۋاتقان قانلىق ئىسىم، تېرور، ئاچارچىلىق، ئاياق ـ ئاستى قىلىنىش، ۋەيرانچىلىق، ئەڭ دەھشەتلىكى ئاسسىمىلاتسىيە ۋە ئېرقىي قىرغىنچىلىقلار دەستىدىن ئەرشى - ئالاغا يەتكەن ئاھۇ زار، قايغۇ ئەلەملىرىنى ئاڭلايسىز. بۇ قايغۇ ـ ئەلەم، ئاھۇ زار سادالىرىدا بىچارە شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ دەردىگە داۋا ئىزدەپ، كوممۇنىست خىتاي باسقۇنچىلىرى ئۈستىدىن تۆككەن قانلىق

دەرد، ئاچچىق ئەرىز ـ شىكايەتلىرىنىمۇ ئاڭلايسىز.

كوممۇنىزىمنىڭ ئاخىرقى جاھىل قورغىنى بولغان ــ بېيجىن ھۆكۈمىتى شەرقىي تۈركىستاندا كۆپچۈلۈكنى تەشكىل قىلغان ئۇيغۇرلار باشچىلىقىدىكى تۈركىي مىللەتلەرنى مىللەت سۈپىتىدىن يوقۇتۇۋېتىش ئۈچۈن بىر تەرەپتىن مەجبۇرى ئاسسىمىلاتسىيە سىياسىتىنى يۈرگۈزسە، يەنە بىر تەرەپتىن قانلىق جازا يۈرۈشلىرىنى باشلىۋەتتى.

ئۇلار شەرقىي تۈركىستاندا سىياسى تەرەپتىن ئاتا ــ بوۋىلىرىنىڭ : « بۆلۈپ تاشلاپ، ئىدارە قىل » سىياسىتىنى كۈچەپ يۈرگۈزۈپ، شەرقىي تۈركىستان خەلقلىرىنى بىر بىرىگە دۈشمەنلەشتۈرۈپ، ئۇلارنى شۇ ئارقىلىق ئىدارە قىلسا، ئىقتىسادى، ئىجتىمائى، مەدەنىيەت، مائارىپ ساھەلىرىدە خىتايلاشتۇرۇش سىياسىتىنى ئىلىپ بىرىپ، شەرقىي تۈركىستاننى بۇلاپ ـ تالاپ. شەرقىي تۈركىستان خەلقلىرىنىڭ قوللىرىدا بار پۈتۈن ھوقۇقلىرىدىن مەھرۇم قىلدى. مىليونلىغان خىتاي كۆچمەنلىرىنى مەجبۇرى شەرقىي تۈركىستاندا ئورۇنلاشتۇرسا، ئىككىنجى تەرەپتىن « مەجبۇرى تۇغۇتنى كونترول قىلىش » سىياسىتى ئارقىلىق مىليونلىغان بوۋاقلىرىمىزنى ئۆلتۈرۈپ. ئۆز يېرىمىزدە ئۆزىمىزنى ئاز سانلىق ئورنىغا چۈشۈرۈپ قويدى. بۈگۈن شەرقىي تۈركىستاندا ئۇيغۇرلارنىڭ يىللىق ئۇسۇشى توختىدى.

ئاتوم ۋە خىمىيە قۇراللىرىنىڭ شەرقىي تۈركىستاندا توختىماي سىناق قىلىنىشى بىلەن يەر، سۇ، ھاۋا ـ بىر ئىغىز سۆز پۈتۈن مۇھىت بۇلغاندى. بۇنىڭ نەتىجىسىدە تارىختا كۆرۈلمىگەن ھەم قۇلاق ئاڭلاپ باقمىغان جىگەر، ئۆپكە، قان، ئىرە راك كىسەللىكلىرىمۇ كۆپەيمەكتە. شۇ كىسەللەر سەۋەبىدىن يۈزمىڭلىغا شەرقىي تۈركىستانلىقلار ھاياتىدىن ئايرىلدى، بېيجىن ھۆكۈمىتى شەرقىي تۈركىستان خەلقىنى قانلىق باستۇرۇش ھەم باشقا قوشنا مەملىكەتلەرگە كىڭەيمىچىلىك قىلىش غەرىزىدە بۈگۈن شەرقىي تۈركىستاندا مىليونلاپ ئەسكەر تۈرغۇزۇپ، شەرقىي تۈركىستاننى ئەسكەرلەر

گازارمىسىغا ئايلاندۇرۇپ قويدى. مۇشۇ سەۋەپلەر تۈپەيلى شەرقىي تۈركىستان بۈگۈن خىتاي باسقۇنچىلىرىنىڭ مۇستەملىكچىلىك سىياسىتىنىڭ سىناق مەيدانى سۈپىتىدە بۇ دۇنيانىڭ ۋەيلون دوزىخىغا ئايلاندى ھەم يەرلىك خەلق ئۆزىنىڭ روھى ۋە مىللى مەۋجۇتلىقىدىن ئاستا ــ ئاستا ئايرىلىپ قالماقتا. خىتاي كوممۇنىست ھۆكۈمىتى ئۆزىنىڭ شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە قارشى يۈرگۈزىۋاتقان بۇ ئىپتىقلىلى بولمايدىغان كەچۈرگۈسىز جىنايەتلىرىنى داۋاملىق دۇنيا جامائەتچىلىكىدىن يوشۇرۇپ، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ ئارزۇ ئارمانلىرىنى، ئاھۇ ــ زارلىرىنى بوغۇپ تاشلاپ، دۇنياغا ئاڭلاتمايۋاتىدۇ.

لېكىن دۇنيا ئۆزگەرگەن، ئىنشائاللاھ، بۈگۈن ئىنسان ھوقوقى، دېموكراتىيە ھەم ئۆز تەقدىرىنى ئۆزى بەلگىلەش پىرىنسىپلىرى دۇنيانىڭ ئاساسى يۆنۈلۈشى بولىۋاتقاندا، ئەمدى زوراۋان كۈچلەرنىڭ ئاجىزلەرنى بوزەك قىلىشىغا دۇنيا قول قويۇشتۇرۇپ قاراپ تۇرمايدۇ.

نۆۋەتتە خىتاي كوممۇنىست ھۆكۈمىتى مەملىكەت ئىچى ۋە خەلقئارادا ئۆزى ھەل قىلالمايدىغان ئانتىگونىستىك زىددىيەتلەر ئىچىگە چۆكۈپ قالدى. ئۇ زىددىيەتلەردىن ئەمدى قېچىپ قۇتۇلالمايدۇ.

شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ مەملىكەت ئىچى ۋە خەلقئارادا كوممۇنىست خىتاي باسقۇنچىلىرىغا قارشى كۆرىشىنىڭ يېڭى ئىراسى باشلاندى . سوۋېت ئىمپىرىيەسىنىڭ بېشىغا چۈشكەن بۇ قارا كۈنلەر خىتاي ئىمپىرىيەسىنىڭمۇ بېشىغا كەلمەي قالمايدۇ...

ئەمدى مۇستەقىللىق ئەركىنلىك ئۆۋىتى خىتاي كوممۇنىست باسقۇنچى ھۆكۈمىتىگە قارشى مۇستەقىللىق ئۈچۈن كۆرەش قىلىۋاتقان شەرقىي تۈركىستان تىبەت، ئىچكى مۇڭغۇلىيە خەلقلىرىگە كەلدى...

بۇ كىچىككىنە خەۋەرنامە ئاۋۇستىرالىيەدە ياشاۋاتقان شەرقىي تۈركىستانلىقلار ئاۋۇستىرالىيە ۋە دۇنيا جامائەتچىلىكىگە شەرقىي تۈركىستاننىڭ

ئەھۋالنى تونۇشتۇرۇش ئۈچۈن يـەرلىك ۋە خـەلقئارا خەۋەرلـەرنى ئاساس قىلىپ يېزىلغان.

بىز جانابى ئاللاھتىن ئاۋستراليەدە، خەلقئارادا ياشـاۋاتقان شـەرقىي تۈركىستانلىق قېرىنداشلىرىمىزنىڭ بۈگۈنى ۋە كېلەچەكى ئۈچۈن، بۇ ئـۇلۇغ خىزمىتىمىزدە توغرا يولدىن ئازماي، قەتئى داۋاملاشتۇرۇشقا ئەقىل ـ ئىدراك، كۈچ ۋە غەيرەت تىلەيمىز.

ماقالە 1994 ـ يانۋاردا يېزىلغان.

(ماقالىنىڭ ئىنگلىزچىسى « ئاۋستراليە تۈركىستان جەمىيتى » 1994 ـ يانۋار سانىدا ئىبلان قىلىنغان .)

ئۇيغۇر كىتاب تورخانىسى
www.uyghurkitap.com

« ئۆز گۆشىنى ئۆز يېغىدا قورۇش »

ئۆتكەن يىلى نويابىردا بېيجىڭ دائىرىلىرى خىتاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى (شەرقىي تۈركىستان) دا 5. 4 بال يەر تەۋرەپ 4 ئادەم ئۆلگەنلىكىنى، بىراق ھېچقانداق زىيان ـ زەخمەتكە ئۇچرىمىغانلىقىنى ئېيتىپ، شەرقىي تۈركىستاندا يۈز بەرگەن دەھشەتلىك پاجىئەلەرنى دۇنيا ئەپكار ئاممىسىدىن يوشۇردى...

ھەقىقى ئەھۋال راستىنلا بېيجىڭ دائىرىلىرى خەۋەر قىلغاندەكمۇ ؟ ياق، ئۇنداق ئەمەس، ئىشەنچلىك خەۋەرلەرگە قارىغاندا، ئۆتكەن يىلى نويابىردا كوممۇنىست خىتاي ئىشغالىيىتىدىكى شەرقىي تۈركىستاننىڭ قەشقەر ۋىلايىتىدە 7 بال يەر تەۋرىگەن. بۇ قېتىملىق كەڭ كۆلەملىك يەر تەۋرەشتە 40 مىڭدىن ئوشۇق يەرلىك ئۇيغۇر ئائىلىلىرى ۋەيرانلىققا ئۇچراپ، 1000 دىن ئوشۇق ئادەم ئۆلگەن، بىرقانچە مىڭ ئادەم ياردار بولغان، نۇنمىڭلارچە ئادەملەر ئۆي ماكانسىز قىلىپ، ئۆزلىرىنى ئاچلىق، ئۆلۈمدىن قۇتۇلدۇرۇش ئۈچۈن ئىلاجسىز يۇرت ـ ماكانلىرىنى تاشلاپ، قىشنىڭ دەھشەتلىك سوغاقلىرىدا شەرقىي تۈركىستاننىڭ باشقا شەھەرلىرىگە چىقىپ سەرگەردان بولۇپ كىتىشكە مەجبۇر بولغان ...

بېيجىڭ ھۆكۈمرانلىرى ئۆتمۈشتىكى فېئودال باسقۇنچى ئاتا ـ بوۋىلىرىنىڭ « ياتلارنىڭ ئۆز گۆشىنى ئۆز يېغىدا قورۇش » دىگەن زەھەرلىك ئەلىمگە ئاساسەن، يەر تەۋرەش ئاپىتىنىڭ ئومۇمى زىيىنىنى يەرلىك خەلقلەرنىڭ ئۆزلىرىنىڭ بىر تەرەپ قىلىشىغا ئىتتىرىپ قويدى.

شەرقىي تۈركىستاننىڭ « قىزىل يېرىم ئاي جەمىيىتى » تۈركى خەلقلەرنىڭ قىيىن ئەھۋالىنى كۆزدە تۇتۇپ، ئۆزىنىڭ ئىككى ئەپەر ۋەكىلىنى ئوتتۇرا شەرق مەملىكەتلىرىدە ياشاۋاتقان شەرقىي

تۈركىستانلىقلاردىن خەيرى ـ ئېھسان سوراشقا ئەۋەتتى...

قاراڭ ! ھا ـ ھا ـــ ھا ! شەرمەندىلىكتە ئۇچىغا چىققان كوممۇنىست خىتاي ئىستىلاچىلىرى ئىمە دېگەن ئۇستا ـ ھە ! خىتايلار ئۆزلىرى خوش بولۇپ « يىگىرمە بىرىنچى ئەسىرنىڭ كۆۋەيتى » دەپ دۇنياغا ماختىنىدىغان مۇستەملىكە ئۆلكىسى ـ شەرقىي تۈركىستاننىڭ بايلىقىنى بۇلاپ ـ تالاپ، ئۇنىڭ بەختسىز خەلقىنىڭ قان، تەر، يىلىكىنى شوراپ، يىگىنى ئاز دېگەندەك ئەمدى چەتئەللەردىكى شەرقىي تۈركىستانلىقلارنىڭ ۋەتەندىكى قېرىنداشلىرىنىڭ بېشىغا چۈشكەن بالايى ـ ئاپەتلەرگە بولغان خەيرى ـــ خاھلىقلىرىدىن پايدىلىنىپ، ئۇلاردىن بىرەر ئەرسە ئۇندۇرىۋېلىشنىڭ يولىنى تاپتى... ئەقىل دېگەن شۇ.

خىتاي ئەمەلدارلىرى يەرلىكلەرنىڭ دەردىنى بىلىپ تۇرسىمۇ بىلمەسلىككە، كۆرۈپ تۇرسىمۇ كۆرمەسلىككە سالدى، « يۈزۈمنىڭ قېلىنلىقى جېنىمنىڭ راھىتى » دېگەن شۇ ـ دە . ئۇلار « بىر يېۋەن بولسىمۇ شۇ ياتلارغا كەتمەي، لوپنوردىكى ئاتومغا ئىشلىتىلسۇن، ئاتوم بولسا، دۇنيا بىزنىڭ » دېيىشىدۇ.

ئەنە ! شەرقىي تۈركىستاننىڭ مەركىزى ئۈرۈمچىنىڭ كوچا ـــ كويلىرىدا قولىنى ئىگىز كۆتۈرۈپ تىلەمچىلىك قىلىۋاتقان مىڭلىغان ئاتا ـــ ئانىلارنى كۆرۈڭ، قىز ـ ئوغۇللارنى كۆرۈڭ. ئۇلار قەشقەردىكى يەر تەۋرەشتىن كېيىن ھېچقانداق باش پاناھلىقا ئىگە بولالماي، قاخشىغان جانلىرىغا بىر ئاز ئارام تېپىپ، ئاچ قېلىپ ئۆلۈپ كېتىشتىن قېچىپ ئۈرۈمچىگە چىققان ئىدى. لېكىن ئەدە بولسىمۇ « قازاننىڭ قۇلىقى تۆت » ـ تە، قەشقەردە خوجايىن شۇ خىتاي ئىدى، ئۈرۈمچىدىمۇ خوجايىن يەنە شۇ خىتاي بولۇپ چىقتى . ھېچ بولمىسا ئۈرۈمچىدىكى خىتاي دەرت ـــ ئەھۋالىنى ئاڭلار دېسە ئاڭلايدىغان ئادەم چىقمىدى، ئاخىردا كوچىدا قول كۆتەرمەي ئىلاج قانچە ؟ ئەگە باقسالڭ ئىشلەۋاتقان خىتايلار، پۇل تېپىۋاتقان خىتايلار، يەپ

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

ئۇچۇۋاتقان خىتابلار، ئىگىز - ئىگىز بىنالاردا راھەتلىنىۋاتقان يەنە خىتابلار... يول ياقىلىرىدا تەمتىرەپ يۈرگەن مىڭلىغان ئۇيغۇر دېۋانىلىرى... قار ئۈستىدە ئولتۇرۇپ، ئۇچىسىدىكى پالتىسىنى بىر قولى بىلەن كۆكرىكىگە چىڭ بېسىپ، ئوڭ قولىنى ئىگىز كۆتۈرۈپ تىلەمچىلىك قىلىۋاتقان ئانا زارلاپ يىغلايدۇ... مىغىلداپ ئۆتۈۋاتقان خىتابلار ئۇنىڭ زارىنى ئاڭلار ئەمەس. ئاندا - ساندا بىر ئۆتۈپ قالىدىغان يەرلىك تۇرۇكلەر تىلەمچى ئانىغا ئاز - تولا بىر نەرسە بېرىپ ئۆتۈۋاتىدۇ. كوچىنىڭ يۇقىرىسىدىن يېپ - يېڭى « خۇڭچى » كېلىۋاتىدۇ، ئۇنىڭ ئىچىدە غادىيىپ ئولتۇرغان ئاپتونوم رايوننىڭ شۇجىسى يۇرتىنىڭ ئېگىدىن ئىڭىشىپ، ماشىنىنى ھەيدەپ كېتىپ بارغان شوپۇرغا : « تىلەمچىلەرنىڭ ئارىسىدىن بىرەر خەنزۇنى كۆردۈڭمۇ؟ شياۋجاڭ ؟ » دەپ سورىدى. شوپۇر غورۇرلىنىپ : « ياق شۇجى، ياق، قانداق قىلىپ بۇ ياۋايى دېۋانىلەرنىڭ ئارىسىدا بىزنىڭ ئۇلۇغ خەن ئەۋلادلىرى ئولتۇرسۇن. يەر بىزنىڭ، زامان بىزنىڭ ! » دېدى . « توغرا ئېيتىسەن ! » - دەپ سۆزىنى داۋاملاشتۇردى شۇجى :« مەن شىنجاڭغا كەلگىنىمگە قىرىق يىلدىن ئاشتى، بۇ يەردە ھەممە نەرسە تۈپتىن ئۆزگەردى، بەزى بىزنىڭ ئەمەلدارلىرىمىز بۇ ياۋايىلارنى « ئالتۇن تاۋاق كۆتەرگەن دېۋانە » دەپ ئاتىشىدۇ. ئۇلار توغرا ئېيتىدۇ. بىراق، بۇ ئالتۇن تاۋاق ئۇلارغا ئەمەس بىزگە مەنسۇپ . » دېدى . شۇجى ماشىنا دېرىزىسىدىن كوچىغا قارىۋىدى، يەنە بىر توپ دېۋانىلارنى كۆردى. ئۇنىڭ قىسماق خوتۇنۇك كۆزلىرىدە شاتلىق ئۇچقۇنلىرى ياندى، ئۇنىڭ ياغاق سۆرۈن يۈزلىرىدە سوغاق مەسخىرە كۈلكىسى پەيدا بولدى. « خۇڭچى » يولدىكى قار ئۇچقۇنلىرىنى ئەتراپقا چاچرىتىپ كوچىلاردىن غۇيۇلداپ ئۆتۈپ كەتتى.

1994. 25. مارت. ئادېلايدې. ئاۋستىرالىيە.

بىرلەشكەن مىللەتلەر تەشكىلاتى 4 ـ قېتىملىق خەلقئارا ئاياللار كونفېرېنسىيەسىنىڭ رەئىسى گېرتروۇدامونگېللا جانابەلىرىگە مەكتۇپ

ھۆرمەتلىك خانىم :

سىزگە يىزىۋاتقان بۇ خېتىمىزنى سىزنىڭ ساق ـ سالامەت، خۇشال كۈنلىرىڭىزدە تاپشۇرۇپ ئالىدۇ دەپ ئىشىنىمىز .

بۇ يىل 30 ـ ئاۋغۇستتىن 10 ـ سىنتەبىرگىچە ئېچىلىشقا پىلانلانغان بىرلەشكەن مىللەتلەر تەشكىلاتى خەلقئارا 4 ـ قېتىملىق ئاياللار كونفېرېنسىيەسىنىڭ خىتاي خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ پايتەختى بېيجىڭدا ئۆتكۈزۈلىشىگە ساناقلىق كۈنلەر قالدى .

بۇ يىغىننى چەت ئەللەردە ياشاۋاتقان شەرقىي تۈركىستانلىقلار ھەم ئەجەبلىنىش ھەم قاتتىق تەقەززالىق بىلەن كۈزەتمەكتىمىز، سەۋەبى مۇشۇنداق زور ئەھمىيەتلىك بىر خەلقئارا يىغىننىڭ ئىنسان ھوقۇقلىرىغا، بولۇپمۇ ئاياللار ھوقۇقىغا قىلچە ھۆرمەت قىلمايدىغان خىتايدەك مەملىكەتنىڭ زېمىنىدا ئۆتكۈزۈلىۋاتقانلىقىنى ھېچ چۈشىنەلمىدۇق .

1949 ـ يىلى خىتاي كوممۇنىستلىرى ۋەتىنىمىز شەرقىي تۈركىستان (شىنجاڭ ياكى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى) نى ئىستىلا قىلغاندىن كېيىن، ۋەتىنىمىز خەلقىگە نىسبەتەن ئېيتىپ تۈگەتكۈسىز ئىرقىي قىرغىنچىلىق، قانلىق زۇلۇم، قايغۇ ـ ئازاپلارنى ئېلىپ بارسا، ئاياللىرىمىزنى دەھشەتلىك ھالدا ئاياق ـ ئاستى قىلدى... بىزنىڭ ئادەتتىكى ـ ئىنسان ھوقۇقلىرىمىز قاتتىق بۇزغۇنچىلىققا ئۇچرىدى. دىموكراتىك ھوقۇق، ئۆز تەقدىرىنى ئۆزى بەلگۈلەش ھەققىدىكى ئۇمۇت ئارزۇلىرىنىڭ بىزنىڭ بىچارە ئاياللىرىمىزغا قىلغان جىنايەتلىرىنى يېزىشقا توغرا كەلسە، نەچچە توملۇق كىتاپلارغا سىغمايدۇ . بىز تۆۋەندە پەقەت بىر قانچە مىساللارنىلا

www.uyghurkitap.com

كۆرسەتمەكچىمىز :

1 ـ كوممۇنىست خىتاي باسقۇنچىلىرى مەملىكىتىمىزدە مەجبۇرى تۇغۇتنى چەكلەش دېگەن قاتىللىق سىياسىتىنى يۈرگۈزۈپ، 1991 ـ 1994 ـــ يىلىغا قەدەر يۈز مىڭلىغان بوۋاقلىرىمىزنى ئوكۇل سېلىپ ئۆلتۈردى ياكى ئانىلار قورسىقىدىن ئېلىپ تاشلىدى. شەھەر، يېزىلاردا مەھەللە تۇغۇتنى چەكلەش پونكىتلىرىنى قۇرۇپ، 90 پىرسەنت ئاياللارنى تۇغماس قىلىشنى يۈرگۈزۈپ، 95 ـ يىلىغىچە شەرقىي تۈركىستان يەرلىك ئاھالىسىنى 5 مىليونغا قىسقارتىشنى پىلانلىدى . شۇ سەۋەبتىن ۋەتىنىمىزدە يەرلىك ئاھالىنىڭ يىللىق ئۆسۈشى توختاپ، نوپۇسى جىددى ئازىيىشقا باشلىدى .

2 ـ كوممۇنىست خىتاي ھۆكۈمرانلىرىنىڭ مەجبۇرى تۇغۇتنى چەكلەش سىياسىتى ئۇنىڭ شەرقىي تۈركىستاندا يۈرگۈزىۋاتقان مۇستەملىكىچىلىك، ئىرقىي قىرغىنچىلىق، ئاسسىمىلاتسىيە سىياسىتىنىڭ موھىم تەركىۋى قىسمى بولۇپ، ئۇيغۇرلارنى ۋە باشقا يەرلىك تۈرك خەلقلىرىنى پۈتۈنلەي يوقۇتۇپ، شەرقىي تۈركىستاننى ھەقىقى خىتاي زېمىنىغا ئايلاندۇرماقچى.

3 ـ كوممۇنىست خىتاي زوراۋانلىرى بىزنىڭ ۋەتىنىمىزدە 43 قېتىملىق ئاتوم سىناقلىرىنى ئۆتكۈزۈپ، 250 مىڭدىن ئوشۇق شەرقىي تۈركىستانلىقنىڭ ئۆلۈشىگە زامىن بولدى. ھەر يىلى ئاتوم سىناقلىرىغا ئائىت دەھشەتلىك كېسەللەر بىلەن مىڭلاپ شەرقىي تۈركىستانلىقلار ئۆلمەكتە. شۇنىڭغا ھەيرانمىزكى، خەلقئارا جامائەتچىلىك كەڭ كۆلەملىك پائالىيەت بىلەن فىرانسىيەنىڭ جەنۇبى تىنچ ئوكياندا ئاتوم قۇراللىرىنىڭ سىناق قىلىشىنى توختىتىشقا مەجبۇر قىلىۋاتىدۇ، لېكىن خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ تېخى 17 ـ ئاۋغۇستتىلا لوپنۇردا ئۆتكەزگەن 43 ـ قېتىملىق ئاتوم سىنىقىغا قارشى چوڭ بىر نارازىلىق بولغىنى يوق.

ئىنسانىيەت قېلىپىدىن چىققان قەبىھ تەبىئەتلىك فاشىست كوممۇنىست خىتاي ئاسارىتى ئاستىدا خورلۇق، زورلۇق، ئىرقىي قىرغىنچىلىق، قايغۇ ـ

ئازاپلارنى كۆرۈۋاتقان شەرقىي تۈركىستان خەلقى دۇنيا جامائەتچىلىكىگە ئۆزلىرىنىڭ ئاھۇ - زارلىرىنى، ئارزۇ - ئۈمۈتلىرىنى يەتكۈزۈشكە قادىر ئەمەس. سىزلەرنىڭ بۇ يىغىنىڭىزلارغا شەرقىي تۈركىستاندىن ئاز ساندىلا ۋەكىللەر كېلىشى مۇمكىن، لېكىن ئۇلار ھېچ قاچان شەرقىي تۈركىستانغا ۋەكىللىك قىلالمايدۇ. شۇڭا، ئاۋستىرالىيە تۈركىستان جەمىيتى بۇ مەكتۇپنى دۇنيادىكى ئەڭ زالىم ئىستىلاچىنىڭ قولىدا ئازاپ چېكىۋاتقان ئاياللىرىمىز، ئەرلىرىمىز، باللىرىمىز نامىدىن يېزىپ، دىققىتىڭىزگە تۆۋەندىكىلەرنى ھاۋالە قىلماقچىمىز :

1 - شەرقىي تۈركىستان ئاياللىرىغا يۈرگۈزىلىۋاتقان مەجبۇرى تۇغۇتنى چەكلەش سىياستى دەرھال توختىتىلىشىنى؛

2 - شەرقىي تۈركىستان ئاياللىرىنىڭ قانۇنى ھەق - ھوقوقلىرىنى دەرھال ئېتىراپ قىلىشنى ۋە ئۇنى دەرھال ئەمەلگە ئاشۇرۇشنى؛

3 - شەرقىي تۈركىستاندا يۈرگۈزۈلىۋاتقان ئاتۇم سىناقلىرىنى دەرھال توختىتىشنى؛

4 - شەرقىي تۈركىستان ئاياللىرىغا يۈرگۈزۈلىۋاتقان پۈتمەس - تۈگىمەس جەبرى - زۇلۇم، ئازاپ - قايغۇلار پىلانلىق تۇغۇت دىگەن نام بىلەن يۈرگۈزۈلىۋاتىدۇ. بۇ سىياسەت ئەسلىدە كوممۇنىست خىتاي ئىستىلاچىلىرىنىڭ ئىرقى قىرغىنچىلىق، مۇستەملىكىچىلىك سىياستىنى چىقىش ئۇقتىسى قىلغانلىق. بۇ قىلمىش - جىنايەتلەرنىڭ تەكشۈرۈلۈپ ئېنىقلىنىشىنى؛

5 - شەرقىي تۈركىستاندىكى ئەھۋاللارنى بىلىش ئۈچۈن بىر تەكشۈرۈش ئۆمىكىنى شەرقىي تۈركىستانغا ئەۋەتىلىشىنى ۋە تەكشۈرۈش ئەنجىسىنى دۇنيا جامائەتچىلىكىگە تولۇق يەتكۈزۈلۈشىنى ئالاھىدە ئۆتىنىپ سورايمىز.

كونفىرېنسىيەنىڭ زور مۇۋاپپىقىيەتلەرگە ئېرىشىشىنى ئۈمىت قىلىمىز .

ھۆرمەت بىلەن :

ئاۋستىرالىيە تۈركىستان جەمىيتى

1995 - يىلى 18 - ئاۋغۇست . ئادېلايدى - ئاۋستىرالىيە

« يېڭى ھايات » گېزىتى 1995 . يىلى 7 . ئۆكتەبىر 3 . بەت

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ئاۋستراليە تۈركىستان مىللى مەكتىۋى

1992 - يىلى 25 - ئاپرېل ئاۋستراليە تۈركىستان جەمىيىتى قۇرۇلغاندىن كېيىن جەمىيىتىمىزنىڭ تەشەببۇسى، جامائەتچىلىكىمىزنىڭ قىزغىن قوللىشى ۋە ياردىمىدە ئاۋستراليە مىللى مەكتىۋى ئىيۇندىن ئېتىبارەن رەسمەن ئوقۇش باشلىدى.

ھازىر مەكتىۋىمىزدە 30 ئوقۇغۇچى بار، مەكتەپ بىر تەرەپتىن تۈركىستان جەمىيتى ئىگىدارچىلىقىدا بولسا، ئىككىنچى تەرەپتىن مەكتەپكە ئائىت پائالىيەتلەرنى مەكتەپ مۇدىرى ھەم مەكتەپ كومىتېتى رەھبەرلىكىدە ئېلىپ بارىدۇ.

مەكتەپنىڭ مەقسىتى ئۇنىڭ نىزامنامىسىدا يېزىلغىنىدەك : ئوقۇغۇچىلارغا ئۇيغۇر تىلىنى، دىنىمىزنى ئۆگۈتۈش. تۈرك خەلقلىرىنىڭ ئۆرپ - ئادەت، قائىدە - يوسۇن ۋە ئەنئەنىلىرىنى تونۇشتۇرۇش ھەم تۈرك خەلقلىرىنىڭ مەدەنىيىتىنى ئىلگىرى سۈرۈشتۇر.

ئەنە شۇ مەقسەتلەرگە ئاساسەن، ھەر ھەپتىنىڭ يەكشەنبە كۈنى بىر قېتىم ئۈچ سائەتتىن يىلىغا 40 ھەپتە (قېتىم) دەرس ئۆتۈلىدۇ.

ھەپتىدىكى ئۈچ سائەتنىڭ بىر يېرىم سائىتىدە دىن دەرسى، قالغان بىر يېرىم سائىتىدە ئۇيغۇر تىلى دەرسى ئۆتۈلىدۇ.

ھەممىمىزگە مەلۇمكى، مىللى مەۋجۇتلۇقىمىزنى ساقلاشتا ئەڭ موھىم ئامىل ئىسلام دىنىمىز ھەم ئانا تىلىمىزدۇر. شۇنىڭ ئۈچۈنمۇ تىلىمىزنى ئاتىغىنىمىزدا بىزنىڭ ئەقىللىق ئاتا - بوۋىلىرىمىز ئىنسان ئۈچۈن ئەڭ قەدىرلىك بولغان ئانا سۆزىنى قوشۇپ « ئانا تىل » دەپ ئاتىغانلىقى بىكار ئەمەس...

بولۇپمۇ ھازىر كوممۇنىست خىتاي باسقۇنچىلىرىنىڭ قانلىق زۇلمى

ئاستىدىكى سۆيۈملۈك ۋەتىنىمىز - شەرقىي تۈركىستاندا مىللىي مەۋجۇتلىقىمىز ئىبغىر تەھدىدكە ئۇچرىغان ھەم چەتئەللەرگە تىرىقتەك چېچىلىپ، پەرىشان ھالدا بىر ئاللاھتىن باشقا ئىگىمىز يوق بىز - شەرقىي تۈركىستانلىقلار ئۈچۈن دىن (ئىسلام) ۋە تىلدىن ئىبارەت بۇ ئىككى تۈنيا مىللىتىمىز ھاياتلىقىنىڭ تەۋرەنمەس كەپىلىدۇر ھەم مىللىتىمىزنى ماددى، مەنىۋى بالا - قازالاردىن ساقلىغۇچى قۇدرەتلىك يىمىرىلمەس قوش قالقاندۇر.

دىن دەرسىمىزنى جەنۇبى ئاۋىستىرالىيە ئىسلام جەمىيتىمىز ھەم گىللىس پىلەينس مەسچىتىنىڭ رەسمى ئىمامى تۈركىيە قەيسەرىدىن كەلگەن ئەخمەت قىلىچ بىرىدۇ . ئۇنىڭ ئىسلام يولىدىكى تىرىشچانلىقى ھەم دىنى پائالىيەتلىرى نەتىجىسىدە باللىرىمىز ئادەتتىكى ناماز سۈرىلىرىنى ئۆگىنىپ ھەم باللىرىمىزنىڭ بىر قىسمى ناماز ئوقۇشقا كىرىشتى. ئوقۇغۇچىلىرىمىز ئادەتتىكى مەكتەپلەر تەتىلگە چىققان ۋاقىتلىرىدا ئوقۇغۇچىلارنى ھەم دەم ئالدۇرۇش ھەم دىنى ساۋاتلىرىنى ئاشۇرۇش ئۈچۈن شەھەر ئىچى ھەم سىرتىدىكى مەنزىرىلىك جايلاردا دىنى كامپلار (لاگىرلار) ئۇيۇشتۇرۇش پائالىيەتلىرىنى ئىلىپ بىرىۋاتىدۇ . ۋاقتى ئۈچ كۈندىن بىر ھەپتىگىچە بولغان بۇ كامپلاردا باللىرىمىز يالغۇز دىنى دەرسلىكلەرنى ئۆگىنىپ قالماي، ئىسلام تارىخى، ئىسلامچە ھايات تەرزىنى ئۆگىنىش، تەبىئەت ھەم جەمىيەت بىلەن تونۇشۇش ۋە تەنھەرىكەت ئاپالىيەتلىرىدە بولىدۇ.

ئەمدى « ئانا تىلىم - دانا تىلىم » ئانالمىش ئۇيغۇر تىلىنى جامائىتىمىز ئىچىدىن چىققان ياش خانىم — قىزلىرىمىز ئوتتۇۋاتىدۇ.ئۇلارنىڭ تىرىشچانلىقلىرى نەتىجىسىدە ئىپتىدائى سىنىپتىكىلەر 32 ھەرىپىمىزنىڭ پەرقلىرىنى ئاساسەن بىلىپ قالغان بولسا، ئوتتۇرا سىنىپتىكىلەر ھەرىپلەرنى بىلىپ، ئايرىم سۆزلۈكلەرنى ئوقۇپ يازالايدىغان بولۇپ قالدى. يۇقىرى سىنىپتىكىلەر ھازىر تېكىستلەرنى ئوقۇپ چۈشىنەلەيدۇ، ئاددى جۈملىلەردىن تۈزاشتۇرۇپ ئاددى خەت - چەكلەر يازالايدىغان بولدى.

ئۇيغۇر كىتاب تورپېكىتى www.uyghurkitap.com

ئۇنىڭدىن باشقا ياش ئوقۇغۇچىلارغا ئەدەبىيات، تارىخنى ئوقۇتۇپ، ۋەتىنىمىزنىڭ ئۆتمۈش ھازىرقى ئەھۋالى ھەققىدىمۇ داۋاملىق «ۋەتەننى ئەسلىتىش تەربىيەسى» بېرىلىدۇ. ئاددى تىلىمىزدا چۈشۈنۈشلۈك قىلىپ ئۇيغۇر خەلق ئېغىز ئەدەبىياتىدىن نەمۇنىلەر سۆزلىنىدۇ. شېئىرلار يادلىتىلىدۇ. ئىمكان تېپىلغان تەقدىردە ۋەتىنىمىزنىڭ تۇرمۇش، ھاياتى، ناخشا ـ ئۇسسۇللىرى ھەققىدىكى ئۈنئالغۇ، سىنئالغۇلاردىن كۆرسىتىلىپ ئۆرۈلىدۇ.

بۇ سىنىپتا بولىدىغان پائالىيەتلەردىن باشقا، ئوقۇغۇچىلىرىمىزنى ئاۋسترالىيەنىڭ جەمىيەت، مۇھىت، تەبىئەتلەردىن ئۆگىنىش، ئېكىسكۇرسىيە، ساياھەتلەرگە ئۇيۇشتۇرىلىۋاتىدۇ. بۇ ئارقىلىق ئۆزلىرى ياشاۋاتقان جەمىيەتنىڭ ئومۇمى ئەھۋالى، دوستانە مۇھىت بىلەن تونۇشۇشقا قادىر بولىدۇ.

مەكتىۋىمىز قۇرۇلغاندىن بۇيان ھۆكۈمەت، مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلار تەرىپىدىن ھەر يىلى ئۇيۇشتۇرۇلۇپ تۇرىدىغان ئاۋسترالىيە كۈنى، مىللى مەكتەپلەر پاراتلىرىغا قاتنىشىپ، باشقا مىللەتلەر قاتارىدا ئۆز ئورنىنى ئىگەللەپ، ئۇيۇشتۇرۇلغان كونسېرتلارغا ئۇيغۇر، ئۆزبېك، ناخشا ئۇسسۇللىرى بىلەن قاتنىشىپ كېلىۋاتىدۇ. ئۆتكەن قېتىم مىللى مەكتەپلەر پارادىنىڭ سەنئەت پروگراممىلىرىدا ئوقۇغۇچىلىرىمىز دېكلىماتسىيە قىلغان، «ئاي يۇلتۇزلۇق كۆك بايراق» «ئاتۇش سەنمى»... قاتارلىقلارغا ئوينالغان ئۇسسۇل ـ ناخشىلار تاماشىبىنلار تەرىپىدىن قىزغىن قارشى ئېلىندى.

ئاۋسترالىيەدىكى ئون نەچچە يىللىق مۇھاجىرلىق تۇرمۇشىمىزنىڭ تەجرىبىلىرى شۇكى؛ جامائىتىمىز، مەسچىتىمىز، جەمىيىتىمىز، مىللى مەكتىۋىمىز، ئاتا ـ ئانا ۋە بالىلىرىمىزنىڭ ئۆز ـ ئارا قېرىنداشلىق ۋە دوستلۇق ئارىلىشىشلىرى بولماي، ئۆز تىلىمىزنى ھەم دىنىمىزنى ساقلىشىمىز قىيىن. بۇ دېگەنلىك مىللى مەۋجۇتلىقىمىزنى ساقلىيالمايمىز دېگەن سۆز.

ئاللاھ تائالاغا شۈكرىكىم، خىتاي كوممۇنىست باسقۇنچىلىرى زۇلۇم ئاستىدا بىسىم ھەم تەھدىتكە ئۇچراۋاتقان دىنىمىز ھەم ئىلىمىزنى ۋەتەندىن - شەرقىي تۈركىستاندىن شۇنچە يىراق ئاۋىستىرالىيەدە قايتا داۋاملاشتۇرۇشقا پۇرسەت تاپقىنىمىز ئۈچۈن جانابى ئاللاھقا ھەمدۇ - سانالىرىمىز ئۆگمەس. ئاۋىستىرالىيە ھۆكۈمىتىگە رەھمەتلەر ئېيتىمىز، ئۆزىنى يوقۇتۇشنى خالىمىغان ئەزىز يۇرتداشلىرىمىزغا ئاپىرىن ! چۈنكى جانابى ئاللاھ قەلبىمىزدىكى ئىمانىمىز يالقۇنلىرىنى ئۆچۈرمىدى. ئاۋىستىرالىيە ھۆكۈمىتى بىزنىڭ مىللى مەكتەپلىرىمىزنى قۇرۇشىمىزغا ئىمكانىيەت يارىتىپ، ماددى ياردەملەر بېرىۋاتىدۇ. ئەمدى ئۆز شارائىتلىرىنى توغرا چۈشىنىپ، قېرىنداشلىرىمىز بىزنى قوللاۋاتىدۇ، ئۇلارمۇ يىراق كەلگۈسىنى ئويلاۋاتىدۇ...

ئىنشائاللاھ، شۇنىڭغا ئىشىنىمىزكى ئاۋىستىرالىيە تۈركىستان مەكتىۋى بۇندىن كېيىنمۇ 4 يىلدىن ئارتۇقراق ۋاقىت ئىچىدە قولغا كەلتۈرگەن تەجرىبە - ساۋاقلىرىنى كۆزدە تۇتقان ھالدا، يەنىمۇ ئىرىشىپ، باللىرىمىزنى ئىمانلىق، ۋىجدانلىق، ۋەتەنگە كىرەكلىك ئەۋلاتلاردىن قىلىپ يېتىشتۈرۈشكە قەتئى ئىرادە باغلاپ مەزمۇت قەدەملەر بىلەن ئالغا باسىدۇ.

ئاۋىستىرالىيە . ئادېلايدى. 22 / 09 / 1996

« تامچە » ژۇرنىلى 1997 - يىلى 1 - ساندا ئېلان قىلىنغان .

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

شەرقىي تۈركىستان ئازاتلىق ئىنقىلابىنىڭ يېڭى باھارى*

ئىنشائاللاھ، شەرقىي تۈركىستان ئۈچۈن 1996 ـ يىلىنىڭ باھارى خاسىيەتلىك باھار بولۇپ باشلاندى... ئەلمىساقتىن تۈرك خەلقلىرىگە ئالتۇن بۆشۈك بولۇپ كەلگەن ھەيۋەتلىك تەڭرى تاغلىرىنىڭ شىمال ۋە جەنۇپ ئەتەپلىرىدە، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ تارىخى، ئەزەلدىن ۋە ئەۋلادى دۈشمىنى خىتاي مۇستەبىت باسقۇنچىلىرىنىڭ قانلىق زۇلمىغا قارشى خەلقىنىڭ قانلىق قوزغىلاڭلىرى باشلىنىپ كەتتى...

بۇ ھەقتە دۇنيا، بولۇپمۇ ئاۋسترالىيە مەنبەئلىرى كۆپ بولمىسىمۇ بىر قىسىم ئۇچۇرلارنى بەردى. ھەم ئاۋسترالىيەنىڭ سىدنىيدا چىقىدىغان « THE UNITED CHINIESE TIMES» (بىرلەشكەن خىتاي ۋاقتى گېزىتى) نىڭ يىگىرمىنچى ئىيۇندىكى سانىنىڭ بىرىنچى بېتىگە بېسىلغان « شىنجاڭدا چوڭ قوزغىلاڭ يۈز بەردى » دېگەن ماۋزۇدىكى ئالاھىدە خەۋىرىدە، شەرقىي تۈركىستاندا خىتاي باسقۇنچىلىرىنىڭ شەرقىي تۈركىستاندىكى قانلىق زۇلمىغا قارشى ئېلىپ بېرىلغان خەلق قوزغىلاڭلىرىنىڭ ئومۇمى ئەھۋالى يىغىنچاقلاپ بېرىلدى. بۇ خەۋەردە مۇنداق دېيىلگەن :

« ئاپرېلنىڭ ئوتتۇرلىرىدىن ماينىڭ ئاخىرلىرىغىچە شىنجاڭنىڭ 15 ۋىلايەت ۋە رايونلىرىدا ئوخشاش بولمىغان كۆلەمدە 45 قېتىملىق قوزغىلاڭلار

---

* ماقالىنىڭ قىسقارتىلمىسى 1996 ـ يىلى ئۆكتەبىردە تۈركىيە، ئىستانبۇلدا ئېچىلغان « 2 ـ قېتىملىق شەرقىي تۈركىستان خەلقارالىق تارىخ ۋە مەدەنىيەت ئىلمى مۇھاكىمە يىغىنى » دا سۆزلەنگەن .

يۈز بېرىپ، بۇنىڭغا 65،000 مىڭ كىشى قاتنىشىپ، 1،000 كىشى تالاپەتكە ئۇچرىغان... 30 پارتىيە، ھۆكۈمەت، ھەربى ئورگانلىرى مىللى بۆلگۈنچى تەشكىلاتلار تەرىپىدىن ھۇجۇمغا ئۇچرىغان، 12 قاتناش ئۈسكۈنىلىرى ۋەيران قىلىنىپ، 40 تىن ئوشۇق ھۆكۈمەت بىنالىرى خارابىگە ئايلاندۇرۇلغان... ھەتتا ئىلى يەرلىك گارنىزوننىڭ كوماندىرى پالكوۋنىك ۋاڭ بولڭ ئېغىر ياردارلىنىپ، ئاخىرى ئۆلگەن... » قاتتىق ئالاقىزادىلىككە چۈشكەن بېيجىن ھۆكۈمرانلىرى قوزغىلاڭلارنى باستۇرۇش ئۇچۇن يەرلىك قوشۇنلارنى ئاز كۆرۈپ، ئىچكى ئۆلكىلەردىن زور كۆلەمدە جاللات قوشۇنلىرىنى يۆتكىدى...

يەنە بۇ گېزىت : « بۇ قېتىمقى قوراللىق قوزغىلاڭ كۆلىمىنىڭ چوڭلىقى، ئەلپازىنىڭ شىددەتلىكى، ھەيۋىتىنىڭ زورلىقى بىلەن مەملىكەت قۇرۇلغاندىن بېرى ئاز كۆرۈلگەن » دەپ ئالاھىدە تەكىتلەپ ئۆتتى.

دۇنيادىكى مۇلاھىزىچىلەر ۋە مۇستەقىل مەنبەلەرنىڭ كۆرسىتىشىچە، شەرقىي تۈركىستاندا قولغا ئېلىنغانلارنىڭ سانى 20،000 دىن ئېشىپ كەتكەن. بۇ قولغا ئېلىنغانلارنىڭ كۆپى زىيالىلار ھەم ياشلاردۇر... ئەڭ دەھشەتلىكى شۇكى، يوشۇرۇن سۈيىقەست بىلەن ئۆلتۈرۈلگەن ھەم ئىزسىز يوقۇلۇۋاتقانلارنىڭ سانى مەلۇم ئەمەس. ئادەتتە ئىنسان ھوقوقىنى داۋاملىق ئاياق ـ ئاستى قىلىشقا ئۈگۈنۈپ قالغان خىتاي باسقۇنچىلىرى ئۆزىنىڭ جىنايى قىلمىشلىرىنى دۇنيا جامائەتچىلىكىدىن داۋاملىق يوشۇراتتى، بۇ قېتىم ئۇنىڭ ئەكسىچە، باشقىلاردىن بۇرۇن بۇ « قاتتىق زەربە بېرىش » نامى ئاستىدا يۈرگۈزۈۋاتقان جىنايى قىلمىشلىرىنى دۇنياغا ئالاھىدە ماختىنىپ ئېلان قىلدى. بۇنىڭدىن شۇنى كۆرۈشكە بولىدۇكى، بېيجىننىڭ شەرقىي تۈركىستاندا ئېخىمۇ جىق شەرقىي تۈركىستانلىقلارنى قولغا ئېلىشى، ئېخىمۇ كۆپلەپ قان تۆكۈشى مۇقەررەر بولۇپ قالدى. دېمەك، دۇنيا نەزىرىدە چەتتە قالغان، چوڭ دۆلەتلەر مەنپەئەت كۆرىشىنىڭ قۇربانى بولغان شەرقىي تۈركىستان خەلقى يىگىرمىنچى ئەسىر ئاخىرلىشىپ، يىگىرمە

بىرىنچى ئەسىر باشلىنىش ئالدىدا تۇرغان ھايات ــ مامات گىرداۋىدا! تۇنجۇقۇپ ئىڭراۋاتىدۇ... قەدىمقى ئاقۋاش تەڭرى ئېغىنىڭ ئىككى قاسىنىدا قان - ياش دەرياسى نالە پىغان، دەرغەزەپتە ئېقىۋاتىدۇ... لېكىن دۇنيا بۇ ئاھۇ - زارلارغا قۇلاق ئىسىپ، ئۇلارغا نەزەر سالغىنى يوق !...

كوممۇنىست خىتاي باسقۇنچىلىرى ئىشغالىيىتى ئاستىدىكى شەرقىي تۈركىستان زادى قانداق يەر؟ ئۇ يەردە خىتاي باسقۇنچىلىرى نىمىلەرنى قىلىۋاتىدۇ، ئۇ يەردىكى يەرلىك خەلقلەرنىڭ ئەھۋالى قانداق، نىمە ئۈچۈن بېيجىن ھۆكۈمىتى يېقىندىن بۇيان شەرقىي تۈركىستاندا ئىرقىي قىرغىنچىلىق ۋە ئاسسىمىلاتسىيە سىياسىتىنى تېخىمۇ كۈچەپ غالجىرلىق بىلەن ئېلىپ بېرىۋاتىدۇ؟ بۇنىڭغا قارىتا شەرقىي تۈركىستانغا قوشنا ئەللەرنىڭ ۋە دۇنيا ئەللىرىنىڭ پوزىتسىيەسى قانداق بولىدۇ ؟ بۇ مەسىلىلەر شەرقىي تۈركىستان، ئۇنىڭ قوشنىلىرى ۋە دۇنيا مەملىكەتلىرىنىڭ مەنپەئەتىگە مۇناسىۋەتلىك ئىنتايىن جىددى مەسىلىدۇر.

شەرقىي تۈركىستان، تەبىئى مەنزىرىسىنىڭ گۈزەللىكى، تەبىئى ۋە ماددى بايلىقلىرىنىڭ مولىلىقى، ئەنئەنىۋى تارىخىنىڭ ئۇزۇنلىقى، مەدەنىيەت سەنئىتىنىڭ رەڭدارلىقى بىلەن مەشھۇر بولسىمۇ، لېكىن كوممۇنىست خىتاي باسقۇنچىلىرىنىڭ زۇلمى ئاستىدا ئەركىن دۇنيادىن يىراقلاشتۇرۇلۇپ، ئۇنتۇلۇش ئالدىدا تۇرغان قاششاق بىر بەختسىز مەملىكەت بار، شۇڭا خىتاي ئەمەلدارى ئۇيەرلىك خەلقنىڭ قاششاقلىق، قۇللۇق ئەھۋالىنى نوبىرازلاپ، ئۇنى « ئالتۇن تاۋاق كۆتۈرۈپ ئالغان تىلەمچى » دەپ بايان قىلغان.

شەرقىي تۈركىستان خەلقى، جۈملىدىن ئۇيغۇرلار تارىختىن بۇيان بۇ زېمىنلاردا بۈيۈك ھون ئىمپېرىيەسى، كۆكتۈرك، ئورخۇن ئۇيغۇر خانلىقى، قارا خوجا ئۇيغۇر خانلىقى، قارا خانىلار، سەئىدىيە خانلىقى... قاتارلىق سۇلالىلەرنى قۇرغان بولۇپ، بۇ سۇلالىلەر 18 ــ ئەسىرنىڭ ئاخىرغىچە داۋاملىشىدۇ ...

1759 ـ يىلدىكى 1ـ قېتىملىق مانجۇلار ئىستىلاسىدىن كېيىنمۇ شەرقىي تۈركىستان خەلقى 42 قېتىم قوزغىلاڭ قىلىپ، 1863 ـ يىلى مانجۇ ۋە ختايلارنى قوغلاپ چىقىرىپ، ياقۇپ بەگ ھۆكۈمرانلىقىدىكى 14 يىل داۋاملاشقان مۇستەقىل دۆلەت قۇردۇ. 1876 ـ يىلدىكى 2 ـ قېتىملىق مانجۇ ـ ختاي ئىستىلاسىدىن كېيىن 1884ـ يىلى شەرقىي تۈركىستاننىڭ نامىنى قانۇنسىز ھالدا « شىنجاڭ » (يېڭى تۇپراق) دەپ نام قويىلدۇ. 1955 ـ يىلى « شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى » ئۆزگەرتىلدۇ.

1933 ـ 1934 ـ يىللىرى ھەم 1944 ـ 1949 ـ يىللىرى شەرقىي تۈركىستان خەلقى غەلىبىلىك ھالدا ئۆزلىرىنىڭ جۇمھۇرىيەتلىرىنى قۇرغان ئىدى. ئىراق يۈزمىڭلىغان شەرقىي تۈركىستانلىقلار قان بەدىلىگە كەلگەن بۇ مۇستەقىل جۇمھۇرىيەتلەر دەرىجىدىن تاشقىرى چوڭ دۆلەتلەرنىڭ مەنپەئەت توقۇنۇشلىرىنىڭ قۇربانى بولۇپ، 1949 ـ يىلى ماۋچى كوممۇنىستلار شەرقىي تۈركىستاننى ئۆز قولىغا كىرگۈزىۋالدى. ماۋچى كوممۇنىستلار ستالىننىڭ شەرقىي تۈركىستان خەلقىنى يىسىپ يىرىشىدىن پايدىلىنىپ، شەرقىي تۈركىستاننىڭ خوجىسىغا ئايلىنىۋالدى . كوممۇنىست ختاي ئارمىيىسىنى باشلاپ شەرقىي تۈركىستانغا كىرگەن جاللات گېنىرال ۋاڭ جىنىنىڭ 1952 ـ يىلى غولجىنىڭ ۋاڭقادىر يىغىدا سۆزلىگەن « جىيپاڭجۈن شەرقىي تۈركىستانغا ياردەملىشىشكە كىردى، 3 يىلدىن كېيىن شەرقىي تۈركىستاندىن چىقىپ كېتىدۇ » دىگەن سۆزىنى ئۇيغۇرچىغا تەرجىمە قىلغان شاھىدىمىز تېخى ئۆلگىنى يوق.

ختاي كوممۇنىستلىرى شەرقىي تۈركىستانغا ئاياق باسقان بىرىنچى كۈنىدىن باشلاپ، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ ئىنسان ھوقوقى، دېموكراتىيە، ئۆز تەقدىرىنى ئۆزى بەلگىلەشتەك ئادەتتىكى قانۇن ھوقوقلىرىنى ئاياغ ـ ئاستى قىلىپ، ئۇلارنى بارلىق ئىمكانىيەتلەردىن مەھرۇم قىلدى. ئۇلار بۇ جەھەتتە تارىختىكى فئودال ھۆكۈمران ئاتا ـ

www.uyghurkitap.com

بۇۋىلىرىدىن ئېشىپ چۈشتى. ئۇلار ئانا ـ بۇۋىلىرىنىڭ « بۆلۈپ ئايلاپ، ئىدارە قىلىش » دېگەن سىياسىتى داۋاملاشتۇرۇپ، 47 يىلدىن بۇيان شەرقىي تۈركىستاننى « خواگىيەندى ئەۋلادلىرى » غا ئايلاندۇرۇش، شەرقىي تۈركىستاننى ھەقىقى خىتاي ئىپروتورىيەسىگە ئايلاندۇرۇش ئۈچۈن دەھشەتلىك ئىرقى قىرغىنچىلىق ھەم ئاسسىمىلاتسىيە سىياسىتىنىڭ ھەممە شەكىللىرىنى ياۋۇزلۇق بىلەن قوللىنىپ كېلىۋاتىدۇ.

1949 ـ يىلى شەرقىي تۈركىستان ئاھالىسى 9 مىليون بولۇپ، ئۇيغۇرلارنى ئاساس قىلغان شەرقىي تۈركىستانلىقلار ئومومى نوپۇسىنىڭ 95% پىرسەنتىنى تەشكىل قىلاتتى، لېكىن خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ مۇستەملىكىچىلىك، باسقۇنچىلىق سىياسىتى نەتىجىسىدە شەرقىي تۈركىستاننىڭ ئەسلى ئىگىسى بولغان مۇسۇلمان تۈركلەرنىڭ يىللىق ئۆسىشى توختاپ، ئۆز يېرىدە ئازچىللىقا ئايلىنىپ، ھوقوقسىز قۇللارغا ئايلاندى. ھەر كۈنى ئاز دېگەندە 20 ـ 30 مىڭغا قەدەر ئاچ قالغان خىتاي كۆچمەنلىرى شەرقىي تۈركىستانغا توپان بالاسىدەك ئېقىپ كېلىۋاتىدۇ. بېيجىن ھۆكۈمىتى مۇشۇ ئەسىرنىڭ ئاخىرغىچە شەرقىي تۈركىستانغا 100 مىليون خىتاي كۆچمەنلىرىنى ئورۇنلاشتۇرۇشنى پىلانلىغان.

خىتاي كوممۇنىست باسقۇنچىلىرى « تۇغۇتنى پىلانلاش » دېگەننى بانا قىلىپ شەرقىي تۈركىستاندا مەجبۇرى تۇغۇتنى چەكلەش دېگەن قاتىللىق جىنايى سىياسىتىنى يۈرگۈزدى. نەتىجىدە بالا چۈشۈرۈش ھەم تۇغماس قىلىش يوللىرى ئارقىلىق ئىككى2،202،000 بوۋاقنىڭ ھاياتىغا زامىن بولدى.

دورا ۋە تېببىي داۋالاش ئۈسكۈنىلىرىنىڭ ھەر جەھەتتىن ناچار ھەم يېتەرسىز بولىشى تۈپەيلىدىن مىڭلىغان ھەم ئونمىڭلىغان تۇغۇت يېشىدىكى ئاياللىرىمىز ئاكار بولۇپ، جىددى كېسەللىكلەرگە دۇچار بولۇپ ئۆلۈپ كەتتى. ئۇرغۇنلىغان ئاياللىرىمىز بالىلىرىدىن ئايرىلىپ ساراڭ بولدى. ئونمىڭلىغان ئائىلە ۋەيران بولدى. تۇغۇتنى مەجبۇرى چەكلەش سىياسىتى

بىيجىن ھۆكۈمىتىنىڭ ئىرقىي قىرغىنچىلىق ھەم ئاسسىمىلاتسىيە سىياسىتىنىڭ مۇھىم بىر تەركىۋى قىسمى بولۇپ، ئۇنىڭ مەقسىتى ئۇيغۇرلار يىشىدىكى ئايالالرنىڭ %90 نى ئۇغماس قىلىپ، شەرقىي تۈركىستاننىڭ يەرلىك ئاھالىسىنى 5 مىليون ئەتراپىدا كونترول قىلىپ، ئاستا ــ ئاستا يەرلىك مۇسۇلمان تۈركلەرنى خىتاي كۆچمەنلىرىنىڭ توپان بالاسىدا غەرق قىلىۋېتىش ...

شەرقىي تۈركىستان يالغۇز كوممۇنىست خىتاي ئىمپېرىيىسىنىڭ زۇلۇم ئوچىغى بولۇپ قالماستىن، بەلكى ئۇنىڭ دۇنياغا خوجا بولىشى ئۈچۈن ئاتوم قۇراللىرىنى سىناق قىلىش مەيدانىدۇر. لوپنۇردا بىرىنچى قېتىم ئاتوم قۇراللىرى سىناق ئېلىپ بېرىلغاندىن بۇيانقى 32 يىل جەريانىدا 250 مىڭ شەرقىي تۈركىستانلىق ئۆز ھاياتىدىن ئايرىلدى. شەرقىي تۈركىستاننىڭ شۇنچە ئۇزۇن تارىخى جەريانىدا ئونمىڭلىغان يەرلىك خەلقلەرنىڭ ئاتوم رادىئوئاكتىپ نۇرلىرىدىن زەھەرلىنىپ دەھشەتلىك كېسەللەر بىلەن ئۆلۈۋاتقانلىقىنى ئېغىر قايغۇ ھەسرەت ئىچىدە كۆرۈشكە شاھىت بولدۇق... ئاتوم سىناقلىرى رايونىغا يېقىن ئولتۇراقلاشقان ئۇيغۇر ئاھالىلىرىنىڭ مۇتلەق كۆپچىلىكى ئۆپكە،جىگەر ۋە قان راكلىرى بىلەن ئۆلۈۋاتسا ئۆلارنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ غەيرى نورمال بولۇپ تۇغۇلغانلىرى كۆپەيمەكتە... شەرقىي تۈركىستاندا سۇ، تۇپراق، ھاۋا..، بىر ئېغىز سۆز، مۇھىت قۇرقۇنۇچلۇق دەرىجىدە بۇلغانغان...

لوپنۇر ۋە ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى 400 دىن ئوشۇق كىچىك كۆل ۋە ئارماق ئېقىملار مۇھىتنىڭ دەھشەتلىك ئۆزگىرىشى بىلەن بوگۇن قۇم بارخانلىرى بىلەن تولغان دەشت ــ چۆللەرگە ئايلاندى. سىناق مەيدانىدىن خېلى ئۇزاقتا جايلاشقان غەربىتىكى خوتەن ۋىلايىتىنىڭ 3 مىليوندىن ئوشۇق ئاھالىسى ئەتراپىتىكى ئېرىق ـ ئۆستەڭ، دەريا، بۇلاقلار بۇلغانغانلىقى ئۈچۈن تازا سۇ ئىزدەپ ئەنچە مىتىر چوڭقۇرلۇقتا قۇدۇق قېزىپ جان بېقىشقا

مەجبۇر قىلىندى. بۇنداق ئەھۋاللار سىناق مەيدانىنىڭ شىمالى، شەرقىي ۋە جەنۇبىي ئەتراپلىرىدىمۇ ئومۇملاشقان ئەھۋاللار بولۇپ قالدى.

پۈتۈن دۇنياغا ھۆكۈمران بولۇش نىيىتىدە غالجىرلىق بىلەن قۇراللىنىۋاتقان كوممۇنىست خىتاي ئىمپىرىيىسى باشقا بىر قوشنا مىللەتنىڭ ئاتوم سىناقلىرىنى ئەگىلماكاندا ئۆتكۈزۈشكە يادەم بىرىپ، ئازغىنە پۇللار ئۈچۈن باشقا مەملىكەتلەرنىڭ ئاتوم قالدۇقلىرىنى بۇ رايونغا تۆكتۈرۈپ، شەرقىي تۈركىستاننى ئاتوم ئەخلەتخانىسىغا ئايلاندۇردى...

مانا مۇشۇنداق زالىملىقلارنى ھازىرغىچە قوللۇنۇپ شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ ئىنسانى ھوقوقلىرىنى قاتتىق ئاياق ـــ ئاستى قىلىۋاتقان كوممۇنىست خىتاي جاللاتلىرى بۇنىڭغىمۇ قانائەتلەنمەي، ئۇنىڭدىنمۇ چوڭراق ئىشنى ـ شەرقىي تۈركىستاننىڭ ھەقىقى ئىگىسى بولغان ئۇيغۇرلارنى مىللەت ئەرىقىسىدە يوق قىلىپ تاشلاش ئۈچۈن ھەممە ئەيارلىقلارنى قىلىپ، پۇرسەتنى كۈتتى. ئۇلارنىڭ ئەزىرىدە بۇ قىلغان جىنايەتلىرى ئاز ئىدى. ئېغىمۇ زورراقىنى قىلاي دىسە « يىتىمنىڭ ئاتىسى يەنتە » دەپ بىر يەردىن « بوسوققىدە » ئىگە چىقىپ قېلىپ ئىش بۇزۇلارمىكىن دىسە ئۇندىق بولمىدى. دىمەك، شەرقىي تۈركىستانلىقلارنىڭ بىر الله دىن باشقا ئىگىسى يوق ئىكەن . قېرىنداشلارنىڭ قېرىنداشلىق رىشتىسىنى پۇل ۋە زوراۋانلىقنىڭ ئادالەتسىز مۇدھىش قايچىسى كەستى - دە، ئۈزدى ...

قېرىنداشلارنىڭ كۆزلىرىگە ئاقىۋاتقان كۆزەينەكلىرى يىقىنىنى كۆرۈپ، يىراقىنى كۆرەلمەيدىغان بېيجىڭدە ئىشلەنگەن كۆزەينەكلەر ئىدى ...

بېيجىڭلىق جاللاتلارنىڭ ئوشۇقى ئالاچۇ چۈشتى. ئۇ يېڭى جىنايەتلىرىگە باشقىلىرىنىمۇ شىرىك قىلماقچى بولۇپ، باشقىلارنى شاڭخەيگە چاقىردى ... ئەمدى كۈتكەن پۇرسەت كەلدى... بۇ يىل 24 ـــ 26 ـــ ئاپرىل شاڭخەيدە ئىمزالانغان خىتاي، روسىيە، قازاقىستان، قىرغىزىستان ۋە تاجىكىستان جۇمھۇرىيەتلىرى بىلەن ئىمزالانغان چىگرا شەرتنامىسىدىن كېيىن،

شەرقىي تۈركىستاننىڭ نەچچە مىڭ كىلومېتىرلىق چېگرالىرىدىن ھەم روسىيە ھۆكۈمىتىنىڭ ساتقۇنلۇقى، قېرىنداش تۈرك جۇمھۇرىيەتلىرى ھۆكۈمەتلىرىنىڭ شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە قىلىۋاتقان ۋاپاسىزلىقلىرىدىن قانائەتلەنگەن بېيجىڭ ھۆكۈمىتى، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنى مىللەت تەرىقىسىدە يوقىتىۋېتىشنى ئاساس قىلغان كونا خىتاي فېئوداللىرىنىڭ شېرىن چۈشلىرىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن تېخىمۇ غالجىرلىشىپ، ئىشنى ئىككى يولدىن، يەنى قىرىپ تۈگىتىش ھەم ئاسسىمىلاتسىيە قىلىپ تۈگىتىش يوللىرى بىلەن باشلىدى...

خىتاي ھۆكۈمىتى بۇ يىل تۆتىنچى ئاينىڭ ئوتتۇرىلىرىدا پۈتۈن خىتاي بويىچە « 100 كۈنلۈك قاتتىق زەربە بېرىش » ھەرىكىتىنى ئۆزىنىڭ مۇستەملىكىسى شەرقىي تۈركىستاندا يۈرگۈزگەندە، ئۇنىڭ كۆلىمىنىڭ كەڭلىكى، سۈرئىتىنىڭ شىددەتلىكى، غەرىزىنىڭ قاباھەتلىكى بىلەن كىشىنى چۆچۈتىدۇ. ئۇلار ئومۇمىي يۈزلۈك جەمئىيەت ئامانلىقىنى ساقلاش نامى بىلەن ئوغرى، بۇلاڭچى، قاتىل، زەھەرلىك چېكىملىكلەرنى ئىستېمال قىلغۇچىلار، پاھىشىلەرگە زەربە بېرىۋاتىمىز دەيدۇ. بۇ قېتىمقى شەرقىي تۈركىستاندا يۈرگۈزۈلۈۋاتقان تازىلاش راستىنلا جەمئىيەتتىكى ئىجتىمائىي جىنايەتچىلەرنى تازىلاش ئۈچۈنمۇ ؟ ياق، ئۇنداق ئەمەس ! بۇ قېتىمقى تازىلاش ھەرىكىتى شەرقىي تۈركىستاندا ئۆز ئىمانى، ۋىجدانى ھەم مىللىي غۇرۇرى بىلەن ياشاۋاتقان، خىتاينىڭ مۇستەملىكىچىلىك سىياسىتىگە قارشى تۇرىۋاتقان شەرقىي تۈركىستانلىقلارنى تازىلاشتۇر. ئەسلىدە بېيجىڭ ھۆكۈمىتى شەرقىي تۈركىستانغا ئون مىليونلاپ خىتاي كۆچمەنلىرىنى كۆچۈرۈپ چىققاندا، ئاساسلىق قىلىپ تۈرمە ھەم « لاۋگەيدۈي » (ئەمگەك بىلەن ئۆزگەرتىش قوشۇنى) لەردىكى جىنايەتچىلەرنى كۆچۈرۈپ چىققانلىقىدىن ھېچقاچان تىنىپ كىتەلمەيدۇ. بېيجىڭ شەرقىي تۈركىستانغا كىرگۈزۈۋاتقان مىليونلىغان ئاچ كۆچمەنلىرى قاتارىدا مىڭلاپ ھىروئىن بىدىكلىرىنىڭ بارلىقىنى،

ئۇلارنىڭ قانچىلىك ھىروينلارنى شەرقىي تۈركىستانغا لە

پەقەت ئۇرۇمچىنىڭ ئۆزىدىلا 11 ئورۇندا ھىروين تارقىتىش ئورۇ

بولۇپ، تىيانشان رايونىدىلا پەقەت مىللىلاردىن مىڭلاپ ياشلارنىڭ ھىروين

بىرىلىپ قاتتىق ۋەيران قىلىنىشىدا شۇ خىتاي ھىروين بىدىكلىرىنىـ

قاتناشقانلىقىنى ئوبدان بىلىدىغۇ ؟! ھەتتا ھىروين سودىسىدا بەزى ساقچ

ئورۇنلىرىدىكى خىتايىنىڭ، مۇھىم كوممۇنىست ئەمەلدارلىرىنىڭ قولى با

ئۇلار بۇ ھەركەتلىرىدە « قاسساپقا ماي قايغۇسى. ئۆچكىگە جان قايغۇسى

دىگەندەك ھىروينىنى سىتىپ مىليونىر بولغانلار ئازمۇ ؟ مۇسۇلمانلارنى

ھىروين چىكىشكە كۆش ـ كۆشلىگەن، ھۆكۈمەتنىڭ بەزى مۇسۇلما

ئاشخانىلىرىدا، يىمەكلىك زاۋۇتلىرىدا تاماقلىرىنى مىزلىك قىلىمىز دەپ

ئۇنىڭغا ھىروين سۈيىنى ئارلاشتۇرۇپ مۇسۇلمانلارنى زەھەرلاۋاتقانلار نەق

كوممۇنىست خىتايلار باسقۇنچىلىرى ئەمەسمۇ ؟ تۈركىستانلىقلار ئىچىدىن

چىققان مىللىي غورورى بار ئىمانلىق، ۋىجدانلىق ۋەتەنپەرۋەرلىرىمىزنى

ئوغۇرلاپ كىتىپ، ئۇلارنىڭ پۇت ـ قوللىرىنى باغلاپ، ئۇلارغا ھىروينىنى

مەجبۇرى ئوكۇل قىلىپ ئۇرۇپ، ياشلىرىمىزنى ۋەيران قىلىۋاتقان خىتاينىڭ

ئەننەنىۋى ئىرقچى ـــ مىللەتچى باش كىسەر ئۆكچەكلەر گورۇھى

تەشكىلاتلىرى ئەمەسمۇ ؟ بۇندىن 200 يىللار ئىلگىرى شەرقىي تۈركىستاند

1 ـ قىتىملىق مانجۇ ـ خىتاي ئىستىلاسى ئەمەلگە ئاشقاندىن كيين، مانجۇ ـ

خىتاي ئوردۇسىغا ئەگىشىپ چىققان بەزى خىتاي سودىگەرلىرى خىتاي

هاراقلىرىنى شەرقىي تۈركىستانغا ئىلىپ چىققان ھەم مانجۇ ـ خىتاي

مەمۇرلىرىنىڭ يوليورىقى بىلەن شەرقىي تۈركىستاندا بەزى قاۋاقخانىلارنى

ئىچىشقا مۇۋەپپەق بولغان. بۇ قاۋاقخانىلاردا مانجۇ ـ خىتاي چىرىكلىرى ۋە

پۇخرالىرى ئۈچۈن هاراق پۇلغا سىتىلاتتى، لىكىن مۇسۇلمانلار بۇنداق

يەرلەرگە كىلىشنى گۇناھ كۆرۈپ كەلمەسە، يەرلىك مۇسۇلمانلارنى هاراقفا،

بۇزغۇنچىلىققا جەلپ قىلىش ئۈچۈن بىيجىن، شىنەن، لەنجۇلاردىن بىر

قىسىم پاھىشىلەرنى كەلتۈرۈپ، ئۇلارنى مۇسۇلمانلارنى پۇلسىز « كۆلۈپلىش » كە قويغان، ھەتتا بەزى ئورۇنلاردا ئۆزلىرىنىڭ خوتۇن ـ قىزلىرىنى كۆلۈپلىشكە قويۇشتىنمۇ نۇمۇس قىلىشمىغان ئىدى، لېكىن بىزنىڭ ئىمانلىق، ۋىجدانلىق خەلقىمىز ئىسلام شەرىئىتى بويىچە ياشىغاچقا، ئۇلارنىڭ زەھەرلىك « گۈزەللەر ھىيلىلىرى » نى داۋاملىق ئىمان كۈچى بىلەن يەڭگەن ئىدى.

بۈگۈنكى كوممۇنىست خىتاي ئىمپېرىيىسى دۇنيادىكى ئەڭ زالىم مۇستەملىكىچى، رەزىل باسقۇنچىلارنىڭ مۇستەملىكىچىلىك سىياسىتىگە ۋارىسلىق قىلىپ، « بىر مىللەتنى مەھكۇم قىلىش ئۈچۈن ئەڭ ئالدى بىلەن ئۇنى ئەخلاقىي جەھەتتىن مەھكۇم قىلىپ، بۇزۇش كېرەك » دېگەن فاشىستىك پەلسەپىگە ئاساسەن، ۋەتىنىمىزدە فېئودال خىتاي ھۆكۈمرانلىرىنىڭ، چەتئەل مۇستەملىكىچىلىرىنىڭ قىلغان ھىيلە ـ نەيرەڭ، رەزىللىكلىرىنىڭ ھەممىسىنى قىلىۋاتىدۇ. پەقەت ئوخشىمايدىغان يېرى بولسا، ئۇنىڭ شەكىللىرىنىڭ يېڭىچە ئۆزگەرگەنلىكىدە، خالاس !.

ئەجەبا، ئەفيۇن ئۇرۇشى دەۋرىدە بىرىتانىيە سودىگەرلىرىنىڭ خىتايغا ئەفيۇن ئېلىپ كىرگىنىگە قارشى تۇرغان فېئودال مانجۇ دارىنى لىڭ زەيشۇنى خىتاينىڭ « مىللىي قەھرىمانى » دەرىجىسىدە پەلەككە كۆتۈرۈپ، بۈگۈنكى كۈنگە قەدەر ماختاۋاتقان خىتاي كوممۇنىستلىرى، شۇنچە ئازاپ ـ قايغۇ، زۇلۇملار ۋە ئېرقىي قىرغىنچىلىق ئىچىدە تۇرغان غۇلجا شەھەر ياشلىرىنىڭ ئۆتكەن 14 ـ ئاۋغۇست كۈنى مەشرەپ نامى بىلەن باشلىنىپ پۈتۈن ئىلى ۋىلايىتى، قوشنا ۋىلايەتلەر، ئۈرۈمچى، قەشقەرلەرگە تارقالغان ئۆزىمىزنىڭ دىنى، ئۆرپ ـ ئادەت، مەدەنىيىتىمىزنى ساقلاپ قېلىشنى ئاساس قىلغان بۇ ئۇلۇغ مەدەنىيەت ھەرىكىتىگە بېيجىن ھۆكۈمىتى قانداق قالپاقلارنى كەيگۈزمىدى ؟ « ھېروئىن چەكمەيلى، ھاراق ئىچمەيلى، ئاللاھ بەرگەن ئىسلام يولىدا ماڭايلى ! » دېگەنلىكى ئۈچۈن ياشلىرىمىزنىڭ

بەزىلىرىنى سۆيقەست بىلەن ئۆلتۈردى، بىر قىسىملىرىنى تۈرمىلەرگە تاشلىدى، بىر قىسىملىرىنى ئىزسىز يوقاتتى، بىر قىسىملىرىغا ئېغىر ئىقتىسادى جەرىمانىلەر بېرىلىپ جازالاندى . « شۇ گۇناھسىز قۇربانلارغا ئۇۋال بولدى، ئۇلار گۇناھسىز ! » دەپ 1000 دىن ئوشۇق ياشلار توپلىنىپ، غۇلجىدىكى شەھەرلىك ھۆكۈمەت دائىرىلىرىنىڭ ئالدىغا ئەرز - شىكايەت بىلەن بارغاندا، پۈتۈن شەھەر ۋە ئىلى ۋىلايىتى بويىچە ھەربى ھالەت ئېلان قىلىنىپ، نەچچە ئون مىڭ ھەربى قوشۇن ھەم ساقچىلارنى ئىشقا سېلىپ، ئاسماندا تىك ئۇچار ئايروپىلان، يەردە تانكىلار بىلەن پۈتۈن ۋىلايەت بويىچە قوزغالغان 20،000 كىشىلىك خەلقنىڭ دېموكراتىك ھەرىكىتىنى باستۇرغانلىقىنى قانداق چۈشەندۈرسەك بولىدۇ ؟

سۆيۈملۈك قەھرىمان ۋەتەنداشلىرىمىز ! دۈشمەننىڭ قىلغان جىنايەتلىرىنى ھەرگىز ئۇنۇتماڭ ! بېيجىڭلىق بۇ جاللاتلار ھەرگىز بىزنىڭ دوستىمىز ئەمەس ! ئۇ بىزنىڭ يېغى دۈشمىنىمىز، ھەرگىزمۇ دۈشمەننىڭ قىلتىقىغا چۈشمەڭ ! ئۆزىڭىزنى ساق تۇتۇڭ، ئىمانلىق، ۋىجدانلىق، ئەخلاقلىق مىللەت، ئىنشائاللاھ، ھەر قانداق ياۋۇز دۈشمەننى چوقۇم يېڭىدۇ ! ياشىسۇن بىزنىڭ ئىمانىمىز، ۋىجدانىمىز ھەم ئەخلاقىمىز ! ياۋۇز دۈشمەننىڭ قەبىھ نىيەتلىرى ئۆزىگە يولداش بولسۇن، ئامىن !

ئومۇملاشتۇرۇپ كەلسەك، بۈگۈنكى شەرقىي تۈركىستاندىكى قاتىللىق، بۇلاڭچىلىق، ئوغۇرلۇق، ئادەم سودىسى، ھېروئىن، پاھىشىۋازلىق، پۈتۈن پەسكەشلىكلەر ۋە جىنايەتلەر بۈگۈنكى كوممۇنىست خىتاي باسقۇنچىلىرىنىڭ مۇستەملىكىچىلىك سىياسىتىنىڭ مەھسۇلىدۇر. « قاتتىق زەربە بېرىش » دېگەن باھانە بىلەن بېيجىن يېقىنقى 10 يىللاردىن بۇيان قارا تىزىملىككە ئېلىپ كىلىۋاتقان ئون مىڭلىغان دىنى ئۆلىما، ۋەتەنپەرۋەر زىيالىلىرىمىز، ياشلىرىمىزنى باستۇرىۋاتىدۇ، خالاس ! بۇ مەسىلىدە بېيجىڭلىق ئاللا كىبىرلەر ئاتا - بوۋىلىرىنىڭ « قوي ئاللىسىنى ئېسىپ، ئىت گۆشىنى ساتىدىغان » كونا

نەيرىگىنى يەنە بىر قېتىم ئوينىدى... كاشكى يۈز مىڭلىغان قوشۇنى دەرھال يۆتكەپ، مىڭلىغان ئاتكا، بىرۋونىۋىكلارنى ھەركەتكە كەلتۈرەلەيدىغان بېيجىن فاشىست ھۆكۈمىتى ئۆز خۇدىنى بىلمەي كوچىلاردا ياتقان ئەفيۇنكەشلەردىن، ئازغىنە پۇل ئۈچۈن ئۆز ھاياتىنى تەۋەككۈلغا ئاتىدىغان قاتىل، ئوغرى، پاھىشىلەردىن قورقسا ـ ھە ! ياكى ئۇلارنى يىغىشتۇرۇپ ئېلىشقا ئاجىزلىق قىلسا ؟ بۇلارنىڭ ھەممىسى ئالدامچىلىق. بېيجىن شەرقىي تۈركىستاندىكى مۇستەملىكىچىلىك، باسقۇنچىلىق سىياسىتىنى داۋاملاشتۇرۇش ئۈچۈن بۇ جىنايەتچىلەرگە يېشىل چىراق ياقىدۇ. نىككىنچىدىن، جەمىيەتتىكى بۇ جىنايەتچىلەرنى ھازىرقى بېيجىن ھۆكۈمىتىنىڭ سىياسى، ئىقتىسادى، مەدەنى ھەم ھەربى تۈزۈمى تۇغدۇرۇپ تۇرىدۇ.

ئاقنى قارا دېيىشكە، يالغاننى راست دېيىشكە ئۇستاراپ كەتكەن بېيجىن رادىئوسى، ھەدېسە مەملىكەت ئىچىدە خەلقنى. بولۇپمۇ شەرقىي تۈركىستان خەلقنى، خەلقئارادا دۇنيا جامائەتچىلىگىنى ئالداپ، « بۇ ھەركەتنى مەملىكەت بويىچە ئومومى يۈزلۈك ئېلىپ بېرىۋاتىمىز، بۇ مەملىكەتنىڭ خەۋپسىزلىكى ۋە خەلقنىڭ ئامانلىقى ئۈچۈن قوللىنىلىۋاتىدۇ » دەپ كاپشىدۇ. ئەمىلىيەتتە، بېيجىن بۇ ھەركەتنى خۇددى بۇرۇنقىغا ئوخشاشلا، خىتاينىڭ مەركىزى رايونلىرىدىن ئىنتايىن پەرقلىق ئاساسىدا ئېلىپ بېرىۋاتىدۇ. يەنى، ھەركەتنىڭ تىغ ئۇچى يەنىلا شەرقىي تۈركىستانلىقلارغا قارىتىلغان. شەرقىي تۈركىستان خەلقى يەنە بۇرۇنقىغا ئوخشاشلا ھازىرمۇ خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ قوش زۇلۇم ئاسارىتىدە مەزلۇم مىللەت تەرىقىسىدە خارلىنىپ، خىتايدىكى 2 ـ ياكى 3 ـ دەرىجىلىك گىراژدان بولۇپ ياشماقتا.

خىتاينىڭ مەركىزى رايونلىرىدا يۈرۈش ـ تۇرۇش، تۇرمۇش، ئىقتىساد، مەدەنىيەت، مىللىيەت جەھەتلەردىن خىتايلار ئۆزلىرىنى خېلى ئەركىن ھېس

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

قىلىشىدۇ. بولۇپمۇ شەرقىي تۈركىستاندىن خىتاي رايونلىرىغا بارغان شەرقىي تۈركىستانلىقلار بۇنى دەرھال ھەبس قىلالايدۇ. ئەمما شەرقىي تۈركىستاندا ئەھۋال باشقىچە... ھازىر شەرقىي تۈركىستاندا كۆپلىگەن مەسچىتلەر مەجبۇرى تاقالدى. دىنى مەكتەپلەرنىڭ ھەممىسى قانۇنسىز ئىلان قىلىنىپ، مەجبۇرى يەر ئاستىغا يوشۇرۇندى. بولۇپمۇ ئۇيغۇرلار كۆپ يەرلەشكەن رايونلاردا ناماز ئوقۇغانلار پىنسىيە مۇئاشىدىن، خىزمەتچىلەر مۇئاشىدىن، ھەتتا خىزمەتلىرىدىن ئايرىلىپ قېلىۋاتىدۇ. ياشلار مەسچىتكە كىرسە قولغا ئېلىنىۋاتىدۇ .. بەزى مەسچىت ۋە دىنى مەكتەپلەر يېپىپ تاشلاندى... قالغان مەسچىتلەرنىڭ مۇنبەرلىرىدە ساتقۇن ئىماملار ئاتېئىزم تەشۋىقاتىنى قىلىپ، كوممۇنىستلارنى ماختاۋاتىدۇ... شەرقىي تۈركىستاننىڭ، بولۇپمۇ جەنۇبىدا دېھقانلارنىڭ يەرلىرى، ماللىرى، باغلىرى، ئوتلاقلىرى كەلكۈندەك كېلىۋاتقان باسقۇنچى خىتايلار تەرىپىدىن تارتىپ ئېلىنىۋاتىدۇ. شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ تۇرمۇشى بولۇپمۇ جەنۇب دېھقانلىرىنىڭ تۇرمۇشى ئىنتايىن قىيىن، كۈنلىرى قوسىغى تويماي ئۆتىۋاتىدۇ. ئۆز يۇرتىدا جان باقالمىغان، قەدرى يوق، شىلىڭ شىڭشادىن ئۆتكەن ھەر بىر ئاددى خىتاي بۇ يەردە يۈرگۈزۈلگەن بېيجىڭنىڭ مۇستەملىكىچىلىك، باسقۇنچىلىق سىياسىتىدىن كۈچ - قۇۋۋەت، غەيرەت ئېلىپ، زۇلۇم ـ ئاسارەت ئاستىدا ئىچى سىقىلىپ، چىرايىدىن ئەندىشە، غەم - غۇسسە كەتمەيدىغان ئۇيغۇرلار ئۈستىدىن خوجايىن ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىپ، قىسىق كۆزلىرى ئالىيىپ، ياناق بۇرۇنلىرى كۆككە كۆتىرىلىدۇ...

بېيجىڭ دائىرىلىرى داۋاملىق شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە قىلغان چەكسىز ئاشقان جىنايەتلىرىنى پەردىلەش ئۈچۈن پۈتۈن جىنايى مەسئۇلىيەتلىرىنى باشقىلارغا دۆڭگەپ قويۇشقا ئۇستا.

50 ـ يىللاردىكى ئاتالمىش ئەكسىلئىنقىلابچىلارنى بېسىقتۇرۇش ھەركىتىدە « پان ئىسلامىزىم. پان تۈركىزىمغا قارشى تۇرۇش » شۇئارى

بلەن يۈز مىڭلىغان پاك ۋىجدانلىق ۋەتەنداشلىرىمىزنى قىرغان ئىدى.
شەرقىي تۈركىستاندىكى قورچاق ۋالىي بۇرھان52 ـ يىلىنىڭ ئۆزىدىلا 120 مىڭ شەرقىي تۈركىستانلىقنىڭ باستۇرۇلغانلىقىنى ئېلان قىلغان ئىدى.

60 ـ يىللارنىڭ بېشىدىن باشلاپ 70 ـ يىللارنىڭ ئاخىرىغا قەدەر، « شىنجاڭغا ئاساسى خەۋىپ سوۋېت شۇجۇڭجىلىرىدىن كېلىدۇ . » دەپ يۈز مىڭلىغان ۋەتەنداشلىرىمىزنى قوشنا مەملىكەتلەرگە چىقىپ كېتىشكە مەجبۇرلىدى.

80 ـ يىللاردىن باشلاپ، « شىنجاڭغا ئاساسى خەۋىپ تۈركىيە ۋە ئوتتۇرا شەرق مەملىكەتلىرىدىن كېلىدۇ » دەپ بىلجىرلاپ، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ ئىسلام مەملىكەتلىرى بىلەن بولغان تارىخى، ئەنئەنىۋى قېرىنداشلىق مۇناسىۋەتلىرىگە بۇزغۇنچىلىق سېلىپ زور زىيانلارنى سالدى.
ئەمدى بولسا، 90 ـ يىللاردىن باشلاپ، « شىنجاڭغا ئاساسى خەۋىپ ئوتتۇرا ئاسىيا مۇستەقىل تۈرك جۇمھۇرىيەتلىرى، تۈركىيە ھەم يەرلىك مىللى بۆلگۈنچىلەردىن، دىنىي ئەكسىيەتچىلەردىن كېلىدۇ . » دەپ، جاھانغا ۋايساۋاتىدۇ.

ھەقىقەتەن ئەھۋال بىزچە ھۆكۈمىتى دىگەندەكمۇ ؟ ياق، ئۇنداق ئەمەس ! بۇ سوئالغا يېقىندا ئاۋىستىرالىيەنىڭ سىدنىيدا چىقىدىغان بىر خىتاي گېزىتىنىڭ 11 ـ ئىيول كۈنىدىكى سانىغا چىققان ۋاڭخەيتاۋنىڭ « شىنجاڭ مۇستەقىللىق ھەركىتىنىڭ مەنبەسى » دىگەن ماقالىسىدىكى مۇنۇ ئۆزۈندە ئارقىلىق جاۋاپ بەرسەك كۇپايە :

«... شۇنىڭدەك كوممۇنىستلار ئەختىكە چىققاندىن بېرى بىرىيۈرۈش سىياسەتتە خاتالىقلار ئۆتكەزدى. مەسىلەن : قاتتىق قوللۇق دىكتاتورلۇق تۈزىمى، ئاپتونوم رايوننىڭ ئىشىغا دەخلى ـ تەرۇز قىلىپ، ئۇنى ماناپول قىلىش، زور مىقداردا شىنجاڭغا كۆچمەنلەر يۆتكەش، شىنجاڭنىڭ ئېرقى ئۆزلىشىگە بۇزغۇنچىلىق قىلىش، دىنى پائالىيەتلەرنى چەكلەش، شىنجاڭدا

ئالىم سىنىقى ئېلىپ بېرىپ، شىنجاڭنىڭ مۇھىت تەڭپۇڭلۇقىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىش، جۇڭگو كوممۇنىستلىرىنىڭ تەرەققىيات سىياسىتىمۇ بىر تەرەپلىمىلىك بولۇپ شەرقىي جەنۇپقا ئەھمىيەت بېرىپ، غەربىي رايونلارغا سەل قارىغانلىقى تۈپەيلىدىن شىنجاڭنىڭ تەرەققىياتى بەكمۇ ئاستا بولۇپ، ئىقتىسادتا ئارقىدا قېلىش ھەم شىنجاڭنىڭ بايلىقىنى بۇلاڭ - تالاڭ قىلىشلىرى ئەسلى يەرلىك خەلقلەرنىڭ مۇستەقىل بولۇش نىيەتلىرىنىڭ ئەمەلىيلىشىنى تېزلەشتۈردى... »

لېكىن، كوممۇنىست خىتاي ھۆكۈمىتى، « سەن مېنى ئوغرى دېگۈچە مەن سېنى ئوغرى دېۋالاي » دېگەندەك ئۆز ئەركىنلىكى، ئىنسان ھوقۇقى ۋە دېموكراتىيە ئۈچۈن قوزغالغان شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ ئاممىۋى ئازادلىق ئىنقىلاۋىنى، « بىر ئۇچۇم قاتىللار، تېرروررىستلار، مىللىي بۆلگۈنچىلەر، دىنىي مۇتەئەسسىپلەرنىڭ جىنايى ھەرىكەتلىرى » دەپ قاراپ، ئىشنىڭ ھەقىقىي ماھىيىتىنى ئۆز خەلقى، دۇنيا جامائەتچىلىكىدىن قاتتىق يوشۇرىۋاتىدۇ.

كوممۇنىست خىتاي مۇستەملىكىچىلىرىنىڭ شەرقىي تۈركىستاندىكى ئىشغالىيىتىگە قارشى خەلقنىڭ بۇ قېتىملىق ئازادلىق ھەرىكىتى 20-ئەسىرنىڭ ئاخىرىدىكى ئاجايىپ مۆجىزە، بۇ قوزغىلاڭلارنى شەرقىي تۈركىستان ئازادلىق ئىنقىلاۋىنىڭ ئۇلۇغ باشلىنىشى دېسەك بولىدۇ، ئىنشائاللاھ، چۈنكى، بۇ ئىنقىلاپ دائىرىسىنىڭ كەڭلىكى، بۇ ئىنقىلاپقا قاتناشقان ھەر ساھە، ھەر تەبىقىدىكىلەرنىڭ كۆپلىكى ھەم بۇ ئىنقىلاپنىڭ بىرلا ۋاقىتتا پارتلاپ، ئۇنىڭ مەملىكەت ئىچى ۋە سىرتىغا بەرگەن تەسىرىنىڭ كۈچلۈكلىكى، شەرقىي تۈركىستان تارىخىنىڭ يېقىنقى زامانلىرىدا مىسلى كۆرۈلمىگەن.

بۇ ئىنقىلاپ بېيجىڭنىڭ، « سوتسىيالىزم شىنجاڭغا بەخت ئېلىپ كەلدى، شىنجاڭ خەلقى ۋەتىنىنىڭ (جۇڭگونىڭ) بىرلىكىنى خالايدۇ،

كوممۇنىزىمنى سۆيىدۇ، مىللىلار (شەرقىي تۈركىستانلىقلار) خىتايلارسىز ياشىيالمايدۇ . » دېگەندەك يالغان، ئالدامچىلىق نەيرەڭلىرىگە لەجەللىك زەربە بېرىپ، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ ئەسىرلەردىن ئارزۇ قىلىپ كەلگەن، « بىزگە مۇستەقىللىق كېرەك، خىتاينىڭ مۇستەملىكىچىلىك ئاپتونومىيسى كېرەك ئەمەس، خىتاي باسقۇنچىلىرى شەرقىي تۈركىستاندىن چىقىپ كەتسۇن ! » دېگەندەك يەكدىل، ھەقىقىي ئىرادىسىنى پۈتۈن دۇنياغا جاكارلىدى .

بۇ ئىنقىلاپ، خىتاي مۇستەملىكىچىلىرى تەرىپىدىن ئاياق ـ ئاستى قىلىنغان ئار ـ نۇمۇسىمىزنى ئاقلاپ، مىللىتىمىزنىڭ ياشاشقا، ئىجاد قىلىشقا، ئۆزىنى قوغداشقا قادىر، قۇل بولۇشنى خالىمايدىغان قەھرىمان مىللەت ئىكەنلىكىنى ئىسپات قىلىپ، مىللىي غۇرۇرىمىزنى يەنىمۇ ئۆستەردى.

بۇ ئىنقىلاپ ئارقىلىق خەلقىمىز زور ئىتتىپاقلىققا ئېرىشتى، دۇشمەنىنىڭ ياۋۇز ـ قەبىھلىكىنى تېخىمۇ تېنىق تونۇتتى. بۇ ئىنقىلاپ دۇشمەنگە قارشى كۆرەش قىلىش روھىمىزغا، ئاخىرقى غەلبىگە بولغان ئىشەنچىمىزگە زور ئىلھاملار بېرىپ، ئىنقىلاۋىمىزنى يېڭى بىر پەللىگە كۆتۈرۈپ، بىزنى قىممەتلىك تەجرىبە ـ ساۋاقلار بىلەن تەمىنلىدى.

بۇ ئازاتلىق ئىنقىلاۋى مۇشۇ ئەۋزەللىكلەر بىلەن شەرقىي تۈركىستان ئىنقىلاۋىنىڭ شانلىق تارىخىغا ئالتۇن قەلەملەر بىلەن يېزىلغۇسىدۇر، ئىنشائاللاھ. مانا مۇشۇنداق كوممۇنىست خىتايلارنىڭ شەرقىي تۈركىستاندىكى باسقۇنچىلىقىغا قارشى خەلق ئىنقىلاۋىنى بېيجىڭنىڭ ھەربىي دىكتاتورا ماشىنىسى تېررورىزىمغا قارشى نام بىلەن قانلىق باستۇردى ھەم باستۇرىۋاتىدۇ.

ئەجەپكى، ئۇچار قۇشلار، ھايۋانلار ھەتتاكى ھاشارەتلەر ئۆز مەۋجۇتلۇقىنى ساقلاش، تاشقى كۈچلەرنىڭ تاجاۋۇزىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن بار ئىمكانى بىلەن ئۆز دۇشمەنلىرىگە قارشى تۇرۇپ، ئۆزىنى قوغدايدۇ ـ يۇ،

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

نەچچە مىڭلىغان يىللاردىن بېرى خىتاي فېئودالىرىنىڭ باسقۇنچىلىقى ئاجاۋۇزچىلىقلىرىدىن كۆپلىگەن بالايى ـ ئاپەتلەرنى كۆرگەن ھەم ئۇنى يېڭىپ كەلگەن قەھرىمان شەرقىي تۈركىستان خەلقى ئەقدىرگە ئەن بېرىپ گودالى بىشىدىكى بىچارە قويدەك جىم يېتىپ بەرسە بولامتى ؟ ياق، ئۇنداق لىش بولغان ئەمەس ھەم بولمايدۇ. بولسا بۇنى ئاللاھ راۋا كۆرمەيدۇ، ئىنسانلارمۇ راۋا كۆرمەيدۇ. پىچاق سۆڭەككە يەتتى... بېيجىن ھۆكۈمرانلىرىنىڭ مۇستەملىكىچىلىك، باسقۇنچىلىقنى ئاساس قىلغان دۆلەت تېررورىغا قارشى شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ مىللىي ئازاتلىقنى نىشان قىلغان ئىنقىلاۋى ھەركىتىنى ئىككىلەنمەي، قورقماي دادىل يۈرگۈزۈش كېرەك. بۇ بىزنىڭ ھەققىمىز ھەم بۇرچىمىز. بۇ ئىنقىلاۋى ھەركەت خىتاينىڭ دۆلەت تېررورىغا خاتىمە بېرىپ، شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە ئازاتلىق، مۇستەقىللىق بەخش ئېتىدۇ. بۇ ئومومى كائىناتقا ئورتاق بولغان ھاياتلىق مەنتىقىسى. بۇنى مۇستەملىكىچىلىكنىڭ ئىنتايىن كۆپ سەرگۈزەشتىلىرىنى بېشىدىن ئۆتكۈزگەن خىتاينىڭ ئادەتتىكى كۆپچۈلۈك پۇخرالىرى ۋە دۇنيا خەلقى چۈشىنىدۇ.

80 ـ يىللارنىڭ ئاخىرى ۋە 90 ـ يىللارنىڭ بېشىدا غەربىي ياۋروپادا بېرلىن تېمى يىقىلىپ، سوغۇق مۇناسىۋەتلەر ئۇرۇشى ئاخىرلىشىپ، سوۋېت ئىتتىپاقى بەربات بولدى. نەتىجىدە سوۋېت ئىتتىپاقى تەركىبىدىكى مىللىي رېسپۇبلىكىلار ئۆز مۇستەقىللىقلىرىغا ئېرىشتى. بۇنى كۆرگەن كۆپلىگەن كىشىلەر ۋە بىزنىڭ كۆپلىگەن خەلقىمىزمۇ سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ بۈگۈنكى تەقدىرى چوقۇم كوممۇنىست خىتاينىڭ بېشىغا ئەنە كېلىدىغان تەقدىرى قىسمەتتۇر، كوممۇنىست خىتاي قارا تەقدىردىن ھەرگىزمۇ قېچىپ قۇتۇلالمايدۇ، شەرقىي تۈركىستان مەسىلىسى خىتايدىكى دېموكراتىيەنىڭ ئەمەلگە ئېشىشىغا باغلىق، كۈتۈش كېرەك، دەپ قارايدۇ. لېكىن كونا خىتاي فېئودالىرىنىڭ سىياسىتى ياكى بۈگۈنكى قىزىل خىتاي ھۆكۈمرانلىرىنىڭ

سياستى، بولۇپمۇ ئۆزى مۇستەملىكە قىلىپ تۇرغان مىللەتلەرگە بولغان مۇستەملىكىچىلىك سياستى ھېچقاچان باشقا مەملىكەتلەرنىڭ، بولۇپمۇ غەرپنىڭ سياسىتىگە ئوخشىغان ئەمەس. ھەممىگە مەلۇمكى، سياسەت ئىقتىسادنىڭ مەركەزلەشكەن كۆرۈنىشى بولىشى بىلەن بىرگە ئۇ يەنە ئۆز ئىچىگە پۈتۈن ئىجتىمائى ئامىللارنى بولۇپمۇ مىللەتنىڭ خاراكتېرىدىكى مىللى ئالاھىدىلىكلىرىنى ئۆزىگە مۇجەسسەملەشتۈرىدۇ. بىر ۋاقىتلار شەرق گورۇھىغا ئومومى ئىدىيە سۈپىتىدە ماركسىزىم ـ لېنىنىزىم ئىدىيەسى رەھبەرلىك قىلاتتى، لېكىن ھەربىر مەملىكەتنىڭ سياسى، ئىقتىسادى، ئىجتىمائى، تارىخى، جۇغراپىيەۋى ھەم مىللى ئالاھىدىلىكلىرى پەرقلىق بولغىنى ئۈچۈن بۇ سوتسىيالىستىك دۆلەتلەردە بىر ـ بىردىن شەكلى ھەتتا مەزمۇن جەھەتتىن كۆپ ئوخشاشمىدى. مەسىلەن : ستالىنىزىم، ماۋئىزىم، تىتوئىزىم، ئەنۋەر خوجا ئىزىم، كاسترو ئىزىملار مەيدانغا كەلدى. بۇ مەلىكەتلەر ئومومى ئاتىلىشتا « سوتسىيالىستىك مەملىكەتلەر » دەپ ئاتالسىمۇ، بۇ مىللى مەملىكەتلەردە سوتسىيالىزىمنىڭ ئىجرا قىلىنىشى ھەرخىل بولغاچقا، بۇنىڭ ئۈنۈمىمۇ بىر ـ بىرىگە ئوخشىمىدى. بۇ گويا سوۋېت سوتسىيالىزىمى بىلەن خىتاي سوتسىيالىزىمى كۆرۈنۈشتە بىرخىلدەك تۇرسىمۇ، ئەمەلىيەتتە كۆپ پەرقلىق بولغىنىغا ئوخشاش. خىتاي ئورۇس ئەمەس، ئۇنىڭ سياسىتىنىڭ زالىملىقى ۋە نەپسىنىڭ يامانلىقىنى تارىختىكى ھېچ قايسى بىر جاھانگىرغا ئوخشۇتۇپ بولمايدۇ.

شەرقىي تۈركىستاندىكى 47 يىلدىن بۇيانقى ئەمەلىيەتلەر، بولۇپمۇ 85 ـ يىل 12 ـ دىكابىر ئۈرۈمچىدە يۈز بەرگەن 15،000 كىشىلىك نامايىشلار، 88 ـ يىلى 15 ـ ئىيون ئۈرۈمچىدە ئېلىپ بېرىلغان ئىككى كۈنلۈك مىللى كەمسىتىشكە قارشى نامايىشلار، 89 ـ يىلى ئاپرىل ـ مايلاردا ئۆتكۈزۈلگەن 10،000 كىشىلىك نامايىشلار قاتارلىق ئاممۋى ئوقۇغۇچىلار ھەركەتلىرىنىڭ قانلىق باستۇرۇلىشى، بۈگۈنكى بېيجىن ھۆكۈمىتىدىن دېموكراتىيەنى ئۈمۈت

كۆلۈشكە بولمايدىغانلىقىنى ئازا ياخشى كۆرسىتىپ بەردى.

89 ـ يىلى 4 ـ ئىيۇندىكى تيەنئەنمېن ۋەقەسىدە ئۆزىنىڭ ئونمىڭلىغان ئوقۇغۇچىلىرىنى قانغا پاتۇرغان بېيجىڭ جاللاتلىرىدىن، شۇ جاللاتلارنى بېقىۋاتقان شەرقىي تۈركىستانغا ئۆز تەغدىرىنى ئۆزى ھەل قىلىشىنى تەلەپ قىلىش ئۇلارنىڭ ئۆلۈمىنى تەلەپ قىلغان بىلەن بارابەر. بۇ گويا « ئاسماندىكى غازنىڭ شورپىسىغا نان چىلاپ يېيىش » دېگەن سۆز. بوپتۇ مەيلى، كوممۇنىست خىتاينىڭ دېموكراتىيەلىشىشىنى كۈتەيلى دەيلى، ئۇ قاچان ئەمەلگە ئاشىدۇ ؟ بىر يىل، بەش يىل، ئون يىل... بۇنى ئاللاھ بىلىدۇ.

ئەڭ موھىمى، ھازىرقى ۋاقىتتا بېيجىڭ ھۆكۈمرانلىرى تەرىپىدىن ۋەتىنىمىزدە يۈرگۈزۈلىۋاتقان مۇستەملىكچىلىك، باسقۇنچىلىق سىياسىتى ئاستىدا ئۆتۈۋاتقان ھەربىر سائەت، ھەربىر مىنۇتنىڭ شەرقىي تۈركىستان خەلقى ئۈچۈن قانچىلىك زور بەدەلگە توختاۋاتقانلىقىنى بىلەمىزمۇ ؟ سىياسىي، ئىقتىسادىي، مەدەنىي، دىنىي، ھوقۇق، روھىي... تەرەپلەردىن قانچىلىك زىيانلارنى تارتىۋاتىمىز ؟ مانا ھازىر شىڭشىڭشا چېگراسىدىن بىزنى قۇل قىلىپ، شىللىمىزغا دەسسەش ئۈچۈن قانچىلىغان باسقۇنچى، ئاچ خىتايلار كىرىۋاتىدۇ؟ مانا مۇشۇ سائەت، مۇشۇ مىنۇتلاردا قانچىلىك ۋەتەنپەرۋەرلىرىمىزنىڭ كاللىلىرى كېسىلىپ، قانچىلىرى قاراڭغۇ زىندانلارغا تاشلىنىۋاتىدۇ. مانا شۇ دەم خىتاينىڭ ئاق خالاتلىق جاللاتلىرىنىڭ قانچىلىغان ئاياللىرىمىزنى ئۇغماس قىلىپ، قانچىلىك تېخى كۈننىڭ سېرىقىنى كۆرمەي دۇنيادىن ئۆتۈۋاتقان بوۋاقلىرىمىزنى ئۆلتۈرگەنلىكى ئۈچۈن بېيجىڭدىكى كاللا كەسەر باشلىقلىرى تەرىپىدىن مۇكاپاتلىنىۋاتقانلىقىنى بىلەمسىز ؟ بىز بۇنىڭ ھېچقايسىسىنىڭ سانىنى بىلمەيمىز، بىلىشكىمۇ ئىمكانىمىز يوق. بىز باشقا مەسىلىلەرنى قويۇپ تۇرايلى، پەقەتلا مىللىتىمىزنىڭ مىللەت بولۇپ دۇنيادا ھايات ياشىشىغا

ئۆلۈم تەھدىدى سىلىۋاتقان بۇ رەقەم ۋە سانلار بەك جىق، تارتىۋاتقان زىيانىمىز بەك ئېغىر، غايەت چوڭ... كۆلىرىۋەرسەك ئاخىرى نېمە بولار ؟ « ئۆلگەندىن كېيىن ياسىنىڭ نېمە كېرىكى ؟... » ئامېرىكىنىڭ ئىندىيانلىرىدەك ئۆز تۇپرىغىمىزدە نوپۇس سالمىقىمىزنى يوقۇتۇپ، كالىفورنىيە شتاتىدىكى مۇزېيلارغا قويۇلغان ئاندا — مۇندا ئۇچرايدىغان ئىندىئان ئەۋرىشكىلىرىدەك بىزمۇ ئۆز يېرىمىزدە تارىخى مۇزېيلاردا ساقلىنىدىغان ئەۋرىشكە - ئېكسپوناتلارغا ئايلىنىپ قالمايلى، ئىندىئانلارمۇ بىزلەرگە ئوخشاشلا ئىنسانلاردىن ئىدىغۇ ؟ ئاللاھ ساقلىسۇن!... ئاللاھ تائالا « ساقلىنىمەن ! » دىگەننى ساقلايدۇ ! ! ! بۇنىڭ ئۈچۈن تىزدىن، بەك تىزدىن چارە قىلىپ، جان ساقلايدىغان چارە - تەدبىر تېپىش كېرەك.

بۇ ئەڭگۈشتەر — ئۆزىنى دۈشمەندىن ساقلايدىغان قۇرال ! قۇرالسىز ئىنساننىڭ ھاياتىدا كاپالەت بولارمۇ ؟ ھەتتا شۇ كۆزگە ئىلمەيدىغان ھاشارەت - ياچىۋەكىنىڭ قولىدا دۈشمىنى يىلاننىڭ كۆزىنى قۇيىۋېتىدىغان « زۇلپىقارى » بارغۇ، ئەنە بايانداي بويلىرىدا بوۋىمىز سادىرنىڭ كۆرە سېپىلگە ئىشلەتكەن پورۇخى يۆللىشىپ قاپتۇ، ئۇنى قۇرۇتمايلى، ئەنە بەدۆلەت سەرۋازلىرىنىڭ دەشتۇ — باياۋانلاردا، قۇمبارخانلىرىدا كۆمۈلگەن قىلىچلىرىنى قېزىپ چىقىرايلى. مانا ماناس بويىدا ئۆزىمىز شەيتاننىڭ ئالدىمىغا چۈشۈپ، يېغى دۈشمىنىمىزگە تارتتۇرۇپ قويغان قوراللىرىمىزنى يانا تارتىپ ئالايلى ! تېزراق ! بۇنى يىراقلاردىن ئەمەس، تېخى يېقىنقى تارىخىمىزدىن ئۈچ تۇرپانلىق راخمانوۋنىڭ، ئەھرىمانلىق ئىزىدىن، بارىن مۇجاھىتلىرىنىڭ قۇتلۇق قېنىدىن، تېخى، تونۇگۈنلا ئەگرى تاغلىرىنىڭ يان باغرىلىرىدا چاچراپ ياتقان يېڭى ئازاتلىق ئىنقىلاۋىمىزنىڭ ئۇچقۇنلىرىدىن تاپايلى ! ھە — ھە، بۇ مۇ تېپىلدى، ئەمدى بۇنى ئۇلغايتساق، راۋاجلاندۇرساق، ۋايىغا يەتكۈزسەك بولىدۇ...

بەزىلەر غەرەزلىك ھەم غەرەزسىز ھالدا ھازىرقى خىتاينىڭ ئىقتىسادى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

بىر ئەرەپتىن ئىز سۈرلەتتە ئىلگىرلەپ، ھەربىي دىكتاتورىسىنى كۈچەيتىشكە
قاراپ، « شەرقىي تۈركىستان مەسىلىسىنى تىنىچ يول بىلەن ھەل قىلىش
كېرەك، قوراللىق قارشى تۇرساق ئۆزىمىز تۈگەيمىز » دەپ تۇتۇرۇقسىز
ئىنچىلىق ھاۋاسىنى تارقىتىدۇ. مېنىڭچە، بۇ خىل قاراش ئىنتايىن خەتەرلىك
قاراش بولۇپ، شەرقىي تۈركىستاننىڭ ئازاتلىق ئىنقىلاۋىغا نىسبەتەن ئىنتايىن
زىيانلىقتۇر.

يۇقارقى ئابزاستا خىتاي دىموكراتىيەسى ھەققىدە بىر ئاز توختۇلۇپ
ئۆتتۇق، ئوچۇقىنى ئېيتقاندا ھازىرقى خىتاي ھۆكۈمىتى سوۋېت
ئىتتىپاقى يىقىلغاندىن كېيىنكى بىر پارتىيە رەھبەرلىكىدىكى ھەربى
دىكتاتورغا ئاساسلانغان ئەڭ رىئاكسىيون، فاشىستىك، شوۋىنىست (چوڭ
خىتايچىلىق) ھاكىمىيىتىدۇر. بۇ ھاكىمىيەتنىڭ مەقسىدى، مەملىكەتنىڭ
پۈتۈن سىياسى، ئىقتىسادى ھەربى كۈچلىرىنى بىر ھاكىمىيەت ئاستىغا
بىرلەشتۈرۈش ئىدى، ئۇنى قىلدى . ئەمدى ئۇنىڭ مەقسىدى دەرىجىدىن
تاشقىرى دۆلەتلەرنىڭمۇ ئۈستىدىنمۇ ھۆكۈمرانلىق قىلىدىغان دۇنياۋى
مونوپوللۇق ھوقوقىغا ئېرىشىشتىن ئىبارەت. ئۇنىڭ ئۆز مەملىكتى، بولۇپمۇ
شەرقىي تۈركىستاندا ئېلىپ بارغان ئىنسان ھوقوقى، دېموكراتىيە ۋە ئۆز
تەقدىرىنى ئۆزى ھەل قىلىشنى ئاياق - ئاستى قىلىپ ئۆتكۈزگەن، چېكىدىن
ئاشقان جىنايەتلىرىنى ساناپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ، شۇڭلاشقىمۇ مۇنداق بىر
تېرورىست دۆلەتتىن شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە قانۇنى يول بىلەن بىرەر
ياخشىلىقنى كۈتۈش ئەرۋاھتىن ئىمان تەمە قىلغان بىلەن باراۋەر.

بىزنىڭ ئەقىللىق، دانىشمەن ئاتا - بوۋىلىرىمىز ئۆزلىرىنىڭ ئۇزۇن يىللىق
كۆرەش تارىخلىرىدا ئىمانىنى قەلبىدە چىڭ ساقلاپ، ئاللاھتىن باشقا
ھېچكىمدىن قورقماي، ئۇزۇن يىللىق كۆرەش تەجرىبىلىرى ئاساسىدا، «
دەججالنىڭ بىر كۆزى قارىغۇ »، « تۆگىنىڭ ئۆزىگە چۈشلۇق يارىسى بار »
دېگەنگە ئوخشاش ئاتىلار سۆزلىرىنى ئىجات قىلغان ئىدى. بۈگۈنكى

كۈندىكى ئۆزىنى بىلمەي تەلۋىلەرچە قۇتراۋاتقان كوممۇنىست خىتاي ئىمپېرىيەسىنىڭ ئەھۋالى نەق ئاشۇ بىر كۆزلۈك دەججالنىڭ ئەھۋالىغا ئوخشايدۇ. كوممۇنىست خىتاي ھۆكۈمىتى بۈگۈن مەملىكەت ئىچى ۋە سىرتىدا ھەل قىلغىلى بولمايدىغان ئېغىر زىددىيەتلەرگە مۇپتىلا بولۇپ، ئېغىر بوھران ئىچىدە تۇرماقتا، ھۆكۈمەت بىلەن پارتىيە، ھۆكۈمەت بىلەن ئارمىيە، ئارمىيەت بىلەن پارتىيە ئوتتۇرىسىدىكى بۇرۇنقى مۇناسىۋەتلەرنىڭ خاراكتېرى ئۆزگەردى. پارتىيە، ھۆكۈمەت، ئارمىيە ئىچىدىكى مەنسەپ، ھوقۇق تالىشىش، مەزھەپ كۆرەشلىرى ئەۋجىگە چىقتى. مەركىزى ھۆكۈمەت بىلەن يەرلىك ھۆكۈمەت ئوتتۇرىسىدا مەنپەت كۆرەشلىرى بەك كەسكىن. پارتىيە، ھۆكۈمەت، ئارمىيەنىڭ يۇقۇرى قاتلاملىرىدىن تارتىپ تۆۋەن قاتلاملىرىغىچە پارىخورلۇق، خىيانەتچىلىك ئىشلىرى ئادەتتىكى ئىشلارغا ئايلىنىپ قالدى. كوممۇنىست ۋە ئاتالمىش خەلق ھۆكۈمىتى ئاللىقاچان خەاق نەزىرىدىن چۈشۈپ قالدى. 89 - يىلى 4.ئيۇن تيەنئەنمېن ۋەقەسىدىن كېيىن دېموكراتىك ھەركەتلەر قاتتىق باستۇرۇلغاندىن كېيىن. خىتاي ھەم ئۆزىنىڭ مۇستەملىكە ئاستىدىكى مەلۇم خىتاي دېموكراتىيىسىدىن ئۈمۈدىنى ئۈزۈپ. قۇراللىق كۆرەشكە ئۆتۈشكە مەجبۇر بولماقتا . بۇ مەسىلە بولۇپمۇ خىتاينىڭ مۇستەملىكىچىلىك زۇلمى ئاستىدىكى شەرقىي تۈركىستان، تىبەت ۋە ئىچكى مۇڭغۇلىيەلەردە روشەن ئۆز ئىپادىسىنى تاپماقتا... بېيجىن ھۆكۈمىتى مەملىكەتنى پەقەت دۆلەت ھەربى ماشىنىسىغا تايىنىپ، دۆلەت تېرورى سىياسىتى بىلەن ئارانلا تۇتۇپ تۇرماقتا. ئەمدى خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ ئاشقى ۋەزىيەتكە كەلسەك؛ يېقىنقى يىللاردىن بۇيان سانائەت تەرەققىياتىنىڭ سۈرئىتىگە ئەگىشىپ، خىتاي ھۆكۈمىتى ئۆزىنىڭ دۇنياغا خوجا بولۇش كونا پىلانىنى تېخىمۇ جىددىلەشتۈرۈشكە كىرىشتى. بولۇپمۇ سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ پارچىلىنىشىدىن كېيىن، ئۇ ئۆزىنى دۇنياغا ئامېرىكىدىن غالىپ كېلىدىغان بىردىن بىر غالىپ كۈچ سۈپىتىدە

ئۇيغۇر كىتاب تورپېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

كۆرسەتمەكتە. ئۇ بەزىدە ئامېرىكا بىلەن بەزى مەسىلىلەردە مادار قىلىشىپ، ئەرپىنى ئۆتىسىمۇ، دۇنياغا خوجا بولۇش مەسىلىسىدە باشتىن ـ ئاخىر بىر-بىرىنىڭ ئورنىنى كولىماقتا. ئىككى يېقىندىلا يۈز بەرگەن بېيجىڭ بىلەن ئەنبىي ئوتتۇرىسىدىكى مەسىلىلەردە ئامېرىكىنىڭ پوزىتسىيەسى ۋە ئۇنىڭغا قارىتا غەرب دۆلەتلىرىنىڭ خىتايغا نىسبەتەن سەلبى ئىنكاسلىرى سۆزىمىزنىڭ ياخشى مىسالىدۇر. بېيجىڭ ھۆكۈمىتىنىڭ يېقىنقى يىللاردىن بۇيان دۇنيا جامائەتچىلىكىگە بارغانسېرى ئايدىڭ بولۇۋاتقان كېڭەيمىچىلىك، زومىگەرلىك سىياسەتلىرىنى ئۇنىڭ تۆت ئەتراپىدىكى قوشنىلىرى. ئاسىيا، ئافرىقا، لاتىن ئامېرىكىسىدىكى مەملىكەتلەر كۈندىن كۈنگە ئوبدان چۈشىنىۋاتىدۇ. بولۇپمۇ روسىيە، ياپونىيە، جەنۇبىي كورىيە، فىلىپپىن، مالايزىيە ھەتتا ئاۋستىرالىيەمۇ خىتاينىڭ يېقىنقى ئەھۋالىغا جىددى قاراپ ئامېرىكا ۋە ئۇنىڭ ئىتتىپاقداشلىرى بىلەن يېقىندىن ھەربى ئىتتىپاقلارغا كىرمەكچى. بېيجىڭ ھۆكۈمىتى بىلەن غەربىي شىمالدىكى شەرقىي تۈركىستانغا چېگرىداش بولغان بىر قانچە تۈرك رېسپۇبلىكىلىرى چېگرا شەرتنامىلىرىنى ئىمزالاپ، ھەر ئىككى تەرەپ كۆرۈنۈشتە مەلۇم كېلىشىملەرگە كېلىشكەن بولسىمۇ، خىتاينىڭ يىراق شەرق، ئوتتۇرا ئاسىياغا سىڭىپ كىرىش كونا پىلانى ھەرگىزمۇ توختاپ قالغىنى يوق.

بۇنىڭغا قارىتا بۇ مەملىكەتلەردە نارازىلىق ھەم قارشىلىقلار كۆپەيمەكتە. خىتايدىن كېيىن يېقىندىن ئاتوم قۇرالىغا ئېرىشكەن ھىندى ھۆكۈمىتى بىلەن مۇناسىۋىتى يېقىندىن بۇيان ئىنتايىن جىددىيلىشىشكە باشلىدى. شەرقىي تۈركىستان، تىبەت، ئىچكى موڭغۇل خەلقلىرىنىڭ خىتاي كوممۇنىست باسقۇنچىلىرىنىڭ مۇستەملىكىچىلىك تۈزۈمىگە قارشى باشلانغان مىللى كۆرەشلىرىگە ياندىش بولۇپ، خىتاي دېموكراتلىرىنىڭ كوممۇنىستىك رېجىمىگە قارشى ئىنسان ھوقۇقى، دېموكراتىيە ۋە ئۆز تەغدىرىنى ئۆزى ھەل قىلىشنى قوللايدىغان كەڭ كۆلەملىك كۆرەشى يېڭى دولقۇن بولۇپ

قوشۇلماقتا.

مانا مۇشۇنداق مۇرەككەپ، لېكىن بىزگە پايدىلىق ئىچكى ـ تاشقى ۋەزىيەت ئاستىدا، خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ شەرقىي تۈركىستاندا ئىرقىي قىرغىنچىلىق، ئاسسىمىلاتسىيە سىياسىتىنى يۈرگۈزۈپ، شەرقىي تۈركىستان خەلقى ئۆچۈن مىللەتنى ھالاكەتتىن ساقلايدىغان بىردىن ـ بىر يول قوراللىق كۆرەش يولى بولۇپ قالدى. قوراللىق كۆرەش يولى سىياسىي كۆرەش يولىنىڭ يۇقۇرى شەكلى بولۇپ، دۈشمەنگە قارشى سىياسىي يول بىلەن كۆرەش قىلىش، يەنى ئىنسان ھوقۇقى، دېموكراتىيە ۋە ئۆز تەغدىرىنى ئۆزى ھەل قىلىش چارىلىرى ئەمەلگە ئاشمىغان تەغدىردە قوللىنىلىدىغان ئالىي دەرىجىلىك كۆرەش شەكلىدۇر. سىياسىي كۆرەش بىلەن قوراللىق كۆرەشنىڭ ئۆز ئارا ئىنتايىن يېقىن دىئالىكتىك مۇناسىۋىتى بار. قوراللىق كۆرەش ئالدى بىلەن سىياسىي كۆرەشنى تەقەززا قىلىدۇ ھەم ئۆز نۆۋىتىدە قوراللىق كۆرەش سىياسىي كۆرەشنى ئىلگىرى سۈرىدۇ. بىزنىڭ قوراللىق كۆرەشنى تەكىتلىگىنىمىزمۇ سىياسىي كۆرەشنى چەتكە قاقماقچى ئەمەس، بىزنىڭ ھازىرقى شارائىتىمىزدا قوراللىق كۆرەشنى ئاساس قىلىپ، سىياسىي كۆردشنى قوشۇمچە ئېلىپ بارغىنىمىز توغرىلىق. ئەمدى 2 ـ يولمۇ بار. بۇ يول ـ دۈشمەن بىلەن مادارا قىلىپ، ئۇنىڭغا باش ئېگىپ ئاخىرىدا مىللەتنى ھالاك قىلىش. شەرقىي تۈركىستان خەلقى ئۇلۇشكە رازىكى، بۇنىڭغا رازى ئەمەس. بۇنىڭ ئۈچۈن قولغا قورال ئېلىش. قولدىن كەتكەن ئىنسان ھوقۇقى، دېموكراتىيە، ئۆز تەغدىرىنى ئۆزى ھەل قىلىشلارنى قانۇنى يول بىلەن ھەل قىلالمىغاندىن كېيىن زورلۇق يولى بىلەن ئېلىش كېرەك. يېقىنقى زامانلاردا بىزنىڭ دىنى قېرىنداشلىرىمىز دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا بۇ ئەربىيەنىڭ ئىنتايىن ئەھمىيەتلىك پارلاق ئىجابى مىساللىرىنى ياراتتى. مەسىلەن : پەلەستىن. بوسناھەرسىك. چېچەنىستان.كەشمىر. مىندۇناۋا ئارىلى (جۇنۇبى فىلىپىن) ۋە باشقا جايلاردا. بولۇپمۇ بىر مىليون چېچەن

uyghurkitap.com

خەلقىنىڭ 20 ئايدىن بۇيانقى « ئاللاھۇ ئەكبەر ! » ... ئۇلۇغ
جەۋھەر دودايىۋنىڭ رەھبەرلىكىدە پۈتۈن مىللەتنىڭ مۇستەقىل
قىلغان پىداكارانە كۈرەشلىرى نەتىجىسىدە چىشىدىن ئارتىپ
قوراللانغان 200 مىليون خەلقى بار دەرىجىدىن تاشقىرى
روسىيەنى يەڭدى. بۇنىڭ سەۋەبى ئاللاھ نامى بىلەن بىرلىش
ئادالەت ئۈچۈن قوراللىق كۈرەش قىلغانلىقتۇر.

ۋەتىنىمىز شەرقىي تۈركىستان بىلەن چېچەنىستان ش
سېلىشتۇرىدىغان بولساق، بىر قىسىم پەرقلىرىنى ھېساپقا ئال
تەرەپتىن ئوخشايدىغان ھەم ئەۋزەل جايلىرىمىز بار. لېكىن شۇ
چېچەنلىك قېرىنداشلىرىمىزنىڭ ئۆز ئىستىقلالىدا چ
ئىنتىپاقلىشىپ پىداكارلىق بىلەن كۈرەش قىلىدىغان روھىد
ئۆگىنىشىمىز كېرەك. ئىنشائاللاھ، ئىنقىلاۋىمىزنىڭ بىسمىللىسى ب

ئىلاھىم دۈشمەنلەرنىڭ ئاغزىدىن سانائەت چىققان بولس
تۈركىستاندا كۈنسايىن ئۇلغىيىۋاتقان ھەر خىل تىپتىكى مىللىي پ
ھەركەتلىرى ئالدىمىزدىكى ئومۇمىي يۈزلۈك قوراللىق ئىنقىلا
خەۋەر بېرىۋاتىدۇ...

ئاتا - بوۋىلىرىمىز ئۆزۈن تارىختىن بۇيان، « قىرىق يى
يۇرۇپ قىرىلماپتۇ » دېگەن سۆزنى تاشلىماي كېلىۋاتىدۇ... راس
مىللەتنى ھېچكىممۇ ئۆگىتەلمەيدۇ. ئۇ مىللەت ئۆلمەيدۇ... ق
مىللەتنىڭ ئويغانماي، دۈشمەنگە باش ئېگىپ جىم يېتىش
ئۆزىنىڭ كىملىگىنى بۇ قېتىمقى 65,000 كىشىلىك ئىنقىلاپتا بىس
ئىنشائاللاھ، ئالدىمىزدا بۇ ئۇلۇغ ئىنقىلاپنىڭ ئاجايىپ پارلا
يەنە توختىماي ئامايەن بولغۇسى !

بېيجىڭ ھۆكۈمرانلىرى شەرقىي تۈركىستاننىڭ بۇ ئومۇمىيۈ
ئىنقىلاۋىنى بىلىپ تۇرسىمۇ، خۇپسەنلىككە سېلىپ، گويا ب

تاسادىپىي بولۇپ قالغاندەك، شەرقىي تۈركىستانلىقلار قولى بىلەن ئەمەس، باشقىلار تەرىپىدىن بولغاندەك قىلىپ كۆرسىتىۋالىدۇ. ئەمەلىيەتتە بۇ ئىنقىلاپ شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ 200 يىلدىن بېرىقى خىتاي باسقۇنچىلىرىغا قارشى مۇستەقىللىق، ئەركىنلىك ئۈچۈن ئېلىپ بارغان مىللىي ئىنقىلاپلىرىنىڭ داۋامىدۇر. بۇنىڭدىن يۈز يىللار ئىلگىرىكى جاھانگىر غوجىنىڭ ۋاقىتلىق ھاكىمىيىتى، ياقۇپبەگ، ئىلى سۇلتانلىقى دۆلەتلىرىنى ھساپقا ئالمىغاندا مۇشۇ ئەسىرنىڭ ئالدىنقى يېرىمىدىلا 2 جۇمھۇرىيەت، بىرسى 1933 ـ يىلىدا قەشقەردە قۇرۇلغان شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتى مەغلۇپ بولغان بۇ جۇمھۇرىيەتنىڭ داۋامى سۈپىتىدە 11 يىلدىن كېيىن غۇلجىدا قۇرۇلغان شەرقىي تۈركىستان جۇمھۇرىيىتى گەرچە بۇ دۆلەتلەر ئىچكى ـ تاشقى كۈچلەرنىڭ ئەسىرى تۈپەيلىدىن ۋاقىتىنچە ئاغدۇرۇلغان بولسىمۇ، ئىنشائاللاھ. شۇ ئەركىنلىك ۋە مۇستەقىللىق ئىدىيىلىرىنىڭ قايناربۇلىقى بولغان خەلق ۋە ئۇلۇغ ۋەتىنىمىز شەرقىي تۈركىستان مەۋجۇت.

ئۇيغۇر خەلقى ئۆزىنىڭ ئەچچە مىڭ يىللىق تارىخىدا دۇنياغا داڭلىق بولغان سۇلالىلەر، خانلىقلارنى قۇرغان، دۆلەت قۇرۇش تەجرىبىلىرىگە ئىنتايىن باي، ئەركىنلىك ۋە مۇستەقىللىقنى جېنىدىن ئارتۇق قەدىرلەيدىغان ھەم ئۆزىنىڭ قەدرىگە يېتىدىغان مىللەتتۇر. ئۇ ئۆزىنىڭ ئەچچە مىڭ يىللىق كۈرەش تارىخىدا ھېچقاچانمۇ ئۆز مۇستەقىللىقى ۋە ئەركىنلىكى ئۈچۈن بولغان كۈرەشنى بىر كۈنمۇ توختۇتۇپ قويغان ئەمەس. تارىختىن بۇيان خىتاي ھۆكۈمرانلىرى شەرقىي تۈركىستانغا بىر قانچە قېتىم ھۇجۇم قىلىپ، باسقۇنچىلىق قىلغان بولسىمۇ ھېچقاچان شەرقىي تۈركىستان « خىتاينىڭ ئايرىلماس بىر پارچىسى » بولغان ئەمەس. 200 يىلدىن بۇيان خىتاي باسقۇنچىلىرى خەلقىمىزگە مىللىي، سىياسىي، ئىقتىسادىي، دىنىي، مەدەنىي، ئۆرپ ـ ئادەتلەر جەھەتتىن پۈتۈنلەي ئېرقىي قىرغىنچىلىق، ئاسسىمىلاتسىيە

قىلىش سىياسىتىنى يۈرگۈزۈپ، قورال كۈچى ھەم تىنچ يول ب
ئازنالاش » ھەركىتىنى ئوختىماي يۈرگۈزۈپ، شەرقىي تۈركىستا
خىتاي زېمىنىغا ئايلاندۇرۇش ئۈچۈن قاتتىق ئۇرۇنۇپ كەلگ
خىتاي باسقۇنچىلىرى بۇ مەقسەتلىرىگە ئېرىشەلمىدى، بۇنىڭ
ئېرىشەلمەيدۇ...

بۇنىڭ سەۋەبى شۇكى، بىرىنچىدىن نەچچە مىڭ يىللا
خىتايلاردىن مۇستەسنا ھالدا مۇستەقىل، ئەركىن ياشاپ كەلگ
تۈركىستاندىكى ئۇيغۇرلارنى ئاساس قىلغان دىنى، تىلى، مەدەن
چىقىشى، ھەتتا چىراي شەكلى خىتايلارغا قەتئىي ئوخشىم
يىللاردىن بۇيان ئىسلام دىنىغا ئېتىقات قىلىپ كىلىۋاتقان، ھ
دىنىنى مىللىتىمىزنىڭ ماددا - مەنىۋى مەۋجۇدىيىتىغا سىڭىپ ك
ئوخشاش يات، بولۇپمۇ دۈشمەن مىللەتنىڭ باسقۇنچىلىقىغا قا
كۈچلۈك قارشىلىقىنى مۇجەسسەملەشتۈرگەن 25 مىليون م
مەۋجۇتلىقىدا ھەم ئۇلاردىكى مۇستەقىللىق ئارزۇ — ئ
ئۆلمىگىنىدە. ئىككىنچىدىن جۇغراپىيە جەھەتتىن شەرقىي
خەلقى خىتاي بىلەن يېقىن چېگراداش بولۇپ، تارىختا خى
بىلەن مەلۇم دوستلۇق مۇناسىۋەتلىرىدە بولغان بولس
ھۆكۈمرانلىرى بىلەن شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ مۇناس
مىڭ يىلدىن بۇيان دوست — دۈشمەن، باسقۇنچى بىلەن ب
قارشى تۇرغۇچى، مۇستەملىكىچى بىلەن مۇستەملىككە قارش
مىللەتنىڭ مۇناسىۋىتى بولۇپ كەلدى. تارىختىن بۇيان شەرقى
خەلقى كۆرگەن بالايى — ئاپەت، بەختسىزلىكلەرنىڭ نىگ
باسقۇنچىلىرىنىڭ ئاجاۋۇزى تۈپەيلىدىن بولدى. شۇڭا، سەللە ك
بار، ئىمانى ھەم ۋىجدانى پۈتۈن شەرقىي تۈركىستانلىق ئۆز مىل
ئاياق - ئاستى قىلىپ، خىتاي قولىدا ياشاشنى نومۇس بىلىد

تەبىنتى قوبۇل قىلالمايدۇ. ئۇچۇنچىدىن، شەرقىي تۈركىستانغا چىگىرداش مۇستەقىل تۈرك جۇمھۇرىيەتلىرى ۋە ئافغانىستان، پاكىستانلارنىڭ ئۆز ئارا تەغدىرداش بولۇپ تۇرتاق مەقسەتلەرگە ئىگە بولىشى، شۇندالا بىزگە نوخشاش كۆرەش قىلىۋاتقان تىبەتنىڭ بولۇشى. تۆتىنچىدىن، بۈگۈنكى دۇنيادىكى ئىنسان ھوقۇقى. دېموكراتىيە. ئۆز تەغدىرىنى ئۆزى ھەل قىلىش خەلقئارا پىرىنسىپلارنىڭ ھەرقايسى مەملىكەتلەرنىڭ سىياسىتىگە كۈچلۈك تەسىر قىلىپ، بۇ پىرىنسىپلارنىڭ دۇنيادا ئاساسى ئېقىمغا ئايلانغانلىقى. شەرقىي تۈركىستاندىكى مۇستەقىللىق ھەركەتلىرىنىڭ پۈتمەس تۈگمەس مەنبەسىدۇر. شەرقىي تۈركىستاندىكى مۇستەقىللىق كۆرەشلىرى بۇ ھەرگىزمۇ بېيجىن ھۆكۈمىتى دىگەندەك « بىر ئۇچۇم مىللى بۆلگۈنچى، دىنى مۇتەئەسسىپلەرنىڭ ئاساسى يوق ئاۋانتىيورىستىك ھەركىتى » بولۇپ قالماستىن، بەلكى شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ ئۇزۇن ئەسىرلىك، ئەچچە مىليونلاپ قۇربانلارنى بىرىپ، داۋاملاشتۇرۇپ كىلىۋاتقان ئاممۇى خاراكتىرلىك مۇستەقىللىق ھەركىتىدۇر. شۇنىڭ ئۈچۈنمۇ خىتاي مۇخبىرى ۋاڭ خەي ئاۋ ئۆزىنىڭ « شىنجاڭ — پارتىلاش ئالدىدىكى دورا ئامبىرى » ماقالىسىدە، « شەرقىي تۈركىستان دۆلىتىنى قۇرۇشتىن ئىبارەت بۆلگۈنچىلىك تەلىۋى، تىبەتنىڭ مۇستەقىل بولۇش مەسىلىسىدىنمۇ بەكرەك جۇڭگو كوممۇنىستلىرىنى ئەندىشىگە سالماقتا » دەپ بايان قىلىپ، شەرقىي تۈركىستان مىللى مۇستەقىللىق ھەركىتىنىڭ ھازىرقى ئومومى ئەھۋالىنى، جىددىلىكىنى ئوبرازلاپ بەردى.

بەزى ئادەملەر بۇ ئۇزۇنغا سوزۇلغان، ئىنتايىن مۇرەككەپ كۆرەش مۇساپىسىنى ئەسلەپ، ئۆز كۈچىگە ئىشەنمەي، خىتاينىڭ كەڭرەك ئاپتونومىيىسىگە ئۈمىت باغلايدۇ...بۇنىڭ ھەممىسى قۇرۇق خىيال، ئەمىلىيەتكە ئۇيغۇن بولمىغان ئارزۇلار، بىز مانجۇ خىتايىنى، مىلىتارىست خىتايلارنى، گومىنداڭ خىتايىنى، گوڭچەنداڭ خىتايلارنى ھەممىسىنى

كۆردۇق. بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئۆز ئارازا سىنىغىمىزدىن ئۆتكۈزدۇق. كۆلچەندالا خىتاي بىزگە ئۆزىمىزنىڭ ئىختىيارىچە ئەمەس، بەلكى ئۇ ئۆزىنىڭ مۇستەملىكىچىلىك سىياسىتىنى ئاساس قىلغان ئاپتونومىيەنى زورلاپ ئاڭدى. ئۇ ئۆزىنىڭ « بۆلۈپ ئىدارە قىلىش » سىياسىتىگە ئاساسەن ئۇلۇغ ۋەتىنىمىز شەرقىي تۈركىستاننى 15 پارچىگە بۆلدى . ئەسلىدە « ئاپتونومىيە » دېگەن ئۆز ئۆزىنى ئىدارە قىلىش دېگەن سۆز ئىدى، لېكىن بىز « شىنجاڭ پارتىيە كومىتېتى »، « شىنجاڭ ھەربىي رايونى ». « شىنجاڭ قۇرۇلۇش بىڭتۈەنى »، « شىنجاڭ خەلق قۇرۇلتىيى » ، شەرقىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى »، « جەنۇبىي شىنجاڭ ھەربىي رايونى »... قاتارلىق خىتاينىڭ قانمۇ ــ قات ھاكىمىيەت ئورگانلىرى، زالىم ھەربىي دۆلەت ماشىنىلىرى ئاستىدا ھوقۇقسىز قۇل بولۇپ ياشىدۇق. ئەمدى بارابەر ئىنسان بولىمىز دىسەك مۇستەقىل بولىشىمىز كېرەك. بۇنىڭ ئۈچۈن كۆرەش قىلىشىمىز كېرەك. بۇ قېتىمقى باھار ئىنقىلاۋى ئەشۇ ئەسىرلىك ئارزۇ ــ ئارمان، مۇستەقىللىق كۆرەشلىرىنىڭ داۋامى. ئۇ ئۆزىگە ئىستىقلالىيەتنى نىشان قىلىدۇ. مۇستەقىل، ئۆز ـ ئۆزىگە خوجا بولماي، شەرقىي تۈركىستان داۋاسى ئەمەلگە ئاشمايدۇ. بۇ بىزگە تارىخنىڭ چىقىرىپ بەرگەن توغرا يەكۈنى.

بۈگۈنكى شەرقىي تۈركىستان داۋاسى ئىنتايىن مۈشكۈل، ئەگىر ــ توقاي يوللار بىلەن بىرىلىشىگە قارىماي، ئىنشائاللاھ، بۇ داۋانىڭ بۇ بىر مەزگىللىك قىيىن يوللىرىنى بېسىپ، ئاخىرى داغدام يولغا چىقىشىغا ئىشىنىمىز. ھازىر خەلقىمىز خىتاي باسقۇنچىلىرىنىڭ دەھشەتلىك زۇلمى ئاستىدا دوستى كىم ؟ دۈشمىنى كىم ؟ ئىتتىپاقداشلىرى كىم ؟ بۇ مەسىلىلەرنى ئاساسەن چۈشۈنۈپ يەتتى. مەملىكەت مىقياسىدا ئونلاپ يەر ئاستى تەشكىلاتلىرى خىتاي باسقۇنچىلىرىغا قارشى كۆرەشنى ئىنتايىن قىيىن شارائىتتىمۇ بىر مىنۇتمۇ توختۇتۇپ قويغىنى يوق. ھازىر شەرقىي تۈركىستاننىڭ ھەممە يېرىدە خىتايغا قارشى كۆرەش يالقۇنلاپ يانماقتا.

شەرقىي تۈركىستان داۋاسى يالغۇزغىنە شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە مۇناسىۋەتلىك مەسىلە بولۇپ قالماي، خىتايدىكى كوممۇنىست رىجىمىگە قارشى خىتاينىڭ ئىچى ۋە سىرتىدىكى خىتاي دېموكراتلىرىنىڭ دېموكراتىك ھەركەتلىرى بىلەنمۇ زىچ مۇناسىۋەتلىك. شەرقىي تۈركىستان داۋاسى ۋە شۇ داۋانى قىلغۇچىلارغا نىسبەتەن ئېيتقاندا خىتاي دېموكراتلىرىنىڭ شەرقىي تۈركىستاننىڭ مىللىي مۇستەقىللىقىنى ئېتىراپ قىلىشى ئاساسىدا، شەرقىي تۈركىستان داۋاسىدا تەكىتلىنىۋاتقان خىتايغا قارشى مىللىي بىرلىكسەپ پىرىنسىپلىرىغا ئاساسەن، ــ ئۇلار بىلەن ئورتاق كۈرەش قىلىشتىن باش تارتمايدۇ.

1995 ــ يىلى 4ــ ئىيۇن « ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان بىرلىكى » گېرمانىيەنىڭ بون شەھرىدە « خىتاي دېموكراتىك مىللىي بىرلىكى » نىڭ تەكلىۋىگە ئاساسەن خىتايغا قارشى بىرلەشمە نامايىشقا چىقتى. بۇ بىرلەشمە نامايىشقا بىزنىڭ تەشكىلاتلىرىمىزنىڭ قاتنىشىدا خىتاي دېموكراتلىرى شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ مىللىي مۇستەقىللىق ئارزۇسىغا ھۆرمەت قىلىش، شەرقىي تۈركىستاننىڭ مىللىي سىموۋولى بولغان ئاي يۇلتۇزلۇق كۆك بايراقنى كۆتۈرۈپ چىقىش ئالدىنقى شەرت قىلىنغان. خىتاي ئەلچىخانىسى ئالدىدا ئۆتكۈزۈلگە بۇ نامايىش قىزىل خىتايىنى ھەيران قالدۇرۇپ، ئۇلارغا قاتتىق زەربە بەرگەن.

بولۇپمۇ كوممۇنىست خىتاي باسقۇنچىلىرىنىڭ مۇستەملىكىچىلىك، باسقۇنچىلىق سىياسىتى ئاستىدا شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە ئوخشاشلا ئورتاق مىللىي زۇلۇمغا ئۇچراۋاتقان ھەم ئورتاق تەقدىرگە ئىگە تىبەت، ئىچكى مۇڭغۇلىيە، مانجۇرىيە ۋە باشقا ئاز سانلىق مىللەتلەر بىلەن بولغان ئورتاق ئىنقىلاۋى دوستلۇقنى كۈچەيتىپ، ئورتاق دۈشمەن كوممۇنىست خىتاي مۇستەملىكىچىلىرىگە قارشى مۇرنى مۇرىگە تىرەپ كۈرەش قىلىشىمىز لازىم. بىزنىڭ پىشقەدەم رەھبەرلىرىمىز مۇھەممەد ئىمىن بۇغرا، ئەيسا يۈسۈپ

www.uyghurkitap.com

ئالىپ تېكىنلەر ئۆزلىرىنىڭ ھايات ۋاقتىدا بۇنىڭدىن بۇرۇن دالاي لاما بىلەن بۇ ئىنقىلاۋى دوستلۇقىنىڭ ياخشى نەمۇنىسىنى ياراتقان ئىدى. بۇ، «ئىتتىپاق» خەلقئارادا ناھايىتى زور ئىشلارنى قىلدى ھەم قىلىۋاتىدۇ. ھازىرقى شەرقىي تۈركىستان، تىبەت، ئىچكى موڭغۇلىيە خەلقلىرىنىڭ ئىتتىپاقى ئورتاق دۈشمەنگە قارشى جەڭگىۋار ئەشكىلاتتۇر. بىز بۇ سەپتىكى ئورتاق كۆرەشكە ئالاھىدە ئېتىبار بېرىپ، شەرقىي تۈركىستانىنىڭ داۋاسىنى دۇنياغا تونۇتۇشتا ھەم خىتاي باسقۇنچىلىرىغا قارشى كۆرەشتە «ئىتتىپاق» نى ئونۇملۇك پايدىلىنىشىمىز لازىم.

ئەتراپىمىزدا بىزگە چېگراداش، ئەڭ مۇھىمى بىزگە قانداش تۈرك جۇمھۇرىيەتلىرى بار. ئۇلار يېڭىدىن مۇستەقىللىككە ئېرىشكەنلىكى ئۈچۈن ئۇلاردا سىياسى، ئىقتىسادى، مەدەنى، ھەربى ۋە باشقا ساھالەردە ھەل قىلىشقا تېگىشلىك جىددى مەسىلىلەر مەۋجۇت. ئۇلارنىڭ شۇ قىيىنچىلىقلىرىدىن پايدىلىنىۋاتقان بېيجىن ھۆكۈمىتى ئۇلارغا نىسبەتەن قورقۇتۇش ھەم سېتىۋېلىش دىپلوماتىيەسىنى يۈرگۈزۈپ، ئۇلارنىڭ شەرقىي تۈركىستان مۇستەقىللىق ھەركەتلىرىنى ئېتىراپ قىلىشىغا توسقۇنلۇق قىلىۋاتىدۇ. ئەلۋەتتە، بۇ مەسىلىدە خەلق بىلەن ھۆكۈمەتنى پەرقلەندۈرۈپ قاراش كېرەك. مۇستەقىل تۈرك جۇمھۇرىيەتلىرىنىڭ خەلقلىرى كوممۇنىست خىتاي ئاسارىتىدىكى شەرقىي تۈركىستان خەلقلىرىنىڭ ئۆزلىرىگە بىر تەن، بىر جان قېرىنداش ئىكەنلىكىنى، ئۇلارغا قىلىنىۋاتقان زۇلۇمنىڭ ئۆزلىرىگە قىلىنىۋاتقانلىقىنى، ئەگەر بۇ ئاپەتنىڭ ئالدىنى ئالمىسا، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ بېشىدىكى قارا قىسمەتلەرنىڭ ئۆز بېشىغا كېلىشىنىمۇ بىلىدۇ. ئوتتۇرا ئاسىيادا بۈيۈك تېمورىلەر ئىمپېرىيەسىنى قۇرغان ئاقساق تۆمۈر خىتاي باسقۇنچىلىرىنىڭ سەمەرقەنتتىكى باسقۇنچىلىرىدىن خەۋەردار بولۇپ، ئۇ ئۆزىنىڭ قېرىنداشلىرى، دىنداشلىرى ئۈستىگە ئات ــ سېلىپ قىلغان ۋەيرانچىلىقلىرى ئۈچۈن «ھەي ئىست، ئەسلى دۈشمىنىم بۇ يەردە

قالغان ئىكەن ! » دەپ ساقلىنى ئىجىملاپ، خىتايغا يۈرۈش قىلمالچى بولۇپ، قىلالماي، پۇشايمان بىلەن دۇنيادىن ئۆتكەن ئىدى...

ئەمدى خىتاي سەددىچىن ئىچىدە ئەمەس، ئۇ مىليونلىغان ئەسكەرلىرى بىلەن ئۈنئۈگۈنكى غەربىي تۈركىستاننى قوغداپ كەلگەن، قاش بىلەن كىرپىك ئارىسىدىكى شەرقىي تۈركىستاننى تۆمۈر تاپانلىرى ئاستىدا چەيلەپ تۇرىۋېتىپتۇ... تارىخ رەھىمسىز... ئەگەر بۇ دۆلەتلەر خىتاي باسقۇنچىلىرىنىڭ ھەقىقىي دۈشمەنلىك غەرىزىنى تونۇپ يېتىپ، ئۆزلىرىنىڭ قولىغا كەلتۈرگەن مۇستەقىللىقلىرىنى دۇنيدىكى ئەڭ زالىم، ئەڭ ئاچكۆز خىتاي جاھانگىرلىكىگە بىرىپ قويۇشنى خالىمايدىغانلا بولسا، ئۇنىڭغا چارە كۆرۈشكە ئۆتىدۇ ھەم شەرقىي تۈركىستاندىكى قېرىنداشلىرىنىڭ مۇستەقىللىق ئىشلىرىغا چىن ئىخلاسى بىلەن ياردەم قىلىشىغا ئىشىنىمىز... ئەلۋەتتە.

شەرقىي تۈركىستاننىڭ چېگرالىرىدىكى قوشنا دۆلەتلەردە دۇنيادىكى ئاساسى زىددىيەتلەر ئەتىجىسىدە يېڭى - يېڭى ئۆزگىرىشلەر بولۇۋاتىدۇ. بۇ قېرىنداش دۆلەتلەردىكى ئۆزگىرىشلەرمۇ شەرقىي تۈركىستانغا ئۆز تەسىرىنى كۆرسەتمەي مومكىن ئەمەس. ئۇنىڭدىن باشقا، دۇنيادىكى باشقا مۇسۇلمان دۆلەتلەردىكى يېڭى ئۆزگىرىشلەرمۇ شەرقىي تۈركىستان داۋاسىغا ئىجابى تەسىر بېرىدىغان ئامىللاردۇر.

. ئامىرىكا باشچىلىقىدىكى غەرپ مەملىكەتلىرى خىتاينىڭ قۇدرەتلىك دۆلەت بولۇپ، دۇنياغا خوجا بولۇش ئاماسىدا ھەممىلا يەردە ئۆز تەسىرىنى كېڭەيتىش مەقسىتىدە قاتتىق قۇتراۋاتقانلىقىنى كۆرۈۋاتىدۇ. بۇنىڭغا نىسبەتەن بۇ دۆلەتلەر ئالاھىدە دىققەتتە بولۇپ، سوۋېت ئىتتىپاقى يىقىلغاندىن كېيىنكى بۇ رىقابەتچىگە قانداق مۇئامىلە قىلىش مەسىلىسىنى جىددى ئويلاۋاتىدۇ. دۇنيا ئەڭ كونا لېكىن ئىز ئۆسۈۋاتقان بۇ ئىمپېرىيە تەھدىدىگە دۇچ كىلىۋاتىدۇ... بېيجىڭنىڭ دۇنيا تىنچلىقىغا سېلىۋاتقان

تەھدىتلىرى ئاز ئەمەس. ئۇ ئەتراپىتىكى دۆلەتلەرنىڭ ئىچكى ئىشلىرىغا قول تىقىپ، ئۇ مەملىكەتلەرنىڭ تىنچلىقىنى بۇزۇپ، ئۆز ـــ ئارا ئىچكى ئۇرۇشلارغا سەۋەپ بولماقتا. يەنە بىر تەرەپتىن قوشنا مەملىكەتلەر بىلەن بولغان تېررىتورىيە، دېڭىز تەۋەلىكى مەسىلىدە زورلاۋانلىق سىياسىتىگە تايىنىپ، باشقىلارنىڭ ئىگىلىك ھوقۇقلىرىغا تاجاۋۇز قىلماقتا. سوغاق مۇناسىۋەتلەر ئۇرۇشى دەۋرىدە سوتسىيالىستىك لاگېرنىڭ رەھبىرى بولغان سوۋېت ئىتتىپاقى ئۆزىنىڭ رەقىبى ئامېرىكىغا قىلالمىغان ئىشنى بېيجىڭ قىلدى ھەم قىلىۋاتىدۇ... ئۇ، ئامېرىكىنىڭ غەربىي دېڭىز قىرغىقىدىكى خىتايلار كۆپ ئولتۇراقلاشقان لوس ئانجېلوس شەھىرىگە يۈزلەپ، مىڭلاپ ئاپتوماتىك قۇراللارنىڭ كىرگۈزۈپ، ئۆزىنىڭ يامان غەرىزىنى دۇنيا ئالدىدا ئاشكارىلىدى... بۇ خەتەرلىك ھەربىي قۇرال ئەپكەسچىلىك ھەركىتىنىڭ يىپ ئۇچى بېيجىڭ كوممۇنىستلىرىنىڭ مەركىزى ھەربىي كومىتېتى ھەم دېڭشياۋپىڭنىڭ كۈيئوغلىغا بىۋاستە تۇتىشىدىغانلىقىنى دۇنيا ۋە ئاۋستىرالىيە گېزىتلىرى ئېنىق قىلىپ يازدى. دېمەك بېيجىڭنىڭ يۈرىگى ئادەتتىكىدەك ئەمەس، ئاتىنىڭ كاللىسىدەك ...

لېكىن بۈگۈنكى دۇنيا « زامان زورنىڭ تاماشا كورنىڭ » دېگەندەك، بېيجىڭلىق زومىگەرنىڭ قىلمىشلىرىغا قارىتا قولىغىنى يۇيۇپ، كۆزىنى يۇمۇۋالدى... دۇنيادىكى خېلى كۆپ ئادەملەر چوڭ ئوكيانلاردىكى مەۋجۇداتلار، ئورمانلاردىكى بەزى قۇش، ھايۋانلار ھەم ئىت ـ مۈشۈكلەرنىڭ تەقدىرى ھەققىدە ئاھايىتى كۆپ تالاش ـ تارتىشلار قىلىپ، ئۇلارنىڭ دۇنيادىن يوقۇلۇشقا يۈزلەنگەنلىكى ھەققىدە ئىنتايىن قايغۇرۇپ، ۋەھىمە بىلەن ۋاڭ ـ چوڭ كۆتۈرۈشىدۇ... بىراق خىتايغا ئوخشاش ئىمپېرىيالىستىك دۆلەتنىڭ تارىخلاردا ئىنسانىيەت ئۈچۈن ئۇلۇغ تۆھپىلەر قوشقان ئۇيغۇر، تىبەت، مۇڭغۇل قاتارلىق مىللەتلەرنىڭ ئۆز يېرىدە، دۇنيا سەھنىسىدىن مىللەت تەرىقىسىدە يوقۇلۇۋاتقانلىقى ھەققىدە ئېغىز ئاچماي جىم

تۇرىۋالىدۇ.. ھەتتا بەزى مەملىكەتلەر ئىقتىسادى مەنپەئەتلىرىنى ئىنسان ھەقلىرى ئالدىغا قويىدۇ ـ دە، خەلقئارادا دۇنيا خەلقلىرىنىڭ ھەممىسگە ئورتاق بولغان ئىنسان ھەقلىرى مەسلىسىنى تىجارەتكە ئايلاندۇرىۋالىدۇ.

بۇ ئاجىزلىقتىن پايدىلانغان بېيجىڭ كىمكى خىتايدىكى ئىنسان ھەقلىرى ھەققىدە سۆزلىسە، ئۇلارنى « ئاغزىنى مايلاش » دورىسى ئارقىلىق سۆزلىمەيدىغان قىلىپ « ساقايتىۋېتىدۇ » . بۇنداق قىلىش ئىنسانىيەتكە قىلىنغان چوڭ خىيانەت، دۇنيا تىنچلىقىغا قىلىنغان جىنايەت ... دۇنيا تارىخىدا زوراۋان فاشىست، جاھانگىر دۆلەتلەرنىڭ مۇتەسەملىكچىلىك، كېڭەيمىچىلىك ھەركەتلىرىگە يول قويۇلغانلىقى ئۈچۈن دۇنيا ئاز دەرت ـ ئەلەم كۆردىمۇ ؟

ـ شۇنى ئېيتىش مۇمكىنكى، بۇگۈنكى بۇ خەتەرلىك ھالدا بۇ يەتتە باشلىق يالماۋۇز ـــ قىزىل خىتاي ئىمپېرىيىسى بالايى ـــ ئاپەت، ئۇرۇش مەنبەسىدۇر. دۇنيا ئەللىرى بۇ ئاپەتكە ھۇشيار بولۇپ، ئۇنىڭ ئالدىنى ئېلىشى كېرەك !

مۇشۇ ئەھۋاللارنىڭ ھەممىسى دۇنيانىڭ بۇ زوراۋانلىق كۈچىگە تىگىشلىك جاۋاپ بېرىدىغان ۋاقىتنىڭ كەلگەنلىكىنى ئۇقتۇرىدۇ. بۇ جاۋاپنىڭ نەتىجىسى، ئىنشائاللاھ، كوممۇنىست خىتاي ئىمپېرىيىسىنىڭ پارچىلىنىشى بىلەن يېشىلىدۇ. بۇ يېشىم ئۇلۇغ ۋەتىنىمىز شەرقىي تۈركىستانغا مۇستەقىللىق ئېلىپ كېلىدۇ. سابىق خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ باش مىنىستىرى جاۋزىياڭنىڭ باش مەسلىھەتچىسى، ھازىرقى خىتاي دېموكراتىك ھەركىتىنىڭ رەھبىرى يەنجياچى : « ئۆۋەتتە خىتاي دۇنيادىكى بىر قودرەتلىك كۈچ بولۇش ئاماسىدا تېز سۈرئەتتە ئىلگىرلىمەكتە، خىتايغا قوشنا ئەللەردىكى يېڭى كۈچلەرنىڭ شەكىللىنىشى ۋە شەرقىي تۈركىستان، تىبەت، ئىچكى موڭغۇلىيەدە كۈندىن ـ كۈنگە كۈچىيىۋاتقان مىللى مۇستەقىللىق ھەركەتلىرىنىڭ ئۇلغىيىشىغا ئەگىشىپ، خىتاينىڭ پارچىلىنىشى قېچىپ

www.uyghurkitap.com

قوتۇلغىلى بولمايدىغان بىر مۇقەررەرلىككە ئايلىنىپ قالدى»، دەپ كۆرسەتتى.

شەرقىي تۈركىستاننىڭ مۇستەقىللىقى ــ بۈگۈنكى دۇنيانىڭ ھەم دەۋرىنىڭ تەلىۋى بولۇپ قالدى. ئەسلىدە كوممۇنىست خىتاي ئىمپېرىيىسىنىڭ ئىشغالىيىتىدىكى مىللەتلەرنىڭ ئازاتلىقى، مۇستەقىللىقى كوممۇنىست خىتاي ئىمپېرىيىسىنىڭ كېڭەيمىچىلىكىگە خاتىمە بېرىپ، ئۇنىڭ تاجاۋۇزچىلىقىنى تىزگىنلەيدۇ. ئەگەر شەرقىي تۈركىستان مۇستەقىل بولغان بولسا، كوممۇنىست خىتاي ئىمپېرىيىسى ئۇنىڭ تۈگىمەس ئالتۇن، نېفىت، ئورانلىرىدىن پايدىلىنىپ كېتەلمەيتتى. ئەگەر شەرقىي تۈركىستان مۇستەقىل بولغان بولسا ھەرگىزمۇ، ئاتوم سىناقلىرىنى ئۆزىنىڭ ئادىمى كۆپ ئۆلكىلىرىدە قىلالمايتتى ۋە بۈگۈنكى كۈندە خىتاي زامانىۋى ئاتوم مەملىكىتىگە ئايلىنالمايتتى. خۇلاسە قىلغاندا، كوممۇنىست خىتاي ئىمپېرىيىسى سىياسى، ئىقتىسادى، ھەربى جەھەتتىن بۈگۈنكى كۈنگە يېتىشەلمەيتتى. دېمەك شەرقىي تۈركىستاننىڭ مۇستەقىللىقى دۇنيا تىنچلىقىغا خەۋپ يەتكۈزمەي، دۇنيا تىنچلىقىغا قوشۇلغان زور تۆھپە بولىدۇ. بۇ شەرقىي تۈركىستان ھەم دۇنيا خەلقلىرى جانجان مەنپەئەتلىرىنىڭ ئۆز ئارا تەقەززاسىنىڭ يېڭى يۈزلىنىشى. ئىنشائاللاھ، شەرقىي تۈركىستان ئالدىدا يېڭى ئىستىقلالىيەت دەۋرى يۈز ئېچىپ تۇرۇپتۇ.

بۇ ئىستىقلالىيەت دەۋرى ئالدى بىلەن بىزدىن، بىرىنچى، بۇ يىلنىڭ باھارى بىلەن باشلانغان شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ كوممۇنىست خىتاي باسقۇنچىلىرىنىڭ قانلىق تېررورىغا قارشى بۇ ئەسىر ئىچىدىكى 3- قېتىملىق مۇستەقىل ئىنقىلاۋىنىڭ تېز سۈرئەتلىرىگە يېتىشىپ، ئىككىنچىدىن، مەملىكەت ئىچى ۋە سىرتىدىكى شەرقىي تۈركىستانلىقلارنىڭ تېز ھەركەتكە كېلىپ، پۈتۈن كۈچلىرىنى ئىتتىپاقلاشتۇرۇپ، خەلقئارادا شەرقىي تۈركىستانلىقلارنىڭ بىرلىككە كەلگەن كۈچلۈك ۋە ئابرويلۇق بىر مەركىزىنىڭ تېزدىن دۇنياغا

كىلىشىنى تەقەززا قىلىۋاتىدۇ. ئىنشائاللاھ ئىشىنىمىز، بۇ ئارزۇ ـ ئامانلار ئىزدىن ئەمەلگە ئاشقۇسى.

1996 ـ يىلى سىنتەبىر ئادېلايدېي شەھرى ـ ئاۋىستىرالىيە.

(گېرمانىيە، مىيونخىن، « بىرلىك » ژورنىلى 1996 ـ يىلى 1 ـ 2 ـ سان)

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com

شەرقىي تۈركىستان ـ خىتاي كوممۇنىست ئىمپېرىيىسىنىڭ قانلىق زىندانى

يېقىندىن بۇيان خىتاي كوممۇنىست ئىمپېرىيىسىنىڭ شەرقىي تۈركىستاننىڭ يەرلىك خەلقىگە سېلىۋاتقان مىللىي زۇلمى يەنە بىر قېتىم يۇقىرى پەللىگە كۆتۈرۈلدى.

سوۋېت ئىمپېرىيىسى يىمىرىلگەندىن كېيىن ئۇنىڭ ئورنىغا دەسسىگەن كوممۇنىزمنىڭ جاھىل قورغىنى ـ بېيجىڭ ھۆكۈمىتى ئۆزىنىڭ ئىشغالىيىتى ئاستىدىكى شەرقىي تۈركىستاندا ئونمىڭلىغان ئۇيغۇرلارنى قولغا ئالدى.

بېيجىڭ ھۆكۈمىتىنىڭ ئىنسان قېلىپىدىن چىققان بۇ دەھشەتلىك جىنايەتلىرى خەلقئارا ۋە ئاۋستىرالىيىدە چىقىدىغان مەتبۇئات، رادىيو ۋە تېلېۋىزىيەلەردە كەڭ تۈردە خەۋەر قىلىنىۋاتىدۇ.

سىدنېيدا چىقىدىغان « بىرلەشكەن خىتاي ۋاقتى » گېزىتى ئۆزىنىڭ 96 ـ يىلى 20 ـ ئىيۇن سانىدا ئاپرېلنىڭ ئوتتۇرلىرىدىن مايىنىڭ ئاخىرلىرىغىچە شەرقىي تۈركىستاننىڭ 15 ۋىلايەت، رايونلىرىدا 45 قېتىملىق قوزغىلاڭ بولۇپ، بۇ قوزغىلاڭلارغا 65 مىڭ كىشىنىڭ قاتناشقانلىقىنى، خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ ناھايىتى كۆپ ساندا جاللات قوشۇنلىرىنى يۆتكەپ كېلىپ، مىڭدىن ئوشۇق ئۇيغۇرلارنى ئۆلتۈرگەنلىكىنى ھەم ئونمىڭلاپ بىگۇناھ كىشىلەرنى قولغا ئالغانلىقىنى، بۇ قولغا ئېلىنغانلارنىڭ كۆپىنچىسى زىيالىي ھەم ياشلار ئىكەنلىكىنى خەۋەر قىلدى.

ئادەتتە ئىنسان ھوقۇقىنى داۋاملىق ئاياق ـ ئاستى قىلىشقا ئادەتلىنىپ قالغان خىتاي باسقۇنچىلىرى ئۆزىنىڭ جىنايى قىلمىشلىرىنى دۇنيا ئەپكار ئاممىسىدىن يوشۇراتتى. بۇ قېتىم ئۇنىڭ ئەكسىچە باشقىلاردىن بۇرۇن بۇ ئەھۋالنى دۇنياغا ماختىنىپ ئېلان قىلدى.

بۇنىڭدىــــن شــۇنى كۆرۈشــكە بولىدۇكـــى: بىجىـــن دۇنيــا جامائــەتچىلىكىنىڭ شـــەرقىي تۈركىســـتاندىكى ئـــەھۋاللارغا ئۇتقــان بىپەرۋالىقىدىن پـايدىلىنىپ، شـەرقىي تۈركىستاندا كـەڭ كۆلـەملىك قـانلىق تازىلاش ئېلىپ بېرىپ، ئېخىمۇ ئۇرغۇن كىشلەرنى قولغا ئالغانلىقى مۇقەررەر بولۇپ قالدى.

خىتـاي كوممۇنىسـت ئىمپېرىيىسـى دۇنياغا خوجا بـولۇش ئىيتىـدە شەرقىي تۈركىستان خەلقى، ئۇنىڭغا چېگىرداش مەملىكەتلەر، دۇنيا ئـەركار ئاممىسىنىڭ شـۇنچە ئـارازىلىق ۋە ئەيىپلەشلىرىگە قىلچە پىسـەنت قىلمـاي ئەجەپلىنەرلىكى. « Green Peace » نىڭ لوپنۇردىكى ئاتوم سىناقلىرىغا قارشى ئــارازىلىق پـاراخوتى پىشانىسـىغا لوپنـوردا ئـاتۇم سـىنىغىغا قارشـى شۇئارلارنى ئاقاپ، شاڭخەي پورتىنىڭ سۇ تەۋەلىگىگە كىرگەن كۈنـى « مانـا ساڭا ! » دىگەندەك ئىش قىلدى...

خىتاي ئۆزىنىڭ غەربىي شىمالدىكى مۇستەملىكىسـى بولغـان شـەرقىي تۈركىستانىنىڭ لوپنۇر رايۇنىدا 6ـ ئاينىڭ 8ـ كۈنى يىگىدىن 44ــ قېتىملىـق ئاتۇم سىنىقىنى ئېلىپ باردى. بۇ قېتىمقى سىناقنىڭ پـارتلاش كۈچـى 5 .7 بـولۇپ، 95ــ يىلـى ئاۋىسـترالىيەنىڭ ئىۆكاسـتىل شـەھرىنى ۋەيرانچىلىققـا ئۇچراتقان يەر تەۋرەشنىڭ كۈچى بىلەن بارابەر.

خىتاي كوممۇنىست ئىمپېرىيەسىنىڭ قانلىق زۇلمىـدا، دۇنيـا ئـەزىرىدىن چەتتە قالغان، چوڭ دۆلەتلەر مەنپەئەت كۆرىشىنىڭ قۇربانى بولغان شەرقىي تۈركىستان خەلقى هايات ـ مامات گىرداۋىدا ئۇنجۇقۇپ ئىڭراۋاتىدۇ...

كوممۇنىست خىتـاي باسـقۇنچىلىرى ئىشـغالىيەت ئاسـتىدىكى شـەرقىي تۈركىستان (شىنجاڭ ئۇيغـۇر ئـاپتونوم رايونـى) قـانداق يـەر ؟ ئـۇ يـەردە خىتـاي باسـقۇنچىلىرى ئىمىلـەرنى قىلىۋاتـىدۇ ؟ ئــۇ يــەردىكى يــەرلىك خەلقنىڭ ئەھۋالى قانداق ؟ ئۇلارنىڭ ئـارزۇ ـ ئارمـانلىرى ئىمـە ؟ بىجىـن هـۆكۈمىتىنىڭ شـەرقىي تۈركسـتاندىكى مۇسـتەملىكىچىلىك سىياســتىنىڭ

www.uyghurkitap.com

ئالغۇنتى قاندق بولىدۇ ؟ بۇنىڭغا ئاۋستىرالىيە ۋە دۇنيا جامائەتچىلىكىنىڭ ئۇتقان پوزىتسىيەسى قانداق ؟ بۇ مەسىلىلەر شەرقىي تۈركىستانغا، قوشنا دۆلەتلەر ۋە دۇنيا مەملىكەتلىرىنىڭ مەنپەئەتلىرىگە بىۋاستە مۇناسىۋەتلىك ئىنتايىن ئەھمىيەتلىك مەسىلىدۇر.

شەرقىي تۈركىستان ئىستىراتېگىيىلىك جەھەتتىن ئىنتايىن مۇھىم ئورۇنغا جايلاشقان. ئۇ « ئاسىيا قىتئەسىنىڭ يۈرىكى » دەپ ئاتىلىدۇ. شەرقىي تۈركىستان مۇڭغۇلىيە، روسىيە، قازاقىستان،قىرغىزىستان، تاجىكىستان، پاكىستان، ھىندىستان، تىبەت ۋە خىتاي بىلەن چېگرىلىنىدۇ.

ئۇنىڭ يەر مەيدانى 1،827،417 چاسا كىلومېتىر بولۇپ خىتاي زېمىنىنىڭ 5 تە بىرىگە توغرا كېلىدۇ.

شەرقىي تۈركىستاننىڭ نوپۇسى مۇنازىرىلىك مەسىلە بولۇپ، بىرلىككە كەلگەن مەسىلە ئەمەس. 1990 ـ يىلدىكى ھۆكۈمەت نوپۇس سانىغا قارىغاندا، شەرقىي تۈركىستاندىكى ئۇيغۇرلارنى ئاساس قىلغان مۇسۇلمان تۈركىي خەلقلەرنىڭ سانى 23. 9 مىلىيون لېكىن مۇستەقىل مەنبەلەرگە قارىغاندا 25 مىلىيەن ئەتىراپىدا. ھۆكۈمەت دائىرىلىرىنىڭ رەسمىي ستاتىستىكىسىدا خىتايلار بىلەن قوشۇلۇپ 15،،778 ھېساپلىنىدۇ.

شەرقىي تۈركىستان نېفىت، گاز قاتارلىق يەر ئاستى بايلىقلىرىغا ئىنتايىن باي بولۇپ، ھازىرقى خىتاي تەبىئى بايلىقلارنىڭ %70 نى تەشكىل قىلىدۇ. شۇڭلاشقىمۇ چەتئەل مۇتەخەسسىسلىرى شەرقىي تۈركىستاننى « 21 . ئەسىرنىڭ كۇۋەيتى » دەپ ئاتىماقتا. شەرقىي تۈركىستاننىڭ تەبىئى گۈزەللىكى، يەر ئاستى ۋە ئۈستى بايلىقلىرىنىڭ موللىقى، ئۇنىڭ پەخىرلىنىشكە ئەرزىيدىغان ئەچچە مىڭ يىللىق ئاجايىپ تارىخى، ئۇنىڭ رەڭگارەڭ مەدەنىيەت ۋە سەنئەتكە تولغان خەزىنىسى بىلەن دۇنيا مەدەنىيىتىنىڭ ئەڭ موھىم ئوچاقلىرىدىن بىرىدۇر.

ئاشۇنداق ئەۋزەللىكلەرگە قارىماي شەرقىي تۈركىستان بۈگۈنكى

كوممۇنىست خىتاي ئىمپېرىيىسىنىڭ قانلىق زۇلمى ئاستىدا قالغان، دۇنيا نەزىرىدىن مەجبۇرى چەتلەشتۈرۈلگەن ئىنتايىن كەمبەغەل، بەختسىز ئۆلكىدۇر. شۇڭا خىتاي ئەمەلدارلىرىدىن بىرى بەلىك خەلقلەرنىڭ قاششاق بىچارە ھالىتىنى مەسخىرە قىلىپ، « ئالتۇن ئاۋاق كۆتەرگەن دىۋانە » دەپ ئاتىغانلىرى بىكار ئەمەس. شەرقىي تۈركىستان خەلقى چەتئەل باسقۇنچىلىرىنىڭ زۇلمىدىن قۇتۇلۇپ ئازات ئەركىن ياشاش ئۈچۈن توختىماي كۆرەش قىلىپ كەلدى. پەقەت مۇشۇ ئەسىرنىڭ باشلىرىدىن تارتىپ، خىتاي باسقۇنچىلىرىنىڭ ئىشغالىيىتىگە قارشى بىر قانچە قېتىم چوڭ ئىنقىلاپلار قىلىپ، ئىككى قېتىم : 1933 ـ ۋە 1944 ـ يىللىرى ئۆزىنىڭ غەلىبىلىك ھالدا ئۆزىنىڭ مۇستەقىل شەرقىي تۈركىستان جۇمھۇرىيەتلىرىنى قۇرغان بولسىمۇ، لېكىن بۇ مۇستەقىل جۇمھۇرىيەتلەر دۇنيا دەرىجىدىن تاشقىرى دۆلەتلەرنىڭ سىياسى غەرەز ۋە مەنپەئەتلىرىنىڭ قۇربانى بولدى. نەتىجىدە 1949 ـ يىلى شەرقىي تۈركىستان ئىستىقلال جۇمھۇرىيىتى سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ ساتقۇنلىقى بىلەن ئاغدۇرۇپ تاشلىنىپ، ماۋنىڭ باسقۇنچى قىزىل ئارمىيە تەرىپىدىن قانۇنسىزلىق بىلەن ئىشغال قىلىنىۋېلىندى.

كوممۇنىست خىتاي ھۆكۈمىتى شەرقىي تۈركىستاننى قانۇنسىز ئىشغال قىلىۋالغاندىن كېيىن، بەرلىك خەلقنىڭ ئاساسى ئىنسان ھوقوقلىرىنى ئېغىر دەرىجىدە ئاياق ـ ئاستى قىلىپ، ئۆزلىرىنىڭ بىر يۈرۈش جىنايى سىياسەتلىرىنى سىستېمىلىق، پىلانلىق، توختامسىز يۈرگۈزۈپ كېلىۋاتىدۇ. ئۇلار ئۆتمۈشتە فېئودال ـ مىللەتارىست ئاتا ـ بوۋىلىرى ئىشلىتىپ كەلگەن خەلقنى نادانلىقتا قالدۇرۇش، قاراڭغۇ زۇلمەتتە ساقلاشقا ئوخشاش مۇستەبىت سىياسەتلىرىنى قوللىنىشتا ئۇلاردىن ئېشىپ كەتتى.

49 يىلدىن بۇيان شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ مىللى مەۋجۇتلىقىنى يوقۇتۇپ، بۈيۈك خەن مىللىتىگە يۇغۇرىۋېتىش ئۈچۈن، ئىزا تارتىشنى بىلمىگەن كوممۇنىست خىتاي باسقۇنچىلىرى زالىملىق ۋە مۇتتەھەملىك بىلەن

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
www.uyghurkitap.com

لىرلى قىرغىنچىلىق ھەم ئاسسىملاتسىيە سىياسىتىنى يۈرگۈزۈپ كەلدى. بولۇپمۇ ئىنتايىن ھىيلىگەرلىك بىلەن خەلقىمىز ئارىسىدا « بۆلۈپ تاشلاپ، ئىدارە قىلىش » دىگەن فاشىستلارنىڭ قەبىھ سىياسىتىنى ئۆز سىياسىتىنىڭ ئاساسى مەزمۇنى قىلدى.

ئەركىنلىك ۋە ئازاتلىق يولىدا يۈزمىڭلىغان شەرقىي تۈركىستانلىقلار بولۇپمۇ باشلار ۋە زىيالىلار ئۆزلىرىنىڭ مىللى شەرىپى ۋە غورۇرىنى ساقلاپ قىلىش ئۈچۈن خىتاي باسقۇنچىلىرىغا قارشى كۆرەشكە ئاتلىنىپ، خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ ئۇلارنى « ئەكسىلئىنقىلاپچى » دەپ قولغا ئېلىپ، زىندانلارغا تاشلىشىغا، ئۆلتۈرۈپ ـ چېپىشلىرىغا باش ئەگمىدى. ئەكسىچە، شەرقىي تۈركىستان خەلقى خىتاي باسقۇنچىلىرىنىڭ قانلىق زۇلمىغا قارشى بۇ مۇقەددەس كۆرىشىنى بىر كۈنمۇ توختىتىپ قويغىنى يوق.

ئۇزۇن يىللاردىن بۇيان خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ خىتاي كۆچمەنلىرىنى ھەدەپ شەرقىي تۈركىستانغا كۆچۈرىشى بىلەن شەرقىي تۈركىستاننىڭ يەرلىك خەلقى بۈگۈن ئۆز يېرىدە ئاز سانلىققا ئايلىنىپ قالدى. ھازىر ئاز دىگەندىمۇ كۈنىگە 15 مىڭلاپ خىتاي كۆچمەنلىرى شەرقىي تۈركىستانغا كىرىۋاتىدۇ. بېيجىڭ مۇشۇ ئەسىرنىڭ ئاخىرىغىچە خىتاي كۆچمەنلىرىدىن 100 مىليوننى شەرقىي تۈركىستانغا ئورۇنلاشتۇرۇشنى پىلانلىغان.

كوممۇنىست خىتاي باسقۇنچىلىرى تۇغۇتنى پىلانلاش نامى بىلەن، شەرقىي تۈركىستاندا تۇغۇتنى قاتتىق چەكلەش سىياسىتىنى ۋەھشىيلارچە يۈرگۈزۈپ، 2،020،000 دىن ئوشۇق گۇناھسىز بوۋاقلارنى بالىنى چۈشۈرۈش، تۇغماس قىلىش يوللىرى بىلەن قانخورلارچە ئۆلتۈردى. يېتەرلىك تىببىي ياردەم ھەم تىببىي ئەسلىھەلەرنىڭ كەمچىللىگىدىن 10 مىڭلىغان ئاياللىرىمىز ناكار قىلىندى، ھەرخىل جىددى كېسەللەرگە گىرىپتار بولۇپ ئۆلمەكتە... ھايات قالغانلىرىمۇ ئەقىلدىن ئېزىپ ساراڭ بولۇپ كەتتى. نەتىجىدە 10 مىڭلاپ ئائىلىلەر بۇزۇلۇپ خانىۋەيران بولدى.

ئۇغۇتنى قاتتىق كونترول قىلىش دىگەن بۇ فاشىستىك سىياسەتنىڭ ئاخىرقى مەقسىتى ئۇغۇت يىشىدىكى ئاياللارنىڭ %90 نى ئۇغماس قىلىش بولۇپ، مۇشۇ ئاممىۋى قىرغىنچىلىق نەتىجىسىدە يەرلىك خەلقلەرنىڭ نوپۇس ئۆسىشى توختىدى. بىيجىن يەرلىك خەلقلەرنىڭ سانىنى 5 مىلايون ئەتراپىدا كونترول قىلىشنى پىلانلىماقتا.

1949 ـ يىلدىن 1972 ـ يىلغىچە شەرقىي تۈركىستاندا 58 قېتىملىق كەڭ كۆلەملىك قوزغىلاڭ يۈز بىرىپ، بىر مىليون شەرقىي تۈركىستانلىق ئۆلتۈرۈلدى ھەم بىر مىليون كىشى قوشنا مەملىكەتلەرگە قىچىپ چىقىپ كىتىشكە مەجبۇر قىلىندى.

1990 ـ يىلى ئاپرىلدا قەشقەر ۋىلايىتىنىڭ بارىن يىزىسىدا ھۆكۈمەتكە قارشى قۇراللىق قوزغىلاڭ پارتىلىدى. مۇستەبىت، زالىم خىتاي ھۆكمىتى ئالاقزادىلىككە چۈشۈپ بىراقلا ئىككى يۈزمىڭ جاللات قوشۇنلىرىنى ئەۋەتىپ، كىچىككىنە يىزىنى قاتمۇ ـ قات قورشاۋلار ئىچىگە ئالدى. كۆپلىگەن گۇناسىز پۇخرالارنى ئۆز ئىچىگە ئالغان 3000 ئادەمنى ئۆلتۈردى. ئەشۇ گۇناھسىز قۇربانلارنىڭ بىرسى بۆشۈكتىكى بوۋاق بولۇپ، ئۇنىڭ بەدەن ۋە بۆشىكىگە 28 پاي ئوق تەككەن ئىدى.

ھازىر شەرقىي تۈركىستاندا 92 تۈرمە ۋە ئەمگەك جازا لاگىرلىرى بار بولۇپ ئۇنىڭدا 250،000 دىن ئوشۇق سىياسى مەھبۇس ئىنسان قىلىپدىن چىققان شارائىتلاردا ئازاپ چەكمەكتە، بۇلارنىڭ يىرىمىدىن كۆپىرەكى ياشلاردۇر.

شەرقىي تۈركىستان يالغۇزلا كوممۇنىست خىتاي ئىمپىريەسىنىڭ زۇلۇم ئوچىغى بولۇپ قالماستىن، ئۇنىڭ دۇنياغا خوجا بولۇش مەقسىتىدە قۇرغان، ئاتوم ۋە خىمىيەۋى قۇراللىرىنى سىناق قىلىدىغان جىنايى مەيدانىدۇر. بىرىنچى قېتىملىق ئاتوم سىنىغىدىن ھازىرغىچە 32 يىل ئۆتتى، شۇ جەريانلاردىكى توختىماسىز ئاتوم سىناقلىرى نەتىجىسىدە 250،000

ئۇيغۇر كىتاب تورىكتى
www.uyghurkitap.com

شەرقىي تۈركىستانلىق ھاياتلىرىدىن ئايرىلىشتى.

شەرقىي تۈركىستاننىڭ شۇنچىلىك ئۇزۇن تارىخىدا خىتاي ھۆكۈمىتى سىناق قىلىۋاتقان ئاتوم قۇراللىرىنىڭ رادىئوئاكتىپ زەررىچىلىرىنىڭ زەھەرلىشى بىلەن ۋەتەنداشلىرىمىزنىڭ 1 ـ قېتىم كۆز كۆرمىگەن، قولاق ئاڭلىمىغان ئاجايىپ غارايىپ دەھشەتلىك كېسەللەرگە گىرىپتار بولۇپ، پاجىئەلىك ھالدا ئۆلۈۋاتقانلىقىنى كۆرۈشكە شاھىد بولدۇق.

ئاتوم پولىگونىغا يېقىن جايلاردا ياشاۋاتقان شەرقىي تۈركىستانلىقلار ئۆپكە، جىگەر، قان ۋە تېرە راكلىرى بىلەن ئۆلۈۋاتقان بولسا، بوۋاقلارنىڭ غەيرى نورمال ـ غەلىتە تۇغۇلىشى بارغانسېرى كۆپەيمەكتە. شۇنى ئالاھىدە قەيت قىلىشقا توغرا كېلىدۇكى، ھەربىر شەرقىي تۈركىستانلىق رادىئوئاكتىپ نۇرلىرىنىڭ زەھەرلىشىدىن خالىي ئەمەس.

مۇھىتنىڭ بۇلغىنىشى كىشىنى دەھشەتلىك قورقىتىدىغان دەرىجىدە، ئاتوم پولىگونىنىڭ ئەتراپىغا جايلاشقان لوپنور كۆلى ۋە باشقا 400 دىن ئوشۇق كىچىك كۆللەرنىڭ سۇ كىلىش مەنبەلىرىنىڭ توسىلىشى، ساسلىقلارنىڭ قۇرۇشى، ھاۋانىڭ ئۆزگىرىشى بىلەن پارغا ئايلىنىشىنىڭ يۇقىرى كۆتىرىلىشىگە ئەگىشىپ، بۇ گۈزەل ساسلىق ۋە ئوتلاقلار قۇم بارخانلىرىغا ئايلانغان، ئاتوم پالىگونىنىڭ غەربىيگە جايلاشقان خوتەن ۋىلايىتىنىڭ 3 مىليۇن ئاھالىسى بۇرۇن بار بولغان ئېرىق ئۆستەڭ، كۆللەر بۇلغۇنۇپ كەتكەنلىكى ئۈچۈن ئىچىشكە سۇ تاپالماي، قۇدۇق قىزىپ سۇ مەسىلىسىنى ھەل قىلىشقا مەجبۇر بولماقتا. سىناق مەيدانىنىڭ جەنۇبىدىمۇ نەق مۇشۇ ئەھۋال...

دۇنياغا خوجا بولۇش غەرىزىدىكى كوممۇنىست خىتاي ئىمپىرىيىسى يالغۇز ئۆزىلا شەرقىي تۈركىستاندا ئاتوم سىناقلىرىنى ئېلىپ بېرىپ قالماي يەنە ئاز تولا پايدا ئۈچۈن يەنە بىر ھۆكۈمەتنىڭ ئاتوم سىناقلىرى ھەم باشقىلارنىڭ ئاتوم قالدۇقلىرىنى شەرقىي تۈركىستانغا تۆكتۈرمەكتە.

قىنى. كوممۇنىست خىتاي ئىمپېرىيىسىنىڭ شەرقىي تۈركىستاندا قىلغان زورلۇق – زومبۇلۇقلىرىنى ۋاقتى كەلسە باشقىلارغا قىلمايدۇ، دەپ كىم كەسكىن كېپىللىك بېرەلەيدىكىن ـ ھە !

كەڭ دېڭىز ـ ئوكيان، چەكسىز ئورمانلاردىكى ھايۋاناتلار، ئۇچار قۇشلار، مەۋجۇداتلارنىڭ ئۇرۇغىنىڭ قۇرۇپ كېتىۋاتقانلىقى ھەققىدە كىشىلەر ھەدەپ ۋاڭ ـ چۇڭ كۆتۈرۈپ، ۋاقىراپ – جاقىراپ ئەنسىرەشمەكتە. لېكىن بۈگۈنكى دۇنيادا كوممۇنىست خىتاي باسقۇنچىلىرىنىڭ باسقۇنچىلىق سىياسىتىدىن شەرقىي تۈركىستان، تىبەت ۋە ئىچكى مۇڭغۇلىيەلەرگە ئوخشاش پۈتۈن ـ پۈتۈن مىللەتلەر دۇنيا سەھنىسىدىن يوقاپ كېتىپ بارسا، بۇنىڭغا بىر ئەرسە دەيدىغان ئوغۇل بالا يوق. بۇ ھەقتە ھەممىسىنىڭ دېمى ئىچىگە چۈشۈپ كېتىدۇ...

بۇ دۇنيا تىنچلىقىغا زىيانلىق. قورقۇنچلۇق ئەھۋال، تارىختا دۇنيادىكى فاشىست. زوراۋان كوممۇنىست كۈچلىرىنىڭ زوراۋانلىقى ئالدىدا دۇنيا خەلقىنىڭ ئاجىزلىقى تۈپەيلى تارتقان ئازاق – قايغۇ. دەرت – ئەلەملىرى ئازمۇ ؟ مانا بۈگۈن كوممۇنىست خىتاي ئىمپېرىيىسى دۇنياغا خوجا بولۇش غەرىزىدە مەيدانغا چىقماقتا...

ئەگەردە خىتاي ھۆكۈمىتى ئاسارىتىدىكى مىللەتلەر ئۆز مۇستەقىللىقلىرىغا ئېرىشەلىگەنلا بولسا، بېيجىڭنىڭ كېڭەيمىچىلىك ۋە ئاجاۋۇزچىلىقىغا خاتىمە بەرگەن بولىدۇ.

ئەگەردە شەرقىي تۈركىستان مۇستەقىل، ئۆزىگە ئۆزى خوجا بولغان بولسا، ئۇنىڭ ئالتۇن، كۈمۈش، نېفىت، كۆمۈر ۋە ئورمانغا ئوخشاش يەر ئاستى بايلىقلىرىدىن پايدىلىنىپ خىتاي ھۆكۈمىتى بۈگۈنكى ھالەتكە كېلەلمىگەن بولاتتى. ئەگەر شەرقىي تۈركىستان مۇستەقىل مەملىكەت بولغان بولسا، خىتاي ھۆكۈمىتى ھېچقاچان ئاتوم قۇدرىتىگە ئىگە بولالمايتتى. ئۇ قانداق قىلىپ ئادىمى كۆپ، زېمىنى تار مەملىكىتىدە ئاتوم قوراللىرىنى سىناق

قىلالىسۇن ؟

شەرقىي تۈركىستاننىڭ مۇقەددەس مىللىي ھېچقاچان دۇنيا خەلقىگە تونۇش، ئاجاۋازچىلىق قورقۇنچ ئىلىپ كەلمەيدۇ. ئەكسىچە، دۇنياغا تىنچلىق، خاتىرجەملىك ھەم پاراۋانلىق ئىلىپ كىلىدۇ. بۇ مۇناسىۋەت بىلەن ئاۋىستىراليە تۈركىستان جەمىيىتى 25 مىليونلۇق شەرقىي تۈركىستان خەلقى نامىدىن ئەركىنلىك، تىنچلىق ۋە ئادالەتنى سۆيگۈچى دۇنيا خەلقىنىڭ ساپ ۋىجدانىغا ئۆزىنىڭ ئەرز شىكايىتىنى ھاۋالە قىلىدۇ.

شەرقىي تۈركىستان ھېچقاچان خىتاينىڭ بىر پارچىسى بولغان ئەمەس، ئۇ كوممۇنىست خىتاي ھۆكۈمىتى ئاسارىتىدىكى مۇستەملىكە مەملىكەتتۇر. شەرقىي تۈركىستانلىقلار ھېچقاچان خىتاي ئەمەس. ئۇلار تۈرك ئىرقىغا مەنسۇپ، مىللى، تىلى، دىنى، مەدەنى ھەم فىزىكىلىق جەھەتتىن خىتايلاردىن پۈتۈنلەي پەرقلىق ئايرىم مىللەتتۇر.

شەرقىي تۈركىستان خەلقى كوممۇنىست خىتاي ئىمپىرىيىسىنىڭ ئىيتىپ تۈگەتكىسىز قانلىق زۇلمى ئاستىدا ياشىماقتا. ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ئازاپ ـ قايغۇ، دەرت ـ ئەلەم ۋە ئارزۇ ئارمانلىرىنى دۇنيا ئەپكار ئاممىسىغا يەتكۈزۈشكە ئىمكانسىز.

شۇڭلاشقا ئاۋىستىراليە ۋە چەتئەللەردە ياشاۋاتقان شەرقىي تۈركىستانلىقلار دۇنيا ئاقكۆڭۈل جامائەتچىلىكىگە شۇنى چىن سەممىيتى ۋە ئىخلاسى بىلەن جاكالايدۇكى : شەرقىي تۈركىستان ــ شىنجاڭ ئەمەس. شەرقىي تۈركىستان ھۆرىييىتىگە ئىگە بولىشى كىرەك. شەرقىي تۈركىستاننىڭ مۇستەقىللىقى ئۇنىڭ قوشنىلىرى ۋە دۇنياغا تىنچلىق ئىلىپ كىلىدۇ ھەم كوممۇنىست خىتاي باسقۇنچىلىرىنىڭ كېڭەيمىچىلىكىنى توسايدۇ.

ئاۋىستىراليەدىكى تۈركىستان جامائەتچىلىگى ئاۋىستىراليە ۋە پۈتۈن دۇنيا جامائەتچىلىگىدىن خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ لوپنوردىكى ئاتوم سىناقلىرىنى توختىتىش ۋە شەرقىي تۈركىستاندا خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ

قانۇنسىز ئومۇمىي يۇزلۇك قولغا ئېلىشلىرىنى تېزدىن توختۇتۇشقا بېسىم كۆرسىتىشىنى تەلەپ قىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىرگە، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ مۇستەقىللىق كۈرىشىنى قوللاپ قۇۋۋەتلىشىنى تەلەپ قىلىدۇ.

1996ـ ماي ئادىلايدىي ـ ئاۋىستىرالىيە.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ئاۋستىرالىيە تۈركىستان جەمئىيىتىنىڭ خەلقئارادىكى شەرقىي تۈركىستانلىق قېرىنداشلارغا مۇراجىئەتى

قەدىرلىك قانداش، دىنداش، ۋەتەنداشلار :

باسقۇنچى كوممۇنىستىك خىتاي زۇلمى ئاستىدىكى ئۇلۇغ ۋەتىنىمىز شەرقىي تۈركىستانىنىڭ فاجىئەلىك ئېچىنىشلىق ئەھۋالى ھەممىمىزگە مەلۇم ! ئۆتكەن يىلى 19 ـ مارت كۈنى خىتاي كوممۇنىست جاللاتلىرىنىڭ باشلىقى جياڭزېمىن رىياسەتچىلىكىدە خىتاي كومپارتىيىسى سىياسىي بيوروسىنىڭ شەرقىي تۈركىستاننى ئىنجىتىش ھەققىدىكى يىغىنىنى ئېچىپ، ھەربىر خىتايدىن شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ بىگۇناھ قانلىرى ئېقىپ تۇرىدىغان يەتتىنچى ئۇمۇرلۇق ئىنتايىن مەخپىي ھۆججىتىنى تارقاتتى. شۇندىن كېيىنلا 26 ـ ئاپرېلدا شاڭخەيدە ئىمزالانغان، خىتاي، روسىيە، قازاقىستان، قىرغىزىستان، ۋە تاجىكىستانلارنىڭ چېگرا كېلىشىمى ئىمزالىنىشى بىلەن خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ ئون ـ ئونبەش يىل ئىچىدە شەرقىي تۈركىستاندا مىللى مەسىلىسىنى ھەل قىلىش (ئۇيغۇرلارنى ـ ئاساس قىلغان شەرقىي تۈركىستان مۇسۇلمانلىرىنى مەجبۇرى خىتايلاشتۇرۇش ياكى يوق قىلىش) سىياسىتىنىڭ راكىتاغا ئوخشاش يۇقىرى پەللىگە كۆتىرىلىشىگە يول ئېچىپ بەردى. ئەشۇ ئاسسىمىلاتسىيون ۋە ئېرقى قىرغىنچىلىق سىياسىتىنىڭ يېتەكچىلىكىدە تۈرك دۇنياسىنىڭ ئالتۇن بۆشىگى، قەدىمى تۈرك مەدەنىيىتىنىڭ ئۇلمەس ئىپتىخارى، قەھرىمان ئانا ـ بوۋىلىرىمىزنىڭ بىزگە قالدۇرغان تەۋەررۈك مىراسى ـ شەرقىي تۈركىستاندا كوممۇنىست خىتاي جاللاتلىرىنىڭ دۆلەت تېررورى ئەۋجىگە چىقتى...

بىر ئاللاھ دىن باشقا باش پاناھى بولمىغان كۆپ جاپاكەش شور ـ

پىشانە شەرقىي تۈركىستان خەلقى يەنىمۇ دەھشەتلىكرەك قىزىل قىيامەت ئىچىدە قالدى.

مەملىكەت ئىچى ۋە خەلقارادىن كەلگەن ئىشەنچلىك خەۋەرلەرگە قارىغاندا. ئۆتكەن يىلى (96 ـ يىلى) ئاپرىلدىن مايغىچە شەرقىي تۈركىستاننىڭ 15 ۋىلايەت، رايەنلىرىدا 45 قېتىملىق قوزغىلاڭ يۈز بېرىپ، بۇنىڭغا 65,000 دىن ئوشۇق كىشىلەر قاتناشقان. مىڭلىغان مىللىتىمىزنىڭ ئېسىل پەرزەنتلىرى ئۆلتۈرۈلدى، ئونمىڭلىغان ۋەتەنپەرۋەر قېرىنداشلىرىمىز زىندانلارغا تاشلاندى. مىڭلىغان زىيالى، دىنى باشلىرىمىزنىڭ ئىزدېرىگى يوق. ئىستىبدات زالىم خىتاي زۇلمى ئاستىدا سۆيۈملۈك ۋەتىنىمىز بۇ دۇنيانىڭ قاراڭغۇ زىندانىغا ئايلاندى. ۋەتىنىمىزدە يۈرگۈزۈلگەن « مەجبۇرى تۇغۇتنى چەكلەش » سىياستى بىلەن مىليونلاپ بوۋاقلىرىمىز كۈننىڭ سىرىغىنى كۆرمەي ئابۇت قىلىندى. خىتاي كۆچمەنلىرىنىڭ توپان بالاسىدەك ۋەتىنىمىزگە ئاقتۇرۇلىشى بىلەن 10 مىليونلاپ ئاچ خىتايلار شەرقىي تۈركىستانغا ئورۇنلاشتۇرۇلۇپ. ئۇلارنىڭ نىسپىتى %5 تىن %40 كۆپىيەركەك يەتتى. مىليوندىن ئوشۇق شەرقىي تۈركىستانلىقلارنى ھەرخىل يوللار بىلەن قوشنا مەملىكەتلەرگە چىقىپ كېتىشكە مەجبۇرلىدى. 100 مىڭلاپ قېرىنداشلىرىمىزنى ئۆلتۈرۈپ، نەڭ چوڭ 19دىن ئوشۇق ئۆرمە، جازا لاگېرلىرىدا 100 مىڭلاپ قېرىنداشلىرىمىزنى ھازىرمۇ ئازاپلىماقتا... پۈتۈن بايلىقلىرىمىزنى بۇلاپ ـ تالاپ خەلقىمىزنى گادايلىقتا قالدۇرىۋاتقان خىتاي جاللاتلىرى بۇنىڭغىمۇ قانائەت قىلماي، نەمدى باسقۇنچىلىق سىياستىنىڭ زەھەرلىك تىغ ئۇچىنى بىزنىڭ ئۇلۇغ دىنىمىزغا. مىللى مەۋجۇتلىقىمىزغا قارىتىپ، ئىنسانلاردا نەقەللى بولۇشقا تېگىشلىك ئېتىقاد، سۆز نەركىنلىكلىرىمىزنى ئاياق ـ ئاستى قىلىپ، مەسچىت. مەدرىسە، مەكتەپلىرىمىزنى ئاقاپ ئىنسان ھوقوقى. دېموكراتىيە ئۈچۈن كۈرەشىۋاتقان ئۆلىما ـ ئالىملىرىمىزنى. زىيالى باشلىرىمىزنى. ۋەتەنپەرۋەر دىنى ئالىپلىرىمىز.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

لىشچى – دېھقان قېرىنداشلىرىمىزنى « دىنى ئەكسىيەتچىلەر »، « مىللىي بۆلگۈنچىلەر » ھەتتا « جەمىيەت ئامانلىقىنى بۇزغان قاتىللار » دەپ ئۆلتۈرۈپ جازالاپ، شەرقىي تۈركىستاننىڭ ئەسلى ئىگىسى بولغان مىللىتىمىزنى پۈتۈنلەي يوقاتماقچى بولۇۋاتىدۇ...

لېكىن دۇنيا تارىخى شۇنىڭغا گۇۋاھكى، بىرەر دۆلەتنىڭ دىنى ۋە شۇ مىللەتنىڭ ئۆزىگە قارشى بىر مەزگىل غالجىرلىق بىلەن قۇتۇرغان قارا كۈچلەر ئۆز بېشىنى يېگەن...

خىتاي جاللاتلىرىنىڭ دۆلەت تېررورى خەلقىمىزنى ئويغاتتى، « يالتىراپ يۈلتۈز يانادۇر، تۈن قارا بولغان سايىن، يادىمغا تەڭرىم چۈشەدۇر بەختىم قارا بولغان سايىن » دېگەن ھەقىقەتكە ئاساسەن، خەلقىمىز كوممۇنىست خىتاي زۇلمى ئاستىدا ئاياق ـــ ئاستى قىلىنىۋاتقان ئىمانىنى، ۋىجدانىنى، ئار ـــ نومۇسىنى ساقلاش ئۈچۈن ئوكيانلاردا قوزغالغان دەھشەتلىك دولقۇنلاردەك بىر ـــ بىرىگە ئۇلىشىپ، بىر ـــ بىرىنىڭ ئىزىنى بېسىپ، بۇ « ئىسيانچىلار ئۆلكىسى » دە 90ـ يىلى 5 ـ ئاپرىلدا يۈز بەرگەن « بارىن ئىنقىلابى »، 95 ـ يىلى 7 ـ ئىيۇلدا يۈز بەرگەن خوتەن ۋەقەلىرى شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ ئازاتلىق ئۈچۈن ئېلىپ بارغان ئىنقىلابىنىڭ يېڭى يۈزلىنىشى بولۇپ، بۇ ئىنقىلاپنىڭ « تىركىشىش » باسقۇچىغا كىرگەنلىكىدىن دېرەك بەردى.

بولۇپمۇ بۇ يىل 5 ـــ 6 رامىزان كۈنلىرى خىتاي ساقچىلىرىنىڭ مەسچىتىمىزدە ئىككى تالىپنى ئۆلتۈرۈشى ھەم دىنى مەكتەپتىكى خانىم ـــ قىزلىرىمىزنى قاماپ، ئاياق ـ ئاستى قىلىشى بىلەن باشلانغان خەلقنىڭ تىنچ نامايىشىنى ئون مىڭلاپ خىتاي قوشۇنلىرى بىلەن باستۇرۇپ، 37 تالىپنى كوچىدا ئېتىپ ئۆلتۈرۈپ، يۈزلىگەن ئادەمنى يارا قىلىپ، پەقەت غۇلجا شەھرىدىنلا 5000 دىن ئوشۇق قېرىنداشلىرىمىزنى قولغا ئالدى. ئەمدى شەرقىي تۈركىستان خەلقى ئالدىدا ئۆزىنىڭ مىللى مەۋجۇتلۇقىنى ساقلاش

ئۇچۇن پەقەت بىر يوللا قالدى. ئۇ يول ـــ قولغا قۇرال ئېلىپ، ئۆزىنىڭ دىنىنى، مەدەنىيىتىنى، مىللىتىنى ساقلاشتىن ئىبارەت. بۇ ھەر بىر ئىنسانىنىڭ، مىللەتنىڭ ياشاش ھوقۇقىدۇر.

شۇنىڭ ئۈچۈن مىللىتىمىزنىڭ ئىسىل پەرزەنتلىرى ئاللاھ تائالا رىزاسى، ئىزلىگەن مىللىتىمىز ھەم ئاياق ـ ئاستى قىلىنغان ۋەتىنىمىز ئۈچۈن جىھاد يولىغا ئاتلاندى. ۋەتىنىمىزنىڭ ئىچى ۋە تېشىدا ياشاۋاتقان قېرىنداشلىرىمىزنىڭ ۋەتىنىمىز ھەم مىللىتىمىزنىڭ ھايات ۋە ماماتلىقى ئۈستىدىكى بۇ مەسىلىدە بىزنىڭ مەسئۇلىيىتىمىز ئىنتايىن زوردۇر. « ھوببۇل ۋەتەن، مىنەل ئىمان (ۋەتەننى سۆيۈش ئىمان جۈملىسىدىن)»، يانقان بولساق ئۇرايلى، ئۇرغان بولساق دەرھال ھەركەتكە كىلەيلى، « مىلى بارلار مىلى بىلەن، جېنى بارلار جېنى بىلەن، بىلىم ـ ھۈنىرى بارلار، بىلىم ھۈنىرى بىلەن » ۋەتەن ـــ مىللەتنى قۇتۇلدۇرىدىغان ئۇلۇغ ئىنقىلاۋى سەپكە قوشۇلايلى ! پىچاق سۆڭەككە يەتتى... ئىنسان ئۈچۈن دۇنيادا ۋەتەن ـــ مىللىتىنىڭ مۇستەقىللىقى، ئەركىنلىگىدەك ئۇلۇغ، ئۆزگە نەرسە يوق ! دۈشمەن زورلۇق بىلەن تارتىۋالغان مۇستەقىللىق، ئەركىنلىگىمىزنى پەقەت زورلۇق بىلەنلا تارتىپ ئېلىشقا توغرا كېلىدۇ، ئەركىنلىك بېرىلمەيدۇ !

ئۇلۇغ ۋەتەن شەرقىي ئۇركىستانىنىڭ بۈگۈنكى قىيىن ئەھۋالى ھەممىمىزنىڭ ئىمانىنى، ۋىجدانىنى ئۇلچەيدىغان سىناق تارازا تېشى... شەرقىي ئۇركىستانىنىڭ بۈگۈنكى دەردىگە داۋا ئىزدەش ـــ ھەر بىرىمىز ئۈچۈن ھەم پەرز ھەم قەرز !

سۆيۈملۈك قېرىنداشلار! ئانىمىز ـــ شەرقىي ئۇركىستان ھەم ئۇنىڭ جاپاكەش خەلقى سىزنى ياردەمگە، قوللاشقا چاقىرىۋاتىدۇ. سىزنىڭ دۇئايىڭىز، مەرتلەرچە قىلغان سەدەقە ـــ ئىنئانىلىرىڭىزگە، ۋەتەن ـــ مىللەت يولىدا جىھاد يولىغا قەدەم تاشلىغانلىقىڭىز كوممۇنىست خىتاي زۇلمى ئاستىدا قالغان، ئەركىنلىكى ئۈچۈن كۆرەش قىلىۋاتقان شەرقىي ئۇركىستان

خەلقى ئۇچۇن ئىنتايىن مۇھىم.

ئاۋسترالىيە تۈركىستان جەمئىيىتى

1997 ـ يىلى 4 ـ ئاپرېل، ئادېلايدېيى ـ ئاۋسترالىيە .

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

6 ـ قبتىملىق تۈرك دۆلەتلىرى ۋە توپلۇلۇقلىرى قۇرۇلتىيىدا سۆزلەنگەن دوكلات

« شەرقىي تۈركىستان : تۈرك دۇنياسىنىڭ قانلىق يارىسى »

هۆرمەتلىك قۇرۇلتاي رەئىسى، تۈرك دۇنياسىنىڭ ۋەكىللىرى !

هەممىڭىزلەرگە شەرقىي تۈركىستانلىق قېرىنداشلىرىڭىز نامىدىن هۆرمەت ۋە سالاملىرىمىنى تەقدىم ئېتىمەن.

بۈگۈن بىز بۇ يەردە مىللىتىمىزنىڭ ئالتۇن بۆشىگى ۋە تارىختا ئۆچمەس شانلىق ئىزلار قالدۇرغان شەرقىي تۈركىستان تۈركلىرى نامىدىن سىزلەر بىلەن بىرلىكتە يىغىنغا قاتناشقانلىقىم ئۈچۈن ئۆزەمنى چەكسىز بەختلىك هىساپلايمەن.

مەن سىلەرگە تۈرك دۇنياسىنىڭ قانلىق يارىسى ۋە ئانا ۋەتىنى شەرقىي تۈركىستانىنىڭ بۈگۈنكى ئەهۋالىهەققىدە قىسقىچە مەلۇمات بەرمەكچىمەن.

مەن شەرقىي تۈركىستانلىق ئۇيغۇر تۈركىمەن. ئۇيغۇر نامى بوۋىمىز ئوغۇزخان ۋە ئۇنىڭدىن ئىلگىرىكى نەچچە مىڭ يىللىق تارىخ بىلەن ئۇتىشىدۇ... مېنىڭ دىنىم ئىسلام. ئاللاھ تائالاغا ئىشىنىمەن. ئاتا ـ ئانىلىرىم بۇ دىنىنى مىڭلارچە يىللار ئىلگىرى روهى ئوزۇق ۋە هەم بۇ دۇنيالىق هەم ئۇ دۇنيالىق ئېهتىياجلىرى ئۈچۈن قوبۇل قىلغان. مەن شەرقىي تۈركىستاندا تۇغۇلدۇم. ئۇيغۇرلار ئىچىدە ئۆسۈپ يېتىلدىم...

كومموٗنىست خىتاي ئىمپىرىيىسىنىڭ ئىشغالىيىتىدىن ئىلگىرى ۋەتىنىمىز نوپوسىنىڭ 95% نى ئۇيغۇرلار ئاساس قىلغان تۈركىي خەلقلەر تەشكىل قىلاتتى. هازىرقى كۈندە ئۇيغۇرلارنى ئاساس قىلغان تۈركىي خەلقلەر ئاز سانلىق ئورۇنغا چۈشۈرۈلدى. خىتاي باسقۇنچىلىرى شەرقىي تۈركىستانى خىتاينىڭ ئۆيرىقىغا ئايلاندۇرۇش ئۈچۈن خىتاينىڭ ئىچكى ئۆلكىلىرىدىن

كۈنگە 5 ــ 10 مىڭغا يېقىن خىتاي كۆچمەنلىرى شەرقى
يۆتكەپ يەرلەشتۈرمەكتە. بۇ سەۋەپتىن شەرقىي تۈركىستانى
خەلقى ئاز سانلىق ھالغا چۈشتى. 20 ـ ئەسىرنىڭ ئاخىرىغا ق
شەرقىي تۈركىستانغا 100 مىليون خىتايىنى يەرلەشتۈرۈشنى پىلا

1984 ـ يىلدىن بېرى « تۇغۇتنى قاتتىق كونترول قىلىش
مۇسۇلمان تۈركلەر ئارىسىدا رەسمەن يۈرگۈزۈلگەندىن كېيىن. 6
ئوكۇل، 2 مىليون بوۋاق ئابورت قىلىش يولى بىلەن رە
ئۆلتۈرۈلدى. تىببىي ئەسلىھەلەرنىڭ يېتىشسىزلىگى ۋە تىببىي
كەمچىلىلىكىدىن يۈز مىڭلىغان تۇغۇت يېشىدىكى ئاياللىرىمى
تۆردە ۋاقىتسىز ئۆلۈمگە زورلانماقتا... بۇ ئىنسان قىلىپىدىن چىق
چارىلىرى بىلەن مۇسۇلمان تۈركلەرنىڭ يىللىق ئۆسۈشى توختى
ئوپۇسى يىلدىن ـ يىلغا ئازايماقتا.

شەرقىي تۈركىستان يالغۇز كوممۇنىست خىتاي ئىمپېر
قانلىق زىندانى بولۇپلا قالماي، ئۇنىڭ دۇنياغا خوجا بولۇش
قۇراللىرىنى سىناق قىلىدىغان ھەم ئەتنىق قىلىدىغان دۇنيادىك
ئاتوم پولىگونلىرىنىڭ بىرىدۇر.1964 ـ يىلدىن باشلاپ 46 قېتى
سىناقلىرىغا قەدەر شەرقىي تۈركىستاندا يەر، سۇ، ھاۋا بىر ئىغى
ئىپتىقاندا، پۈتۈن تەبىئەت كىشىنى دەھشەتكە سالىدىغان ھا
بولدى. كىشىلەرنى ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىدىغان قان. ئۆپكە. ج
راكلىرى كەڭ تارقالماقتا. رادىئوئاكتىپ نۇرلىرى بىلەن زە
ئۆلگەنلەرنىڭ سانى رەسمىي كۆرسەتمىلەردە 26 مىڭ. لېكى
مەنبەلەرگە ئاساسلانغاندا 260،000 كىشىنىڭ ھاياتىدىن ئايرىل
باللارنىڭ غەيرى نورمال بولۇپ تۇغۇلۇشلىرى كۈندىن
كۆپەيمەكتە. ئاچكۆز كوممۇنىست خىتاي ئىمپېرىيەسى ئىپ
غەرەزلىرى ھەم ئازغىنە ئىقتىسادى مەنپەئەتلىرى ئۈچۈن بىر

ئاتوم سىناقلىرىنى شەرقىي تۈركىستاندا ئېلىپ بارماقتا. ھەتتا چەتئەللەرنىڭ ئاتوم چىقىندىلىرىنى ئەكىلمەكىنغا تۆكتۈرۈپ، شەرقىي تۈركىستاننى ئاتوم ئەخلەتخانىسىغا ئايلاندۇردى. ئېسىڭىزدە بولسۇنكى، بۇ ئاتوم قۇراللىرىنىڭ تەھدىتى يالغۇز شەرقىي تۈركىستانغىلا ئەمەس، تۈركىستان جۇمھۇرىيەتلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان قوشنا مەملىكەتلەر ۋە پۈتۈن دۇنيانى كۆزدە تۇتقان دۇنياۋى ئورتاق تەھدىتتۇر...

8. 1 چاسا كىلومېتىر يەر مەيدانى بار، 30 مىليون ئۇيغۇر قاتارلىق تۈركلەر ياشايدىغان بۇ قۇتلۇق دىيار بۆگۈن كوممۇنىست خىتاي ئىمپېرىيىسىنىڭ قانلىق زىندانىغا ئايلاندى. شەرقىي تۈركىستان، دۇنيا ئەلمىساقتىن بېرى كۆرۈلۈپ باقمىغان دەھشەتلىك ئىرقىي قىرغىنچىلىق ھەم چېكىدىن ئاشقان شوۋىنىست، فاشىستىك ئاسسىمىلاتسىيە سىياسەتلىرىنىڭ دەۋرىمىزدىكى ئەڭ چوڭ سىناق مەيدانلىرىنىڭ بىرىگە ئايلاندۇرۇلغان. شەرقىي تۈركىستان دۇنيادىكى بەزى دەرىجىدىن تاشقىرى دۆلەتلەرنىڭ ئىقتىسادى مەنپەئەتلىرى، بەزى دىن تەرەپدارى مەملىكەتلەرنىڭ دىنى ئۆچمەنلىكلىرى ھەم بەزى ئىرقچى فاشىستچىلارنىڭ قۇربانى سۈپىتىدە دۇنيا نەزىرىدىن يىراقتا قالدۇرۇلۇپ، دۇنيادىكى ئەڭ زالىم، ئەڭ ۋەھشى، ئەڭ ئاچكۆز كوممۇنىست خىتاي ئىمپېرىيىسى ئاتلىق « سېرىق ئەجدەرھا » غا تاشلاپ بېرىلگەن، ئاللاھتىن باشقا ئىگىسى يوق، بەختسىز ئۇنتۇلغا ئۆلكىدۇر.

1949 ـ يىلىنىڭ ئاخىرى باشلانغان كوممۇنىست خىتاي ئىشغالىيىتىدىن كېيىن بېرى شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە قارشى، پۈتمەس ــ تۈگىمەس زۇلۇم ـ ئاسارەت سالغان خىتاي ھۆكۈمىتى ھالا بۆگۈنگە قەدەر ئايىغى ئۈزۈلمىگەن سىياسى ھەركەتلەرنى توختاتماي، 1996 ــ يىلى ئاپرىلدىن باشلاپ « 100 كۈنلۈك قاتتىق زەربە بېرىش » دېگەن 26ــ قېتىملىق چوڭ تىپتىكى جازا يۈرۈشى ئېلىپ باردى. دىنى ئۆلىمالىرىمىز، زىيالىلىرىمىزنى

فىردى ۋە ۋەتەنپەرۋەرلىرىمىزنى زىندانلارغا تاشلىغى، مى
ۋەتەنداشلىرىمىزنى چەتئەلگە چىقىپ كېتىشكە مەجبۇر
كۈنىدە 100 دىن ئارتۇق ئۇرمە، ئەمگەك لاگېرى، ج
يۈزمىڭلارچە ۋەتەنپەرۋەر ياشلار سىستېمىلىق شەكىلدە ق
ئازاپ چەكمەكتە ۋە قىرىلماقتا...

1997 - يىلى 4 ـ، 6 ـ فېۋرال كۈنلىرى قازاقىستان چ
غۇلجا شەھرىدە مەيدانغا كەلگەن قانلىق پاجىئەلەر ۋە شۇ ۋ
بەرگەن نومومى قەتلىئام، كوممۇنىست خىتاي دۆلەت تېررورى
بىر مىسالدۇر. كوممۇنىست خىتاي ئىشغالىيەتچىلىرى قول
سۇنىقى بولمىغان، ئۆزلىرىنىڭ ئىنسانچە ياشاش ھوقوقى، د
ئەركىنلىكلىرىنى تەلەپ قىلغان قېرىنداشلىرىمىزنىڭ قانۇنى
تىنچ يول بىلەن ھەل قىلىش ئورنىغا فاشىستىك ئۇسۇل
قانلىق باستۇردى.شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ قانۇن
جاللاتلار قان تۆكۈش يولى بىلەن جاۋاپ بەردى. فېۋرال
مەسۇم قېرىنداشلىرىمىزغا قارشى ئونمىڭلىغان قاتىل ئەس
تانكا، برونىۋىك، ئاسماندا ئىك ئۇچارلارنى ئىشقا سىلىپ، قا
سوغۇقتا سۇ چېچىش شلەنكىلىرى ۋە زەھەرلىك گازلانى ئىش
يۈزلىۋك قەتلىئام يۈرگۈزدى. بۇ ۋەقەلەردە 300 دىن نو
ياشلىرىمىزنىڭ مۇبارەك قانلىرى غۇلجا كوچىلىرىنى بويىد
قېرىندىشىمىز يارىلاندى. لېكىن يارلانغانلارنى ھۆكۈم
كۆرگەنلىكى ئۈچۈن دوختۇرخانىلاردا داۋالاش ئىمكانىيىت
پەقەت بىر غۇلجا شەھرىدىلا 5000 دىن ئارتۇق ياش قولغا
قانلىق كوممۇنىست خىتاي دۆلەت تېررورى ھازىرغىچىلىك دەھ
داۋام ئەتمەكتە. 1600 نەپەر ياشنىڭ ھازىرغىچىلىك ئىز ـ
بولۇپ، ئۇلار ھەققىدە ھېچقانداق مەلۇماتىمىز يوق... بى

نىشەنچىلىك مەلۇماتلارغا كۆرە. 1995 ــ يىلى ئاپرىلدىن 1997 ــ يىلى ئاۋغۇستقا قەدەر شەرقىي تۈركىستان بويىچە 560،000 ئادەم قولغا ئېلىنغان. 5000 دىن ئوشۇق زىيالى ياشلىرىمىز خىتاي زىندانلىرىدا ئارتقان ئازاپ ـ ئوقۇبەت ۋە قىيىن ـ قىستاقلار نەتىجىسىدە ئۆلتۈرۈلدى. 7000 دىن ئوشۇق ياشلىرىمىز 15 يىللىقتىن ئارتۇق ئېغىر قاماق جازاسىغا ھۆكۈم قىلىندى. 1997 ـ يىلى 30 ـ ئىيۇن كۈنىلا يالغۇز قەشقەردىن بىر كېچىدىلا 10 مىڭدىن ئارتۇق ئۇيغۇر قولغا ئېلىندى. 1997 ـ يىلىغىچە بولغان ئىككى يىل ئىچىدە يەركەنت ۋىلايىتىدىن 30 مىڭدىن ئوشۇق كىشى قولغا ئېلىندى.

كوممۇنىست خىتاي ھۆكۈمىتى پۈتۈن خىتاي بويىچە ئۇيغۇرلارنى دۈشمەن مىللەت دەپ رەسمى ئېلان قىلدى. خىتاي دىكتاتورى جاڭ زېمىن رىياسەتچىلىكىدىكى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى مەركىزى كومىتېتى سىياسى بىروسىنىڭ 1996 ـ يىل 19 ـ مارت كۈنىدىكى « شىنجاڭ (شەرقىي تۈركىستان) نىڭ مۇقىملىقىنى قوغداش » دەپ ئاتالغان 7 ـ نومۇرلۇق ئىنتايىن مەخپى ھۆججىتى كوممۇنىست خىتاينىڭ دۆلەت تېررورىستلىق ئوقىرى پەللىگە كۆتىرىلىشىگە يېشىل چىراق يېقىپ بەردى. بۇ مەخپى ھۆججەتنىڭ نەتىجىلىك يېرى شۇكى. ھۆججەت شەرقىي تۈركىستان خەلقىنى روھى ۋە جىسمانى جەھەتتىن يوقۇتۇش. شەرقىي تۈركىستان داۋاسىنىڭ خەلقئارالىششىنىڭ ئالدىنى ئېلىشنى ئالدىن شەرت قىلغاندۇر. بۇ ھۆججەت قەيەردىن چىقىرىلىشتىن بۇرۇن خىتاي ھۆكۈمىتى مەسىلىكەت ئىچى ۋە سىرتىدا سىياسى، ئىقتىسادى، ھەربى ۋە دىپلوماتىيە جەھەتلەردە بىر قاتار ئورۇنلاشتۇرۇشلار ئېلىپ باردى. شەرقىي تۈركىستانغا يۈز مىڭلاپ زامانىۋى يېڭى قوشۇنلىرىنى يۆتكىدى. كەلگۈسىدە قولغا ئېلىنىدىغان يۈز مىڭلىغان شەرقىي تۈركىستانلىقنىڭ قارا تىزىملىكىنى تۈرغۇزدى. خەلقئاردا بولۇپمۇ يېڭى مۇستەقىل بولغان تۈركىستان جۇمھۇرىيەتلىرى بىلەن تۈرلۈك سىياسى، ئىجتىمائى ـ مەدەنى، ئىقتىسادى ۋە ھەربى چىگرا شەرتنامىلىرىنى

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئىمزالىدى. بولۇپمۇ روسىيە، قازاقىستان، قىرغىزىستان، تاجىكىستاننىڭ دۆلەتلىرىنىڭ 1996 - يىلى 24 ـ 26 - ئاپرېلدىكى « شاڭخەي شەرتنامىسى »غا قول قويۇشى، خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ ئۇيغۇرلارغا قېرىنداش بولغان بۇ جۇمھۇرىيەتلەردىن كېلىدىغان خەۋپ ۋە تەھدىتلەر ھەققىدىكى ئەندىشىلىرىنى خالاس قىلىپ، بېيجىڭنىڭ شەرقىي تۈركىستان بويىچە ئومۇمىي يۈزلۈك قەتلىئام يۈرگۈزۈشكە ئىلھام ۋە تۈرتكە بولدى. قېرىنداشلىرىمىزنىڭ بەزى مەنپەئەتلىرى ئۈچۈن بۇ شەرتنامىلەرگە قول قويۇپ، بۇ قانلىق پاجىئەلەرگە شاھىت بولۇپ، تاماشا كۆرۈپ تۇرۇشى، ئەلمىساقتىن بېرى دىلى بىر، تىلى بىر، دىنى بىر، جىسمى بىر بولۇپ كەلگەن ئۇيغۇر قېرىنداشلىرىنىڭ قەلبىدە ھېچقاچان يېشىلمەيدىغان بىر قانلىق تۈگۈن پەيدا قىلىپ قويدى ! بۇ قانلىق تۈگۈنگە كىملەر سەۋەبچى ؟ بۇ قانلىق يارىلارنىڭ قاتىلى كىم ؟ ئاتالمىش « مىللەت مەنپەئەتى »، « دۆلەت مەنپەئەتى » دېيىلگەن تەقدىردىمۇ مۇنداق چېكىدىن ئېشىپ كەتكەن بارمۇ ؟ بىز كىم ھەم سىز كىم ؟ بىز دېگەن سىز، سىز دېگەن بىز ئەمەسمىدۇق ؟ شەرقىي تۈركىستاندا ئۇيغۇرلاردىن باشقا يەنە قازاق، قىرغىز، تاجىك ناملىق ئۈز قېرىنداشلىرىڭىزمۇ بار ئىدىغۇ ؟ شەرقىي تۈركىستانلىق قېرىنداشلىرىڭىزنىڭمۇ سىزلەرگە ئوخشاش مۇستەقىل ۋە ئەركىن ياشاش ئارزۇ - ئارمانلىرى بار. بۇ ئۇلارنىڭ ئەڭ ئەقەللىي تۇغما ئىنسان ھەققىدۇر. ناھايەتكى، « پادا باققاندا بىر بولۇپ، ياتاق چاققاندا ئايرىلدۇق . » ھە ؟! بىز سىزلەردىن ياردەم سورايمىز. بۇ قېرىنداش ۋە دىنداشلارنىڭ ئاللاھ تائالا ۋە بەندىلىرى ئالدىدىكى ھەققى ! ئەگەر ھۆكۈمەتلىرىڭىز ئۇنداق قىلالمىسا، بىنەردىپ تۇرسۇن. دۇنيادا يامانغا يانتاياق بولغاندىنمۇ ئارتۇق جىنايەت بارمۇ ؟ بىز سىزلەردىن ھۆكۈمەتلىرىڭىزگە بېسىم ئىشلىتىپ، ئۇلارنىڭ يامان يولدىن قايتىشىغا تۈرتكە بولۇشىڭىزلارنى ئۈمىت قىلىمىز. بىر ئۇيغۇر قېرىندىشىڭىز، خىتاي زۇلمىدىن ئۈز بېشىغا كەلگەن ئۆلۈمدىن مىڭ بىر جاپا

بىلەن قىبچىپ چىكرانىڭ ئۇ تـەرىپىدە « قازىقىستانىم، قىرغىزىستانىم ھەم جانغا ئارام، پاسىۋانىم بار . » دەپ ئاللاھ نامى بىلەن ئالدىڭىزغا كەلسە، سىز ئۇنىڭ پۇت ـ قولىنى بـاغلاپ، تـۈرك خـەلقىنىڭ يىغـى دۈشمىنـى بولغـان خىتايلارغـا ئۇتـۇپ بەرسـىڭىز، بـۇ نـى ئىنسـانچىلىق، قېرىنداشـلىق، مۇسۇلمانچىلىق كىتاۋىنىڭ قايسى بابىغا تـەدبىقلاپ، قـانداق ئىزاھـلاش مۇمكىن ؟!

شەرقىي تۈركىستاندىن نەچچە ئون مىڭ كىلومىتـىر يىراقتىكـى، بىزگـە ھىچقـانداق يىـرى ئوخشـمايدىغان ئاۋىسـتىرالىيەدىكى مىھرىـۋان خـەلق، ئۆتكەن يىلى خىتاي زۇلمىدىن قېچىپ، پانالىق تىلىگەن ئىككى ئەر ـ ئايال ئۇيغۇرنى، جۇڭنەنخەيدىكى سىرىق ئەجدەرھانىڭ غەزەپلىك چىقىراشلىرىغا سـەن قىلمـاي، مەنپەئـەتلىرىنىڭ زىيانغـا ئۇچرىشـىغا قارىمـاي، ئىنسـانلىق روھـى بىلـەن ئاۋىسـتىرالىيەنىڭ ئىللىـق قوينىغـا ئـالدى. ئـۇلار شـەرقىي تۈركىستانلىقلارغا ئۇنجـى رىغىجـى (پانـالىق) ھوقوقىنـى بـەردى. باشـقا بىرمۇنچە غەرپ دۆلەتلىرىدىمۇ شۇنداق قىلىۋاتـىدۇ. ياقـا يۇرتـلاردا پانـالىق تىلىگەن ئۇيغۇرلار ئۆز قېرىنداشلىرىنىڭ تـۆيلىرىدىن قوغلىنىۋاتىدۇ. دۇنيادا بۇنىڭدىن ئارتۇق ۋاپاسىزلىق بارمۇ ؟

مىللىتىمىزنىـڭ بېشـىغا كەلگـەن بـۇ ئېچىنىشـلىق پاجىئەلـەرنى كۆرىۋاتقىنىمىزدا، بۇنىڭدىـن 100 يىلدىـن كـۆپرەك ۋاقىـت ئىلگىـرى، ئىلـى سۇلتانلىقى، قازاق قېرىنداشلارنىڭ ئۇلى جۇزى ۋە چار پادىشاسى ئوتتۇرىدا يۈز بەرگەن بىر قاتار ۋەقەلەر ئېسىمىزغا كىلىـدۇ. شـۇ چـاغدا ئۇيغۇرلارنىـڭ ئىلى سـۇلتانلىقى دۆلىتـى بايانسـىز، مۇنبـەت ئىلـى ۋادىسـىدا ھاكىمىيـەت يۈرگۈزىۋاتـاتتى. ئۇنىـڭ غـەربىي تـەرىپىدە بولغـان ئۇلـى جۇزگـە چـار پادىشاسى بېسىپ كىرىپ، دەھشەتلىك باسقۇنچىلىق سىياسـىتى يۈرگۈزگـەن ئىدى. ئۇلى جۇزنىڭ باشلىقى ئۆز تەۋەسـىدىكى قـازاق قېرىنداشـلىرىمىزنى باشلاپ ئىلى سۇلتانلىقىغا كېلىپ، سـۇلتاندىن باشپانالىق تىلىگـەن ئىـدى.

ئىلى سۇلتانى دۆلىتىنىڭ يېڭى قۇرۇلغانلىقىغا، ئاجىزلىقىغا، ئەتراپىدىكى دۈشمەنلىرىنىڭ تەھدىدىگە قارىماي، قازاق قېرىنداشلىرىنىڭ بېشىغا كەلگەن بۇ ئاپەتنى ئۆزىنىڭ بىلىپ، چار پادىشاسىنىڭ قازاقلارنى قايتۇرۇپ ئېلىش ھەققىدىكى تەھدىدىگە : « قازاقلار بىزنىڭ ھەم ئىرقىي ھەم دىنىي قېرىندىشىمىز، ئۇلارنى قوغداش مەسئۇلىيىتىمىز بار، نىمە بولسا بولسۇن، ئۇلارنى چار پادىشاسىغا تاپشۇرمايمىز » دەپ كەسكىن جاۋاپ بەرگەن ئىدى. چار پادىشاسى بۇنى سەۋەپ قىلىپ، ئىلى سۇلتانلىقىغا باستۇرۇپ كىرىپ، ئۇيغۇرلارنىڭ ھاكىمىيىتىنى ئاغدۇرۇپ تاشلىغان ئىدى.

بىزنىڭ ئاتا ـ بوۋىلىرىمىز تارىختىن بۇيان، باشقا تۈرك قېرىنداشلىرىغا ئەنە شۇنداق كەڭ قوساقلىق بىلەن ياردەم قىلىپ، ئۆزىنىڭ قېرىنداشلىق بۇرچىنى ئۆتەپ كەلگەن. قازاق قېرىنداشلىرىمىزنىڭ بېشىغا كەلگەن قارا كۈنلەر ئۆتۈپ كەتتى. « ئوسما كىتىپ قاش قالىدۇ، سۇ كىتىپ تاش قالىدۇ » دىگەندەك ئىنشائاللاھ، بېشىمىزدا قۇتراپ ئويناۋاتقان بۇ قارا كۈنلەرمۇ ئۆتۈپ كىتىدۇ. ئازاتلىقنىڭ ئاجايىپ جىلۋىلىك يورۇق تاڭلىرى، كۆپ جاپاكەش، ئاق كۆڭۈل، قەھرىمان مىللىتىمىزنىمۇ تىز ئارىدا قۇچاقلىغۇسى !

كوممۇنىست خىتاي ئىمپىرىيىسىنىڭ شەرقىي تۈركىستاندىكى ئىككى مىليوندىن ئارتۇق (خەلقئارادا رەسمى سانلار بويىچە بىر مىليون) قۇراللىق ئەسكىرى، 5. 3 مىليوندىن ئارتۇق دېھقانچىلىق ـ ئىشلەپچىقىرىش نامىدىكى كورپۇسلىرى بىلەن شەرقىي تۈركىستاننى قورشاپ كونترول قىلىپ تۇرۇشى، 10 مىليونلاپ خىتاي كۆچمەنلىرىنى كۆچۈرۈپ چىقىپ ئورۇنلاشتۇرۇشى، ھەمدە بۇلارنىڭ سانىنى مۇشۇ ئەسىر ئىچىدە 100 مىليونغا يەتكۈزۈش پىلانىنى قۇرۇشى شۇنىڭدەك ئاتوم پالىگونى، مۇداپىئە ئىنشائاتلىرىنىڭ بارلىق تۈرلىرىنى كېڭەيتىپ ئورۇنلاشتۇرۇشى ۋە ئەتراپقا تەھدىد سېلىشى پەقەتلا شەرقىي تۈركىستان ئۈچۈنمۇ ؟

مىڭلارچە يىلدىن بېرى غەربىي تۈركىستان ۋە شەرقىي ياۋرۇپانى

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

سىرىق ئاپەتتىن قوغداپ. ئالدىنقى سەپتە قاراۋۇل بولۇپ تۇرغان شەرقىي تۈركىستان بۈگۈن خىتاي جاللات قوشۇنلىرىنىڭ تۆمۈر تاپانلىرى ئاستىدا ئىڭراۋاتىدۇ. سىرىق ئاپەت ئاللىقاچان سەددى چىندىن ھالقىپ ئۆتۈپ، غەربىي تۈركىستاننىڭ دەرۋازىسىنى يامان نىيەت بىلەن چېكىۋاتىدۇ. ئۇيغۇرلاردا « كالپۇك بولمىسا، چىش توڭلايدۇ » دېگەن مەشھۇر ئاتىلار سۆزى بار. غەربىي تۈركىستاننى قوغداپ كەلگەن « كالپۇك » كەتتى. ئەمدى « چىش » توڭلايدۇ. بېيجىن ئىقتىسادى ھەمكارلىق. مەدەنىيەت ئالماشتۇرۇش دېگەندەك سۇيىقەستلىك شەرتنامىلەر بىلەن سىزلەرنى زەھەرلىك قىلتاققا چۈشۈرۈشنى ئويلاۋاتىدۇ. ئاز بولمىغان خىتايلار غەربىي تۈركىستاننىڭ يۇمشاق جايلىرىنى تېپىپ، ھەتتا ئۆي ـ ئوچاقلىق بولۇپ، ئەشيان ئۆتۈپ ئولتۇرۇپتۇ...

قېرىنداشلار. ئۇيغۇر خەلقى مەيلى مەملىكەت ئىچىدە بولسۇن. مەيلى چەتئەللەردىكى مۇساپىرلىق ـ سەرگەردانلىق ھاياتىدا بولسۇن. خىتاي كوممۇنىست ئىمپېرىيىسىنىڭ زۇلمىنى قان يېشى تۆكۈپ شىكايەت قىلىۋاتىمىز. بىر بىر تەرەپتىن ئۆزىمىز ئۈچۈن يىغلىساق، يەنە بىر تەرەپتىن ئەتىلا سىزلەرنىڭ بېشىڭىزغا كېلىدىغان قارا كۈنلەر ئۈچۈنمۇ كۆز ياشلىرىمىزنى ئاقتۇزماقتىمىز. بىز كوممۇنىست خىتاي ئىمپېرىيىسىدىن ھەددى ھېسابسىز دەرت ـ ئەلەم كۆردۇق، بىز ئۇلارنى بەك ئوبدان بىلىمىز. بىز ئۇلارغا ھەرگىز ئىشەنمەيمىز. شۇڭا بىز سىزلەردىن بەكمۇ ئەنسىرەۋاتىمىز...

بۇنىڭدىن 1266 يىل بۇرۇن ئورخۇن ئابىدىلىرىگە يېزىلغان ئەقىللىق بوۋىمىز كۆلتېكىننىڭ خىتايلار ھەققىدىكى قىممەتلىك ۋەسىيەتلىرىنى ئۇنۇتماڭ. ئۇيغۇر قېرىنداشلىرىڭىزمۇ سىزلەرگە ئوخشاش ئىنسان ئىدۇق.بىزنىڭ بېشىمىزغا كەلگەن قارا قىسمەت سىزلەرنىڭ بېشىڭىزغا كەلمىسۇن. بىزنىڭ تارتقان ئازاب ـ ئوقۇبەتلىرىمىز سىزلەر ئۈچۈن ئىبرەت بولسۇن. خىتايلارغا ھېچقاچان ئىشەنمەڭ ! خىتاي ھۆكۈمرانلىرى

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

ھېچقاچان تۈركلەرگە دوست بولغان ئەمەس! ئۇ تۈرك خەلقلىرىنىڭ ئەشەددىي تارىخىي دۈشمىنىدۇر. سىزلەردىن ئىلتىماسىمىز. قېرىنداش تۈرك خەلقلىرى بىرلىشىڭ! ئىتتىپاقلىق ـ ھەممە ئىشلىرىمىزنىڭ ئاچقۇچى ھەم كاپالىتى.

شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ ھەق ـ ئادالەتلىك داۋاسىغا ساھىپ چىقىڭ. ئۇيغۇرلار سىزلەرنىڭ ئەڭ يېقىن قان قېرىنداشلىرىڭلاردۇر.

ھۆكۈمىتىڭىزنى، خىتاي بىلەن تۈزگەن شەرقىي تۈركىستانغا ئائىت شەرتنامىلەردىن ۋاز كېچىشكە مەجبۇرلاڭ. ئۇيغۇرلارنىڭ مەنپەئەتىنى ساتىدىغان شەرتنامىلەرگە قارشى تۇرۇڭ. شەرقىي تۈركىستان خەلقى ئۇنداق شەرتنامىلەرنى ئېتىراپ قىلمايدۇ. ئۇنى قەتئىي رەت قىلىدۇ.

شەرقىي تۈركىستان خىتايلارنىڭ دىگىنىدەك تاش دەۋرىدىن تارتىپلا خىتايلارنىڭ بىرى ئەمەس، بەلكى خىتاي كوممۇنىست ئىمپېرىيىسىنىڭ ئىشغالىيىتىدىكى مۇستەملىكە ئۆلكىدۇر. ئۇ ئەسىرلەردىن بېرى غەربىي تۈركىستان ۋە شەرقىي ياۋرۇپانى قوغداپ كەلگەن جەڭگىۋار قورغاندۇر.

شەرقىي تۈركىستاننىڭ مۇستەقىللىقى دۇنيا تىنچلىقى ئۈچۈن مۇھىم كاپالەتتۇر، شەرقىي تۈركىستان مۇستەقىل بولغان بولسا، خىتاي ھۆكۈمرانلىرى ھازىرقىدەك كۈچىيۈپ، ئىمپېرىيالىستىك دۆلەت دەرىجىسىگە ئېرىشەلمەيتتى. ئاتوم قوراللىرىغىمۇ ئىگە بولالمايتتى.

شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ مۇستەقىللىق ۋە ھۆررىيەت ئۈچۈن ئېلىپ بېرىۋاتقان مۇجادىلىسى دۇنيا خەلقلىرىنىڭ تىنچلىقى ۋە جانجان مەنپەئەتلىرىنى چىقىش ئۇقتىسى قىلىدۇكى، ھەرگىز ئۇنىڭغا قارشى ئەمەس.

مەملىكەتلىرىڭىزدە ياشاۋاتقان شەرقىي تۈركىستانلىقلارغا ھەر جەھەتتىن ياردەمدە بولۇڭ. بۇ مۇقەددەس داۋانىڭ خەلقئارالىشىشىغا ھەسسە قوشۇڭ، ئۇلار كېلەچەكتە قۇرۇلىدىغان خىتايغا قارشى سەپنىڭ ئاۋانگارتلىرىدۇر.

پۈتۈن تۈرك قېرىنداشلىرىمغا، بولۇپمۇ تۈركىستان جۇمھۇرىيەتلىرىدىكى قېرىنداشلىرىمغا چوڭقۇر ھۆرمەت ۋە سالاملىرىمنى يوللايمەن.

1998- فېۋرال. ئادېلايدېي - ئاۋاستىرالىيە .

بىرلەشمىسەك كېلەچەك ئەۋلات بىزنى كەچۈرمەيدۇ

- ئەخمەت ئاكا، ھاياتتا سەۋەپسىز، ئېھتىياجسىز مەلۇم ئىشقا قول ئۇرۇش كام ئۇچرايدىغان ھادىسە. ئېيتماقچىمەنكى سىزنىڭ مۇھاجىرلىققا قەدەم قويىشىڭىزغا نىمە سەۋەپ بولغان ؟ سۆھبىتىمىزنى مانا شۇنىڭدىن باشلىساق ؟

- بۇنىڭ ئۆزى بىر تارىخ. شۇلاردىن مۇھىملىرىغا توختىلىپ ئۆتەي. مەلۇمكى 1958 ــ يىلى ۋەتىنىمىزدە « سايراپ ئېچىلىش » ئەۋج ئېلىپ كەتتى. بۇ سىياسى ھەرىكەت ۋەتەندىن كېلىپ تاشكەنتتە ئوقۇۋاتقان بىز ستۇدېنتلار ئارىسىدىمۇ ئېلىپ بېرىلدى. قىسقىسى مۇشۇ « سايراش » دا ھېبىبۇللا يۇنۇس، مومىن كەرىموۋلار قاتارىدا مەنمۇ « مىللەتچى » ئاتالدىم. ئىككىنچىسى، 1963 ــ يىلى روي بەردى يەنى دولقۇن ياسىن، مەن قاتارلىقلارغا خەۋپسىزلىك ئىدارىسىنىڭ رەسمى ئۇختۇرۇشى بىلەن « شيۇجىڭجۇيى » (ئەكسىل ئىنقىلاپچى) قالپىقى كىيگۈزۈلدى.

- نىمە ئۈچۈن ؟

- بىز تاشكەنتتە ئوقۇۋاتقاندا ك پ س س مەركىزى كومىتىتىغا ئوچۇق خەت يازغان. ئۇنىڭدا بىرىنچىدىن، خىتايدا 1958 ــ يىلى باشلانغان « ستىل تۈزۈتۈش » ئاقىۋىتىدە لېنىنچە مىللى سىياسەتكە پۈتۈنلەي زىت ھالدا غوللۇق زىيالىلىرىمىزنى ۋەيران قىلغانلىقى، ھازىرمۇ سوۋېتكە چىقىپ كەتكەنلەر، ئۇرۇق تۇغقانلىرى بار يەرلىك خەلق ئەھۋالىنىڭ ئىنتايىن ئېغىرلىقى، بۇنداق شارائىتتا ۋەتەنگە قايتىشنىڭ ئۆزىمىزنى ئابۇت قىلىش بىلەن باراۋەرلىكىنى نەزەردە تۇتۇپ، بىزگە سوۋېت ئىتتىپاقىدا تۇرۇپ قېلىشىمىزغا باش پاناھلىق بېرىشىنى ئىلتىماس قىلغان. ئىككىنچىدىن، شەخسكە سىغىنىشنىڭ ئاقىۋەتلىرى پاش قىلىنىۋاتقان مۇشۇ دەۋردە.

ستالىنىنىڭ 20 ــ ئەسىردىكى ئىككى قېتىملىق ئىنقىلاۋى غەلبىلىرىمىزنى خىتايغا تاشلاپ بەرگەنلىگىنى ھېساپقا ئېلىپ، مۇستەقىللىقىمىزنىڭ قايتا ئىگىلىنىشىگە ياردەم سورىغان ئىدۇق.

ـ خېتىڭلارغا جاۋاپ بېرىلدىمۇ ؟

ـ ھەتتى پوچتىدىن ئەۋەتسەك تاشكەنتتىن چىقماسلىقىنى نەزەردە تۇتۇپ، ستېپېندىيەمىزدىن چىقىرىپ دولقۇن ياسىن بىلەن مەخمۇت قاسىمنى موسكۋاغا ئەۋەتتۇق. بىراق، موسكۋادا ن. س. خىرۇشېۋنىڭ قوبۇلىغا كىرىش ئىمكانىيىتىنى تاپالماي قايتىپ كەلدى. ھەركەتتىن نەتىجە چىقمىغاندىن كېيىن خەتكە ئىمزا قويغان ئوتتۇز ئۈچ ستۇدېنت بۇ ھەقتە ھېچكىمگە ئېيتماسلىق شەرتى بىلەن قەسەم قىلىشقان ئىدۇق. بىراق، 1962 ــ يىلقى غۇلجا ۋەقەسىدىن كېيىن شىنجاڭ بويىچە سوۋېت شىجوڭجىلىرىغا قارشى ھەرىكەت باشلاندى. شۇ چاغدا شىنجاڭ ئۇنۋېرسىتىدا ئىشلەيدىغان بىر ساۋاقدىشىمىز بىزنى پاش قىلىپ قويدى.

شۇنداق قىلىپ ھەممە ئىشتىن چەتلەشتۈرۈلۈپ، داۋانچىڭدىكى « غالىبىيەت » چارۋىچىلىق فىرمىسىغا نازارەتكە چۈشۈرۈپ قويدى. 1967 ــ يىلى شۇ يەردە مال بېقىپ، قورا تازىلىدىم. ئاخىرى سەۋر ـ تاقىتىم تۈگەپ، 1967 ـ يىلى فىرمىدىن قېچىپ، باشقا ئىسىم ـ فامىلە بىلەن چەت ـ ياقىلاردا مەدىكارلىق قىلىپ يۈردۈم. 1968 ـ يىلى پۇرسەت يار بەرسە سوۋېتكە ئۆتۈپ كېتىش ئۈچۈن ئىجارەتنى باھانا قىلىپ غۇلجىغا كەلدىم. 1969 ــ يىلى 6 ــ ئايدا قولغا چۈشۈپ قالدىم .شۇ ئارىدا « غۇلجىغا روسلار بېسىپ كىرگۈدەك » دېگەن گەپ چىقىپ، مېنى ئىككى ئايدىن كېيىن ئۈرۈمچىدىكى جامائەت خەۋپسىزلىك ئىدارىسىگە يۆتكىۋەتتى. ئون يىلغا يېقىن ھېچ بىر ھۆكۈمسىز تۈرمىدە ياتتىم. پەقەت 1978 ـ يىلنىڭ بېشىدا ئون ئىككى يىللىق تۈرمە جازاسى بەردى، قويغان ئەيىۋى: 1 ــ تاشكەنتتىن موسكۋاغا يېزىلغان خەت. 2 ــ دولقۇن ياسىن بىلەن بولغان ئالاقە. 3 ــ ئەكسىل

ئىنقىلاۋى ھەركەتكە ئىشتىراك قىلدىك. دىگەنلەر ئىدى. ھۆكۈمگە ئارازىلىقىمى ئىپادىلەش ئىمكانىيىتى يوق ئىدى. ھۆكۈمەت سىياسىتىنى ئەمەلىيەتتە ئىجرا قىلىشقا ئۇرۇنۇش ئىشىنى ئاۋۇت قىلىنمىدى. لوساۋگو كۆمۈر خېنىدا ئىشلەتتى.

1979 - يىلى ختـايدا قايتـا تەكشـۈرۈش ھـەركىتى باشلىنىشـى بىلـەن تۈرمىدە ياتقـان ئـالى مـەلۇماتلىق كـادىرلارنى بوشـۇتۇش توغرىسـىدا ئـالى سـوتنىڭ قـارارى چىقتـى. ئـەزىرىمدە. بـۇ كادىرلارغـا بولغـان غـەمخورلۇق ئەمەس. « مەدەنىيەت ئىنقىلاۋى » دەۋرىدە زىيالىلارغا كەلتۈرۈلگـەن چـوڭ تالاپەتنىڭ ئورنىنى تولدۇرۇشقا قارىتىلغان ھەركـەت ئـىدى. 1979 – يىلـى سىنتەبىردە مەنمۇ شۇ قارار ئاستىدا ئازاتلىققا چىقتىم. بىراق بۇ ئازاتلىق مىنى تۈرمە ھاياتىدىنمۇ ئېغىر كۆلپەتلەرگە داخىل قىلدى.

- ئىمە يەنە بىر بالاغا بولۇقتىڭىزمۇ ؟

- ئانام ۋاپات بوپتۇ. ئايـالىم ئىككـى بـالام بىلـەن تۈرمۇشـقا چىقىـپ كىتىپتۇ. بىر ئىنىم تۈرمىدىكەن...

1980 - يىلى چەتئەلگە چىقىپ كېتىش تەرەددۇدىدا يۈرگەن ھـازىرقى يولدىشىم زەكىيە خانىمغا ئۆيلەندىم. 70 - يىللارنىڭ ئوتتۇرلىرىدا بىرلەشكەن دۆلەتلـەر تەشـكىلاتىنىڭ تۆكتـەبىر ئىنقىلاۋىدىـن كېيىـن ختايغـا ئـۆتۈپ كەتكەن كىڭەش پۇخرالىرىنىڭ ئاۋستىرالىيە. كانادا ۋە ئا ق ش غـا چىقىـپ كىتىشىنى نەزەردە تۇتقان « ئاق ئورۇس » پىروگىراممىسى قوبـۇل قىلىنغـان ئىكەن. شۇ قارار ئاستىدا 1976 - 1985 - يىلـلار ئىچىـدە ئىختىيـار قىلغـانلار چەتكە چىقىپ كەتكەن. زەكىيە خېنىمنىڭ ئاتـا - ئـانىلىرى ئـوز دەۋرىـدە تاتارىستاندىن كەلگەنلەر جۈملىسىدىن بولغاچقا، 1985 - يىلـى بىزمـۇ تـوت تېمى يوق ئوچۇق تۈرمىگە ئايلانغان ۋەتەندىن ئـەركىن دۇنياغـا سـەپەرگە ئاتلاندۇق.

– ئاۋستىرالىيەنى ئەركىن دۇنيا دىدىڭىز. بۇ ھەقىقەتەن شۇنداقمۇ ؟

- شـۇنداق، ئاۋسـتىرالىيە دېموكراتىـك، زامـانىۋى، پۈتـۈن دۇنيـا مىللەتلىرىدىن تـەركىپ تاپقـان ئاھـايتى مەدەنىيـەتلىك سىياسـەت ھـۆكۈم

سۈرىيۋاتقان مەملىكەت ئىكەن. يېمەك - ئىچمەك ئەرزان، ئائىلىقى يۇقىرى، توپىچالاڭ توزۇپ تۇرىدىغان كوچىلىرى يوق.

- ئۇ يەرگە بارغاندىن كېيىن تىرىكچىلىكنى نېمىدىن باشلىدىڭىز ؟

- ئومومەن ئىشلىمىدىم، سەۋەبى مېنىڭدە خىتاي تۈرمىسىدىن « يالداما » بولۇپ قالغان قەنت كېسەللىكى بار ئىدى. شۇنى ھېساپقا ئېلىپ ماڭا ئائىلىنى تەۋرىتىشكە يېتىدىغان پېنسىيە تەيىنلىگەن. ئۇنىڭدىن باشقا ئۆي - جاي، باشقىمۇ ئېھتىياجلىرىمىزنى قاندۇرۇشقا بانكىلار تۆۋەن ئۆسۈم بىلەن قەرز بېرىپ تۇردى. ئومومەن ئاۋسترالىيەدە ئاچ - زېرەن، باش پاناھسىز ئادەم يوق. دۆلەت قېرىلار، ئاجىزلار، قارىغۇچىسى يوقلارغا ئىنسان سۈپىتىدە ياشىشىغا يېتىدىغان دەرىجىدە پېنسىيە بېرىپ تۇرىدۇ.

- ئاۋسترالىيەدە شەرقىي تۈركىستاندىن بارغان قېرىنداشلار خېلى كۆپ بولسا كېرەك ؟

- ئومومىي جان سانىمىز 600 دىن ئاشىدۇ. ئۇيغۇرلار 250 نەپەر، قالغىنى تاتار، ئۆزبېك، قىرغىزلار، سانىمىز ياشلىرىمىزنىڭ ۋەتەنگە بېرىپ ئۆيلىنىش، تۇرمۇشقا چىقىش ھېساۋىغا كۆپىيىۋاتاتتى. كېيىنكى ۋاقىتلاردا خىتاي ھۆكۈمىتى بۇنىڭغا توسقۇنلۇق قىلىدىغان بولىۋالدى.

- ئاۋسترالىيەدەك بىر چوڭ مەملىكەتكە نىسبەتەن سىلەر بەك ئاز سانىنى تەشكىل قىلىدىكەنسىلەر. كېلەچەكتە پەرزەنتلىرىڭلارنىڭ مىللىي ھېس — تۇيغۇلىرىدىن ئايرىلىپ، ھەتتا شۇلارنىڭ ئارىسىغا سىڭىپ كېتىش ئېھتىمالى سىلەرنى تەشۋىشلەندۈرمەمدۇ ؟

- نېمىشكە تەشۋىشلەندۈرمىسۇن. يېڭى يەردە باش — ئايىغىمىزنى تېپىپ ئالغاندىن كېيىن. 1992 — يىلى ئۆزۈم ئولتۇراقلاشقان ئادېلايدى شەھىرىدە ۋەتەنداشلارنى بىرلەشتۈرۈش، مىللەتنى ساقلاپ قېلىش، مەدەنىيەت تارىخىمىزنى ئۆزگە مىللەتلەرگە، خەلقئاراغا تونۇشتۇرۇش مەقسىتىدە « ئاۋسترالىيە تۈركىستان جەمىيىتى » نى قۇردۇق. بۇنىڭ پائالىيىتى دائىرىسىدە

ھەركەت قىلىپ ئاۋستىرالىيە ئىسلام جەمىيتىدىن 200 مىڭ دوللار يـ
ئېلىشقا مۇۋەپپەق بولدۇق. ئۇنىڭغا قوشۇمچە ۋەتەنداشلار ئىنانە قىلىپ
مىڭ دوللار ھېساۋىغا 1994 - يىلى بىر مەكتەپ سېتىۋېلىپ، يېرىمىنى مەسـ
ئىشخانا ھەمدە تۈركىستانلىقلار مىللىي مەكتىۋىنى ئېچىۋالغان . بۇ يـ
باللىرىمىز مەكتەپتىن سىرت، خالىس مۇئەللىملەر ياردىمىدە ئۇيغۇر تـ
دىنى دەرس تەلىمىنى ئېلىۋاتىدۇ. ئۇلارنىڭ ئالدى ھازىر ئەرەپ ھەرپلـ
سالام خەت يازغىدەك بولۇپ قالدى. ئۇنىڭدىن باشقا شۇ يىلىنىڭ بېشـ
ئاۋستىرالىيە ئىسلام جەمىيتى بىلەن بىرلىكتە ئادېلايدى شەھىرىدە ئىـ
كوللىدژى ئېچىلدى. ھازىر بۇنىڭدا 4 ـ 6 ياش ئارىلىقىدىكى 20 يـ
ئوقۇۋاتىدۇ. دېمەك، بىزنىڭ ئاۋستىرالىيەدە مىللەت سۈپىتىزدە يوقـ
كىتىشىمىز مۇمكىن ئەمەس.

- ئىبىتماقچى، سىلەردىكى ۋەتەنداشلار ئىمە تىرىكچىلىك قىلىدۇ ؟

- تىل - يېزىق بىلمىگەنلىكتىن ئاساسەن ئۇشخانىلاردا قاساپ، ئىـ
جەمىيەتلەردە ھامماللىقتا ئوخشاش ئىشلار بىلەن شۇغۇللىنـ
باللىرىمىزنىڭ ئالدى ئالى مەكتەپلەرنى ئۆگۈتۈپ، ئەمدىلەردىن زىيالـ
سىپىنى شەكىللەندۈرىۋاتىدۇ.

- ئاۋستىرالىيەلىكلەرنىڭ ئۇيغۇر مۇھاجىرلارغا بولغان مۇناسىۋ
قانداق ؟

- ئاھايىتى سەمىمى، ئۆتكەن يىلىنىڭ 18 ـ سىنتەبىرىدە ئاۋستىرا
مۇھاجىرلىق مەھكىمىسى ئىككى ۋەتەندىشىمىزغا باش پاناھلىق بەدى
ۋەقە س ب س تېلىكانالى ئارقىلىق رەسمى ئېلان قىلىندى. يەنىلا شـ
ئۆتكەن يىلىنىڭ 1 ـ 2 ـ دېكابىر كۈنلىرى يۇقۇردىكى تېلىكانال ئارقىلـ
ياش ژورنالىست قىز ئېلىزابېس ئادىج خوتەن كورلا، ئۈرۈمچىلەردە بولۇپ
ئېلىپ كەلگەن رەسىم، ئىنتىغا چۈشۈرۈپ ئالغان كۆرۈنۈشلىرىنى جەملەپـ
چەكلەنگەن ئۆلكە » نامىدا ھۆججەتلىك كۆرستىشنى نامايىش قىلىندى. ئـ

يەنە بىزنىڭ جەمىيىتىمىزگە خەت يوللىدى. ئۇنىڭدا « مەن ئۇيغۇر خەلقىنىڭ ئەڭ سەممىي، مېھماندوستلىقىنى كۆردۇم. ئۇلارنىڭ مۇستەقىللىق ئۈچۈن كۈرىشى مېنىڭچە چوقۇم غەلىبىگە ئېرىشىدۇ. ئۇيغۇر خەلقى مېنىڭ قەلبىمدىن ئالاھىدە ئورۇن ئالدى » دېيىلگەن. بىز بۇنى ئىنتىغا يېزىپ چەتئەللەرگە تەشۋىقات قىلدۇق. قىسقىسى ئاۋسترالىيەلىكلەر بىزنى چۈشىنىدۇ ۋە ھەرقانداق ھەرىكىتىمىزگە ھېسداشلىق بىلدۈرۈپ كېلىۋاتىدۇ. بىز بۇنىڭدىن بەك مىننەتدار.

- ئاۋاستىرالىيە ھازىرمۇ مۇھاجىرلارنى قوبۇل قىلىۋاتامدۇ ؟

- ھازىر ئاساسەن ئىككى تۈرلۈك ئادەملەرنى 1 — تىجارەتچى، ئىقتىسادى يېتەرلىكلەر. 2 — دۆلەتكە پايدا كەلتۈرىشى مۇمكىن بولغان ئەقللىق ئادەملەرنى قوبۇل قىلىۋاتىدۇ.

- ئەخمەت ئاكا. گېزىتخانلىرىمىز « يېڭى ھايات » تا كۆپىنچە بۇيان ئاز بولسىمۇ ئېلان قىلىنىپ كېلىۋاتقان شېئىرلىرىڭىز. ۋەتەنگە ئالاقىدار يۇيىلىشتىك ماقالىلىرىڭىز ئارقىلىق سىزنى خارىجدىكى ئالماس ۋەتەنپەرۋەر سۈپىتىدە ياخشى بىلىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئەمدىكى ئارزۇيىڭىزنى سۇنىڭغا بېغىشلىساق ؟

- يۇقىردا ئەسكەرتىلگىنىمدەك، 1992 — يىلى ۋەتەنداشلار بىرلىشىپ ئاۋستىرالىيە تۈركىستان جەمىيىتىنى قۇرغاندا مېنى ئۇنىڭغا رەئىس قىلىپ سايلىغان. ھازىرغىچە شۇ جامائەتچىلىك ئاستىدىكى ۋەزىپەمنى قولۇمدىن كېلىشىچە ئورۇنلاپ كېلىۋاتىمەن. بۇ جەرياندا سىياسى پائالىيەتنىكى ئۈنجى ئىشىمىز 1994 — يىلى ئىنگىلىز تىلىدا « ئاتا نيوس » — (ئاۋستىرالىيە تۈركىستان خەۋەرلىرى) گېزىتنى نەشر قىلىش بولدى. گېزىتنىڭ ۋەزىپىسى ۋەتەن داۋاسىنى دۇنياغا تونۇتۇشتىن ئىبارەت بولىدى. بىراق سارىدا سالامەتلىكىم يار بەرمەي، گېزىت توختاپ قالدى. ئەمدىلىكتە يەنە نەشر قىلىش نىيىتىم بار.

www.uyghurkitap.com

خىتاينىڭ ۋەتىنىمىزدە ئېلىپ بېرىۋاتقان زۇلۇم ـ سىتەم، لوپنۇردىكى ئاتوم پارتىلىتىشلىرىغا قارشى 1995 ـ يىلىدىن باشلاپ، ھازىرغا قەدەر ئادېلايدى، سىدنېي ۋە ئاۋىستىرالىيەنىڭ پايتەختى كامبېررا شەھەرلىرىدە 6 قېتىم نامايىش ئۆتكۈزدۇق. ئىككى قېتىم خىتاي بايرىقىنى كۆيدۈردۇق. بۇلارنىڭ ئىچىدە بولۇپمۇ، 1997 ـ يىلى 22 ـ فېۋرالدا سىدنېيدا ئۆتكۈزۈلگەن نامايىش بەك تەسىرلىك بولدى. تىبەتلىكلەرنىڭ قوللىشى بىلەن ئۆتكۈزۈلگەن بۇ نامايىش كۈنى خىتاي كونسۇلخانىسىدا دېڭشياۋپىڭنى خاتىرىلەش يىغىنى بولۇۋاتاتتى. دەل مۇشۇ مەزگىلدە 1 ـ قېتىم سىدنېيدا مۇنداق نامايىشنىڭ بولۇشى بەك ئەھمىيەتلىك بولدى . بۇ ھەقتە چوڭ نەشرىلەر، ھەتتا خىتاي گېزىتلىرىمۇ. ماقالە خەۋەرلەر ئېلان قىلدى .

- سىزنىڭچە قارىغاندا ئاۋىستىرالىيەدە تىبەتلىكلەرمۇ بار ئىكەن ؟

- يوق دېسىمۇ بولىدۇ. بىراق تىبەتلىكلەرنىڭ ۋاكالەتخانىسى بار. ئۇنىڭدا ئاۋىستىرالىيەلىكلەر ئىشلەيدۇ. تىبەتتىكى ۋەقەلەرگە ئالاقىدار نامايىشقا چىقىشقا توغرى كەلسە بىزنى تەكلىپ قىلىدۇ. باشقىلارنى بولسا كۈنىگە 100 ئاۋىستىرالىيە دوللىرى ئۆلەش بىلەن نامايىشقا جەلپ قىلىدۇ.

- قالتىس ئىكەن ؟ !

- ھە. تىبەتلىكلەرنىڭ ئالدىدا بىزنىڭ، ئومومەن ئاشقى دۇنيادىكى بارچىمىزنىڭ ۋەتەن داۋاسى بويىچە قىلىۋاتقان ئىشلىرىمىز بىر تامچىدەك سىزىلىدۇ، ماڭا.

- ئۇلارنىڭ دەرىجىسىگە چىقالماسلىقىمىزنىڭ سەۋەبىنى نېمە دەپ ئويلايسىز ؟

- بىر ئېغىز سۆز بىلەن ئېيتقاندا، تىبەتلىكلەرگە ئوخشاش بىرلىكىمىزنىڭ، يېگانە لىدېرىمىزنىڭ يوقلىقى.

- بىزدە يېگانە لىدېر ۋە بىرلىك بولۇشىغا كۆزىڭىز يېتەمدۇ ؟

- ئالمۇتا، بىشكەكلەردە ئىستىقامەت قىلىۋاتقان ھەرخىل تەبىقە ۋە

قاراشتىكى قېرىنداشلار بىلەن مۇلاقەتتە بولدۇم. ھەممىسىدە بىرلىككە ئىنتىلىش كۈچلۈككەن.، خۇدا خالىسا، ئومۇمى مەنپەئەت يولىدا ھەقىقى بىرلىشىش قولغا كەلتۈرۈلىدۇ ۋە ئىدىر سايلىنىدۇ. ئەگەر بىز بىرلەشمىسەك، كىلچەك ئەۋلات بىزنى كەچۈرمەيدۇ.

- يېقىندا ئەيۋەندە ۋەئەنگە ئالاقىدار بىر بايانات ئېلان قىلىنىپتۇ، دەپ ئاڭلىدۇق. بۇنىڭدىن سىز ياخشى خەۋەردار بولسىڭىز كېرەك ؟

- ئەلۋەتتە، بۇ بايانات تەيۋەن مۇستەقىلچىلىرى، تىبەت، شەرقىي تۈركىستان، ئىچكى موڭغۇلىيە ۋەكىللىرى تەرىپىدىن ئېلان قىلىنىپ تارقىتىلدى. ئۇنىڭغا شەرقىي تۈركىستانغا ۋاكالىتەن ئامرىكا ۋە گىرمانىيەدىن كەلگەن ئەركىن ئالپتېكىن، ئەنۋەر يۇسۇپلەر ئىمزا چەككەن. باياناتنامىدا، خىتاي مۇستەملىكىسىدىكى دۆلەتلەرنىڭ مىللى مۇستەقىللىقىنى قولغا كەلتۈرۈشتە چىڭ تۇرۇپ، بىرلىكتە كۆرەش قىلىش [illegible]

- سىز بۇ مەملىكەتلەردە تېز - تېز بولۇپ تۇرسىڭىز كېرەك ؟

- زۆرۈرىيەت تۇغۇلغاندا خىتاي بىلەن مۇستەقىل ھەمدۇستلۇق دۆلەتلەردىن باشقا ھەرقانداق يەرلەرگە چاقىرىق قەغىزسىزلا چىقىپ [illegible] تۈركىيەدە ئۈچ قېتىم بولدۇم. ئاخىرقى قېتىم ئالمۇتاغا كېلىش ئالدىدا تۈرك دۆلەت ۋە جامائەتچىلىكىنىڭ « دوستلۇق، قېرىنداشلىق ۋە ھەمكارلىق » قۇرۇلتايىغا ئاۋۇستىرالىيەدىكى « تۈركىستان » [illegible] ۋەكىلى بولۇپ كەلدىم ۋە ئۇنىڭدا ئىشتىراك قىلدىم.

- بۇ قۇرۇلتايدا ئۇيغۇرلار ھەققىدە سۆز بولدىمۇ ؟

- [illegible] خىتاي ئاسمۇنجىلىرىنىڭ ئەينى كۈنلەردە يۈرگۈزۋاتقان [illegible] ھەققىدە سۆزلىدىم. قۇرۇلتاي قاتناشقۇچىلىرى تەرىپىدىن شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ مۇستەقىللىق كۆرىشىنى قوللاش ھەققىدە مەخسۇس قارار قوبۇل قىلىندى.

www.uyghurkitap.com

- دىمەك شۇ قۇرۇلتايدىن چىقىپ ئالمۇتاغا كەپسىزدە ؟

- شۇنداق. ئەسلىدە مەن ئالمۇتاغا دوستۇم دولقۇن ياسىننىڭ ئوغلى بىللىق توپىغا قاتنىشىش نىيتىدە سەپەرگە چىققان. بىراق قۇرۇلتاي ئۆپەيلى كېچىكىپ بولسىمۇ ئەبىرىكلەشكە كەلدىم. بۇ مىنىڭ قازاقىستانغا قىلغان بىرىنچى سەپىرىم.

- ئالمۇتاغا قىلغان سەپىرىڭىزدىن قانداق تەسىرات ئالدىڭىز ؟

- ئالمۇتا شەھەر سۈپىتىدە ماڭا ياقتى ـــ بىراق، ئايرىم قېرىنداشلىرىمىزنىڭ ئارىسىدا خەلق ئىچىدە مەلۇم ۋە ئىناۋىتى بار ئادەملىرىمىزگە نىسبەتەن قارا چاپلاشلارنىڭ مەۋجۇتلىقى ماڭا زادىلا ياقمىدى. ھەتتا ئاقساقال يازغۇچىمىز زىيا سەمەدى توغرىسىدا شەخسەن ئۆزەم ھەزىم قىلالمايدىغان گەپلەرنى ئاڭلىدىم. زىياكام قىسقا قىلىپ ئېيتقاندا، ئۇيغۇر خەلقىنىڭ بايلىقى ۋە پەخرى . ئۇ ۋە ئۇ كەبى ئادەملىرىمىزنى ھىمايە قىلىشنى، ئاسراشنى بىلىشىمىز كېرەك .

- ئەخمەت ئاكا سەل ئاقولاي بولسىمۇ ئېيتىشقا توغرا كېلىۋاتىدۇ. سىزنىڭ تەرجىمە ھالىڭىز، ئىجتىمائى پائالىيىتىڭىزدىن مەلۇم بولغىنىدەك ھاياتتا ھېچ بىر راھەت كۆرمەي ئالمىشتىن ئېشىپسىز. قىسقىسى، ئازاپ ـ ئوقۇبەت، مۇھاجىرلىقتا ئوقۇۋاتقان ھاياتىڭىزغا ئېچىنامسىز ؟

- مەن تەغدىرىمنى مىللىتىمنىڭ قىسمىتىدىن ئايرىپ قارالمايمەن. ۋەتەن ئازات بولمىغىچە ئۇيغۇر خەلقى بەختلىك بولالمايدۇ. مەنمۇ شۇلارنىڭ بىرى. مەن ئۆز ۋاقتىدا ئەقىپتە، ئۆرمىدە يۈرگەن بولسام ھازىر پۈتۈن خەلقىم ختايىنىڭ قانلىق زىندانىغا ئايلانغان ۋەتىنىمىزدە ئېڭىراۋاتىدۇ. مەن مانا شۇ بەختسىزلىكىم ئۆپەيلى ھاياتىمنى ۋەتەن ئىستىقلالى يولىدىكى كۆرەشكە بېغىشلىغانمەن. بۇنىڭدىن كېيىنمۇ شۇنىڭغا سادىق بولۇپ قالىمەن. دىمەكچىمەنكى ھاياتقا كەلگىنىمدىن ئېچىنمايمەن. چۈنكى مەن كۆرىشىۋاتىمەن...

ـ ئاخىرقى سوئال : گېزىتخانىمىزغا نىمىنى تىلىگەن بولار ئىدىڭىز ؟

ـ بىز « يېڭى ھايات » گېزىتىنى جەمىيتىمىزگە لىككى نۇسخا ئالدۇرۇپ، ئۇنى كۆپەيتىپ ۋەتەنداشلىرىمىزغا تارقىتىپ بېرىش ئارقىلىق ئوقۇپ كىلىۋاتىمىز. بۇ گېزىت ۋەتەنگە ئالاقىدار ماتىرىياللارنى يورۇتۇپ بېرىشى بىلەن بىزگە بەكمۇ قەدىرلىك.

ئەھۋالدىن قارىغاندا، مۇشۇنداق ئارزۇلۇق گېزىتنى ئوقۇشنى بىلگىنى ھالدا، ئەرزىمىگەن پۇلنى دەپ مۇشتىرى بولمايدىغانلارنىڭ بارلىقى مىنى قاتتىق ئەپسۇسلاندۇردى. مەن كىلەچەكتە ھەممىنىڭ مۇشتىرى بولۇشى، كىرەك بولسا ياردەم كۆرسىتىش ئارقىلىق « يېڭى ھايات » نىڭ ئۇزۇن يىللار مەۋجۇت بولۇپ تۇرىشىنى تىلىگەن بولار ئىدىم. ئەڭ موھىمى، ھەممىڭلارغا سالامەتلىك تىلەيمەن.

سۆھبەتلەشكەن : ئابدۇخالىق ماخمۇت.

(قازاقىستان، ئالمۇتا « يېڭى ھايات » 1998 ـ يىلى 27 ـ ئىيۇن سانى7 ـ بەت)

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com

ۋاڭلوچۈەنگە رەددىيە

خىتاينىڭ « جۇڭگۇ شىبىي » ئاگېنتلىقىنىڭ 30 ـ نويابىر كۈنى ئۈرۈمچىدىكى مۇخبىرى لى دېخۇانىڭ بەرگەن خەۋىرىگە قارىغاندا، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى (شەرقىي تۈركىستان) پارتىيە كومىتېتىنىڭ 1 ـ سېكرېتارى ۋاڭلوچۈەننىڭ ئالدىنقى كۈنى مۇخبىرلارنى كۈتۈۋېلىش يىغىنىدا « شىنجاڭ كېلەركى ئەسىرنىڭ ئاخىرىدا ئالدىغا ئۆتۈپ كېتىدۇ » دېگەن تېمىدا سۆھبەت ئېلان قىلغان. ئۇ سۆھبىتىدە 1978 ـ يىلدىن ھازىرغىچە بولغان 20 يىل ئىچىدە بېيجىڭ شەرقىي تۈركىستاندا يۈرگۈزگەن ـــ دۆلەت تېررور سىياسىتى كونتروللىقىدا ئېلىپ بارغان « ئىسلاھات ۋە ئىشىكنى ئېچىۋېتىش » سىياسەتلىرىدە قولغا كەلتۈرگەن « شىنجاڭدا ئاسمان ـ زېمىننى ئاستىن ـ ئۈستۈن قىلىۋەتكۈدەك ئۆزگىرىشلەر بارلىققا كېلىپ، كىشىلەر كۆز ئالدىغا يېڭى بىر قىياپەتتە نامايەن بولغانلىقىنى » قېن ـ قېنىغا پاتماي سۆزلەپ كەتتى.

ۋاڭلوچۈەننىڭ سۆزىچە 17 مىليوندىن ئوشۇق ئاھالىسى بار شىنجاڭنىڭ ئىقتىسادى قۇۋۋىتى ئېشىپ، ئۆتكەن يىلقى ئىشلەپچىقىرىش مەھسۇلات قىممىتى 1978 ـ يىلغا قارىغاندا 6 ھەسسە ئاشقان. مالىيە كىرىمى 10 مىليارتتىن ئوشۇق بولۇپ، ئوخشاشلا يۇقىرىغا سېلىشتۇرغاندا 5. 14 ھەسسە ئاشقان... شىنجاڭدا خام نېفت مەھسۇلاتى ـــ ئۆتكەن يىلى 30. 16 مىليون توننىغا يېتىپ، تەبىئىي گاز مەھسۇلاتى 2 مىليون كۇب مېتىردىن ئاشقان. 2000 ـ يىلى خام نېفت مەھسۇلاتى 25 مىليون توننىغا يېتىشى مۇمكىن. 93 ـــ يىلدىن باشلاپ ئىشلەپچىقىرىش ئومۇمى مەھسۇلاتى بىر سەكرەپ مەملىكەت بويىچە ئالدىنقى ئورۇنغا ئۆتكەن. بۇ يىللىق ئومۇمى مەھسۇلاتى 12 مىليون توننىدىن ئېشىپ، پۈتۈن مەملىكەت ئومۇمى

مەھسۇلاتىدىن ئۇچتەن بىرىنى ئىگەللەيدۇ » دېدى.

راستىنلا شەرقىي تۈركىستاندا ناھايىتى كۆپ ئۆزگىرىشلەر يۈز بەردى. ئەمما بۇ ئۆزگىرىشلەرنىڭ كىملەرنىڭ پايدىسى ھەم كىملەرنىڭ زىيىنىغا ئۆزگەرگەنلىكىگە دىققەت ئاغدۇرۇش كېرەك. مەسىلىنىڭ ماھىيىتى مانا مۇشۇ يەردە. كوممۇنىست خىتاي باسقۇنچىلىرىنىڭ شەرقىي تۈركىستاندىكى مۇستەملىكىچىلىك سىياسىتىنىڭ مەقسىتى : شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە قۇرۇق ئاپتونومىيە ۋەدە قىلىپ، ئۇنىڭ قولىدىكى بارلىقىنى تارتىۋېلىش ئىدى. 20 يىل مابەينىدە خىتاي باسقۇنچىلىرى مۇشۇ زەھەرلىك مۇستەملىكىچىلىك سىياستىنى يۈزدە - يۈز ئەمەلگە ئاشۇرۇپ، جانابى ئاللاھ مىللىتىمىزگە ئىنئام قىلغان، يەرئاستى - ئۈستى بايلىقلارغا تولغان گۈزەل تۇپرىقىمىزنى مىللىتىمىزنىڭ تارىخى دۈشمىنى بولغان نەق ۋەھشىلەرچە ئوخشاش خىتاي باسقۇنچىلىرى تارتىۋېلىپ، ئۇ يەردە مۇستەملىكىچى - باسقۇنچىلار شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ قان - ياش - تەرلىرى ھېساۋىغا ئۆزلىرىنىڭ جەننىتىنى قۇرغانلىقى راست ! بۇنىڭغىمۇ قانائەت قىلمىغان خىتاي ھۆكۈمرانلىرى بۈگۈن مىللى مەۋجۇتلىقىمىزنى يوقىتا چىقىرىش ئۈچۈن سىياسى، ئىقتىسادى، ئىجتىمائى، دىنى ۋە مەدەنىيەت ساھەلەردە بىزنى نادان، قاششاق ھالەتتە قالدۇرۇشنى جىددىيلەشتۈرىۋاتىدۇ. بىزنى مىللەت تەرىقىسىدە ئانا تۇپرىقىمىز شەرقىي تۈركىستاندىن سۈپۈرۈپ تاشلىماقچى بولۇپ، ئۆزلىرىنىڭ دۆلەت تېررورىنى يۈرگۈزىۋاتىدۇ...

قېنى بىز ۋەھشىلەرچە ئىدىن سوراپ باقايلى، 20 يىلدىن بۇيان شەرقىي تۈركىستانىنىڭ مىللى دارامىتى قانچىلىك ئۆسۈپ، بۇ ئۆسكەن دارامەتتىن قانچە پىرسەنتىنى يەرلىك خەلقنىڭ مەدەنى - مۇئارىپ، سەھىيە، پاراۋانلىق ئىشلىرىغا ئىشلەتتىكىن؟ يۇقىردا ئېيتىلغاندەك شەرقىي تۈركىستاندىن ناھايىتى كۆپ مىقداردا نېفىت، گاز ۋە باشقا بايلىقلارنىڭ چىقىۋاتقانلىقىنى ياخشى بىلىمىز، شۇ بايلىقلارنىڭ قانچىلىكىنى جەنۇپىنىكى ئۇيغۇر

دېھقانلىرىغا يەنى كەمبەغەللىكنىڭ ئەڭ تۆۋەن دەرىجىسىد
نان يوق، ئۈستىگە يېپىنغىلى يوتقان يوق، كەپىلەردە
يېتىپ، قوپۇۋالغان بىچارىلەرگە ئىشلەتتىكىن ؟؟

بۇ ھەقتە ۋاڭلۇچۈەن ھېچ نېمە دېمىدى ھە
شەرمەندىلىكتە ئۈچچىغا چىققان بېيجىن ھۆكۈمرانلىرىنىڭ
دۇنيا بانكىسىنىڭ شەرقىي تۈركىستاننىڭ جەنۇ
دېھقانلىرىمىزنىڭ سۇ، يەر مەسىلىلىرىدىكى قىيىنچىلىقلىرىنى
ياردەم بەرگەن 1 مىليارد ئامېرىكا دوللىرىنى ئېغىر ئ
دېھقانلىرىمىزغا بەرمەي، شەرقىي تۈركىستاندىكى ئەڭ چ
بىڭتۇەنگە بېرىپ، ئۇيغۇر دېھقانلىرىنى قان ـــ قان
لاۋگەيدۇيلىرىنى، تۈرمىلىرىنى قۇرۇشقا، بىڭتۇەننى قو
ئىشلەتكەنلىكى 1996 ـ يىلى ئامېرىكا ئاۋام پالاتاسىدا ئابلاج
باشلىق ئىككى ۋەتەندىشىمىزنىڭ پاش قىلىشى بىلەن دۇنيا ئ
ئالدىدا رەسۋايى جاھان بولغىنى ھېلىمۇيادىدا باردۇر ؟!

ۋاڭلۇچۈەن ئۇ ماختىغانلىرىنىڭ شەرقىي تۈركىستاننىڭ
بولغان يەرلىك ئاھالىسىغا نېمە پايدىسى ؟ بىز ئۇچۇن ئ
ۋاڭلۇچۈەننى رەت قىلىمىز ھەم لەنەتلەيمىز !...

ۋاڭلۇچۈەن سۆزىدە بۇرۇن شىنجاڭدا تۆمۈر يوللار ئاز ب
قوش رېلىسلىق تۆمۈر يوللار قۇرۇلۇپ، ئۈرۈمچىنىڭ قاتناش
قالغىنى، زامانىۋى يۇقىرى سۈرئەتلىك تاش يوللارنىڭ
خىتاي بويىچە ئۈرۈمچى ئايرىپورتىنىڭ 5 ـ چوڭ ئايرىپور
ئاغزىنى كۆپتۈرۈپ سۆزلىدى. بۇ تۆمۈر يول، تاش يول
قۇرۇلۇشتىن ئىلگىرى شەرقىي تۈركىستان خەلقى نىسبەتەن ئە
تىنىچ ـ خاتىرجەم، بىر قەدەر توق، خۇشال ـــ خۇرام ياش
تۈركىستان خەلقىنىڭ قان ـ تەرى ھەم ئۇنىڭ بايلىقىغا يۇلۇ

www.uyghurkitap.com

ئۆمۈر يوللاردىن مىليونلىغان ئاچ خىتاي كۆچمەنلىرى چىقىپ، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنى ئۆز ۋەتىنىدە ئاز سانلىققا ئايلاندۇرۇپ، ئۇلارنى ھوقوقسىز 2 - ياكى 3 - دەرىجىلىك گەرەژدانلارغا ئايلاندۇردى. بۇ قوش رېلىستلىق تۆمۈر يول. يۇقىرى سۈرئەتلىك تاش يول، ھاۋا يوللىرىدىن كوممۇنىست خىتاي باسقۇنچىلىرىنىڭ پايدىلىنىپ، كۈنىگە دىگەندەك نەچچە ئون مىليارد دوللارلىق شەرقىي تۈركىستاننىڭ يەر ئاستى - يەر ئۈستى بايلىقلىرىنى شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە بەرمەي، تالان - تاراج قىلىپ، ئىچكى ئۆلكىلەرگە توشۇپ كېتىپ بارىدۇ، ئىچكى ئۆلكىلەردىن چىققان، ئادەم ئۆلتۈرۈپ خوردا بولۇپ كەتكەن قاتىل، بۇلاڭچى، ئوغرى، مەھبۇسلار شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ ئارامىنى بۇزۇپ، ئۇلارنى جاق تويغازدى.... بۇ يوللار شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە بەخت كەلتۈرگىنى يوق، ئەكسىچە، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ ئازاتلىق ھەركەتلىرىنى باستۇرۇۋاتقان « نامى ئۇلۇق ». خەلق ئارمىيسىنىڭ جاللات قوشۇنلىرىنى. ئۇلارنىڭ لەنەت تەككۈر تانكىلىرىنى ئېلىپ چىقىۋاتىدۇ. بۇ قانخور قوشۇنلار. بۇ ياۋۇز تانكىلار ئارقىلىق « بارىن ئىنقىلاۋى » نى، ئاقسۇ، قەشقەر، خوتەن قوزغىلاڭلىرىنى. ئۆتكەن يىلى قوزغالغان غۇلجا ئىنقىلاۋىنى قانلىق باستۇرغانلىقىنى ھېچكىم ئۇنتۇپ قالغىنى يوق. بېيجىڭنىڭ دۆلەت تېررورى ئاستىدا ياشاۋاتقان ھەر بىر تۈركىستانلىق ھەر مىنۇت ھەر سېكۇنتتا ئۆزلىرىگە كېلىۋاتقان بالايى ئاپەتلەرنىڭ مەنبەئەسىنى ھازىر ئوبدان بىلىدۇ. 1957 - يىلى ئاپتونوم رايونلۇق پارتىيە كومىتېتىنىڭ 6 ئايغا سوزۇلغان « سىتىل ئۆزۈتۈش ھەم يەرلىك مىللەتچىلىككە قارشى تۇرۇش » ھەركىتى ۋاقتىدا مىللىتىمىزنىڭ يىراقنى كۆرەرلىك پەزىلىتى بىلەن ئۇنىڭ قەھرىمانلىق روھىنى ئېپادىلىگەن بىزنىڭ پېشقەدەم جامائەت ئەربابىمىز، ئاجايىپ قەھرىمانىمىز ھەم ئاتاغلىق يازغۇچىمىز زىيا سەمەدى جاناپلىرى « ئۆمۈر يول كەلسە. شەرقىي تۈركىستانغا بالايى - ئاپەت كېلىدۇ، بۇنىڭغا ھېزى بولايلى ! » دىگەندە

www.uyghurkitap.com

بىزنىڭ بىر قىسىم گۇل. ئەخمەق كادىرلىرىمىز ۋاڭ ئىشمائۇنىڭ ق
يالغان ئەشۋىقاتلىرىغا ئالدىنىپ، ئۆزىمىزنىڭ ئەنە شۇنداق ئ
ئۇلۇغ كىشىلىرىمىزگە ئىۆزلىرى ئىورا قازدى. لېكىن بىۇ ئورىغ
چۈشتى... رەھىمسىز ھايات رىناللىقى بۇگۈن شۇنى كۆرسەتت
پىشقەدەم ئاقساقىلىمىزنىڭ 42 يىل بۇرۇن كۆرسەتكەن بىشارەتلى
يۈز توغرا بولۇپ چىقتى ..

ئەمدى بۈگۈن پۈتۈن بالايى ـ ئاپەت شەرقتىن كەلگەن ب
مەجۈجى ئاتلىق. سېرىق ئەجدەرھا ھەم ئۇنىڭ قورغار
تۇزاقلىرىدىن كىلىۋاتىدۇ...

ۋاڭلۇچۇەننىڭ ئاغزىدىن شۇلگەيلىرىنى تېپتىپ. ماخ
ئالەمشۇمول غەلىبىلىرى پەقەتلا ئۆزىگە ئوخشاش مۇستەملىكچىل
قىلىدۇ. خالاس !

ئۇ يەنە سۆزىنى داۋام قىلىپ : « بۇرۇن شىنجاڭدا رەنگك
شەھەردىن بىرسىمۇ يوق ئىدى. مانا ھازىر ئۈرۈمچىدىك چو
ئىقتىدارغا ئىگە كاپىتال چوڭ شەھەر بارلىققا كەلگەندىن سىرت
ئۈركۈم پاكىزە ھەم چىرايلىق كىچىك شەھەرلەر ئەگرى تېغىنىڭ
شىمالىغا كەڭ تارقالدى » دېدى.

راست، كىچىككىنە ئۈرۈمچىنىڭ بۈگۈن ئاسمانغا بوي
ئىمارەتلەر بىلەن توشۇپ. شۇنچە كەڭ كەتكەن كوچىلىرىدا
كىتىۋاتقان خىتاي كۆچمەنلىرى ئارىسىدا بىردىر « ئۇيغۇرنى » كۆر
ۋاڭلۇچۇەنگە قانچىلىك خۇشاللىق كەلتۈرسە. بىزگە ئۇنىڭدىنمۇ كۆ
ـ قايغۇ بېغىشلايدۇ...

تېخى 1949 ـ يىلىنىڭ ئاخىرىدىلا ئۈرۈمچىگە خىتاي كۆچمە
جۇت ئايىقى ئەگمەستىن بۇرۇن بارى ـ يوق ئاھالە 00
يەتمەيتتى. بۇنىڭدىن يىرىمىدىن كۆپرەكىنى شەرقىي ئۈركس

تەشكىل قىلاتتى. ئەمدى شۇ شەھەر ئاھالىسىنىڭ 95% نى ئىبخى يېقىندىلا كەلگەن كۆچمەن خىتايلار تەشكىل قىلىدۇ. ۋاڭلۇچۇەن ماختىغان ئەچچە ئون قەۋەتلىك بىنالاردا يەرلىك خەلق ئەمەس، ئىبخى ئۇنۇگۇنلا ئىچكىرىدىن چىققان، شەرقىي تۈركىستاننى بۇلاپ، ئۇنىڭ خەلقىنى قۇل قىلىشنى قەستلەپ چىققان باسقۇنچى خىتايلار ياشاۋاتىدۇ. كوچىلاردا ماشىنىلارنىڭ كۆپلىكىگە ھەيران قالىسىز، لېكىن بۇ ماشىنىلاردا شەرقىي تۈركىستان خەلقىنى قانلىق باستۇرۇپ، ئۇلارنى بۇلاپ ئالاۋاتقان خىتاي ھەربىي ئەمەلدارلىرى، سودىگەرلىرى، خىتاي مەمۇرلىرى ئولتۇرۇپتۇ...

ئۇيغۇرلار ۋە باشقىلارچۇ ؟ بىپىجىن ۋە ۋاڭلۇچۇەننىڭ مىللىي ئاسسىمىلاتسىيە، مىللىي قىرغىنچىلىق ۋە دۆلەت تېررور سىياسىتى بىلەن سىياسىي، ئىقتىسادىي، مەدەنىي ـ مۇئارىپتىن چەتلەشتۈرۈپ، ئۇلارنى قاراڭغۇلۇق، جاھالەت، نادانلىق، قاششاقلىقتا قالدۇردى... ۋاڭ لۇچۇننىڭ ماختىنىپ شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە بەرگەن ئاپتونومىيەسى ھەم داۋاملىق ۋاقىرايدىغان تەڭلىك، بارابەرلىك، ئىتتىپاقلىقنى تەكىتلەيدىغان « مىللىي سىياسەت » نىڭ شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە كەلتۈرگەن بەختى ـ ئامىتى شۇ ...

ۋاڭلۇچۇەن سۆزىنىڭ ئاخىرىدا خىتاي ھۆكۈمرانلىرى داۋاملىق تەكىتلەيدىغان « شەرقىي تۈركىستاننىڭ ئالاھىدە ستراتېگىيەلىك رايون » ئىكەنلىكىنى ئۇنۇتمىدى. ھەممىمىزگە مەلۇمكى، ئۇلۇغ ۋەتىنىمىز شەرقىي تۈركىستان ئاسىيانىڭ قەلبىگە جايلاشقان، ھەقىقەتەن ئالاھىدە ستراتېگىيەلىك ئەھمىيەتكە ئىگە. ئەچچە مىڭ يىللاردىن بۇيان ۋەتىنىمىزگە تاجاۋۇزچىلىق غەرىزى بىلەن كۆز سېلىپ كەلگەن خىتاي باسقۇنچىلىرى شەرقىي تۈركىستاننى بازا قىلىپ، ئوتتۇرا ئاسىيا، غەربىي ئاسىيا ۋە شەرقىي ياۋروپالارغا كېڭەيتىشنى ئۆزىنىڭ باسقۇنچىلىق سىياسىتىنىڭ ئاساسىي مەقسىدى قىلىپ كەلگەن. بۈگۈن شەرقىي تۈركىستاننى ئىبسىپ ياتقان

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

خىتاي باسقۇنچىلىرى بۇ غەرەزدىن مۇستەسنالا ئەمەس، بەلكى ئۇلۇغ سۇيقەستلىك پىلاننى ئاكتىپ ئورۇنلىغۇچى ئاۋانگارتلاردۇر. شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلار « 50 يىلدا ئوتتۇرا ئاسىيانى، 100 يىلدا شەرقىي ياۋروپانى ئىشغال قىلىش » پىلانى * نى ئىجرا قىلىشقا ئالدىرىماقتا...

ھازىر پەقەت شەرقىي تۈركىستانغا 2 مىليوندىن ئوشۇق دۆلەت مۇداپىئە قوشۇنلىرىنى پۈتۈن چېگرالارغا جايلاشتۇرغان بولسا، 3 مىليوندىن ئوشۇق خەلق ئازاتلىق ئارمىيىسىنىڭ بىۋاسىتە كونتروللۇقىدىكى تولۇق قوراللانغان « ئىشلەپچىقىرىش بىڭتۈەنلىرى » نى شەرقىي تۈركىستاننىڭ ھەممىلا يەرلىرىگە ئورۇنلاشتۇرۇپ، تاجاۋۇزچىلىق ئۇرۇشى ئۈچۈن پەيت كۈتۈپ تۇرۇپتۇ. ئەڭ مۇھىمى 60 ـ يىللارنىڭ بېشىدىن باشلاپ شەرقىي تۈركىستاندا ئاتوم قوراللىرىنى سىناق قىلىدىغان ئاتوم پولىگونىنى قۇرۇپ، 46 قېتىملىق ھەر تۈرلۈك ئاتوم سىناقلىرىنى ئېلىپ باردى. بۇ سىناقلاردا 260،000 بىگۇناھ شەرقىي تۈركىستانلىقلار رادىئوئاكتىپ نۇرلىرىنىڭ قۇربانى بولدى.

ئاتوم پالىگونى شەرقىي تۈركىستان ۋە دۇنيا خەلقىنىڭ تىنچ ـــ ئامانلىقى ۋە خاتىرجەملىكىگە تەھدىت سېلىپ، ھازىرمۇ ئىشلەپ تۇرۇپتۇ.

ۋاڭلۇچۈەننىڭ شەرقىي تۈركىستاننىڭ ستراتېگىيەلىك ئەھمىيىتىنى ئالاھىدە تەكىتلىگەنلىكىنىڭ مەقسىدى، ئۆزىنىڭ تاجاۋۇزچىلىقىنى قورقماستىن بازارغا سېلىپ، شەرقىي تۈركىستان ۋە دۇنيا خەلقىگە ئاتوم پوپوزىسى قىلىشتۇر...

بىز يۇقۇرىدا ۋاڭلۇچۈەننىڭ ئېيتقانلىرىدىن شۇنى كۆردۇقكى، ھەر بىر

---

* 1933 ـ يىلى ئۇرۇمچىدىكى ئازىردىن يۇقىرى دەرىجىلىك كادىرلارغا ھەمىلاۋھىلاي ۋۇھ» لاھەنۋ ھىۋ »مووھەھۇ» نىلاۋ» ۋۇھ .

شەخس. گوروھ. مىللەتنىڭ ئۆز ئالدىغا قويغان مەقسىدى ھەم ھساپ كىتاۋى بار. ۋاڭلۇچۇەننىڭ ھساپ ـ كىتاۋى نەق بىيجىن ھۆكۈمرانلىرىنىڭ شەرقىي تۈركىستاندىكى مۇستەملىكىچىلىك سياسىتى ۋە جانىجان مەنپەئەتىگە ۋەكىللىك قىلىدۇ. ئۇ ھېچقاچان شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ مىللى مەنپەئەتلىرىگە ۋەكىللىك قىلالمايدۇ ۋە قىلغان ئەمەس. كوممۇنىست خىتاي باسقۇنچىلىرىنىڭ زۇلۇم ئىسكەنجىسى شەرقىي تۈركىستانغا يەتكەن كۈندىن باشلاپ. بىيجىن شەرقىي تۈركىستان خەلقىنى تارىخى دۈشمىنى ھساۋىدا كۆرۈپ. قىلىچىدىن قان تېمىپ تۇرىدىغان. ۋاڭ. جاڭ. سۇڭ ۋە باشقا تۇرلۇك ناملاردىكى كاللا كېسەر جاللاتلىرىنى ئەۋەتتى. ئۇلار ناملىرى گەرچە ھەرخىل بولسىمۇ. لېكىن ئۇلارنىڭ شەرقىي تۈركىستاندا ئاتا ـ بوۋىلىرىدىن مىراسى بوپ قالغان، پەقەت بۇرۇنقىلاردىن پەرقى قىزىل بولغان خىتاي كوممۇنىست ئىمپېرىيىسىنىڭ چىكىدىن ئاشقان. چوڭ خىتايچىلىق. سوتسىيال جاھانگىرلىك سياسىتىنى ئاساس قىلغان ئاسسىمىلاتسىيون. ئىرقىي قىرغىنچىلىق سياسىتىنى بۇرۇنقىلىرىدىن ئۈتكۈزۈپ يۇقىرى يۈرگۈزىۋاتىدۇ !

ئامى يۇقىرىدا زىكرى قىلىنغان ۋاڭلۇچۇەن ئىسىملىك بۇ جاللات. بۇنىڭدىن خېلى يىللار بۇرۇن شەرقىي تۈركىستانغا 4000 كىلومېتىردىن ئوشۇقراق بولغان خىتاينىڭ شەرقىيدىكى ئەڭ يىراق سەندۇڭ دىگەن ئۆلكىسىدىن بايلىق ۋە ئەمەلدارلىق تاماسى. ئاچلىقى بىلەن كەلگەن ئىدى. ئۇ سەندۇڭ ۋە باشقا يەرلەردە شۇنچە ئۇزۇن يىللار ئىشلەپ يانچۇقى تولمىغان ۋاڭلۇچۇەن شىنجاڭدا ئۇنۇپلا كۆپ ئوتمەي يانچۇقلىرى لەمەس. ساندۇقلىرىمۇ تولدى.... سەندۇڭ. شىنجاڭ.. قاتارلىق يەرلەردە ئەچچىلىگەن مىھمانخانا. كۆڭۈلىش ئورۇنلىرى قۇردى. باللىرى قانچىلاپ شىركەتلەرنى قۇرۇپ. زېمىنغا سىغماي. ئۇ ئۆلكىدىن بۇ ئۆلكىگە. چەتئەللەرگە قاتراپ يۈرۈپتۇ. ئورۇق ـ تۇغقان. يەتمىش پۇشتىنى شەرقىي

ئۇيغۇر كىتاب ئۆيى
www.uyghurkitap.com

ئۇركىستانغا ئەكىلىپ، باي قىلىپ بولدى...

ۋاڭلۇچۇەن سۇڭ خەنلىياڭ ۋاقتىدا مۇئاۋىن سىكىرتارلارنىڭ بىرى ئىدى. سۇڭ خەنلىياڭ ئەكىلماكاندىن چىقىۋاتقان شۇنچە نېفىت ۋە گازنىڭ شۇنچە كۆپلىكىگە قارىماي، تارىم بويىدىكى ئۇيغۇر دېھقانلىرىنىڭ ئىنتايىن قىيىن شارائىتتا ياشاۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، « ئەنە ــ ئۆزگۈن ئاچ قالغان بۇ ياۋايىلاردىن ھاكىمىيەتكە بىرەر قارشىلىق چىقمىسۇن » دەپ، « نېفىتنىڭ بىر قانچە پىرسەنتلىك پايدىسىنى ئۇلارغا بېرەيلى » دېدى - دە. بېيجىڭنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈرۈپ قويدى. شۇنىڭ بىلەن نەچچە ۋاقىتتىن ۋاڭلۇچۇەننىڭ شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە قىلىۋاتقان زالىملىقىنى كۆزىتىپ، ئۇنىڭغا « ئاپىرىن !» ئېيتىپ تۇرغان بېيجىڭ. جاللات قىلىچىنى ۋاڭلۇچۇەنگە ئۇتقۇزۇپ، ئۇنىڭ ئەجدەرھا بېشىغا « بېيجىڭنىڭ شىنجاڭدىكى ھۆكۈمرانى » دېگەن تاجىنى كەيگۈزدى.

ۋاڭلۇچۇەن ئەختىكە چىققاندىن كېيىن ئۇنىڭ شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە قىلغان بۇ قانلىق جىنايەتلىرىنى ئېيتىپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ. ئۇ شەرقىي تۈركىستان خەلقىنى بۇلاپ ــ تالاشتا يېڭى ــ يېڭى سېلىق ــ ئالۋاڭلارنى. ئەمىر - پەرمانلارنى چىقىرىپ، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنى ھالاكەت گىردابىغا ئاپىرىپ قويدى. ئۇ 3000 يىلغا يېقىن تارىخى بار قەشقەرنىڭ يەرلىك ئاھالىسىنىڭ مىڭ يىللاردىن بۇيان ئاتا ــ بوۋىلىرىدىن مىراس بولۇپ كەلگەن يەرلىرىنى، جايلىرىنى ھۆكۈمەتكە پۇل تۆلەپ، سېتىۋېلىشقا زورلاۋاتىدۇ. بولمىسا ئۇ جايلاردىن مەجبۇرى ھالدا ئۇيغۇرلارنى كۆچۈرۈپ. كۆچمەن خىتايلارنى ئورۇنلاشتۇرىۋاتىدۇ. سانائەت، ئېنېرگىيە، ئىگىلىك. چارۋىچىلىق. ھوقۇق. ھۆكۈمەت، پۈتۈن ئىدارىلەر خىتايلارنىڭ ئوتالىتارىنانلىق كوممۇنىست دىكتاتورلىقىغا مەركەزلىشىپ بولدى. ئۇيغۇرلارنى ئەڭ كەمبەغەل چەت رايونلارغا قىستاپ، ئۇلارنى ئۆز ۋەتەنلىرىدە چەتتىن كەلگەن ھوقۇقسىز مۇساپىرلارغا ئايلاندۇرۇپ قويدى.

ھۆكۈمەت مەجبۇرى يوسۇندا ئۇيغۇر دېھقانلىرىغا پەقەتلا خىتاي سودىگەرلىرى، فابرىكچىلىرى ئۈچۈن پاختا ئىشلەپچىقارغۇزۇۋاتىدۇ... ئىقتىسادى زىيانلارنى ئىشچىلارغا بىكتىتىپ ۋە خىتايلارغا بەردى. ئۇيغۇرلار كۈندۈلۈك تۇرمۇشى ئۈچۈن كۆكتات ئىشلەپچىقىرىشتىمۇ يول قويماي، جەرىمانە قويۇۋاتىدۇ. چەتئەلگە ئىچكى خىتاي كۆچمەنلىرىگە ئىش بار. لېكىن يەرلىك مىللەتلەرگە ئىش يوق. ئىشسىزلىق ھەممە يەرنى قاپلاپ تۇرۇپتۇ.

بېيجىن كۆرسەتكەن ئاسسىمىلاتسىيون ھەم ئىرقى قىرغىنچىلىق سىياسىتىنى يۈرگۈزۈشتە ۋاكالەتچى خىتايدىكى پۈتۈن ئۆلكىلەرنىڭ « ئالدىدا »، يەرلىك مىللەتلەرنىڭ مالىرىپ، مەدەنىيەت، سەنئەت ئىشلىرى ئۈچۈن ئۇرۇلۇۋاتىدۇ. ئىسلام دىنىمىز بېيجىن ھۆكۈمرانلىرىنىڭ قاتتىق تەقىبىدا قالدى؛ مەسچىتلەر تاقالدى، دىنى پائالىيەتلىرىمىز توختىتىلدى، ناماز ئوقۇغانلارنى جازالاۋاتىدۇ...

ۋاكالەتچىلەر 96 ـ يىلى باھاردا شەرقىي تۈركىستاندا باشلانغان خىتاينىڭ « 100 كۈنلۈك قاتتىق زەربە بېرىش ھەرىكىتى » گە قارشى 65،000 كىشىلىك خەلق قوزغىلاڭلىرىنى، 1997 ـ يىلى فېۋرالدا يۈز بەرگەن غۇلجا ۋەقەسىنى قانلىق باستۇرغان، بۇ يىل ئەتىيازدا غۇلجا ناھىيەلىرىدە « كىسەلنى ئالدىن ئىلىپ ئوقۇلنى قويىمىز » دەپ يۈزلەپ گۇناھسىز بوۋاق ـ باللىرىمىزنى زەھەرلىك ئوكۇللاردا نابۇت قىلغان، يۈزمىڭلاپ بوۋاقلىرىمىزنى، ئوكۇل، ئوپېراتسىيە يوللىرى بىلەن ئۆلتۈرۈپ، ئونمىڭلىغان تۇغۇتلۇق ئانىلىرىمىزنى كاردىن چىقارغان، ئونمىڭلاپ ياش ۋەتەنپەرۋەرلىرىمىزنى قاراڭغۇ زىندانلاردا ئازاپلاپ، مىڭلىغان ياش زىيالىلىرىمىزنى ئىزسىز يوقاتقان، مىڭلاپ ياشلىرىمىزنى قانۇنسىز ئۆلۈملەرگە مەھكۇم قىلغان، قان ئىچەر جاللاتلارنىڭ بىرسى. شەرقىي تۈركىستان خەلقى ۋاكالەتچىلەرگە ئوخشاش قەبىھ جاللاتلارنى ھەرگىز كەچۈرمەيدۇ. ئۇلاردىن چوقۇم بىر ـ بىرلەپ ھىساپ ئېلىنىدۇ.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ۋاڭلۇچۇئەن سۆھبىتىنىڭ ئاخىرىدا ئىنتايىن كۆرەڭلىگەن ھالدا : « شىنجاڭدا كېيىنكى ئەسىرنىڭ دەسلەپكى 10 يىلىدا كىشىلەرنىڭ كۆز ئالدىدا يېڭى بىر مەنزىرە نامايەن بولىدۇ » دېدى. ئىنشائاللاھ، تارىخ ۋە دەۋرىمىز ئاجايىپ ئۆزگىرىشلەرگە باي، تارىختا نى - نى سۇلالىلەر، نى — نى خانلار ئۆتمىدىمۇ ؟ تۈنۈگۈنىلا دۇنياغا پاتماي، قۇتراپ تۇرغان سوۋېت ئىمپېرىيىسى كىشىلەرنىڭ ئەقلى پەرەزلىرىنىڭ ئوبيېكتىپ رىئاللىقنى قوبۇل قىلىشى — قىلماسلىقىدىن قەتئىي نەزەر، ئۆز خارابىسىدا ئوندىن ئوشۇق مىللىي دۆلەتلەرنىڭ تۇغۇلۇشىغا زېمىن بەردى. بۈگۈنكى كوممۇنىست خىتاي ئىمپېرىيىسىنىڭ ئەتىكى قارا تەقدىرىمۇ بۇنىڭدىن مۇستەسنا ئەمەس . « ئوسما كىتىدۇ قاش قالىدۇ، سۇ كىتىدۇ تاش قالىدۇ » دەپ سۆيۈملۈك ۋەتىنىمىزنىڭ يېقىنقى قارا، قانلىق تارىخىدا ئالاي ياڭ، جىڭ، شىڭ، ۋاڭ، جاڭلار ئۆتكەن ئىدى، « زالىمنىڭ زاۋالى ئۆز قىلمىشى بىلەن »، ۋاڭ لۇچۇئەندەك زەھەرخەندە ئەخلەتلەرمۇ ئۆتىدۇ — كىتىدۇ. ئىنشائاللاھ، شۇنداق كۈنلەر كېلىدۇكى، بۇ ياۋايى ھايۋاندەك قۇترىغان ۋاڭلۇچۇئەندەك بىيجىڭنىڭ شەرقىي تۈركىستاندىكى جاللاتلىرى ئەنەت تاختىسىغا مىخلىنىپ، تارىخ ئالدىدا ئۆزىنىڭ قانلىق جىنايى قىلمىشلىرىدىن ھېساپ بېرىدۇ. ئاقىۋاش ئەگرىنىڭ ئىگىكى قاسىنىغىنى شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ غەلىبە — تەنتەنە سادالىرى قاپلايدۇ...

1998 - يىلى دىكابىر. ئادىلايدىي - ئاۋىستىرالىيە .

Baskı, Cilt:
Bayrak Mat. Ltd. Şti.
Tel./Fax.: (0212) 638 40 88 - 638 42 02
İstanbul, Mayıs 2000